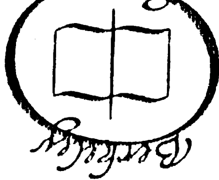
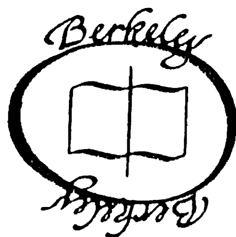
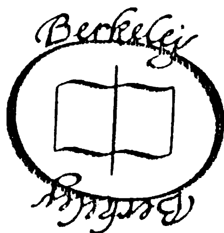
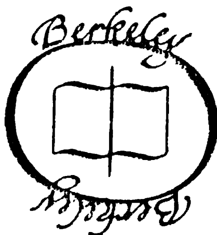
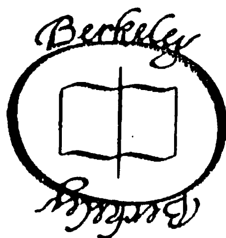
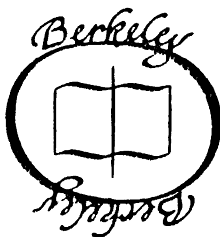

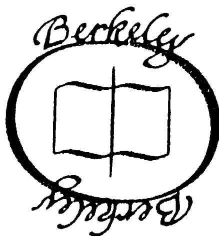

Berkeley

Berkeley

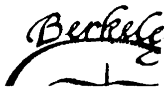

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Thorvaldsens

Ungdomshistorie.

1770—1804.

Efter den afdøde Kunstners Brevvexlinger, egenhændige Optegnelser og andre efterladte Papirer.

Af

J. M. Thiele.

Kiøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Thieles Bogtrykkeri.

1851.

65473371

I 1844 havde jeg bestemt at ville foretage en Sommerreise til Italien. Da Thorvaldsens Død indtraf i Marts s. A., paaskyndede Kong Christian den Ottende min Afreise, for at jeg, som en af dem, hvem den forevigede Kunstner i sit Testament havde overdraget Fuldbyrdelsen af sin sidste Villie, maatte i Rom kunne tage Deel i de Forretninger, som vare fornødne, for at sætte Danmark i Besiddelse af den Deel af Arven efter Thorvaldsen, der endnu henstod i de forladte Studier.

Denne Deel af Thorvaldsens Efterladenskaber var strax efter hans Død stillet under den østerrigske Gesandts, Grev v. Lützows Beskyttelse, og i den danske Kunstagent, Hr. Johan Bravo, havde vi en nidkjær Forretningsmand, som forenede det nøieste

Kiendskab til Forholdene med en Indflydelse hos de romerske Autoriteter, der var ganske ualmindelig.

Den største Deel af Kunstsagerne stod allerede indpakket i Kister, hvis Antal vorede med hver Dag, medens der i al Stilhed arbeidedes paa at tilveiebringe en fornøden Lascia passare, eller Tilladelse til Udførsel, for uden at giøre Opsigt at faae Kisterne endte til Livorno.

Der var saaledes for mig ikke andet at giøre, end at see til; dog havde jeg den Tilfredsstillelse, at ved min Mellemkomst blev den sidste Hindring for Sagernes Affendelse hævet, en Hindring, som truede at ville reise sig for tvende, tydske Fyrsters Vedkommende, der meente at have retmæssige Fordringer paa enkelte af Thorvaldsens Arbeider.

Thorvaldsens Bolig i Palazzo Tomati havde altid, selv da den stod smykket med hans Samlinger og Kunstværker, været lidet hyggelig. Nu, da Alt var borte, med Undtagelse af de gamle Meubler, der neppe taalte at flyttes, var det næsten ikke til at udholde.

Imellem adspredt Halm, Bunker af Saugspaaner, splintrede Brædestumper og andre saadanne Levninger fra Indpakningen stode det gamle, brøst-

faldige Chatol og de håltende Stole og Borde, som om de selv mistvivlede om, at Nogen skulde ville kiøbe dem paa den forestaaende Auction, uagtet de dog havde tilhørt den store Thorvaldsen. Huset var saagodt som opgivet, og ingen Laas og intet Tilsyn var længere fornødent.

I saadan Tilstand vare disse Værelser, da jeg saae dem igien, — disse Rum, hvorhen mine Tanker langveisfra saatidt vare fløine i de Aar, siden jeg førstegang her besøgte Thorvaldsen.

I en veemodig Stemning gik jeg omkring og sparkede i det Uføre, som bedækkede Steengulvets Fliser, og tog op, hvad der, nu og da, kunde tildrage sig Opmærksomhed.

Hist og her kigede Papirstumper frem igiennem Halmen. Det var Breve, eller Stykker af Breve, Visitkort og deslige, men paa nogle af dem var Spor af Tegning eller Skrift af Thorvaldsens egen Haand.

Det blev mig snart et Arbeide, at samle alle disse vildfarende og lidet paaagtede Stykker, og jo mere jeg samlede sammen, desto mere levende gik det op for mig, at her var Adskilligt at varetage for Thorvaldsens Biograph.

I det gamle Chatols Skuffer var der endnu adskillige Levninger tilbage, Stykker af Redskaber, tomte Æsker og andet Sligt, som bliver aldeles værdiløst, naar Eieren døer. Ved en nærmere Undersøgelse kom ogsaa en gammel, messingbeslaaet, sort, skimlet Brevtaske for en Dag, og dens ærværdige, massive Exterieur førte Tanken til Thorvaldsens Oldefædre paa Island.

Ved at aabne den — hvilken Overraskelse! — fandtes et Par Breve, indsvøbte og omhyggeligt bevarede. Disse Breve vare fra Hiemmet, — fra hans Fader og Moder.

Nu blev Sagen alvorlig! At der kunde være noget Sligt tilbage fra vor Kunstners tidligere Aar, derom havde jeg aldrig vovet at giøre mig Haab. Begiærligheden efter at finde mere blev nu umættelig.

Jeg havde allerede i Kiøbenhavn, medens Thorvaldsen endnu levede, oftere modtaget Hobe af Breve, som ved Udpakningen af hans hidsendte Arbeider stundom fandtes indstoppede som til Fyldning i de gabende Huller. Saa ligegyldigt havde han behandlet sine Breve!

Vel vare alle disse allerede af mig tagne til Indtægt, men de henhørte til de senest afvigte Aar

og vare saaledes maaskee kun blevne reddede, fordi de havde ligget ham nærmest forhaanden, da han indpakkede sine Arbeider og trængte til noget at fylde ud med.

Men hvormeget var altsaa ikke gaaet tilgrunde paa denne og andre Måader!

Jeg mindedes, — og Enhver, der stadigt er kommen til Thorvaldsen i Palazzo Tomati — vil mindes, — et lille Kammer ud imod Gaarden, hvor man altid fandt Overflødighed af Papirer i en henstillet Fyrrekasse, hvor man ikke alene tillod sig stundom at læse i de lidet bevogtede Breve, men hvor man ogsaa kunde finde Haandtegninger af Thorvaldsen, som den lykkelige Finder uden Samvittigheds Skrupler kunde tilegne sig for sin Portefeuille. Meget maatte Aar for Aar være adspredt og ødelagt her, og jeg havde ofte tænkt derpaa med Beklagelse.

Men, naar man betænker, hvilken Mængde Breve, Thorvaldsen i Aarenes Løb maa have modtaget, saa var det dog for lidet at regne, som saaledes kunde være gaaet tabt; dog — der var intet mere at see; alle Rum vare tomte.

Under saadanne Overveielser og Betragtninger blev det anført som et særegent Træk hos vor

Kunstner, at han aldrig forsætlig ødelagde Papir, og at de Breve, han modtog, derfor pleiede at opdynges omkring ham, indtil han omsider blev nødt til at rydde op, for at skaffe sig dem fra Haanden.

Men hvor giorde han saa af dem, naar han dog ikke brændte dem?

Paa engang faldt det som Skiel fra vore Øine!

Fra Thorvaldsens Værelser førte en Trappe forbi en næsten altid lukket Gadedør, ned i en dyb Kielder. Denne Kielders Tilværelse var mig bekiendt fra mit tidligere Ophold i Rom, da jeg engang tilfældigviis havde været dernede med Freund, som dengang boede hos Thorvaldsen. Nu syntes denne Nedgang ufremkommelig; i de senere Aar havde den været benyttet til Opbevaringssted for afbrugte Gibsforme og deslige. Den maatte altsaa undersøges!

En Lygte blev hentet, Nedgangen giort noget ryddelig, og kun en Grusdynge holdt den gamle Fiæledør lukket.

Det første, vi stødte paa, var en Bunke Leer, som i sine tørre Klumper bar Præg af Kunstnerens Haand. Opdynget, skiulte dette Leer næsten ganske et, plat paa det fugtige Gulv liggende, Marmorbasrelief, et bozzeret Exemplar af Musernes

Dands paa Helikon, som Thorvaldsen vel engang har sat tilside her og siden ganske glemt.

Dybere inde i den raa, mørke Kielder, som syntes at dølge Slanger og Skorpioner, skimtede vi ved Hiælp af Lygten et Par store Foustager, nogle Brædekasser og andre Skramlerier, og i det næste Dieblik havde vi Forvisningen om, at vi her stode ved Afløbsstedet for al den Papiroverflødighed, Thorvaldsen i en Række af Aar havde vidst at skaffe sig fra Haanden.

Her laa altsaa en vid Mark for Undersøgelser og Opdagelser. Men Begiærligheden efter at komme i Besiddelse af denne Skat mødte, som sædvanligt, endeel Modstand af Mørkets Magter, der her, i Skikkelser af Muursteen, Glas og deslige, protesterede mod hvert Indgreb.

Maaskee for at tvinge de uregierlige Papirer ned i disse aabne Giemmesteder, eller maaskee for at ikke Uvedkommende eller Nysgierrige — til hvis Klasser jeg naturligviis ikke henregnede mig, — saa let skulde giøre Undersøgelser, synes den Gamle, efterhaanden som han her deponerede sine Papirer, at have kastet Muursteen, Glas, Leerklumper og

andet Sligt ovenpaa, og var det ogsaa unegtelig lykkedes ham, at giøre Udpakningen besværlig og vanskelig, især da det her kom an paa, ikke at sønderrive de temmelig fugtige og muldnede Papirer.

Vi maatte altsaa vælte disse Foustager om paa Siden og nu begyndte et Arbeide med at samle, udlufte og tørre de udpillede Papirer, som varede i flere Dage, men som syntes rigeligt at lønne sig. Vel var der mellem disse Masser af Breve ogsaa en Overflødighed af Stykker af Breve, som vanskeligt nok efter en saadan Forvirring vilde finde de tilsvarende, vidtadspredte Fragmenter, men saameget mere vigtigt blev det, at selv ikke den ubetydeligste Lap blev upaaagtet, men Alt tilhobe indsnøret i Bundter og nedlagt i Kasser til Forsendelse.

Ved disse Sagers Ankomst til Kiøbenhavn begyndte, som man kan tænke sig, det interessanteste, men tillige det møisommeligste Arbeide ved disse Undersøgelser.

Jeg skal nu ikke gaa videre ind i denne, maaskee for udførlige, Meddelelse, eller kræve Læserens Opmærksomhed for, hvorledes jeg bragte dette Chaos i god Orden, hvorledes de sønderrevne Breves

Stumper omsider, for en stor Deel, fandt hinanden, og hvorledes det største Arbeide i denne Henseende mangengang gav det ringeste Udbytte. Alt dette er nu kun at betragte som et Bygningsstillads, som Ingen tænker paa, naar Huset er færdigt.

Dog kan jeg ikke forbigaa, endnu at tilføie et Par Bemærkninger.

Udbyttet af dette Fund var ikke alene, at en betydelig Deel af den store Kunstners Brevverlinger saaledes ufrivilligt af ham selv var bleven reddet for Efterverdenen, istedetfor at han med omtrent den samme Uleilighed kunde have kastet disse Bunker af Breve paa Kaminen. Men ved disse Papirer fandtes endnu det Særegne, at de, for en meget stor Deel, vare blevne benyttede andengang af Kunstneren selv baade som Skrivepapir og som Tegnepapir.

Da de modtagne Breve med deres blanke Convoluter, Convocationsbilletter, luxuriøse Indbydelser til Baller og Dinéer, ja endogsaa Visitkort, altid, som sagt, vare blevne henliggende paa hans Bord en god Tid, efterat han havde modtaget dem, var det ogsaa dagligt skeet, naar en Kunstner-Tanke indfandt sig — og hvor frugtbar var ikke hans Jupiterspande! — at han, næsten iblinde, greb det nærmestliggende

Stykke Papir, som frembød en ubeskreven Side, og giorde det til Tumleplads for hans Tankes olympiske Lege.

Skulde han omsider til at skrive et Brev, gik han til dette besværlige Arbeide med mindre Sikkerhed. Han maatte først skrive et Par Concepter, og med sin Blyant giorde han da ogsaa disse Udkast paa det Papir, han havde nærmest, altsaa som oftest paa Bagsiden af det Brev, han skulde besvare.

Da denne Erfaring snart var giort, blev det endmere indlysende, at ethvert nokſaa ubetydeligt Blad nøie maatte undersøges, og paa mangen tom Convocationsbillet fra Akademiet St. Lucca, eller parfumeret Indbydelse fra en reisende Dame er saaledes en kostelig Tegning af Thorvaldsen, eller et Brev fra hans Haand blevet bevaret.

Naar nu et saadant Stykke Papir ovenikiøbet havde en Datum, eller Convoluten sit daterede Poststempel, saa var altsaa den flygtige Kunstnertanke ogsaa paa en Maade dateret, og dette var ikke uden Interesse, naar mangengang den lette, i faa Streger fastholdte, Skizze var som et Embryo til et af hans mest navnkundige Værker.

Det første Udbytte af den foreløbige Ordning var et Antal af flere hundrede, fuldstændige Breve i forskiellige Sprog, deriblandt mange fra mærkelige Samtidige, med hvem vor Kunstner til forskiellige Tider havde staaet i Forbindelse, endeel Contracter, afsluttede i Anledning af bestilte Arbeider, en Mængde Concepter fra Kunstnerens egen Haand, tildeels skrevne paa de tilhørende Breve, en Mængde Tegninger, for en stor Deel paa Bagsiderne af Breve og ikke sieldent iturevne af Kunstneren, der selv havde forkastet dem.

Endelig forekom ogsaa under denne Giennemsøgning, nu og da, enkelte løse, med Pen eller Blyant beskrevne Octavblade, som ved Format og Skrifttræk viste, at de hørte sammen som Stykker af en itureven Lommebog. Ved at studere disse Blades utydelige, tildeels forvidskede, Indhold, blev det strax klart, at her var Levninger af en Dagbog, at denne Dagbog var nedskreven af Thorvaldsen selv, og at den var ført paa en Tid, som hidtil havde været skiult i et uigiennemtrængeligt Mørke, nemlig paa hans eensomme Reise fra Maltha til Rom i 1797.

Et glædeligere Fund kunde der ikke let være giort med Hensyn til Thorvaldsens Biographie.

Da alle de let kiendelige Stykker af denne Dagbog med brændende Begierlighed vare samlede, blev det nu et Studium, at dechiffrere disse utydelige, ofte tabte, Bogstaver, som her, mangengang blot efter Lyden, skulde betegne Ord, og disse Ord, som man maatte giette sig til, naar først man havde opdaget lidt af Sammenhænget.

Dette Arbeide var imidlertid meget lønnende og blev lettere, alt som det linieviis skred frem, saa at jeg inden kort Tid var i Besiddelse af Thorvaldsens egenhændige Beretning om sine Fata paa den Reise, han havde tilbagelagt ganske alene og hvorom Beretningen derfor maatte antages at være begraven med ham.

Ved at afskrive denne Reisejournal og her at meddele den paa sit Sted, har jeg kun tilladt mig orthographiske Rettelser og den Interpunction, uden hvilken Indholdet vanskeligt vilde kunne læses og forstaaes; Omsætninger af Ord eller deslige Forandringer har jeg derimod afholdt mig fra, og jeg troer derved at have bevaret meget af Udtrykkets Charakteer.

De mange forefundne Breve bleve, saavidt de vare daterede, ordnede efter deres Tidsfølge, og ved

deres Giennemlæsning fandtes det, som man kunde vente, at de vare af meget forskiellig Værd og Interesse. De ikke daterede Breve maatte nu efter deres Indhold indordnes i Rækken, saa godt dette lod sig giøre. Af det historiske Indhold giorde jeg et passende Uddrag, og af Alt, hvad Thorvaldsen fandtes at have skrevet paa Brevene, tog jeg Afskrifter, og kom saaledes efter en Tids vedholdende Arbeide i Besiddelse af et betydeligt Apparat til en Thorvaldsens Biographi.

Disse mine Samlinger og Forarbeider tilligemed alle Brevene, chronologisk ordnede i Fascikler, og Dagbogen m. m. ville, naar Alt er bragt i fuldstændig Orden, blive deponerede i Thorvaldsens Museum og blive tilgængelige for dem, som nærmere ville overbevise sig om, hvorledes Materialierne ere blevne afbenyttede.

Det andet, i visse Henseender ligesaa interessante, Fund var, som allerede nævnt, den Masse af Tegninger og henkastede Første-Ideer, som fandtes imellem, eller paa de omtalte Breve- og Papirer. At samle alle disse og at bringe dem i Orden, efter de tilsvarende Værker af Thorvaldsen, meente jeg, vilde ikke være uden Fortieneste, saavel i reen artistisk,

som ogsaa i historisk Henseende. Jeg har derfor ordnet dette Antal af henved 500 større og mindre Tegninger og cartonneret dem for Thorvaldsens Museum, hvor de nu slutte sig til den beslægtede, yndige Samling af Kunstnerens plastiske Udkast og Skizzer.

Saaledes i Besiddelse af en Mængde ny Oplysninger om Thorvaldsen og hans Værker, — Oplysninger, jeg hidtil neppe havde savnet, fordi jeg antog dem for umulige, var jeg dog fortiden ved en ældre Forpligtelse hindret fra at følge den naturlige Tilbøielighed til strax at hengive mig i Behandlingen af en ny Thorvaldsens Biographie.

Af mit Værk: "Den danske Billedhugger Bertel Thorvaldsen og hans Værker," var indtil den Tid kun de to første Dele, Afsnittet indtil 1828, udgivne. Uagtet Subscribenternes Forpligtelse imod mig var udløben med Udgivelsen af dette Afsnit, følte jeg mig dog bunden til at fuldføre Værket indtil Kunstnerens Død i det samme Omfang og uforandret ihenseende

til Formen; og dog vare Forholdene nu i enhver Henseende betydeligt forandrede.

Da jeg i 1826 begyndte det store Forehavende, i et Kobberværk med Text at fremstille Thorvaldsens indtil den Tid her lidet bekiendte Arbeider i deres chronologiske Følge, var der endnu ikke Tale eller Tanke om et Thorvaldsens Museum i Kiøbenhavn. Det var min Plan, at oprette et saadant i Literaturen.

Men, da et virkeligt Thorvaldsens Museum hævede sig, og Arbeiderne selv fremtraadte, tabte naturligviis mit Forehavende, paa den glædeligste Maade, den væsentligste Deel af sit Værd og den Interesse, jeg paa dets Vegne havde turdet love mig.

De mellemliggende Aar havde desuden giort et betydeligt Indgreb i den Bistand, jeg havde støttet mig til ved Udgivelsen. Subscribenternes Række var ved Dødsfald, Bortreise og forandrede Forhold indsvundet til det halve Antal, og det endelige Resultat var, at af det ringe Oplag, 300 Exemplarer, synes kun 150 at ville blive completterede.

Men, trods disse mindre gode Udsigter, skulde og maatte Værket føres til Enden; det skyldte jeg mine trofaste Subscribenter og den forevigede Kunstner.

Thi Thorvaldsen havde selv oftere, med en Varme, som grændsede til Heftighed, bebreidet mig, at jeg lod det begyndte Arbeide hvile; han følte ikke, at netop han selv, ved at blive ved at leve og at arbeide saa livfuldt, med hver Dag giorde mig det vanskeligere at tilendebringe et Foretagende, hvis Omfang stod i omvendt Forhold til mine Subscribenters Udholdenhed.

Da han havde sluttet den lange Række af sine Arbeider, og jeg blev sat istand til at giøre mig selv og mine Subscribenter en Forestilling om Værkets endelige Omfang, mødte jeg nu den ovenfor omtalte Fristelse, idet jeg paa engang næsten overvældedes af et heelt Archiv, der nu pludselig stilledes til min Raadighed og næsten blendede mig med altfor meget Lys der, hvor jeg nyligt havde famlet i Mørke.

Hvorledes skulde jeg i dette Værk kunne forbinde alt det Ny med de Beretninger, jeg allerede havde udgivet? At jeg dog ikke havde saameget at gienkalde eller at forandre, som at føie til det allerede Sagte, var mig imidlertid en tilfredsstillende Beroligelse.

Men at føie vidtløftige Tillæg til et Værk, hvis Plan og Form forlængst har været afsluttet,

kunde jeg saameget mindre finde passeligt, som dette Værk allerede var blevet saa kostbart; at jeg ikke vovede at trække længer paa mine Subscribenters Taalmodighed.

Mit romerske Udbytte var ogsaa for godt til at blive henkastet bagefter i en anden Bog mellem Trykfeil og Rettelser.

Jeg besluttede derfor at blive min oprindelige Plan tro, uden at forstyrres af alt Dette, som ogsaa vilde frem. Først da denne Forpligtelse var fyldestgiort med samme Lyst og Kiærlighed, som da jeg begyndte, benyttede jeg den gienvundne Frihed til at forberede et andet Arbeide, en omstændeligere Thorvaldsens Biographie af alle de Materialier, jeg senere deels havde fundet i Rom, deels samlet paa forskiellige andre Veie.

Men saaledes stod jeg Fare for, nu atter at binde mig og mine Læsere til Begyndelsen af et Værk, hvis Fuldførelse ligger saa ganske i en uvis Fremtid, og vilde det hele Værk, naar det engang var færdigt, end ikke blive saa overmaade stort, saa er dog Forarbeidet og Ordningen af Stoffet baade trættende og vidtløftigt.

Jeg udsender derfor her et Afsnit under den selvstændige Titel: "Thorvaldsens Ungdomshistorie", og lader Spørgsmaalet om en Fortsættelse fornemmeligt være afhængigt af den Erfaring, jeg nu haaber at giøre, om det her er lykkedes mig, at benytte en Deel af det Stof, som er blevet lagt i mine Hænder, til en antagelig Fremstilling af vor Kunstners tidligste Udvikling og første Kamp mod Forholdene.

I December 1850.

J. M. Thiele.

Indhold.

Side

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

Thorvaldsens Ungdomshistorie.

I.

Om Thorvaldsens Forfædre paa Island. Hans Bedstefader, Thorvald Gotskalksen. Hans Fader og Farbroder sendes til Kiøbenhavn. Gotskalk Thorvaldsen og Karen Grønlund.

Den Slægt, som fra Island henplantede Billedhuggeren Bertel Thorvaldsen paa den danske Slette og som uddøde med dette store Navn, havde der været vel bekiendt og anseet igjennem ni Menneskealdere. I de saakaldte Ættertal eller Stamtavler naaer denne Række af Navne, i lige Linie fra Fader til Søn, op i det 15de Aarhundrede.

Forfatteren af de Islandske Annaler, Sysselmanden John Espolin lod sig dog ikke nøie dermed. Ad Sidelinier har han forfulgt den store Kunstners Herkomst lige indtil op i det 8de Aarhundrede og standsede først ved Kong Harald Hildetands Navn.

Dette vidtløftige Slægtregister kunne vi her forbigaa, da det allerede andetsteds er opbevaret som en uskadelig Frugt af den lærde Islænders Begeistring for en stor Kunstner, han med Stolthed betragtede som sin Landsmand.

Dog er der i den lange Navnerække mellem Harald Hildetand og Bertel Thorvaldsen eet Navn, som især bør fremhæves, fordi det betegner en Mand i vor Kunstners

Slægt, der ogsaa var Billedhugger, formodentlig en af de første i Norden, eftersom han allerede levede i det 12te Aarhundrede.

Laxdæla Saga fortæller om Oluf Paa, at han, en pragtelskende Høvding i Dalene, var saa kunstfærdig, at han selv byggede sig en Gildesal og smykkede den ved sin Kunst med udskaarne Træbilleder. Da Gildehuset stod færdigt, fortælles der, gjorde han et stort Giestebud, og Skialden Ulf Uggasøn, som var mellem de Indbudne, besang dette Kunstværk i et Qvad, som kaldes "Huusdrapa."

Det er imidlerlid dog kun ved Hiælp af Sidelinierne, at det er lykkedes den nævnte Oldgrändsker at bringe Oluf Paa's og Bertel Thorvaldsens Navne i Forbindelse, og skulle vi nævne vor Kunstnèrs, os bekiendte, Stammefader, saa bliver det Odd Pederson, en rig og anseet Mand, som i det 15de Aarhundrede boede paa Vestfiorden, eller i Vesterlandet, og som efterlod sine Rigdomme til en Søn, Einar Oddsen, der døde som Sysselmand i Hunavatn Syssel paa Nordlandene.

En Søn af denne Einar Oddsen var Jon Einarson; han boede paa Geitarsgard og ægtede en Datter af Biskop Gotskalk Nikolaussøn til Holum.

Af dette Ægteskab fødtes Sønnen Egil Jonssøn, der blev "en berømt Mand for sin Tid", medens han boede paa Geitarsgard; han døde som Sysselmand i Hunavatn Syssel.

Egils Søn, Gunløg, boede paa Øfiorden og var Laugsretsmand ved Landthinget. Han giftede sig med Gudrun Olafsdatter, og af dette Ægteskab fødtes en Søn, som fik Navnet Thorvald.

Denne Thorvald Gunløgsøn drev det ikke saa vidt som Forfædrene; han blev Bonde. Derimod hævede hans Søn, Gotskalk Thorvaldsen, igien Familiens Anseelse, da han blev Laugsretsmand ved Landthinget. Hans Hustru Sigrid Jonsdatter skienkede ham i Aaret 1712, medens de boede paa Møðruvalla i Øfiorden, en Søn, som atter fik Navnet Thorvald.

Om denne Thorvald Gotskalksøn, vor Kunstners Bedstefader, have Beretningerne dog bevaret adskilligt mere, end om de tidligere Forfædre.

Efterat han først havde været Degn i 11½ Aar ved Reinistads Klosterkirke, blev han d. 3 Juni 1747 ordineret til Præst i Myklabæi, i Blønduhlid. Men til denne Lykke gik han med et sorgfuldt Sind; thi to Aar tidligere havde han mistet sin Ægtefælle, Gudrun Asgrims Datter, og han drog ind i Kaldet med tre smaa Børn, en Datter som hed Oluf og to Drenge, Ari og Gotskalk.

Den yngste af disse, Gotskalk, var kun syv Aar gammel, da han med Faderen kom til Myklabæi; han var nemlig født i 1740. Børnenes Opdragelse faldt Faderen, som forblev Enkemand, meget besværlig, da hans Kaar vare trange. Men da han havde bragt det saavidt med dem, at ogsaa Gotskalk var blevet confirmeret d. 22. Mai 1757 i Annexkirken Videvalla, vilde han have dem begge ud af Huset, at de herefter skulde sørge for sig selv. Det var hans Ønske, at kunne sende dem ned til Danmark, men dertil maatte han skaffe dem Reisepenge. Han giorde derfor et Laan hos en Kiøbmand Sørensen i Hofsø, pantsatte ti "Hundreder"*)

*) "Hundreder", en Værdibestemmelse paa Island, nu meest brugelig om Jordegods, men tidligere ogsaa om Løsøre. Hvert "Hundrede" var beregnet til fire Species.

af sin Jordeiendom i Barkastad og sendte nu begge sine Drenge med et Skib til Kjøbenhavn. Fem Aar efter døde han i sit 51de Aar, da han paa en Reise i Sønderlandet blev angreben af en heftig Sygdom, som giorde Ende paa hans Liv. Foran Myklabæis Kirkedør seer man endnu en Grav, bedækket af nogle gamle Fiæle; der ligger vor Thorvaldsens Bedstefader begravet.

Ari og Gotskalk vare lykkeligt komne ned til Kiøbenhavn; der havde hver af dem søgt sig sin Levevei. Den ældste kom i Lære hos en Guldsmed, og det synes at være gaaet ham godt; thi fem Aar derefter, i 1761, finde vi ham indskreven som Svend i det herværende Guldsmedlaugs Svendebog*).

Gotskalk, som var omtrent 17 Aar, da han forlod Island, havde medbragt nogen Færdighed i at udskære af Træ og fandt snart Beskæftigelse og et tarveligt Udkomme ved Billedskæreri paa de private Skibsværfter.

Hans lave Alder, da han saaledes var kommen i dagligt Samqvem med kiøbenhavnske Haandværkere, forklarer, hvorledes det er gaaet til, at han, en Islænder, efterhaanden er bleven saa kiøbenhavnsk, som vi ville finde ham, naar vi læse hans Breve i det Følgende.

Efterat Gotskalk Thorvaldsen i omtrent 10 Aar havde fristet Livet som Ungkarl, gjorde han i Kiøbenhavn Bekjendtskab med en Pige fra Jylland, som blev hans Kone. Hendes Navn var Karen Grønlund, en Nærpaarørende af Brygger Grønlund, senere bekjendt som Underfoged.

---

*) Han døde i Kiøbenhavn under vor Thorvaldsens Opvæxt, og der findes ikke Spor af, at han er bleven Mester.

Det har hidindtil været antaget udenfor al Tvivl, at denne Karen Grønlund var en Præstedatter fra Jylland, og denne tidligere Angivelse grundede sig paa nogle Optegnelser, som vor Kunstner selv havde ladet nedskrive i en Beretning til de kongelige Ordeners Capitul. Ved at efterspore de Præstefamilier af dette Navn, som omtrent 1750 levede i Jylland, fandtes det vel, at den bekjendte Pastor David Grønlund i Ribe havde en Datter, ved Navn Karen, men Catharina Kirkens Daabsbog angiver hende, at være døbt d. 24de Dec. 1758, saa at det altsaa ikke kan have været hende, der blev Thorvaldsens Moder. Derimod har en nulevende Slægtning*) af Thorvaldsens Moders Familie meddeelt, at han antager, at Karen Grønlund var en jydsk Bondepige, eftersom hans Bedstefader, den nævnte Underfoged Grønlund, var af Bondefamilie, og dette synes ogsaa antageligst, naar man seer hen til Gotskalk Thorvaldsens daværende Livsforhold og Stilling.

*) Pastor Thor J. Ch. Heramb til Errindlev og Olstrup Menigheder paa Lolland.

II.

Thorvaldsens Fødsel. Om hans Daab. Forældrene og Familielivet. Barndoms Erindring. Gotskalk Thorvaldsen som Billedskærer og Familieforsørger. Et fattigt Hiem. Bertel Thorvaldsens Erindringer fra Drengeaarene. Om hans Opdragelse.

Gotskalk Thorvaldsens og Karen Grønlunds Ægteskab blev den 19de November 1770*) velsignet med det Barn, hvis Levnet er Gienstanden for disse Optegnelser.

Var denne Dreng blevet født paa Island, eller paa en Reise fra Island, — hvilket man med en vis Vedholdenhed saaofte og saalænge har villet forfægte, — saa vilde han vistnok efter Fædrenes Skik være bleven kaldet Bertel Gotskalksen. Men Faderen fulgte den Sædvane, som allerede da var den almindelige i Kiøbenhavn, og lod ham kalde Bertel Thorvaldsen.

Om Daabsacten have vi desværre intet andet at meddele, end at den hidtil er søgt forgieves i forskiellige Kirkebøger, og at selv ikke Addresseavisen, som dog paa den Tid ugentlig bekiendtgjorde Navnene paa de døbte Børn, ikke har opfanget dette berømmelige Navn imellem saamange andre

---

*) Denne bestemte Angivelse grunder sig paa Justitsraad Hastes Meddelelse (Riises Archiv 1824. Pag. 369). Haste, som var en af Th's tidligste Ungdomsvenner, har i Aarene 1791 eller 92, da han kom i Forældrenes Huus, optegnet denne Fødselsdag i sin Skrive-Calender, enten efter Moderens, eller efter Thorvaldsens eget Opgivende.

Navne, der ikke efterspores. Da Forældrene paa den Tid beboede en lille Leilighed i Huset No. 256 i Store Grønnegade og altsaa henhørte under Nikolaisogn, har man længe troet, at han maatte være bleven døbt i denne senere afbrændte Kirke, og at Spørgsmaalet om at tilveiebringe Oplysning om denne Daabsact maatte blive forgieves, da Kirkebøgerne vare brændte med Kirken. Men Kirkebøgerne ere ikke brændte, og vi have omhyggeligt giennemsøgt dem, uden der at finde det ringeste Spor.

Det var os saameget mere vigtigt, at kunne tilveiebringe dette Beviis, som vi hos et Par af Kunstnerens ældste Bekjendte mødte Yttringer af Tvivl, om hvorvidt Thorvaldsen virkelig er bleven indviet ved Daaben i det christne Samfund, da vi dog paa den anden Side ere i Besiddelse af hans originale Confirmations-Attest, hvilket jo lader forudsætte, at en Døbeseddel i sin Tid er bleven fremlagt.

Ogsaa i en anden, mindre væsentlig, Henseende, vilde det have været ønskeligt at finde denne Døbeseddel, som trods al Forespørgsel og Eftersøgning endnu ikke er tilveiebragt. Vi skulde nemlig ogsaa deraf erfaret vor Kunstners rette og fuldstændige Navn. Thi ogsaa i denne Henseende paatrængte sig en Tvivl, da vi, efter hans Død, forefandt et Stykke Papir, af et Brev fra 1804, hvorpaa han med egen Haand og gientagne Gange, som til Skrift- eller Penneprøve, har skrevet "*Carlo Alberto Thorvaldsen.*"

De i det Følgende forekommende Breve fra Faderen til Sønnen ere af den Beskaffenhed, at Læseren deraf vil giøre et temmelig nøie Bekiendtskab med Billedskæreren Gotskalk Thorvaldsens Eiendommeligheder og Lune. Om hans ydre

Skikkelse have vi kun at meddele, at han skal have været en høi og mager Mand, i en lang blaa Frakke.

Om Moderen lyde Beretningerne mere uovereensstemmende, men Grunden hertil synes at være den, at de ere at henføre til forskjellige Epocher. De, der have kjendt hende som ung Kone, beskrive hende som en smuk, lille, buttet Person, der endog vakte Opmærksomhed, naar hun viste sig paa Arbeidspladsen, for at bringe sin Mand Kaffe, og det hedder sig ogsaa, at Islænderen ved saadanne Leiligheder ofte maatte døie sine Kammeraters Drillerier. Andre derimod, som mindes hende fra den Tid, da Sønnen var voxen, eller som have været mellem dem, der understøttede hende efter hans Afreise, omtale hende som en lille, stærkt haltende Kone, der ikke røbede den ringeste Omhu for sin Paaklædning, og som talede "ram jydsk."

I disse modsigende Beretninger ligger denne Families datidige Historie for en Deel afsløret i temmeligt læselige Træk. Næringssorger og et uhyggeligt Familieliv synes efterhaanden at have bortskræmmet alle Gratier fra det Svøb, hvori Bertel Thorvaldsen tidligst blev opfostret, — alt blev hende efterhaanden ligegyldigt, undtagen det Barn, som hun aldrig aflod at elske, hendes eneste Glæde i det kummerfulde Liv.

Som naar en Solstraale falder ind i et uhyggeligt Kammer, forekommer os derfor den tidligste Barndoms Erindring, Thorvaldsen engang har betroet Digteren H. C. Andersen, og som af ham er blevet optegnet*):

---

*) Märchen aus meinem Leben.

Moderens Spinderok var Barnets kiæreste Legetøi, men han fik Smæk over Fingrene, naar han vilde lege med Hjulet. En Nat laae han vaagen og kunde ikke sove. I Maaneskinnet fristede den nærhosstaaende Rok ham til at krybe ud af sin lille Seng for at lege med Hjulet, medens Fader og Moder laa og sov. Som han sad der og dreiede Rokkehjulet med sine smaa Fingre, vaagner Moderen. Ved at see hen til Rokken, mindedes hun, at hun igaaraftes har glemt at tage Snoren af Tenen, — og glemmer man det, (saaledes sagde hin Tids Overtro) saa kommer Troldfolket om Natten og spinder. I sin Angst vækkede hun sin Mand, men han opdagede snart, at det var lille Bertel, som spøgede, og med et Smæk blev Drengen jaget i sin Seng igien.

Dette er omtrent Alt, hvad vi vide at fortælle om de første ti Aar i Thorvaldsens Liv.

I Aarene henimod 1780 var der en Skibsbygmester Eskildsen, som bestyrede den saakaldte Østersøiske Compagnies Plads bagved Amalienborg. Hos ham var den, senere meget bekiendte Lars Larsen, efter hvem Pladsen siden fik Navn, i Lære, og i sin høie Alderdom meddeelte han os, hvad han erindrede om Gotskalk Thorvaldsen og om hans Søn Bertel.

Der blev under den amerikanske Krig bygget mange Skibe, og efter den Tids Brug, bleve de stærkt forzirede med Billedskæreri. Det betydeligste af dette Slags Arbeide var overdraget Holmens Billedhugger, Frederik Willerup, men da han lod sig stærkt betale og tillige som oftest var beskæftiget paa Holmen, tog man ogsaa stundom tiltakke med Islænderen, Gotskalk Thorvaldsen, som vel ikke gjorde det godt, men hvem man paa den anden Side ogsaa kunde byde derfor,

hvad man vilde. Willerup, gjaldt paa Pladsen for en Kunstner, Gotskalk Thorvaldsen havde derimod aldrig lært at gjøre noget rigtigt, og der var den Ulempe ved ham, at var først et Stykke Arbeide mislykket for ham, saa blev det slettere og slettere, jo mere han forsøgte at rette paa det. Saaledes fortaltes der om ham paa Pladsen, at han engang havde paataget sig at gjøre en Løve til en Skibsgallion, men kunde ikke komme ud af det, og skjøndt han "kloppede Træ paa," anden og tredie Gang, "var og blev det kun en Pudelhund."

Men det var ikke alene Mangel paa Dygtighed i det Fag, han havde valgt sig, som hindrede ham i at komme paa en nogenlunde grøn Green, han var tillige ustadig ved sit Arbeide, ofte meget uefterrettelig og altid tilbøielig til at gribe Flasken, naar han havde tient lidt. Det var da intet Under, at en Grad af Armod, som Larsen sagde var større, end han ellers andetsted har seet den — ogsaa giestede den stakkels Moder med sit Barn paa det kolde Tagkammer i en Bagbygning i Dronningens Tvergade.

Hvorledes det saae ud i dette Hiem, blev Larsen Øienvidne til, da han en Dag kom der, for at søge Gotskalk Thorvaldsen, som i længere Tid ikke havde indfundet sig paa Værftet.

Længe havde han banket paa Døren, uden at den blev aabnet. Omsider hørte han en svag Stemme, som bød ham at komme ind. Da han nu aabnede Døren, saae han imellem usle Tæpper og Levninger af Dyner en udmagret qvindelig Skikkelse hæve sig, og paa hans Spørgsmaal, gav hun til Svar, at hendes Mand ikke var hiemme.

Denne høie Grad af Usselhed har dog nok kun været forbigaaende, thi, skiøndt ogsaa andre Skildringer af dette Familieliv, som vi have modtaget fra de senere Aar, alle hentyde paa en høi Grad af Uorden og paa meget trange Kaar, blev det dog senere meget bedre med de huuslige Forhold.

Af Erindringer fra denne Tid synes vor Kunstner ikke at have bevaret mange; i det mindste talede han ikke gierne derom, hvilket er kun altfor begribeligt. Dog have vi her et Par Smaabegivenheder at meddele efter hans egen Fortælling.

Han havde under Hagen et Ar, som naar han barberede sig, stadigt fornyede Mindet om en af hans Drengestreger. I Compagni med en anden Dreng, havde han, fristet af nogle Æbler, engang været paa Naboens Plankeværk. For at naae over, var han kommen op paa Kammeratens Skuldre og hang paa sine Arme ind over den øverste Kant af de frønnede Brædder. Men i det samme kom der Nogen; Drengen, som bar ham, gav sig til løbe, og Bertel faldt ned med et stort Saar under Hagen.

En andengang senere, da hans Forældre boede i Lille Grønnegade No. 328, gik det endog saavidt, at han som Arrestant blev bragt paa Hovedvagten.

Det nærliggende Hallandsaas, nu Kongens Nytorv, var hans daglige Legeplads; der tumlede han sig med de andre Drenge. Skilderhuset ved Heststatuen var om Dagen uden Skildvagt, og blev derfor især en Gienstand for deres Forlystelser. Det var deres stadige Leeg, at en af Drengene blev sat op i det tomme Skilderhuus, som de Andre nu dreiede lystigt omkring. Men ogsaa dette var en forbuden

Frugt, og Legen forstyrredes derfor jevnligt af Patrouillen, som fra Hovedvagten blev udsendt for at bortjage Drengene, der saa flygtede til forskiellige Sider med hujende Raab, for næste Dieblik at komme tilbage, naar Soldaterne vare borte. En Dag var Bertel den Lykkelige, som blev svinget i Skilderhuset. Da Soldaterne nærmede sig, adspredtes Drengeskaren, men den lille Bertel kunde ikke hiælpe sig selv ned fra det høie Sæde, og der fandt Patrouillen ham, som han sad stille og krøb sammen i Skilderhuset. Men i hvor lille han end var, blev han dog ikke forsmaaet af Soldaterne, der førte ham over Torvet til Hovedvagten. Der maatte han nu opgive, hvor hans Forældre boede, og der blev sendt Bud efter dem, for at de kunde faae den behørige Irettesættelse. Imidlertid havde Rygtet forkyndt i Nabolavet, at Bertel sad arresteret paa Hovedvagten, og Forældrene, som saaledes bleve hentede maatte nu døie Nabokonernes malicieuse Deeltagelse; og denne Skam gik dem saa nær til Hiertet, at Bertel længe maatte høre Ondt derfor og aldrig siden glemte det.

III.

Thorvaldsens Opdragelse i Hiemmet. Den første Underviisning i Tegning. Gaaer sin Fader til Haande. Akademiets første og anden Frihaandsskole. Læreren Løffler. Larsens Plads. Mathias Sartorph. Akademiets Gipsskole. Modelskolen. Nicolai Abildgaard.

Om Bertels Opdragelse og Underviisning vides aldeles Intet; selv har han aldrig yttret noget om, at han nogensinde har nydt en ordentlig Skolegang. Af Familieforholdene lader det sig antage, at Underviisningen har været indskrænket til, hvad Moderen hiemme har kunnet lære ham; dog synes det, naar man sammenligner hans Haandskrift med Faderens, at Gotskalk Thorvaldsen dog idetmindste har paataget sig denne Deel af Underviisningen.

At Faderen ogsaa har paataget sig, at lære ham at tegne, og at han tidligt begyndte med denne Underviisning, er vel heller ikke en afgiort Sag, skiøndt det saaledes er fortalt. Det hedder imidlertid, at Bertel kun var elleve Aar, da han yttrede Anlæg, som foranledigede en Ven af Huset, der formodentlig saae, at Faderen var aldeles ubuelig til at veilede Drengen, til at drage Omsorg for, at Bertel paa denne Tid fik en Plads i Kunstakademiets Skole. Derimod kunde Faderen ikke have noget at indvende, da han kunde have dette uden Betaling.

I en Familie her i Kiøbenhavn erindres Gotskalk Thorvaldsen og hans Søn Bertel endnu meget godt fra denne

Tid, (1780—81), da Faderen oftere kom der med Speilrammer og deslige Gienstande, og Bertel, en opløben, lyshaaret Dreng, daarligt klædt og med uredet Haar, fulgte med, for at bære Værktøiet og at gaa ham tilhaande.

I Aaret 1781 fik Bertel en Plads i Akademiets Første Frihaandsskole, under en Lærer ved Navn Hans Cleo.

Allerede efter eet Aars Underviisning i denne Skole, opflyttedes han i 1782 i den Anden Frihaandsskole, hvor han underviistes i Figurtegning efter Fortegning af Læreren Ernst Heinrich Løffler, hvilket allerede paa den Tid har været noget usædvanligt for en Dreng paa tolv Aar. Imellem denne Lærer og Lærlingen stiftedes snart et kiærligt Forhold, som vistnok har haft en lykkelig Indflydelse paa Drengens sædelige og kunstneriske Dannelse.

Det Talent, som han røbede, tog Faderen strax til Indtægt og benyttede ham hiemme hele Dagen ved Billedskæreriet, eller tog imod hans Hiælp paa "Larsens Plads" naar han undertiden havde Arbeide der.

Om denne Tid har Larsen fortalt, at han ofte saae Bertel Thorvaldsen paa Pladsen, og at Drengen hialp Faderen, der nu vovede at paatage sig Skibsgallioner. Undertiden bragte Bertel sine Tegninger fra Akademiet eller andre Smaaarbeider med sig, for at vise dem til Larsen, som da heller ikke undlod nu og da at opmuntre ham med en lille Gave.

Dette erindrede Thorvaldsen sig meget godt. Da han senere en Dag i 1838 lod sig af Freund føre hen paa "Larsens Plads", og denne spurgte ham, om han kiendte Larsen, svarede han: "Ja! han har saamæn givet mig mangen god Rigsort."

Den Hiælp, Bertel Thorvaldsen paa denne Tid, eller dog vel rettere, nogle Aar senere, ydede sin Fader ved Arbeidet, omtalte Larsen med den Bemærkning: "Da blev den Gamle først til noget!" og tilføiede om Sønnen: "Det var en brav Gut, som hialp sine Forældre med hvad han kunde!"

Af Andre have vi ladet os fortælle, at Bertel i disse Aar jevnligt bragte sin Fader Mad ind paa Pladsen, og at han da, medens den Gamle holdt Maaltid, tog sin Faders Arbeide i Øiesyn og rettede derpaa, naar det ikke var ham tilpas. At han engang ved en saadan Leilighed har tilføiet sig et betydeligt Saar i Benet med en Øxe, som var ham for stor, skal ogsaa grunde sig paa hans egen Fortælling*).

I Akademiet gik det nu noget langsommere; han stod i den 2den Frihaandsskole paa tredie Aar. Forsømmelighed eller Mangel paa Flid har neppe været Grunden, da Læreren Løffler ellers ikke havde vedligeholdt sin Opmærksomhed for ham. Derimod kunde det maaskee snarere antages, at denne Lærers grundigere Veiledning har holdt ham tilbage fra en altfor hurtig Opflytning; thi den Nethed og Rigtighed, hvormed han siden, som fuldt udviklet Billedhugger, behandlede sine Tegninger, maa antages at være flittigt indøvet i denne Skole, hvor Underviisningen bestod i smagfuld Efterligning af Fortegninger.

I de Aar, han besøgte denne Skole, giorde han Bekiendtskab med en Jevnaldrende, som stadigt var hans Sidekammerat, og som senere i en anden Retning erhvervede sig

---

*) Fortalt af Fru Fred. Brun i Morgenblatt. 1812 No. 192. Pag. 767.

et udmærket Navn i Danmarks Lægestat. Det var Drengen, Mathias Sartorph, som, svag og lille af Legemsbygning, kastede sig under den stærkere Bertel Thorvaldsens Beskyttelse, naar de om Aftenen mellem vilde Kammeraier forlode Charlottenborg. Denne gode Tieneste af den venlige, fattige Dreng blev snart bekiendt i den gamle Sartorphs Huus og paaskiønnedes ved, at han blev indbuden til at komme der tilbords et Par Gange om Ugen. Dette Bekiendtskab vedvarede endnu i nogle Aar, indtil de to Drenges forskiellige Veie førte dem fra hinanden.

Men Thorvaldsen skiltes ikke fra dette Huus, uden at vise sin Taknemlighed. Da han havde erhvervet nogen Øvelse i at modelere, udførte han en Portrait-Medaillon af den gamle Prof. Mathias Sartorph, hvilken han bragte Familien som Foræring, efterat have faaet Rahbek til at forsyne det med et Vers. Af denne Medaillon, som saaledes maa antages at være et af vor Kunstners første Arbeider, forefindes endnu adskillige Afstøbninger.

Den 3die Januar 1785 blev han opflyttet i Akademiets Gipsskole, og her kom han til at giøre nærmere Bekiendtskab med antikke Statuer, der i Afstøbninger tiente som Forbilleder ved Tegneøvelsen. At denne Underviisning i høiere Grad maa have interesseret ham, lader sig ikke betvivle.

Imidlertid har han, efter hans egen Fortælling, allerede her haft sin Kamp at bestaa mod Professorernes da herskende forskruede Manerer og med den saakaldte akademiske Opfatning. Antikerne, som vare komne i Miscredit maatte studeres med megen Varsomhed, da de saa ganske manglede "det artistiske Sving." Naar Thorvaldsen senere kom til at tale om denne Tid, kunde han ikke afholde sig fra at

giøre sig lidt lystig over, hvorledes hans tro Opfatning af, hvad der var henstillet for ham, ubarmhiertigt var blevet corrigeret, fordi han ikke havde forstaaet at give Arme og Been "dette Sving ligesom en Sabel."

Det maa imidlertid være lykkedes ham, snart at tilegne sig disse Manerer, eftersom han allerede Aaret efter, den 2den Januar 1786, blev fundet værdig til at opflyttes i Modelskolen.

Her var det, at Naturen selv første Gang stilledes ham for Øie, og hvor han begyndte at arbeide i det Materiale, hvori han siden udførte sine Mesterværker. Billedhuggeren Wiedewelt var paa den Tid Akademiets Directeur og Professor ved Modelskolen, men hverken som Directeur eller som Billedhugger har han efterladt sig noget Spor i Thorvaldsens Kunstnerliv. Derimod lagde en anden af Professorerne tidligt Mærke til den ualmindeligt begavede Dreng og skienkede ham baade søregen Veiledning i Kunsten og sin Bistand i flere af hans Livs trykkende Forhold; denne Mand var Maleren, Nicolai Abildgaard.

IV.

Den første Præmie. Confirmationen. Drages fra Akademiet og dyrker Kunsten hjemme. Abildgaard vender hjem fra en Reise og drager ham tilbage. Den store Sølvmedaille. Antiksamlingen forøges. Ulstrup fortæller. Thorvaldsens Arbeider for Faderen. Hans Bifortjeneste som Kunstner.

Kun i eet Aar havde Thorvaldsen arbeidet i Modelskolen, da han, d. 2den Jan. 1787, vandt den første, akademiske Præmie, den saakaldte Lille Sølvmedaille.

Han havde nu fyldt sit sextende Aar og skulde bekræfte sin Daabspagt ved Confirmationen. Faderen lod ham derfor indtegne hos Provsten ved Holmens Kirke, Pastor Christian Frederik Høyer; men det viste sig snart, at han, i Religions-underviisningen stod langt tilbage for sine Jevnaldrende, og han fik derfor hos Provsten sin Plads "langt nede blandt de andre, fattige Drenge." Kunstakademiets daværende Secretair, Miniaturmaleren Høyer, var en Broder af Provsten, og Akademiets Begivenheder vare saaledes denne sidste temmelig vel bekiendte. Han havde paa denne Tid erfaret af Broderen den Kunstnyhed, at et ungt Menneske ved Navn Thorvaldsen havde udmærket sig i Akademiet og vundet den lille Sølvmedaille. En Dag under Religions-underviisningen blev han derfor opmærksom paa Navnet Thorvaldsen hos en af sine Confirmander, og spurgte ham, om det maaskee var hans Broder, der i Akademiet havde vundet Medaillen. — "Det er mig selv!" svarede vor

Thorvaldsen, og fra denne Dag af behandledes han af Provsten med saamegen Agtelse, at denne satte ham øverst og derefter altid kaldte ham "Monsieur Thorvaldsen." Da vor unge Kunstner samme Dags Aften kom paa Modelskolen, fortalte han sine Kammerater denne Begivenhed med den Bemærkning: "Det giør mig ellers ondt for de Andre, før de er s'gu bedre i Religionen!"

Men at Provsten siden altid kaldte ham: Monsieur, det var ham den første Æresbeviisning, han havde nydt, og den glemte han ikke for alle dem, han senere kom til at nyde.

Den 15de April 1787 blev Thorvaldsen confirmeret i Holmens Kirke, og Beviset herfor er det tidligste Document, vi have at opvise. Det lyder saaledes:

"Første Søndag efter Paaske, den 15de April 1787 "er Monsr Berthel Thorvaldsen offentligen bleven con= "firmeret i sin Daabs Pagt i Holmens Kirke.

Christ. Fred. Høyer.
(L. S.)

„Kiøbenhavn, d. 16de April 1787
d. 25de Mai 87."

Ogsaa denne Confirmationsattest aabner os et Blik ind i Familiens daværende Forhold. Man vil have bemærket, at Provsten to forskiellige Gange har dateret Beviset; først nemlig d. 16de April, Dagen efter Confirmationen, da Confirmander efter Sædvane indfinde sig — med Betalingen. Men denne Udredelse af Betaling, antage vi, har haft sine Vanskeligheder for Gotskalk Thorvaldsen, og Attesten er derfor ikke bleven afhentet i rette Tid. Først en Maaned senere er der blevet giort Udveie til at indløse Sedlen, som Provsten da har givet den sidste Paategning.

2*

Der indtræder nu et Tidsrum af henved to Aar, i hvilket ikke engang Akademiets Aarbøger nævne Thorvaldsens Navn.

Om Faderen, efter den Tids Forestillinger maaskee har troet, at Skoleaarene maatte ende med Confirmationen, og at Bertel nu kun havde at sørge for at hiælpe sig selv og sine Forældre, dette vide vi vel ikke, men fristes til at antage det, da det er vitterligt nok, at Faderen kun altfor ivrigt ønskede, snart at faae sin Søn til Medhiælp. At Bertel allerede tidligere skienkede sin Familie saadan Bistand, have vi allerede anført. Hans Udeblivelse fra Akademiet kunde imidlertid ogsaa forraade, at han paa denne Tid har begyndt en friere og selvstændigere Virksomhed hiemme, og paa begge disse Formodninger have vi fundet Bekræftelse i en Meddelelse af en endnu levende Ven af Familien, Juveleer Ferrini.

Denne Olding har blandt Andet fortalt, at han en Dag i 1787 mødte Bertel Thorvaldsen paa Gaden, belæsset med Speilrammer og andre forgyldte Dekorationer, som han gik omkring og falbød hos Isenkræmmerne. Ved at see Bertel med denne Byrde, spurgte Ferrini ham, om han, eller hans Fader havde giort disse skiønne Sager, hvortil Thorvaldsen kun svarede, at, om han vilde komme hiem, skulde han vise ham noget af sit Arbeide. Da Ferrini nogle Dage efter besøgte Familien, fik Bertel ham ind i et Kammer og viste ham en Buste i Leer, som han der havde under Arbeide.

Men ligesom Faderen paa sin Side synes at have trukket Bertel fra Akademiet, holdt Abildgaard ham ved sine Opmuntringer og Formaninger endnu i nogen Tid fast ved

Modelskolen. Dette lykkedes dog kun indtil nogle faa Maaneder efter Confirmationen.

Abildgaard foretog just en Reise til Italien, og nu lod Thorvaldsen, som ikke længer havde den strænge Mester i Nærheden, sig drage til den anden Side og brød sig ikke synderligt om Akademiet.

Til Lykke var Abildgaards Reise ikke af lang Varighed; da han næste Sommer, 1788, vendte tilbage, indsandt Thorvaldsen sig til en af de følgende Concourser og modtog, den 30te Mai 1789, den store Sølvmedaille for et Basrelief efter Modellen, en hvilende Amor, et Arbeide som er opbevaret i Akademiet, og som røber Abildgaards Indflydelse.

Den nævnte Kunstners Tilbagekomst fra Italien bragte desuden vor unge Billedhugger en ny Opvækkelse. Det havde af Akademiet været Abildgaard overdraget, under sit Ophold i Rom, at anskaffe nogle gode Afstøbninger af antike Statuer til den herværende, fattige Samling, og denne Opgave havde han, maaskee især med Hensyn til sin Yndling, ladet være sig vigtig. Ved hans Foranstaltning modtog Akademiet Sommeren efter et betydeligt Antal Statuer, og Thorvaldsen giorde allerede nu Bekiendtskab med Apollo fra Vaticanet, med den døende Fægter, Germanicus, Discuskasteren og med den berømte Torso.

Men, førend vi forlade dette Tidspunkt, maa vi fremføre for vore Læsere en gammel Ungdomsven af vor Kunstner, Ulstrup*), for at lade ham selv fortælle om Thorvaldsen i 1789:

*) Senere død som Regnskabsfører ved Frederiksværks Fabrikker.

"Det var i Slutningen af Aaret 1789" beretter han, "at jeg førstegang saae Thorvaldsen paa Modelskolen, hvor jeg, efter fem Aars Fraværelse, igien begyndte at modelere.

"Da Modellens Stilling ikke fra alle Sider er lige beqvem, saa søgte han, som var bedst bekiendt med Skolens daværende Elever, den tienligste Plads, og jeg tog sædvanligt Plads ved hans Side.

"Dette gav os omsider Leilighed til nøiere Bekiendtskab, og vi bleve snart Venner. Hans store Fortrin i Kunsten, hans Munterhed og gode Hierte, der aldrig tillod ham at ringeagte den mindre duelige, drog mig til ham, og jeg tilstaaer, at jeg elskede ham og søgte ham maaskee mere, end han mig.

"Han logerede dengang, som siden bestandigt, hos sine Forældre, hvor jeg undertiden besøgte ham.

"Hans Fader var Træbilledhugger, og Zirater til Meubler, hvilket især til Speilrammer var meget i Brug dengang, var hans eneste Arbeide. De (Forældrene) vare, efter Anseende, meget fattige, og hans Moder (en ram Jyde, hvis udtrykte Billede han var) gik paa Gaden i samme usle Dragt, som hiemme, uden at han (Thorvaldsen), end ikke i den senere Tid, opholdt sig derover, endskiøndt han ofte viste sig, endogsaa propert klædt."

Ved den Bistand, Faderen nu havde i Sønnen, saae han sig istand til en mere udvidet Bedrift. Deels vovede han nu at overtage saadanne Arbeider i Træ, hvortil der hørte nogen kunstnerisk Færdighed og som derfor tilforn langt oversteg hans Evner, deels paatog han, eller Sønnen, sig nu ogsaa Arbeider i Steen. Af saadanne Træarbeider fra denne Tid er der vist meget tilbage, som er ubemærket. Af betydeligere Stykker nævnes især en Uhrkasse, som tilhører en Familie i Store Hedinge, og et i Træ udskaaret Basrelief over en Port paa Hiørnet af Ny-Vestergade og Philosophgangen.

Af Arbeider i Steen fra disse Aar har man paaviist det kongl. Vaaben over Indgangen til Hof-Apotheket*) paa Store Kiøbmagergade og de fire Løver, som dekorere to Porte i Rundelen udenfor Frederiksberghave.

Men, som vi allerede have bemærket, øvede han dog ogsaa ved Siden af disse haandværksmæssige Arbeider, Kunsten i Timer, som han forbeholdt sig selv. Saavel ved Basrelieffer, især Medaillon-Portraiter, som ved Silhouettegning og ved at tegne smaa Portraiter med Sølvstift paa Pergament, skaffede han sig en privat Fortieneste, og disse Arbeider synes, efter deres Hyppighed at dømme, at have giort Lykke, og stadigt at have skaffet ham nye Bestillinger.

*) Nedtaget ved denne Bygnings Reparation, Sept. 1850.

V.

Indtogets Høitideligheder. Jødernes Æreport. Medaillon af Kronprindsessen. Maleren Nicolai Wolff. Fronton-Arbeider efter Andres Compositioner. Livet i Aabenraa. Studier efter qvindelig Model. De fire Venner i Grønnegade. Asmus Jacob Carstens.

I 1790 optraadte Thorvaldsen første Gang i det Offentlige som Billedhugger, endskiøndt hans Navn dengang endnu ikke kom i Betragtning. Det var ved Indtogs-Høitidelighederne d. 14de Sept. Iblandt de talrige Æreporte og andre Dekorationer, hvormed Kiøbenhavns Pladser smykkedes til den unge Fyrstindes Modtagelse, havde Jøderne ladet opføre en Æreport paa Kongens Nytorv, foran Østergade. Denne Bygning havde Architecten Kirkerup overtaget at opføre, og Maleren Nicolai Wolff, en Elev af Abildgaard, at dekorere med Malerier og Statuer.

Til at udføre disse sidstnævnte benyttede Wolff sin Ven og yngre Kunstbroder, Thorvaldsen, som modelerede tre Statuer til denne Æreport i sit snevre Værksted i Aabenraa.

Uagtet Thorvaldsen ikke selv fik Æren for disse Kunstværker i den Beskrivelse over Indtogets Festligheder, som 1790 blev udgivet i Trykken, finde vi dog der en nærmere Beskrivelse af disse Arbeider. Der berettes nemlig om denne Æreport Følgende:

"Over Attiken var 3 Figurer, hver 3½ Alen høie, "forfærdigede af Billedhuggeren (hans Navn nævnes ikke) "forestillende: Danmarks og Norges-Skytsguder "med Hænderne over et brændende Alter og holdende det

"danske og hessiske Vaaben, samt en Fama paa en Pie-"destal med en Trompet og Krandse af Myrter og Roser, "som var bevægelig og vendte sig efter Processionens Tog "til alle Sider, hvor samme passerede forbi, for at ud-"brede Rygtet om de Kongelige Herskabers Ankomst".

Men foruden disse Arbeider, gav denne Fest ogsaa vor unge Kunstner Anledning til et andet Arbeide. Da Opmærksomheden i høi Grad havde været henvendt paa den kommende Prindsesse, og Rygtet om hendes Skiønhed gik længe forud, havde Thorvaldsen troet at kunne benytte denne Leilighed til en Extrafortieneste.

Af en Reisende havde han faaet tillaans et Portrait af Kronprindsesse Maria Sophia Frederikke, og efter dette udkastede han, kort før Indtoget fandt Sted, en Portraitmedaillon, som han tænkte nærmere at fuldende, naar han under Festlighederne fik Leilighed til selv at see hende. Saadanne Leiligheder benyttede han derfor paa det Bedste, især i Skuespilhuset, og i rette Tid fik han sin Medaillon færdig i Gibsafstøbninger.

Men at drage Fordeel af sit Arbeide, forstod han ikke. Han begyndte med at overdrage Udsalget til Gipseren Regoli, som, da Speculationen fandtes at være god, tilkiøbte sig Eneretten for en lille Sum, der i Thorvaldsens Øine syntes betydelig, fordi den kom tilpas.

Den samme Nicolai Wolff, som benyttede Thorvaldsens Talent ved Opførelsen af Jødernes Æreport, synes oftere at have beskæftiget ham med Arbeider til Bygningers Forziring. Blandt saadanne nævnes fortrinligt den Fronton, som findes paa Bygningen, Hiørnet af Toldbodveien og Amaliegaden, den saakaldte Toldbodbørs. Compositionen til

dette Basrelief, der fremstiller en siddende, qvindelig Figur, som seer igiennem en Kiggert, (hvorved der formodentlig hentydes til den vide Udsigt over Sundet) er af den nævnte Maler Nicolai Wolff, som benyttede Thorvaldsen til at udføre den i Stuc, og paa samme Maade siges ogsaa Abildgaard oftere at have benyttet ham og skaffet ham nogen Fortieneste.

I disse Aar boede Thorvaldsen hos sine Forældre i Huset No. 226 i Aabenraa, og denne Leilighed, som vel var indskrænket til et Par Værelser i første Stokværk, vidnede dog om, at Familien var i Opkomst.

Med alt dette var dog Husets Tilstand ikke saaledes, at han endnu kunde tage imod noget Besøg, og de, som søgte ham der, sporede, hvor ugierne han vilde, at det skulde erfares, i hvilke Forhold og i hvilken Uorden, han her levede.

Dog undgik han end ikke Damebesøg. En af hans Elever i Tegning, Frøken Karen Margrethe Heger, siden Rahbeks Hustru, overraskede ham engang her med en Visit, men, efter hendes egen Fortælling, maatte hun, for at komme ind til ham, bane sig Vei over uredte Senge, eller Sengklæder, som bedækkede Gulvet.

Sine Adspredelser søgte han derfor udenfor Huset hos gode Venner, hvoraf han altid havde adskillige.

Paa det nærværende Tidspunkt (1790) havde han forenet sig med flere af Modelskolens Elever i et Selskab, hvis Formaal var, ved Øvelser udenfor Akademiet, at studere den qvindelige Model efter Naturen. Vor unge Kunstner skal have viist megen Iver, for at faae disse Øvelser bragte istand. Sagens Natur fordrede imidlertid, at Selskabets Tilværelse og sædelige Hensigt anmeldtes for Politiet, og da man

havde faaet et passende Locale, forfattedes der Love. Men den største Hindring mødte i Vanskeligheden af at skaffe skiønne og ufordærvede Gienstande for disse Studier, og det blev derfor enhver af Interessenterne paalagt, at anvende deres Erfaringer til Sagens Fremme. Men ihvor ivrig Thorvaldsen iøvrigt var derfor, er det fortalt, blev han i denne Bestræbelse aldeles uvirksom, fordi han var renere og mindre erfaren, end de Øvrige. Kun i een Vinter var Selskabet ilive og samledes tre Gange ugentlig; men næste Aar ophævedes det til Thorvaldsens store Sorg, af Mangel paa Evner til at bestride Udgifterne.

For at bøde paa dette Savn, forenede han sig nu med tre andre Kunstnere i et engere Selskab, nemlig med Landskabsmaleren Heinrich August Grosch, Abildgaards Eleve Carl David Probsthain og Claudius Ditlef Fritzsch, senere bekiendt som genial Blomstermaler. Disse Venner havde deres Sammenkomster i et Huus i Grønnegade, hvor formodentlig en af dem boede, og den fælles Hensigt var, at øve sig i Composition og saaledes at forberede sig til de forestaaende Concourser i Akademiet.

Da der, efter Akademiets Vedtægt, valgtes Opgaver til disse Concourser af det Gamle, eller af det Ny Testament, troede disse unge Kunstnere, at de ved at giennemarbeide de sædvanligste Emner, bedst kunde forberede sig til den vigtige Dag, da det gjaldt om, udelukket fra al Hiælp og Meddelelse, i nogle faa Timer at behandle en Fremstilling, hvortil en ældre Kunstner ellers med god Grund tager sig længere Tid og et roligere Overlæg.

De fire Venners Compositioner bleve giensidigt critiserede; efter Arbeidet fulgte et simpelt, men fornøieligt Maaltid,

og efter Maaltidet bleve Digterværker fremtagne og forelæste, og her aabnede en ny Verden sig især for vor unge Billedhugger.

Om ham som Deeltager i disse Sammenkomster, er det fortalt, at han røbede en ualmindelig Lethed i at opfatte og at fremstille, og at det ikke sieldent skete, at, medens de Andre endnu talede om, hvorledes Opgaven burde behandles, havde han allerede sin Composition færdig. Under Samtalerne sad han stille ved Bordet og modelerede en Leerklump, eller i Mangel deraf, et Stykke Suurbrød. Undertiden greb han en Blyant og skizzerede sine Ideer, eller aftegnede de Gienstande, som stode for ham paa Bordet, og saaledes blev han ogsaa engang Autor til et forbedret Skilt paa Tobakskardu ser, da en Karduus Tobak tilfældigviis stod for ham paa Bordet.

I de ungdommeligt begeistrede Samtaler var der især et Thema, som paa den Tid stadigt beskæftigede disse, og andre jevnaldrende Kunstnere, nemlig den siden saa berømte Maler Asmus Jacob Carstens og hans Forhold til Akademiet. Denne geniale Kunstner havde, medens han besøgte Modelskolen, ikke kunnet giøre sig gieldende hos de gamle Akademister og han forlod Kiøbenhavn, da han ikke engang kunde vinde Medaillen. De Unge harmedes over, at en saadan Genius var blevet saalidet paaskiønnet, og da Grosch var i Besiddelse af nogle af hans Tegninger og Compositioner, bleve disse fremlagte i det lille Akademie i Grønnegade, hvor Thorvaldsen først lærte at beundre Carstens, der senere skulde giøre endnu langt dybere Indtryk paa ham.

VI.

Concours for den lille Guldmedaille. Flugt fra Logen. Professor Preisler. Basrel. Heliodorus. Grev Reventlow. Subscription til Fordeel for Thorvaldsen. Basr. Priamus og Achilles. Familiens Kaar forbedres. Thorvaldsens Passioner. G. Schadow i Kiøbenhavn. Basr. Herkules og Omphale. Basr. Numa og Egeria. Concours for den store Guldmedaille. Basr. Petrus, som helbreder den Halte.

Den længe frygtede og saatidt omtalte Concours for Lille Guldmedaille var nu nærforestaaende. Carstens var reist bort, uden at kunne vinde denne Præmie, — hvad kunde da hans Beundrere vente sig?

Thorvaldsen havde allerede længe yttret Ulyst til at aflægge denne Prøve, og i den sidste Vinter havde han kun sielden besøgt Akademiet. Derfor blev det en staaende Afskedsreplik i Selskabet: "Thorvaldsen! Tænk paa Concoursen!" og disse Ord vare saa ofte blevne gientagne, at vor Kunstner efter 20 Aars Forløb endnu mindedes deres Ophav, da Fritzsch, ved Giensynet i 1819, hilsede ham med det Udraab: "Thorvaldsen! Tænk paa Concoursen!"

Saameget havde dog Vennernes gode Raad og Formaninger virket, at han, vel ikke uden Ulyst, indfandt sig, da Concoursen aabnedes d. 1ste Juni 1791, og modtog i sin Loge Opgaven: Heliodors Udjagelse af Templet, efter Maccab. II Bog 3 Cap. 25—26.

Førend han maatte forlade sin Loge, skulde han nu levere en skizzeret Composition, og af denne Skizzes Bedømmelse var

det afhængigt, om Concourenten fik Adgang til Concours for Medaillen. Det var denne foreløbige Prøve der især var ham imod, og den Tanke, at Udfaldet muligt kunde blive, at han endog kiendtes umoden til at concourere, opfyldte ham med Angest og Uro.

Man har fortalt, at han vel rigeligt havde forsynet sin Loge med Spirituosa, for i Nødstilfælde at kunne søge Geisten der; og hvis dette er sandt, kan det saameget lettere begribes, at den nu ikke indfandt sig. Saameget er imidlertid vist, at han opgav sit Forehavende og forlod sin Loge. Ad en lille Sidehuustrappe, som fører til Nyhavnsporten, havde han allerede listet sig ned, og Terningerne vare kastede. Men i Porten mødte han Professor Preisler, som havde sin Bolig der i Nærheden, og kunde ikke undgaa at blive seet.

Synet af en Concourent paa dette Sted vilde i de fleste Tilfælde have lettet Flugten, thi Concoursen vilde for en Saadans Vedkommende dermed være afgiort. Men Preisler har formodentlig kiendt og interesseret sig for denne Flygtning, da han tog Sagen anderledes. Da han trængte ind paa Thorvaldsen, skriftede denne ærligt for ham, hvilken Beslutning han havde taget, og har vel ogsaa udtalt sig om den Angest, som drev ham dertil. Ved at høre dette, tog Professoren til Orde og foreholdt den unge Kunstner, hvor daarligt han handlede, og dette virkede. Thorvaldsen vendte beskæmmet tilbage ad den Vei, han var kommen, tog sig sammen, da han igien var sluppet ind i Logen, og fuldførte nu i fire Timer en Skizze, som svarede til de almindelige Forventninger.

Efter denne Skizze udførte han i de to paafølgende Maaneder et Basrelief, som d: 15de Aug. 1791 tilkiendtes den mindre Guldmedaille.

Ved dette Arbeide vandt han ikke alene en Præmie, som førte et Skridt nærmere til Italien, men det skaffede ham ogsaa den første Velynder iblandt Danmarks Magnater.

Bedømmelsen havde fundet Sted i en Akademieforsamling, der overværedes af Statsministeren, Grev Chr. Fred. Ditlew af Reventlow som Æresmedlem. De gunstige Ytringer om Arbeidet gav Abildgaard Leilighed til at anbefale sin Yndling til Greven, som nu ønskede en Afstøbning af Basrelieffet til sit Palais, og fik den.

Da Ministerens Stemning for Thorvaldsen rygtedes, benyttede den allerede forhen nævnte Historiemaler Nicolai Wolff det gunstige Øieblik til sin unge Vens Fordeel. Han aabnede nemlig en Subscription, der havde til Hensigt at sætte Thorvaldsen istand til, sorgfriere at behandle nogle Emner af Iliaden, og denne Indbydelse præsenteredes først Grev Reventlow, hvis Navn drog flere efter sig.

Vi vide imidlertid ikke, hvor betydelig den Sum var, som saaledes samledes, ikke heller hvorledes Thorvaldsen benyttede den. Dog synes et Basrelief, som vi have tilbage fra dette Aar, at være en Følge af Subscriptionen. Det fremstiller Priamus, som tilbyder Achilles kostbare Gaver, for at faae Hectors Liig udleveret. Det er omtrent 2 Fod høit og bredt, et Arbeide, som har sin største Interesse deri, at Thorvaldsen senere behandlede det samme Emne i et fuldendt Kunstværk. Han synes ikke heller selv at have bekymret sig meget om dette Arbeide, eller at have sat nogen Priis derpaa; thi det henstod i hans Værksted,

uændset, indtil han skulde reise, og da hans Ven, Kobberstikkeren Lahde ønskede sig en Erindring, gav han ham dette, som senere, ved Lahdes Død, samledes med flere af Thorvaldsens Ungdomsarbeider i Akademiet.

I det sidst omhandlede Aar (1791) havde Familien boet et Sted i Vognmagergade, men nu da Omstændighederne vare noget gunstigere, flyttede de tilbage til det samme Huus i Aabenraa, hvor de tidligere havde boet, og nøiedes ikke, som før, med den halve Deel af første Sal, men leiede den hele. Den unge Kunstner fik nu sit eget Arbeidsværelse ligeover Gadedøren, og der studerede han i det vaade Leer, røg Tobak med Lidenskab og musicerede i sine Fritimer. Han elskede Musikken, som Alt det Skiønne, og det har vistnok været de første, overflødige Dalere, han anvendte, da han kiøbte sig en Violin og en Fløite. Ja, han var endog saa velhavende, at han kunde lade sig give Underviisning i Musik, hvilket en Ven fra den Tid, Sysselmand Gunløg Briem, endnu i 1820 omtalte i et af sine Breve.

Tobaksrygning elskede han, efter hans egen Fortælling, i den Grad, at naar han om Middagen kaldtes tilbords, indfandt han sig med Piben i Munden, og nød dens Glæder selv mellem Opdækningens tarvelige Retter.

Han havde samtidigt endnu en anden Passion, og den blev han tro, da baade Violinen og Tobakspiben vare lagte paa Hylden. Det var hans Kiærlighed til Dyr, især til Hunde. Næsten i hver af hans store Livs Epocher havde han en tro, firebenet Ven, som undertiden endog vandt en Deel af hans Udødelighed. Men uden at hæve sig til en

saadan Celebritet, som enten Pistos eller Teverino, der bleve forevigede i hans Arbeider, nød Primon hans Kiærlighed og Uberømthed i disse Aar.

Det var denne Hund, som foruden mange andre herlige Egenskaber, der senere ville blive Læseren bekjendte, ogsaa viste saamegen Forstand, at den engang bed en uforskammet Creditor, hvorfor der senere blev Rivt om at faae dens Hvalpe. Vi ville nærmere komme til at omtale, hvilket vigtigt Medlem af Familien "Monsieur Primon" sikkert har været.

I Aaret 1792 besøgte den Preusiske Billedhugger, Gottfried Schadow, Kiøbenhavn paa en Tilbagereise fra Stockholm. For Optagelsen som Medlem af det herværende Akademie, havde han modeleret et Basrelief, Bacchus og Ariadne, hvilket Abildgaard, efter Sigende, critiserede paa en ham egen Maade, ved at opfordre den unge Thorvaldsen til at modelere en Pendant. Efter Thorvaldsens senere Erklæring, havde han fulgt denne Opfordring, aldeles uden nogen saadan Bihensigt. Han valgte til Gienstand, Herkules, som spinder hos Omphale, og dette Arbeide siges Abildgaard at have presenteret Akademiet i Forbindelse med Schadows Receptionsstykke.

Men foruden dette Basrelief modelerede Thorvaldsen umiddelbart derefter et andet, Numa og Egeria, og disse to Arbeider bleve siden oftere anvendte i Forbindelse med Schadows som Dørstykker.

Saaledes øvet ved forskiellige, selvstændige Sculpturværker, fremstillede han sig nu med større Rolighed til Concoursen for den store Guldmedaille, som blev ham tilkiendt d. 14de August

1793 for Basrelieffet: Petrus, som helbreder den Værkbrudne, efter Apostl. Gierning. 3 Cap., og ligesom det tidligere Concoursarbeide, blev ogsaa dette, paa Grev Reventlows Bekostning afformet, og en Afstøbning deraf anbragt som Pendant til hint i hans Palais.

VII.

Thorvaldsen træder ud i Livet. Kunsten og Brødet. Dansk dramatisk Liter. Selskab. Falder igiennem paa Scenen. Understøttelse af Akademiet. Abildgaard beskæftiger ham paa Amalienborg. Opmurede Statuer. Sergell's Besøg. Gientagelse af Basr. Numa og Egeria. Akademiet forlænger hans Understøttelse. Tilsagn om Reisestipendiet.

De akademiske Concourser vare saaledes overstaaede, og efter Sagernes alminbelige Gang skulde den unge Artist nu nyde et treaarigt Reisestipendium i Udlandet. Men Lysten til at reise var hos Thorvaldsen ikke meget stor, og medens hans Venner tilskyndede ham, hørte han ganske andre Raad i sit Hiem, hvor Faderen ikke kunde undvære, og Moderen ikke afsee ham. Hans Stilling var ogsaa for Tiden saa behagelig, at han ikke let kunde ønske, at omskifte den med det Uvisse. Tegneunderviisningen og de smaa, med Sølvstift tegnede og letcolorerede Portraiter, som vare meget søgte, havde, foruden at de skaffede ham Indtægt, aabnet ham Adgang til flere Familiekredse, og de dygtigste af Akademiets Artister flokkedes om ham; havde man end ikke nogen Tanke om den Høide, til hvilken han snart skulde stige, saa var han dog allerede tidligt vurderet som et fremragende Talent, der endog stod over Misundelsen.

Hans Tid var endnu bestandig deelt imellem Arbeider for Kunsten og Brødarbeider for de Gamle. Sin Fader maatte han endnu bestandigt hiælpe med Tegninger til hvad

han havde paataget sig at udføre, og det blev ikke ved at giøre Tegningerne. Ligeindtil sin Afreise beskæftigede Thorvaldsen sig, formodentlig under Faderens Navn, med Træskærer-Arbeide til Skibsgallioner, og som det sees af det forhennævnte Brev fra Sysselmand Gunløg Briem, efterlod han sig, da han reiste, et saadant Arbeide ufuldendt, nemlig en Neptun, der var bestilt fra Kiel.

Foruden Skibsgallioner giorde han ogsaa Speilrammer og, efter Sigende, skal der endnu være Meubeltegninger fra hans Haand.

For Boghandlere componerede han Vignetter, som bleve stukne i Kobber til Titelblade, og af saadanne kunne vi henvise til Suhms Nordiske Fortællinger, til Hastes Thalia, et Blad for Skuespilyndere og til Rahbeks Prosaiske Forsøg.

Paa denne Maade kom han snart saavidt, at han dog kunde tage nogen Deel i de Jevnaldrendes almindelige Forlystelser, og nu viste han sig med en Omhyggelighed i Paaklædning, som overraskede dem, der havde seet ham i hans Hiem. Udmærket ved Akademiets store Guldmedaille, udvidede han sin Omgangskreds til den Tids literaire Notabiliteter, især da hans Kunstbrødre, Medailleuren P. L. Gianelli, Architecterne P. Friis og Schmidt, og Maleren Probsthain, der vare Medlemmer af Det dramatiske-literaire Selskab, ogsaa kaldet Borups Selskab, indførte ham der.

I dette muntre Vennelag giorde han snart et nøie Bekjendtskab med Abrahamson, Henrik Steffens, Rahbek og Thaarup, som alle havde Øie for hans uforfalskede Charakteers Elskværdighed. Muntre Viser, lystige Ind-

fald — ja, selv en diærv Spas forstod han, og var en ligesaa villig Tilhører, som glad Deeltager.

Dog hedder det, at han undertiden fandtes fordybet i sig selv og saa nedstemt, at man maatte forklare dette af ulykkelige Forhold i Hiemmet. I en saadan Stemning maa han vel have været, da han engang sagde til sin Ven Haste*): "Jeg kan ikke begribe, hvorledes et vorent Menneske kan lee!" — thi, som Haste tilføier, kunde han i godt Lag være "munter, skiøndt aldrig overgiven."

Det ovennævnte dramatiske Selskabs Love fordrede, at ethvert Medlem efter Omgang skulde paatage sig en større eller mindre Rolle, og denne Fordring giordes nu omsider ogsaa til Thorvaldsen. Det var Barberen i Sevilla, som skulde spilles, og Alcadens Rolle, med to Replikker, blev lagt i vor Kunstners Hænder. Til de tilsagte Prøver havde han ikke indfundet sig, og da han Forestillingsaftenen stod for Publikum paa Brædderne, havde han enten ganske glemt, eller maaskee endnu ikke lært sine to Replikker. Der indtraadte en ubehagelig Pause, og hverken Soufleuren, eller de Medspillende vare istand til at bringe ham dem paa Læberne. Denne dramatiske Begivenhed, som i mange Aar næsten var det mærkeligste, man i Danmark vidste om Thorvaldsen, gav i lang Tid Anledning til den Mening, at Grunden til, at han kom saa galt fra sin Rolle, var den, at han hverken kunde læse eller skrive. At denne Mening har været urigtig, derpaa vil man i det Følgende ikke savne Beviser. I boglige Kunster var han vel ikke meget øvet, og

*) Riises Archiv 1824. Pag. 369.

dette følte han nu mere og mere. Men skrive kunde han, og altsaa kunde han vel ogsaa læse.

Dette vil allerede her sees af efterfølgende, samtidige Brev, som han paa Abildgaards Tilskyndelse egenhændigt har skrevet til Akademiet om en Understøttelse, som der var Udsigt til at erholde, forbi den var bleven ledig.

Thorvaldsen skrev til Akademiet:

Underdanigst Pro Memoria.

"Efterat have vundet det Kongelige Academies Store Guldpræmie og derved bleven opmuntret til med større Flid at dyrke Kunsten paa den nyttigste Maade, seer jeg mig ikke istand til, af Mangel paa Formue at opfylde dette mit eneste Ønske, da det er ikke muligt at dyrke Kunsten og tillige arbeide for at fortiene det Nødvendige. Det bliver derfor min underdanige Begjæring til det Kongelige Academie, at jeg maatte nyde de 100 Rdlr., som er udsat for en ung Kunstner, da det altid skal blive mig en hellig Pligt, at vise min Flid, for at giøre mig samme fortient."

Jeg forbliver de Høie Herrers ringeste Tienere,

B. Thorvaldsen.

Kiøbenh. d. 2den Decbr. 1793.

Men Abildgaard sørgede desuden for, at han fik noget at fortiene som Billedhugger. Da Slotsbranden i det følgende Aar medførte, at Palaierne paa Amalienborg bleve indrettede til Beboelse for de Kongelige Familier, og Arveprinds Frederiks Palais var blevet ham overdraget, tilkaldte han Thorvaldsen og beskæftigede ham med Dekorationen.

Efter Abildgaards Compositioner modelerede Thorvaldsen først to Basrelieffer: Aarets Tider og Dagens Tider,

som endnu findes i Audientsgemakket. Derefter fik han af sin Mester den Opgave, at modelere til samme Palais fire Statuer i naturlig Størrelse. Af disse findes de to, en Terpsichore og en Euterpe, i Palaiets Festivitetssal; de to andre, ligeledes Muser, eller qvindelige Statuer, ere opstillede i Nicher paa Trappegangen.

Den Maade, paa hvilken han, formodentlig fordi de hurtigt skulde være færdige, udførte disse Statuer, synes at have vakt selv Kunstnernes Opmærksomhed. De bleve nemlig ikke, som sædvanligt, først modelerede i Leer og derefter afstøbte i Gips, men à la prima opmurede fra Fodstykket med Steen og Stuc, en Kalk, der er saameget vanskeligere at behandle, da den tørres saa hurtigt.

Abildgaard var stolt af sin Elevs Arbeidet, og førte en Dag sin Ven, den svenske Billedhugger, Professor Sergell ud paa Palaiet, at see disse Arbeider. Thorvaldsen stod der i fuld Virksomhed med sit Skrabejern i Haanden og opmurede en af Statuerne, uden at sige et Ord, og maaskee uden at besvare den fremmede Professors Hilsen. Da Sergell i nogen Tid havde betragtet Arbeidet, udbrød han: "Hvorledes bærer Herren sig da ad med at giøre saadanne smukke Figurer?" — Thorvaldsen vendte sig om, viste ham Skrabejernet, og sagde blot: "Med denne!"

Da den førnævnte akademiske Understøttelse kun var tilstaaet Thorvaldsen for eet Aar, og dette Aar nu snart var udløbet, maatte han itide tænke paa at faae Noget giort, som han kunde byde Akademiet, for at beholde Understøttelsen et Aar endnu. Han fremtog derfor i Slutningen af 1794 det allerede tidligere modelerede Basrelief Numa og

Egeria og omarbeidede det, for at give det en større Fuldendthed.

Dette Arbeide indsendte han til Akademiet i de første Dage af 1795.

Thorvaldsen skrev til Akademiet:

"Underdanigst Pro Memoria!

"Herved har jeg den Ære at forestille Academiet et Stykke af mit seneste Arbeide, som forestiller Numa Pompilius's Samtale med Nymfen Egeria i sammes Grotte. At jeg ikke oftere i det forbigangne Aar har haft den Ære at forevise Academiet noget af mit Arbeide, er ikke skeet af Mangel paa Flittighed, men fordi at jeg den meste Tid af Aaret har været beskæftiget med Arbeide paa Hans Kongelige Høihed, Arveprindsens Palais.

Jeg fordrister mig atter at ansøge det Høie Academie, at samme vilde have den Godhed for mig, endnu i Aar at (lade mig) beholde den Pension, som blev mig tildeel i det forbigangne Aar, da den vilde være mig en betydelig Hiælp til at kunne fortsætte mine Studeringer, tillige at jeg ved samme Hiælp kunde erhverve mig de Sprogkundskaber, uden hvilke ethvert Fremskridt er umuligt."

Underdanigst

Thorvaldsen.

Kiøbenhavn, d. 5te Januar 1795.

Denne Ansøgning blev Thorvaldsen bevilget, og han modtog ved samme Leilighed Akademiets Tilsagn om et Reisestipendium, som næste Aar vilde blive ledigt.

VIII.

Bernstorffs Buste. Familien i Aabenraa ved Bertels forestaaende Afreise. Nogle Venner af Huset. Margrethe. Abildgaard driver Thorvaldsen til at søge Stipendiet. Brev til Akademiet. Blomstermaleren Fritzsch. Tyge Rothes Buste. Medaillonportraiter af Løffler og af Hammer.

Da Statuerne til Palaiet paa Amalienborg vare færdige, opfordrede Thorvaldsens Venner, navnlig Abildgaard og Grev Reventlow, ham til et nyt Foretagende, hvorved man ikke alene vilde beskæftige og forskaffe ham en Indtægt, men tillige bringe ham nærmere under en mægtig Mands Beskyttelse. Dette Arbeide var en Buste af Statsministeren, Andreas Peter, Greve af Bernstorff.

Vor Kunstner gik med Ulyst til dette Arbeide, da man kun kunde henvise ham til et Portrait, malet af Juel, hvorefter han skulde modelere. Dog vovede han ikke at støde sine Velyndere, og anlagde derfor Busten saa godt han kunde efter Maleriet. Men under Arbeidet erfarede han, at det dog ikke var saa vanskeligt at faae Manden selv at see, da Bernstorff daglig gik igiennem Cancelliets Corridor. Dette Vink benyttede han, og nu forlod han engang imellem sit Arbeide hjemme, for at studere efter Naturen i Cancellie-Corridoren. Paa denne Maade var det lykkedes ham, nogenlunde at fuldføre Busten saavidt, at han kunde bede Abildgaard at komme for at see den.

Hans allerede nævnte Ven, Haste, fortæller herom, at han selv var nærværende ved dette Besøg, og at Abildgaard, ved at see Busten, giorde opmærksom paa en lille Forandring, hvorved en større Lighed vilde fremkomme. Men, da Professoren tog Poussérestokken ud af Thorvaldsens Haand, for at forandre dette Træk ved Munden, var det kun med Nød og neppe, at vor unge Kunstner kunde finde sig i, at hans Arbeide blev angrebet af en fremmed Haand. Men, tilføier Haste, ligesaalidt kunde Thorvaldsen skiule sin Glæde, da han selv saae en nærmere Lighed fremkomme ved Abildgaards Rettelse.

Imidlertid var der dog endnu adskilligt at ønske ved Busten, men dette kunde kun opnaaes, hvis Kunstneren kunde faae Leilighed til at efterarbeide den i større Ro efter Naturen.

Abildgaard yttrede dette for Grev Reventlow, som, for at kunne hiælpe dertil, nu betroede Grevinde Bernstorff den unge Kunstners Forehavende. I sin Glæde herover paatog hun sig at formaa Greven til at sidde et Par Gange for Thorvaldsen, og den hele Plan lykkedes nu saa godt, at Thorvaldsen ved denne Leilighed kom i Yndest hos Bernstorff.

Af Bernstorffs Velvillie havde Thorvaldsen imidlertid ikke selv tænkt paa at drage nogen Fordeel. Det var hans Venner, som, da Afreisen forestod, udvirkede en Tilladelse for ham til at maatte følge med en kongelig Fregat til Italien, og de Anbefalingsbreve, som Bernstorff medgav ham paa Reisen, kom han ikke til at giøre Brug af.

Bernstorffs Buste*) af Thorvaldsen blev udstillet

---

*) Om denne Buste er det tidligere (Thorvaldsen og hans Værker I p. 33) feilagtigt anført, at den blev opstillet i Landhuusholds-

i Akademiet d. 31te Marts 1796. Modellen blev senere sendt til Rom, hvor Thorvaldsen udførte den i Marmor. Om dette Arbeides senere Skiebne vil der i det Følgende blive Leilighed til at meddele mere.

Familien i Aabenraa har, som det synes, paa denne Tid (1795) haft det taaleligt, idetmindste i oekonomisk Henseende; derfor var det nu mørke Skyer, som trak op, da man mere og mere talede om Bertels forestaaende Udenlandsreise; thi det var ene ved hans Erhverv, at Familien holdt sig oppe. Da baade Faderen og Moderen havde ham inderlig kiær, var han tillige den, som kunde holde Huusfreden nogenlunde vedlige.

Med en saadan Søn ved sin Side, gialdt Gotskalk Thorvaldsen noget paa Pladsen, og maalte sig endogsaa med Holmens Billedskærer Willerup, som før havde overseet ham. Naar nu Bertel forlod ham, hvem skulde saa giøre Tegningerne til de Gallioner, som bleve bestilte, og hvorledes skulde han faae dem udførte?

For Moderen var den Tanke, at skulle skilles fra Bertel endnu utaaleligere. Saalænge han dog var hiemme, kunde han tale den Gamle tilrette. Var han først borte, hvad skulde hun saa faae at leve af; thi Manden satte jo det, han kunde fortiene, overstyr udenfor Huset?

Under saadanne Forhold er det begribeligt, at den ingenlunde reiselystne Kunstner stadigt afviste sine Venners gode Raad og Overtalelser til dog at ansøge om det ledigblivende

---

nings Selskabets Locale, eller i Høieste-Rets Forsal. Senere have vi, af en Yttring i Abildgaards Brev til Thorvaldsen af 21de Julii 1800, erfaret, at den paa dette Sted opstillede Buste er et Arbeide af Prof. Dajon.

Reisestipendium. Han vilde ikke engang flytte ud af Huset, uagtet han dog stundom klagede over, at han ikke der havde Ro til at bestille noget, og da hans Ven Ulstrup, som paa den Tid var Guldsmed og boede i Nærheden, tilbød ham et Værelse, afslog han dette Tilbud, forbi det "vilde see ud, som om han foragtede sine gamle Forældre."

Ved at sammenholde forskiellige Meddelelser med hvad der fremlyser af de efterfølgende Breve, bliver det kun altfor vist, at Thorvaldsen har haft et maadeligt Hiem; dog er der ogsaa Spor af, at Familien ikke har levet aldeles afsondret og ikke ganske uden selskabelige Fornøielser. Blandt de mange Venner fra Akademiet og fra det dramatiske Selskab var det kun nogle faa udvalgte, som kom "i Huset". Derimod nævnes Andre, som hørte til en engere Kreds, fornemmelig en endnu levende Guldsmed Ferrini med Kone, en Hr. Snabel, en Hr. Hammer, en Hr. Henriksen, m. fl., for ikke at nævne Jørgen West, som paa Moderens Side var af Familien. Men en Person maa vi endnu nævne, skiøndt vi kun have hendes Fornavn: Margrethe, udentvivl en elskende Pige, som Gotskalk Thorvaldsen gierne havde givet sin Søn, naar han havde villet blive hiemme og ikke tænke paa at forlade dem Alle for den taabelige Reises Skyld.

Men Vennerne udenfor Huset var det stærkeste Parti, og i deres Spidse stod Abildgaard, som upaatvivleligt har Æren for, at Thorvaldsen, hvor nødigt han end vilde, indgav sin skriftlige Begiering til Akademiet om Stipendiet, da det blev ledigt.

Thorvaldsen skrev til Akademiet:

"Underdanigst Pro Memoria.

"Da jeg ved flere Tilfælde er overtydet om, at det Kongelige Academie for Kunsterne ønsker mit Vel og min Fremgang i den Deel af Kunsten, jeg hidtil har dyrket under dets Veiledning, fordrister jeg mig med saamegen mere Frimodighed til at ansøge om at erholde det første ledige Reise-Stipendium, for om muligt engang i Tiden at kunne overtyde Publikum om, at den Understøttelse, Academiet hidtil har forundt mig, ikke er falden paa en aldeles Uværdig.

"Skulde Academiet accordere mig denne min Begiering, ønsker jeg meget, ikke alene for mine oeconomiske men ogsaa for andre indtrufne Omstændigheders Skyld, at erfare, naar jeg kunde giøre mig Haab om at tiltræde min Reise, da jeg imidlertid henlever med den varmeste Taknemmelighed"

Det Kongl. Academiets

unterdanigste Tiener,

Bertel Thorvaldsen.

Kiøbenh., d. 2den Nov. 1795."

Samme Dag denne Ansøgning blev indgivet, blev den bevilget saaledes, at han med et Reisestipendium af 400 Rdl. D. C. i 3 Aar skulde tiltræde sin Reise, naar den reisende Artist, Gianelli, kom tilbage næste Aar, indtil hvilken Tid, han endnu beholdt den Understøttelse, han hidtil havde nydt af Akademiet.

Hans Ven Fritzsch havde alt længe forgieves attraaet denne Lykke, og da Thorvaldsen, som kiendte hans Reiselyst og vel ogsaa gierne vilde have en Landsmand med sig paa Reisen, fandt, at den ham tillagte Reiseunderstøttelse kunde være nok for To, ilede han til ham med Akademiets Brev,

og tilbød ham den halve Sum, om han vilde reise med. Men Fritzsch benyttede sig ikke af sin Vens blinde Godmodighed; derimod holdt han ham en Tale, om de Forpligtelser, han nu med denne Reisesum tillige havde overtaget.

Da Bernstorffs Buste havde tildraget sig en ualmindelig Opmærksomhed paa Akademiets Udstilling, fulgte der snart en anden, lignende Bestilling efter. Den Tids bekjendte Philosoph, Etatsraad Tyge Rothe, afgik ved Døden i 1795. Den efterlevende Familie lod tage en Maske af den Afdøde og henvendte sig til nogle af Thorvaldsens Venner, for at formaa ham til at udføre Tyge Rothes Buste, hvilket han ogsaa giorde. Denne blev, tilligemed Bernstorffs Buste senere sendt til Rom.

Med sin kiære Tegnelærer fra Akademiets Anden Frihaandskole, den gamle Løffler, stod Thorvaldsen endnu i et inderligt Venskab. Da Tiden nu nærmede sig, at han skulde forlade ham, for aldrig at see ham mere, vilde han dog bevare hans Billede, og modelerede, i de sidste Dage, Løffler levede, hans Portrait-Medaillon. Denne Medaillon skienkede han den sørgende Familie, hvor den endnu opbevares. Da Thorvaldsen senere, i 1838, besøgte sin gamle Lærers Enke og Børn, blev han saa glad ved at see dette Ungdomsarbeide igien, at han laante Medaillonen, for at tage sig en Afstøbning deraf til kiær Erindring.

En anden Portrait-Medaillon havde han tidligere modeleret efter den forhen nævnte Ven af Huset, Nordmanden Hammer, men dette Arbeide kiende vi kun af et Brev, som denne i 1796 skrev fra Trondhiem til Thorvaldsen.

IX.

Vennerne lægge en Reiseplan tillands. En Søreise foretrækkes. Fregatten Thetis. Bernstorffs Anbefaling. Capitain Lorentz Fisker og hans Kone. Akademiets Reise-Instrux. Ulstrup fortæller om Thorvaldsens Afreise. Fregatten gior et Krydstogt i Nordsøen. Thorvaldsen gaaer ombord. Fregattens Besætning. Ankeret lettes. Skibssecretair Schmidts Dagbog.

Vennerne havde nu udkastet en Reiseplan for Thorvaldsen, ifølge hvilken han først skulde reise over Dresden til Wien og opholde sig der i nogen Tid, for at tage Underviisning i det Italienske. Men denne Plan maatte man snart opgive paa Grund af Krigsurolighederne, og var nu twivlraadig om, hvorledes man paa den bedste Maade skulde faae ham til Italien.

Paa samme Tid, i Foraaret 1796, blev en kongelig Fregat, Thetis, udrustet til Middelhavet, hvorhen den skulde convoiere det saakaldte Presentskib, og med det samme aabne nogle Underhandlinger med Tripolis.

Denne Leilighed ansaaes for at være den beqvemmeste for Thorvaldsen, hvis man blot kunde udvirke ham en Tilladelse til at følge med, da han saaledes, meente man, let vilde kunne naa en eller anden italiensk Havn. Paa Grev Bernstorffs Anbefaling blev denne Tilladelse uden Vanskelighed indrømmet af Admiralitetet, og da Sagen forsaavidt var i Orden, henvendte Greven sig desuden personligt til Fregattens Chef, General-Adjutant, Capitain Lorentz Fisker,

som lovede at ville tage sig af den unge Mand og sørge for ham paa det Bedste.

Med hvormegen Velvillie Fisker opfyldte dette Løfte, vil sees af det Følgende, men allerede førend Reisen tog han sig omhyggeligt af ham. Hvad vi derom kunne meddele skyldes denne brave Mands endnu levende Enke, den ærværdige Fru Admiralinde Fisker.

En Dag, da Afreisen var nærforestaaende, kom Fisker hiem og fortalte sin Kone, at Grev Bernstorff havde anbefalet ham en ung Kunstner, som han skulde have med til Italien. For at giøre den unge Mands Bekiendtskab, fandt han, at det var bedst at indbyde ham et Par Gange om Ugen til Middag, indtil Afreisen skulde gaa for sig. Saaledes skete det, og Thorvaldsen blev nu snart som hiemme der i Huset.

Fregatten skulde, før det større Togt, giøre et Krydstogt i et Par Maaneder i Nordsøen, men da den derfra igien skulde vende tilbage her paa Rheden, blev det besluttet, at Thorvaldsen, som dog helst var paa det Tørre, skulde blive iland saalænge*).

Thetis afgik d. 20de Mai 1796, men Thorvaldsen blev endnu i Kiøbenhavn og besøgte stadigt det Huus, hvor han var optaget med saamegen Velvillie.

Forgieves havde han, medens Capitain Fisker endnu var iland, flere Gange udbedet sig, at maatte tegne hans

---

*) Den tidligere Beretning (Thorvaldsen og hans Værker. I. p. 36), som støttede sig paa Fregattens Journal, var vel rigtig, hvad Fregattens Afreise angaaer, men først senere er det oplyst, at Thorvaldsen ikke strax fulgte med.

Portrait, hvilket han da vilde forære Fruen, der beviste ham saamegen Godhed, men Fregattens Chef havde hverken haft Tid eller Taalmodighed til at sidde for ham.

Nu henvendte han sig til Fruen og udbad sig, at maatte tegne hendes Portrait til Capitainen. Dette Ønske mødte ingen Vanskeligheder, og der tilbød sig netop en gunstig Leilighed, da hun en Dag var beskæftiget i Kiøkkenet med at sylte Ribs. Thorvaldsen valgte sit Sæde paa Kiøkkenbordet, og tegnede et Portrait, som endnu opbevares.

Men hans Lyst til at vise sig erkiendtlig var dermed ikke tilfredsstillet. En Dag, da han indfandt sig til Middagsmaaltidet, var han ledsaget af to Karle med en Dragt paa en Bærebør. Det var en lille Erindring til det giestmilde Huus, og han haabede, at man ikke vilde forsmaa en Bernstorffs Buste paa Piedestal.

Denne hans elskværdige Opmærksomhed blev ikke upaaskiønnet, og da Fru Fisker havde grundet Formodning om, at hans Equipering til Reisen neppe var i den fortrinligste Orden, tog hun ham en Dag for sig og, lod ham giøre Rede for, hvad han havde at tage med sig af Uldent og Linned. Dette førte til den Opdagelse, at han var næsten blottet for det Nødvendigste, thi til sin Moder havde han ikke vovet at tale om Reisen. Nu overtog Fru Fisker denne moderlige Omsorg, og indtil Fregatten kom tilbage fra sit Krydstogt, blev der syet Skiorter og strikket Strømper til Thorvaldsen.

Thorvaldsen skrev til Akademiet:

"Underdanigst Pro Memoria!

"Da jeg agter at tiltræde min Reise, saasnart jeg erfarer, at Italiens Skiebne er bestemt, som nu synes at

nærme sig, fordrister jeg mig til at ansøge Det Kongl. Academie, om at faae det første Qvartal af mit Reise-Stipendium forud betalt, og at jeg saaledes, indtil mine Reiseaar ere omme, maatte nyde denne Bevaagenhed, da jeg ved min Flid skal stræbe at fortiene denne og alle forhen mig af Academiet beviste Understøttelser.

Det Kongl. Academiets
underdanigste Tiener

B. Thorvaldsen.

Kiøbenh., 25 Julii 1796."

Dette bevilgedes ham samme Dag, og under 23de Aug. s. A. udfærdigedes hans

Reise-Instrux.

"Billedhugger, Hr. Thorvaldsen, som fra 1ste Julii d. A. nyder Academiets Reise-Stipendium, 400 Rdlr. aarlig, for det første i 3 Aar, for i Italien, særdeles i Rom, at erhverve sig ydermere Fuldkommenhed i sin Konst, paaligger det, hver sjette Maaned efter hans Afreise, at underrette Academiet om sit Opholdssted, og, efterat have nydt tvende Aars Stipendium, at indsende en Prøve af sin Fremgang i at arbeide i Marmor, eller en Afstøbning i Gips over et Marmor-Arbeide, han i denne Tid maatte have forfærdiget i Rom, og for Fremtiden hvert Aar, han endnu maatte blive udenlands, at indsende Prøver af sin Fremgang paa ovenmeldte Maade.

Det Kongelige Maler- Billedhugger- og Bygnings Academie, d. 23 Aug. 1796.

J. Juel. Abildgaard. Meyn."

Vi ville nu lade den gamle Ulstrup selv fortælle, hvad han erindrede, angaaende Thorvaldsens Afreise.

"Kort før hans Afreise fortalte Thorvaldsen mig, at han havde faaet Admiralitetets Tilladelse til at følge med et Krigsskib, som da skulde gaa til Middelhavet; han glædede sig over den beqvemme Maade at komme afsted paa, men bad mig, ikke at fortælle hans Moder det, hvilket, som jeg siden erfarede, var nødvendigt, da hun bestandigt overhængte mig, for at jeg skulde sige hende Skipperens Navn, med hvem hun skulde betro sin kjære Bertel."

Da Dagen var forestaaende, havde hans Venner indbudet ham til en lille Fest paa Skydebanen, og til denne Fest havde Haste skrevet en Sang.

"Da han for sidste Gang," — fortæller Ulstrup — "havde forladt sine Forældres Huus og var færdig at gaa ombord, kom han ind til mig og tog Afsked; jeg bad ham skrive mig til og tilbød mig at være hans Commissionair i Henseende til hans Forældre. Men dette, sagde han, havde Muurmester West paataget sig, der i juridiske Tilfælde havde sin Svigerfader, Underfoged Grønlund, at consulere; han gav mig et lille Ærinde til sin Moder, maaskee mest, for at jeg skulde trøste hende, og da jeg kom der, fandt jeg hende i en Tilstand, der næsten grændsede til Vanvid; hun jamrede sig, at hendes Bertel nu skulde omkomme paa det vilde Hav. Jeg brugte alle mulige Trøstegrunde, og iblandt Andet, at hun skulde henvende sig til Muurmester West, ifald hun trængte til nogen Hjælp, medens hendes Søn var borte; men hun svarede mig i sin jydske Dialect, at hun gav West en god Dag, — hun var ikke trængende, viste mig en Æske med Dukater — formodentlig havde Sønnen givet hende dem ved Afskeden, — fremdrog af Skabet en gammel, sort Vest, som havde tilhørt hendes Bertel; den kyssede hun, og jeg forlod hende inderlig rørt."

Fregatten Thetis laa paa Rheden, klar til at lette, da Thorvaldsen, den 29de August 1796, kom ombord. Besætningen, med hvilken vor unge Kunstner nu Dag for Dag skulde giøre nærmere Bekiendtskab, bestod, foruden Chefen, General-Adjutant, Capitain Lorentz Henrik Fisker, af Capitain-Lieutenant Claus Hvitfeld Blom, Næstcommanderende, Premierlieutenanterne Gerhard Sivers Bille og Lauritz Jensen Grove, Secondlieutenanterne Andreas Christian Lütken, Johan Joachim Uldahl og Johan Christian Gustav Hohlenberg. I Skibspræsten Pavels traf Thorvaldsen en Ven fra det tidligere omtalte, dramatiske Selskab. Fremdeles nævne vi Overchirurg Hansen, Underchirurg Blankfort, Skibsproviantforvalter G. Rørby, Underproviantskriver Hassing og Skibssecretair H. A. Schmidt.

Denne sidstnævnte, synes ligesom Pavels, at have staaet i et nærmere Venskabsforhold til Thorvaldsen; men det er, ved at yttre dette, paa samme Tid vor Pligt at tilføie, at vor Passageer paa den hele Reise blev behandlet af dem alle med en ualmindelig Velvillie.

Den 30te Aug. 1796, under klar Luft, med Bramseils Kuling, lettede Fregatten Thetis Anker Kl. 6 om Morgenen og passerede to Gange forbi en dansk og svensk Escadre, som laa paa Rheden.

Da Fregatten havde giort Honneur med Trompeter og Hurraraab for det danske Admiralskib, lod den Ankeret falde ude i Renden, for der at afvente sin Convoi, Transportskibet med Foræringer til Algier, som endnu ikke var færdigt.

Nogle Timer efter var Alt klart; Thetis passerede Kronborg Kl. 4 og fik Skagens Fyr i Sigte om Natten Kl. 1.

Idet vi, som det sees, driste os til, ogsaa at følge vor Kunstner paa denne Søreise, maa vi dog forinden giøre den Bekiendelse, at hvad vi nu agte at meddele, ikke saa nær berører Thorvaldsens egen, som Fregattens Reisebeskrivelse.

Den foranførte Skibssecretair H. A. Schmidt, der til sin egen Fornøielse har ført en Dagbog paa denne Reise, giorde Thorvaldsen ved deres Afsked en Foræring af et Manuscript, under Titel: Journal holden paa Reisen til Algier m. fl. Stæder med Fregatten Thetis, fra 30 Aug. 1796, Fregatten gik fra Kiöbenhavns Rhed, til d. 17 Dec., Thorvaldsen forlod Fregatten i la Valette, af H. A. Schmidt, Secretair paa Fregatten. 4to.

Dette Manuscript bevarede Thorvaldsen, indtil han i 1838 deponerede det i sin Biographs Hænder.

Dersom Spørgsmaalet paa dette Sted kun var om Fregattens Reise, vilde vi derfor see os istand til, at give Læseren nøiagtig Besked om Veir og Vind og om alle Skibets Fata. Men da man her skal høre Noget om en Passageer, som tilfældigviis var ombord og maaskee betragtedes som den ubetydeligste af dem Alle, bliver Udbyttet af denne Meddelelse ikke saa interessant, som vi i første Øieblik haabede, det vilde blive.

Imidlertid — da dog et Skib paa en Maade er at betragte som hver dens større Legeme, der befinder sig der ombord, bliver Skibets Dagbog jo i en vis Grad ogsaa Passagerens, og dette svømmende Legemes Tilstande og Begivenheder maa dog nu og da kunne vække temmeligt paalidelige Forestillinger om private Stemninger, som underveis har grebet Passageren.

Vi ville derfor følge ham — om endog i nogen Afstand — saameget hellere, som vi dog ville kunne meddele noget Personligt om Thorvaldsen, ved tillige at benytte de Breve, som Fregattens Chef paa Reisen tilskrev sin Kone, og hvori Thorvaldsen nu og da nævnes.

X.

Klart Skib i Nordsøen. Overraskelse og Skræk. Transportskibet savnes. Affaire i Spanske Sø. Gibraltar. Landgang og Besøg i Malaga. Theatret i Malaga. Bekiendtskab med en spansk Sangerinde, La Gracieuse. Transportskibet afleveres ved Algier. Uveir under Sicilien. Ingen Lods. Fiendtlig Modtagelse ved Maltha. La Valetta's Havn.

Uagtet Danmarks Neutralitet, kunde en dansk Fregat dog paa denne Tid ikke let glide over Nordsøen, uden nu og da at maatte giøre klart Skib og holde sig rede til Kamp. Hvorvidt saadanne Situationer har interesseret vor Kunstner kunne vi ikke sige, men det er at antage, at han har ønsket saa faa Batailler som muligt.

Det varede ikke mange Dage, før han kom til at lugte Krudtet. Et Møde i Nordsøen med en engelsk Kutter, som ikke vilde tone Flag for den danske Fregat, fik om Morgenen d. 6te Sept. et Par skarpe Skud og giorde sig derefter usynlig i den disige Luft. Men samme Dags Aften indfandt Kutteren sig igien i Selskab med fem Seilere, som kiendtes at være Orlogsmænd.

Ved Synet af denne Escadre blev Alarmtrommen sat i Bevægelse; dog skete endnu Intet den Aften, da det var meget disigt, og Mørket tidligt faldt paa. Affairen syntes imidlertid kun udsat til næste Morgen, men da fik man Andet at tænke paa.

Under en Mersseilskuling, med tyk Luft og Regn, kom en Kastevind saa voldsomt over Fregatten, at denne sank saa

dybt med Agterenden, at Søen slog Kahytvinduerne ind og overskyllede Arkeliet. I samme Øieblik følte man en Skuren, som om Fregatten løb paa Grund.

Besætningen, — og deriblandt formodentlig Thorvaldsen — som var bleven vækket i Køierne af det kolde Styrtebad, foer, blege som Liig, frem paa Dækket, i den Tanke, at deres sidste Time var kommen. Men det blev ved Skrækken.

Da det dagedes, kaldte Alarmtrommen atter til at giøre klart Skib. Det var Kutteren fra igaar, som tilligemed en Orlogsmand fulgte Thetis i henved to Timer, indtil den, ved tilsidst at ville løbe agter om Fregatten, igien blev hilset med et Par Kugler.

En lignende Affaire havde Thetis næste Morgen med en anden, engelsk Kutter, men ogsaa uden videre Følger.

Da Fregatten ved Middagstid passerede Dover, var Veiret saa klart, at man fra Dækket kunde see denne By og de omliggende Kridbierge, men om Aftenen faldt der en saa stærk Taage, at Transportskibet, som hidtil stadigt havde havt sin Nød med at følge Fregatten, nu ganske kom ud af Sigte.

Dette foranledigede ombord paa Thetis et Skuespil af et ganske nyt Slags, idet man med Kanonskud, Geværsalver, Klokkeringning, Alarmtromme, Blinkfyr og Lanterner, under Raaben af Mandskabet, som stod paa Udkig, søgte at veilede Transportskibet igiennem Taagen, og dette lykkedes først ved Midnat.

I de ni Dage, fra den 10de til 19de Sept., Fregatten var under Seil i Canalen, var der næsten hver Dag Anledning til at giøre klart Skib mod engelske Krydsere.

Under Seil i den spanske Sø, var det d. 2den October nærmere ved at komme til Affaire, end hidtil.

Paa denne Dag, ved Middagstid, fik Thetis Selskab af to portugisiske Orlogsfregatter og en Brig, som holdte sig i Læ. Imedens Alt blev giort rede til at tage imod dem, signaleredes det Transportskibet, at holde sig til Luvart, da det ellers vilde have været let for Briggen at tage det, medens Fregatterne holdt Thetis varm.

Efterat der var verlet nogle Skud, praiede den ene af de portugisiske Fregatter Thetis. Men da Chefen frygtede for at lade Portugiseren, som havde Krig med Tunis, erfare Fregattens Bestemmelse, foretrak han, at lade som han ikke forstod, hvad der praiedes, og gav Svar, som endnu mindre kunde forstaaes af dem. Efterat denne Conversation havde varet nogen Tid, vendte Fregatterne og gik bort.

Under en sydlig skiøn Himmel passeredes Cap Vincent om Morgenen d. 4de October. Den første Dag i Syden hilsede Thorvaldsen, som fraborde betragtede de høie, fjerne, spanske Bierge, der hævede sig over det lavere Kystland.

I Selskab med et stort Antal Seilere under forskiellige Flag, gled Thetis d. 7de October, om Morgenen, forbi Gibraltar, medens Abebierget paa den afrikanske Kyst kappedes med Spanien, om at tiltrække sig den unge, nordiske Kunstners Blik. I milde Luftninger strømmede Sydens Vellugt ud over Havet fra de rige Kyster, hvilket "ret var en Forfriskelse."

Kystlandet mellem Gibraltar og Malaga, med den lille By Estebona, viste sig ved Solens Nedgang i sin fulde Skiønhed. Fregatten holdt nu krydsende indtil d. 8de Oct., under

Malaga Landet, medens Lieutenant Lütken var iland, for at skaffe en Lods.

Lodsens Ankomst var saameget glædeligere, da han medbragte fersk Kiød, Fisk, Grøntsager, og endeel Frugter.

Kl. 2½ lod Thetis Ankeret falde paa Malagas Rhed, og Chaluppen gik iland med dem, som kunde være fraborde. Imellem disse var naturligviis Thorvaldsen. I muntert Selskab blev nu strax en Deel af Byen og dens Kirker tagne i Øiesyn, og derfra gik Veien til den danske Consul. En Procession med Vorfakler, Klokkeringning og Bønner standsede dem underveis i en af Gaderne, og dette Optog var i det mindste noget Nyt for vor Kunstner, som her førstegang saae noget Sligt.

Hos Consulen blev det danske Selskab giestmildt modtaget og beværtet, indtil det sildigt ud paa Aftenen blev ledsaget med Fakkelskin ned i Havnen til Chaluppen.

Til næste Middag var Chefen, endeel af Officererne og de Civile indbudne hos Consulen, og efter Maaltidet skulde de Alle i Theatret. Capitain Fisker ledsagedes til en Loge af Consulen; men Viceconsulen anførte det unge Selskab, og tracterede underveis med Iis og Kager i et Kaffehuus.

Det første Skuespil, som den Aften opførtes, endte med, at En stak en Anden ihiel med en Dólk; det har vel altsaa været en Tragoedie. Derefter sang en ung, smuk Pige med saa meget Bifald, at da hun vilde gaae ud af Theatret, "bad hele Parterret, at hun vilde gientage det endnu engang." Derefter fulgte en kort Comoedie, som ikke giorde videre Indtryk, men til Slutning var der en Dands, hvori Nogle giorde saa høie Spring, "at jeg troer,"

skriver Secretair Schmidt, "at hverken vores Dahlén, eller Mad. Biørn skulde giort det bedre."

Fra Theatret fulgte Selskabet hiem med Consulen og tog Afsked med ham, da Fregatten, som var seilklar, blot ventede paa Vind.

Men næste Morgen, var det stille, klar Luft, og der blev ikke noget af Reisen. De Civile toge derfor endnu engang iland om Eftermiddagen, for at see lidt mere af Byen; imellem dem var Skibspræsten Pavels og altsaa ogsaa hans Ven, Thorvaldsen. Efterat de havde seet et Hospital, — formodentlig for at føie Doctoren — og nogle Kirker, dreve de omkring i Gaderne og faldt omsider ind i et Kaffehuus, for at hvile og forfriske sig.

Det var allerede med Forundring bemærket, at ogsaa Damer i dette Land besøgte saadanne offentlige Steder, og der var netop bestilt en Bolle Punsch, da Døren aabnedes, og en ung, smuk Dame traadte ind og tilbrog sig deres Opmærksomhed, fordi de syntes at have seet hende tilforn.

Det varede ikke længe, før denne Gaade blev løst. Det var nemlig den samme unge Pige, som igaar Aftes havde sunget saa smukt i Theatret, og som havde maattet synge da capo.

Vore Danske bleve derved meget behageligt overraskede, og da Bollen dampede paa Bordet, viste de hende den Artighed, at indbyde hende i deres Kreds. Hun tog venligt imod Indbydelsen, og man viste hende al mulig Opmærksomhed, men desværre — hun forstod ikke Fransk, og i det Engelske, som hun forstod, var ingen af Selskabet rigtigt hiemme. Saameget fik man imidlertid dog at vide, at hendes Navn var La Gracieuse, og at hun, af hendes Miner og

Udtryk at dømme, maatte være "en Pige af megen Forstand." Da hun forlod Kaffehuset, viste de Danske i Malaga hende den Artighed, at følge hende til hendes Hiem, og efter denne Afskedsscene begave de sig ombord paa Fregatten, som næste Morgen fik Vind og lettede Ankeret, for at convoiere Transportskibet med Foræringerne over til Algier.

Den 16de fuldførte Fregatten dette sit Hverv, og da den, udenfor Algier havde besvaret Transportskibets Afskedssalut, styrede den Coursen til Maltha.

Om Natten forandrede Veiret sig til en trerebet Merseilskuling med Regnbyger, som vedvarede hele den næste Dag; om Aftenen udbrød et Tordenveir.

Først efter fem Dages Forløb lagde dette Uveir sig, da man fik Øen Gozzo, N. V. for Maltha, i Sigte. Der blev nu heiset Flag for Lods, men forgieves. Veiret blæste op igien, og Thetis maatte, for ikke at komme Landet for nær, krydse ud, medens det ene Skud efter det andet løsnedes, for at faae en Lods ombord.

Den næste Morgen, d. 23de Octob., vare Regnskyerne udtømte eller bortfeiede af de stærke Kulinger, og i den klare, blaa Luft viste Ætna sin Sneetop over Siciliens Kystflader.

Fra Fortoppen blev der nu varskoet; man saae en Lodsbaad nærme sig i det Fiernt, og med et skarpt Skud gientog man Opfordringen. En Jolle blev sat fraborde med Lieutenant Uldahl og Hovmesteren, for at gaa Lodsen imøde; men da de vare komne hinanden noget nærmere, vendte pludselig Lodsbaaden og flygtede iland. Nu var det forgieves, at man med Skud og Flag søgte at skaffe sig den fornødne Bistand; det var aabenbart, at man antog Thetis for en tyrkisk Fregat, og siden viste det sig ogsaa, at man i

La Valetta denne Nat havde giort Anstalter til at forhindre en fiendtlig Landgang.

Thetis maatte nu atter vende fra Land og søge rum Sø under et vedvarende Tordenveir. Der var saaledes intet Andet for, end at forsøge at løbe ind uden Lods, og dette skete næste Morgen, d. 24de Octob. under en Storm med Lynild og Torden.

Nu omsider nærmede sig en Lodsbaad, som bekræftede den Mening, man ombord havde giort sig, og fortalte, at Kanonerne paa Fæstningen hele Natten havde været rede, og Soldaterne under Gevær, imod de formeentlige Tyrker.

Saaledes var Thorvaldsens første Modtagelse i Italien.

Under et forfærdeligt Uveir lykkedes det om Eftermiddagen, at faae Fregatten bragt i La Valetta's Havn.

XI.

Quarantainesørgerne begynde. Thorvaldsens Tidsfordriv. Capit. Fisker skriver til sin Kone om Thorvaldsen. Fregatten gaaer til Tripolis; Thorvaldsen følger med. Fisker skriver atter. For Anker under Tripolis. Politiske Omvæltninger i Tripolis. Underhandlinger med Paschaen. Uveir. Thorvaldsen i Livsfare. Om Audientsen hos Paschaen. Atter Uveir. Ankeret kappes. Fregattens Farer i tre Døgn. Gienkomst for Tripolis. Underhandlingerne afbrydes.

En Timestid efter nærmede sig en Baad, hvori man bemærkede to Mænd i Uniform og med Stierne paa Brystet. Det var Maltheserriddere af Quarantaine-Commissionen, som i forsigtig Afstand forkyndte, at da Fregatten kom fra Algier, hvor der nylig havde været Pest, skulde den i 40 Dage ligge i Quarantaine.

Dette var et nedslaaende Budskab ovenpaa de udstandne Besværligheder, især for vor Kunstner, som allerede længe nok havde tæret paa sin Reisetid og endnu ikke vidste, hvorledes han skulde naa sit Maal.

Fregattens Chef begyndte vel at giøre Indsigelser mod denne ugrundede Strenghed, men da Maltheserridderen vilde slaa to Dage af, blev han vred og svarede, at kunde han ligge der i 38 Dage, saa kunde han nok ligge de to Dage til.

Imidlertid aabnedes der dog samme Dag ved Consulens Mellemkomst Underhandlinger mellem Chefen og Quarantaine-Commissionen; men da disse ikke syntes at ville føre til noget Afgiørende, belavede man sig ombord paa at tage imod Kiedsomheden med Anstand. Dog var det især ærgerligt, at den

malthesiske Lods i al den Tid skulde fødes ombord med Hvedebrød og Viin, fordi han ikke kunde døie den sædvanlige Kost.

Thorvaldsen fordrev dagligt endeel Tid ved at tegne og componere; til Adspredelse spadserede han paa Dækket, hvorfra man kunde see en Deel af Havnen, Fæstningen og Byen.

Der ere endnu adskillige Tegninger af ham tilbage fra denne Tid; de ere signerede: "B. Thorvaldsen. Maltha 1796." Nogle af dem ere historiske Compositioner, som han tegnede til sine kiære Medreisendes Stambøger; andre ere Portraiter, deriblandt Chefens og Lieutenant Groves.

Et Par Dage efter Ankomsten i La Valetta's Havn, d. 26de Octob. 1796, skrev Capitain Fisker hiem til sin Kone i Kiøbenhavn, og af dette Brev erfare vi dog lidt om Thorvaldsen. Han skriver blandt Andet, saaledes:

> "Thorvaldsen lader sine Forældre hilse, da han ikke selv gider skrive; — han gider heller ikke lære Sprog, som Præsten (Pavels) og jeg have tilbudt at lære ham. Men han vil endelig male mig i Miniatur, da Du ønsker det til en Prætention."

Da Underhandlingerne med Quarantaine-Commissionen i 10 til 12 Dage ikke havde ledet til andet Resultat, end at de 40 Dages Quarantaine nu skulde regnes fra den Dag, da Fregatten havde forladt Algier, og det tillige forud var blevet bestemt, at naar den gik til Tripolis og vendte tilbage, skulde den holde 20 Dages Quarantaine, saa besluttede Chefen, om et Par Dage at stikke i Søen, for at begynde Fredsunderhandlingerne med Tripolis.

Ifølge heraf skulde nu Thorvaldsen forlade Fregatten og tilbringe det Øvrige af Quarantainetiden i den malthesiske

Lobses Selskab. Men det vilde han ikke; han foretrak, at følge med sine Landsmænd.

Den 7de November gik Thetis under Seil for Tripolis, og samme Dag skrev Fisker atter til sin Kone om vor Kunstner:

"Thorvaldsen har atter malet mig om, og Alle her ombord sige, at det ligner mig uforskammet. Han har ligeledes malet Dig i det Smaa, som Du var i dit 18de Aar, til at bære i en Brystnaal. — Vi seile til Tripolis. Thorvaldsen følger med."

Efterat have kæmpet med Modvind i fem Dage og Nætter, naaede Fregatten, d. 13de Nov., sin Ankerplads for Tripolis.

Strax efter, at Ankeret var faldet, sendte Paschaen en Baad ombord, for at erfare, hvad denne Fregat vilde, og en fransk Barcasse indfandt sig lidt efter med den danske Consul, Luchner, som fik en Salut.

Af ham erfaredes det, at Tripolis nylig havde undergaaet en Revolution. Den gamle Pascha, som i sin høie Alderdom havde overdraget Regieringen til sin ældste Søn, var død for tre Maaneder siden. En yngre Broder havde derefter myrdet den ny Pascha, og efterstræbt en tredie Broder, som var flygtet til Tunis.

Sagerne her saae altsaa noget betænkeligt ud, hvorfor ogsaa Fregatten holdt sig klar hele Natten.

Næste Formiddag gik Chefen iland med Consulen og alle Officererne, undtagen Næstcommanderende og Lieutenant Grove; ingen af de Civile havde Lyst til at følge med.

Medens man nu ombord morede sig, saa godt man kunde, indfandt der sig ved Middagstid en tyrkisk Baad med

adskillige ubehagelige Personer, som falbød Frugt, Brød, Fisk og Grønt, og da nogle af Folkene gierne vilde kiøbe deraf, kom Tyrkerne ombord. Men den Maade, hvorpaa de undersøgte og eftersaa Alt, vakte Opmærksomhed, og da de endog gik ned paa Batteriet, blev der givet Ordre, at holde dem borte derfra. Desuagtet trængte de paa, og da en Skildvagt nu blev nødt til at giøre alvorlig Modstand, opstod der Alarm paa Skandsen, og Vagten traadte i Gevær. Muselmændene fandt sig høiligt fornærmede og truede med at ville klage for Paschaen, men Sagen blev dog tilsyneladende afgiort i Mindelighed.

Om Aftenen kom de øvrige Officerer igien ombord, men Chefen var, for Underhandlingernes Skyld, bleven iland hos Consulen.

Næste Formiddag, d. 15de Nov. toge flere af Officererne og næsten alle de Civile iland, og blandt disse Thorvaldsen. Veiret havde denne Dag været klart med torebet Mersseilskuling, men om Eftermiddagen begyndte det at blæse op, og den ene Sø skyllede efter den anden ind paa Batteriet.

Mørket faldt allerede paa, da man fra Fregatten opdagede Travaille-Chaluppen med Landgangsgasterne, som arbeidede stærkt i den svære Sø og sakkede saa langt agterude, at man kunde befrygte det Værste. Paa Thetis blev Jollen derfor giort klar, og Biergemaskinen kastet agterud.

Efter en langvarig Kamp med Bølgerne lykkedes det Chaluppen at nærme sig; men da den formedelst Søgangen ikke kunde lægge tilborde, haledes den saa nær ind under Agterskibet, at Passagererne, drivvaade af de mange Styrtebade, paa Stormleiterne kunde krybe ind igiennem Kahytsvinduerne.

De giennemblødte Kammerater trængte nu til Vederqvægelse; Mad og Drikkevare kom paa Bordet, og Conversationen igang. Især længtes man efter at høre, hvorledes det var gaaet med Chefens Audients hos Paschaen.

Dette blev nu fortalt med megen Lystighed. Kun Chefen og Consulen havde været til Audients, da de vare blevne fritagne for at kysse Paschaen paa Haanden; de Andre, som ikke havde villet giøre dette, havde derfor ikke kunnet komme med. Dog vidste de at fortælle, at Chefen var blevet meget høfligt modtaget, og at han havde drukket Caffe af Guldkopper. Om Fredsunderhandlingerne fortalte de, at Paschaen havde forlangt 300,000 Piastre og Fregatten, som den ligger, oven ikiøbet. Om denne Tilgift havde Capitain Fisker strax erklæret, at om Fregatten kunde der ikke være Tale, thi den fik de ikke; at Fregatten desuden ikke vilde kunne nytte Paschaen til Noget, da dog ingen af Folkene vilde tage Hyre hos ham. Angaaende denne sidste Post havde Paschaen svaret, at det skulde han nok selv komme ud af. Tilsidst havde Chefen ladet ham vide, at han af sin Herre, Kongen af Danmark, var sendt hid med denne Fregat, for at faae en Fred sluttet paa billige og anstændige Vilkaar, men ingenlunde for at trygle derom. Skulde det ikke dennegang lykkes, saa var der flere gode Skibe paa rede Haand, og Hr. Paschaen maatte da vente, at hans Skibe, hvor man traf dem, vilde blive hilsede som Fiender.

Efter denne og deslige underholdende Fortællinger var man paa Thetis ifærd med at gaa tilkøis, da der hørtes en paafaldende Larm, og Raabet: Alle Mand op! kaldte dem alle paa Dækket.

En frygtelig Nordveststorm havde overfaldet dem; men i et Øieblik var Ankeret kappet, og Fregatten under Seil, for at bierge sig fra Land.

Et Uveir rasede den hele Nat, og aftog ikke hele den følgende Dag. Stormen sønderrev nogle af Seilene, knækkede flere Rundholter, og medens Fregatten krængede saa stærkt, at Batteriet stod under Vand paa den ene Side, gik Søen over den anden, saa at 8 til 10 Tommers Bielker paa Bagnien bevægede sig frem og tilbage; Fregatten fik Læk, og Pumperne maatte sættes i Bevægelse.

Medens Fregatten i denne Situation maatte krydse frem og tilbage, for ikke at komme de farlige Grunde for nær, rasede dette Uveir med Regnbyger og Torden i to Dage og tre Nætter.

Først den 18de om Morgenen syntes Stormen at ville lægge sig.

Man tænke sig vor unge Kunstner i disse mange Timer i det eensomme Afslukke, hvorledes han usøvant og uvirksom, var overladt til sig selv og sine alvorlige Betragtninger. Den næste Dag, d. 19de Novemb., var det hans Fødselsdag, og denne Dag gav ham atter tilbage til Livet.

Længe havde han kun hørt Kiædepumpens eensformige, ildevarslende Lyd blande sig med Stormens Piben og med Himlens og Havets Drøn, da der fra Toppen vaerskoedes, at man øinede Land.

Dog, skiøndt Vinden havde lagt sig, vovede man endnu ikke at løbe ind, og dette Haab, som man dog kun havde for næste Dag, var hans Fødselsdags eneste Glæde og — gik ikke i Opfyldelse.

Stormen havde igien om Natten reist sig, og Fregatten havde atter maattet flygte fra Land. Da det dagedes var Veiret klart, og en Deel af Barbariets Kyst viste nu, at Thetis var kommen saa langt østerpaa, at den endnu havde en god Dags Reise til sin forrige Ankerplads.

Nu stillede Veiret saaledes af, at Farten blev saa ringe, at Fregatten først den 22de fik Tripolis isigte.

Alle disse Dage havde Chefen, iland hos Consulen, naturligviis tilbragt i den piinligste Uro. At Fregatten havde maattet kappe sit Anker og var gaaet tilsøes, havde han strax erfaret; men man forsikkrede ham, at en saa stærk Storm, som den, der blæste den 16de og 17de, havde man i 25 Aar ikke oplevet.

Sin Uro maatte han imidlertid holde i Skiul, da det bemærkedes, at Paschaen vilde tage dette Uheld til Indtægt. Han havde nemlig, da Capitain Fisker meldte sig hos ham, for at fortsætte Underhandlingerne, ladet ham svare, at det ikke hastede, og at det var bedst, først at see, hvorledes det gik med Fregatten.

Da Dag for Dag hengik, uden at der erfaredes noget om Thetis, havde Fisker omsider kun et svagt Haab om, at see sin Fregat igien.

Desto større var hans Glæde, da man en Morgen bragte ham det Budskab, at Skibet var isigte.

I en fransk Barcasse gik han det imøde og traf underveis Travaille-Chaluppen og Lieutenant Lütken, som bragte gode Tidender. Da han nærmede sig Fregatten, stod hele Mandskabet med Officererne opstillede, og hilsede ham med tre Gange Hurra.

I det stille Veir naaede Thetis først sin forrige Ankerplads om Eftermiddagen, d. 23de Nov., og der havde man den Glæde, at finde Boien med det kappede Anker i god Behold.

Ved Fregattens Tilbagekomst syntes alle Underhandlinger med Paschaen at være tilende. Chefen blev ombord; kun sendtes Lieutenant Uldahl næste Morgen, d. 25de, iland for at giøre Aftale med Consulen.

Fra Fregatten saae man endnu det danske Flag vaie paa Consulens Huus, men om Eftermiddagen blev det strøget, og et Skud løsnedes, for at kalde Consulen ombord, da Ankeret var lettet.

XII.

Thetis under Maltha for at kiølhales. Atter Quarantainesorger. Capit. Fisker skriver om Thorvaldsen. Thorvaldsen tegner. Thetis faaer Practica. Thorvaldsen udtaler sin Glæde i sin Dagbog. Fisker tager ham med sig iland og sørger for ham; omtaler Thorvaldsen i et Brev. Endnu et lille Fragment af Dagbogen.

Det var endnu uafgiort, om Fregatten skulde vende tilbage til Maltha, eller om den først skulde gaa til Sicilien. Dette Spørgsmaals Afgiørelse var en vigtig Sag for Thorvaldsen, som i det sidste Tilfælde kunde haabe at slippe iland et Sted paa Sicilien; men Fregattens Tilstand fordrede, at den kom til Maltha, for der at kunne blive kiølhalet.

Med en torebet Mersseilskuling, og tildeels i Bygeveir, naaede Thetis først efter to Dages Reise La Valetta's Havn, d. 2den Dec. 1796.

Paa det samme Sted, hvor de sidst havde ligget, modtoge de nu Quarantaine-Commissionens Dom, som lød paa tyve Dage; deri beregnet de to Dage, der vare tilbragte paa Reisen fra Tripolis.

Med en Indberetning, som Chefen under 5te Decemb. skrev til Admiralitets- og Commissariats-Collegiet i Kiøbenhavn, fulgte nu ogsaa et Brev til Fru Fisker, hvoraf vi uddrage Følgende:

"— Det var vel, at Ingen fra Skibet blev tilbage i Tripolis, hvor jeg alene stod tilbage i 7 Dage, da Fre-

gatten i Uveir maatte flygte. Thorvaldsen og Doctoren vilde gierne blevet iland. Thorvaldsen beder hilse sine Forældre. — Thorvaldsen, der holder meget af Kage, seer saa glad til det store Sølvfad, der sendes mig hver Morgen ombord med veludspekkede Kager fra den gamle Abbedisse i Klosteret, der har pleiet mig (under en Sygdom), som Barn i mit 6te Aar, da jeg var her med min Fader."

Quarantainetiden sneg sig nu langsomt og kiedeligt hen for Thorvaldsen, som for alle de Øvrige. Han havde nu, ligesaalidt som tidligere, ikke den allermindste Lyst til at foretage sig Noget, uden engang imellem at tegne et Portrait af en af Kammeraterne, som han snart skulde skilles fra.

Blandt disse var ogsaa Skibssecretairen Schmidt, som derfor under 16de Dec. har noteret i sin Dagbog:

"Idag beviste Thorvaldsen mig det Venskab, til en Erindring om ham, at male mit Portrait, hvori han er en stor Mester."

Til Giengield for dette Portrait skienkede han Thorvaldsen sin Dagbog.

En anden Tegning udførte Thorvaldsen i disse Dage til Skibsdoctorens, Hansens, Stambog. Den Gienstand han hertil valgte, vedblev endnu længeefter at beskæftige hans Tanke: Centauren Chiron, som underviser Achilles i Lægekunsten. Tegningen, som er opbevaret, er signeret: "B. Thorvaldsen. Malta, 1796."

Den 18de December, da Fregattens Besætning omsider fik Lov til at gaa iland, var, som det synes, en af de stille Glæders Dage i Syden for vor Kunstner.

Vi kunne lade ham selv beskrive sine Følelser, ved her at meddele dem, Ord for andet, saaledes som han paa denne Dag har betroet dem til et Blad Papir, der synes at være Begyndelsen til en Dagbog:

"Søndag. 18 December. En saa deilig Morgenstund, man kunde tænke sig, bebudede os idag Reenhed*) og Frihed. Det er ikke fuldt saa koldt som en smuk Efteraarsmorgen i Høstens Tid hos os. Den samme Chevallier, som førstegang, vi kom til Maltha, forkyndte os vor 40 Dages Quarantaine, kom idag Kl. 8 med en af sine Colléger ombord. Han var der neppe, førend syv Baade med Musikanter af alle Slags leirede sig paa Vandet under Kahytten og gav os ventelig af de skiønneste Sager, de kunde frembringe; — skiønt var det vel ikke, dog heller ei saa slet. Men denne deilige Morgenstund, det Nye, det tilsyneladende Had og Frygt hos Maltheserne, forandret til Venskab og Fortrolighed; — men fremfor Alt — det gamle Ideale om italiensk Musik i Baade paa Vandet, her paa nogen Maade realiseret, giorde det til den lifligste Musik i mine Øren, skiøndt det meest var Serenadespil, som vel just ikke blev anvendt paa rette Sted og Tid.

"Capt. Blom og Lieutenant Grove bleve siden alene ombord, da Chefen med de øvrige Officerer gik først ombord paa det Malthesiske Orlogsskib, derfra iland og giorde Visit hos Ordenens Hoved, Gran Maestro, og spiste hos Consulen. Vores Marseillanske Coffardicapitain har idag forladt os, for at blive iland, og derfra at gaae hiem til sit Frankrig. Der blev nu varpet op mellem adskillige Skibe til Pladsen, hvor vi skulle ligge og kiølhales. — —"

*) "Reenhed" for Pestsmitte.

Capitain Fiskers Omhyggelighed for Thorvaldsen viste sig uforandret indtil det sidste, uagtet han igrunden ærgrede sig over hans Ørkesløshed og Ligegyldighed. Han kiendte ham tilstrækkeligt for at vide, hvor hiælpeløs han vilde være, hvis han nu ganske skulde overlades til sig selv. Da han derfor nu gik fraborde, for at modtage Logis iland hos "Commandeuren af Malta," tog han Thorvaldsen med sig, og en nu afdød Holmens Pensionist, J. N. Møller, som dengang var Hovmester og Tiener i Kahytten, mindede Thorvaldsen, 44 Aar senere, om den Tid, "da han havde den Ære at opvarte Conferentsraaden, som tilligemed Chefen blev indlogeret hos Commandeuren af Maltha i 1796."

Her, i "Pallazzoet" giorde Thorvaldsen en Tegning til sin Ven, Skibspræsten Pavels, nemlig et Portrait af den Maltheserridder af Quarantaine-Commissionen, som oftere havde tildraget sig deres satiriske Opmærksomhed, og da Pavels i 1840 vilde lokke sin Ungdomsven op til Norge, lovede han ham, at han i Sandeherreds Præstegaard skulde "faae at see den lette og luftige Maltheserridder," som han tegnede i Pallazzoet paa Maltha, medens Thetis blev kiølhalet.

Under dette Ophold paa Maltha skrev Capitain Fisker til sin Kone, d. 23de Dec., saaledes om vor Kunstner:

"Thorvaldsen vil ikke forlade Skibet; jeg tænker, at jeg kommer til at bringe ham tilbage til Dannemark. Han tænker kun paa at sove og at spørge om, hvad vi skal have til Middag —" —

Imidlertid har Thorvaldsen dog ogsaa seet sig om og rørt sig i sine Venners Selskab, thi i et andet, lidet Fragment af den føromtalte Dagbog har han nedskrevet:

"Anden Juledag var Pavels, samt Hansen, Forvalteren og jeg ude paa — — — — — — — og saae Cathedralkirken og saae Pallas's Støtte og disse Underværker — — —"

XIII.

Capitain Fiskers Brev til Hiemmet: Om Thorvaldsen og hans Fremtid. Vor Kunstner forsendes til et Handelshuus i Palermo. Hans Afsked fra Fregatten Thetis. Overleveres til en Speronaro-Førers Varetægt. Hans Hund, Hector, adspreder hans Sorger. Opsøger Landsmænd i La Valetta's Havn. Afreiser med sin Fører til Palermo. Modtages af Handelshuset Mathé. Udflugt mellem Byens Seeværdigheder. Besøg hos Maleren Vinz. Manns. Manns's Anbefalingsskrivelse for Thorvaldsen. Afreise til Neapel.

Ved det ny Aars Komme maatte Thorvaldsen, hvor nødigt han end vilde, selv tænke lidt paa sin Fremtid. Hans forestaaende Skiebne laa Fisker nær paa Hiertet, da baade han og de øvrige Landsmænd holdt meget af ham.

Dette fremlyser i biærve Sømandstræk af det Brev, han den 29de Decbr. skrev til sin Kone, og hvori han udtaler sig saaledes:

"Thorvaldsen er her endnu, men begynder nu endelig at søge en Leilighed til Rom. Han er vel, det kan Du lade hans gamle Forældre vide. Hvorledes det vil gaa ham, det maa Himlen vide! Han er saa luud doven, at han ikke selv har giddet skrive, har aldrig ombord villet lære et Ord Sprog. Jeg har besluttet, at sende ham til vores Gesandt i Neapel og lade ham besørge ham videre til Rom. Den Herre har 400 Rdlr. om Aaret, og, Gud hiælpe ham selv! han holder Hund, snuer hele Formiddagen og spørger og sørger bestandig for Magelighed og Lækkerhed. Men alle her ombord holde af ham, da han er en godmodig Person."

Ja, selv flere Maaneder, efterat Thorvaldsen havde forladt Fregatten, fulgte Fisker ham med sine Tanker, der ikke slap ham, før de havde ham lykkeligt og vel i Rom. Under 1ste Marts 1797 finde vi nemlig Thorvaldsen endnu omtalt i den brave Capitains Brev, saaledes:

> "Thorvaldsen er nu i Rom. Gud være med ham! Han er en skikkelig Mand, men en doven Hund! Hils hans Forældre!"

I Januar 1797 havde Fisker taget de fornødne Forholdsregler, for at faae Thorvaldsen affendt over Palermo til Neapel. En malthesisk Baadfører skulde tage ham med i sin Speronaro, eller Kystbaad, til Palermo og i alle Maader sørge for ham, indtil han kunde aflevere ham til et derværende Handelshuus, til hvilket Thorvaldsen medbragte en Anbefalingsskrivelse.

Den 16de Januar var han reisefærdig og tog nu ombord paa Thetis, som ogsaa skulde afseile, for at sige sine kiære Landsmænd Farvel. I Selskab med Viceconsulen gik han fraborde, og var saa bevæget, da han fiernedes fra Fregatten, at han ikke kunde skiule sine Taarer for dem, som vare med ham i Baaden.

Da han var sat iland, fulgte Piloten ham hen til det Huus, hvori Speronarens Fører boede, og hos hvem han skulde logere indtil Afreisen. Denne hans ny Vert var ikke hiemme; han kunde derfor uforstyrret hengive sig til sin Bedrøvelse i det eenlige Huus.

Da Manden kom hiem, fandt han sin Passageer i Taarer og prøvede paa at trøste ham; men Thorvaldsen forstod ham ikke. Aftensmaaltidet kunde derfor ikke føre til

nogen Conversation, og da vor Reisende havde faaet anviist sit Sovested, gik han til Ro.

Han havde, som det sees af Fiskers Brev, ogsaa her en Hund med sig, og den har vistnok været hans Trøst paa denne eensomme Reise. Denne Hund havde han givet Navnet Hector.

Da Verten næste Morgen kom ind, for at vække sin Giest, modtog Thorvaldsen sin Hectors Kiærtegn paa Sengen.

Fregatten Thetis var nu afseilet, men det var dog vor Kunstner en Trøst, at han endnu havde nogle Landsmænd i Havnen; thi der havde han seet det danske Flag paa en Brig. Der kunde han altsaa endnu tale med Folk, og denne Fornøielse vilde han tilfredsstille, saasnart han var kommen i Klæderne. Han traf vel ikke Capitainen ombord, men fik sig dog formodentlig en lille Passiar med Folkene. Hector var naturligviis med ham; den opmuntrede ham med sine vilde Krumspring, da han gik tilbage. Det morede ham, at see Hunden jage paa Veien efter nogle Geder, men han fik dog en Skræk, da den i sit Vildskab rev en Pige om, som bar et lille Barn, men beroligedes, da de ikke havde taget nogen Skade.

Den næste Nat giorde han af Kiedsomhed saa lang som muligt, og da han omsider var kommen op af Sengen, gik han først ned i Havnen, for at see det Fartøi, med hvilket han skulde reise, og derfra hen til den danske Brig. Paa Veien mødte han sin Landsmand, Capitainen, som gik hen for at besøge en anden dansk Brig, der var ankommen, og Thorvaldsen fulgte ham med Glæde. Med disse to Capitainer tilbragte han nu Formiddagen paa et Kaffehuus, og gik derfra hiem, for at ryge Tobak.

Speronaren, som skulde føre ham til Palermo, laa færdig og ventede kun paa gunstig Vind. Da det klarede om Eftermiddagen, og man kunde vente god Vind, maatte han holde sig hjemme, for at kunne gaa ombord, naar han fik et Vink.

Men der blev dog ikke noget af Afreisen, førend næste Morgen, den 19de Januar. Foruden ham og hans Hund, var der endnu en Passageer, en Maltheserridder, i Baaden. Paa denne Reise under Siciliens sydvestlige Kyst, forbi Agrigents og Selinunts Ruiner, dem han neppe endnu havde nogen Anelse om, tilbragte han fem Dage og fire Nætter, uden at kunne tale med Andre, end med sin Hund.

Den 23de Januar, om Eftermiddagen, landede han i Palermo. Dog blev han under Skipperens Varetægt den Nat, formodentlig fordi det var for sildigt til at søge det Handelshuus, han var adresseret til. Han lod sig derfor nøie med at spadsere lidt omkring i Nærheden af Havnen og gik saa til Ro i Speronaren.

Næste Morgen førte hans Skipper ham til Banquier Mathé's Contoir, hvor han afleverede Brevet. Som en Følge deraf, blev en af Contoristerne beordret, at føre ham om i Byen. Men paa et Kaffehuus blev han afleveret til en Commissionær, som nu viste ham Veien til den danske Viceconsul, til hvem han ogsaa havde et Brev fra Capitain Fisker. Viceconsulen sørgede for, at han fik et Opholdskort, og lod sin Søn tage sig af den Fremmede.

I Selskab med Viceconsulens Søn og Mathé's Contorist førtes Thorvaldsen næste Dag omkring mellem Palermos Seeværdigheder.

I en Kirke viste man ham blandt andet et Plafondmaleri, som var udført af en siciliansk Maler, Vincenzo Manno, og da dette Arbeide behagede ham, yttrede han Lyst til at lære Mesteren personligt at kiende. Han lod sig derfor føre hen til ham.

I hvilket Sprog vor Kunstner har underholdt sig med den palermitanske Maler, skulle vi ikke kunne sige; rimeligviis har enten Viceconsulens Søn, eller Contoristen forstaaet saa meget Tydsk, at en af dem kunde tiene som Tolk, thi at Thorvaldsen benyttede Bekiendtskabet med Caval. Manno til at faae Akademiet i Palermo og dets Skoler at see, og at Caval. Manno fik Godhed for den fremmede, unge Kunstner, vil sees af det Følgende.

Da Aftenen kom, søgte Thorvaldsen igien sit Logis i Speronaren, formodentlig fordi han endnu ikke vovede, at betro sig til et Hôtel, og foretrak at blive hos Baadføreren, som han dog kiendte lidt til.

Den 26de om Morgenen indfandt han sig atter paa Mathés Contoir, for der at afhente sin Ledsager. Paa denne Dags Vandring traf han sin Reisefælle fra Speronaren, den malthesiske Chevalier, der sluttede sig til Selskabet. Blandt andet besøgte Thorvaldsen idag et Billedhuggerværksted, men yttrede sig lidet tilfreds med de Arbeider, han der saae. En større Fornøielse havde han om Aftenen ved at besøge Operaen.

Han skulde nu tænke paa at komme videre, da han allerede havde tilbragt fire Dage i Palermo. Contoristen havde lovet ham, at ville sørge for en Plads paa Paquetten, naar den afgik til Neapel.

Den 27de fik han derfor Underretning om, at han maatte holde sig færdig til samme Aften at gaa ombord.

Han havde altsaa kun een Dag tilbage, til at see og at faae besørget det Vigtigste. For at benytte den saa godt som muligt, gik han derfor strax til sin Ven Manno, og bad ham om en Anviisning paa det, han endnu burde see, før han forlod Palermo. Maleren bad ham om, at komme igien om Eftermiddagen, da han saa selv vilde føre ham omkring; men da Thorvaldsen indfandt sig, havde Manno Forhindringer og kunde ikke følge med.

Dog havde han tænkt paa Thorvaldsen og i Mellemtiden skrevet et Brev til sin Broder i Rom, for at den fremmede, unge Mand, ved sin Ankomst der dog kunde have En at holde sig til.

Dette Brev gav han vor Kunstner, og Thorvaldsen bevarede det saa godt, at han aldrig afleverede det, eller giorde Brug deraf. Vi have fundet det uaabnet mellem hans efterladte Papirer, og da det for en Deel oplyser Situationen, meddele vi det her.

Caval. Vincenzo Manno skriver til sin Broder, Francesco Manno i Rom, saaledes:

"Caro Fratello!

E venuto in mia casa questo giovane per nome Sigr. Bertel Thorvaldsen, il quale essendosi portato in Malta, vide la Cattedrale da me dipinta e avendoli molto piaciuto coll'occasione che per pochi giorni ha fatto dimora in Palermo ebbe il piacere di conoscermi, e abiamo stretto amicizia.

Egli è di Alemarca, mandato dal suo Rè a proprie spese per girare i paesi e studiare la pittura; ora da Palermo fa passagio in cotesta Dominante, onde vi priego a farlo girare e fargli

vedere le cose notabili, introducetelo, fatelo studiare, e protegetelo in ciò che potete.

Di bocca a bocca non gli potrete parlare perchè non capisce l'italiano, se non che sua lingua Alemarchese.

Finalmente vi abbraccio caramente unito a tutti di casa, e mi raffermo di voi, caro fratello

Illssimo Sigr. D. Francesco Manno
Roma.

Palermo 27 Gennaro 1797.

Obmo ed osmo
Vincenzo Manno.

Paa Dansk vilde denne Skrivelse i fri Oversættelse lyde omtrent saaledes:

"Kiære Broder!

Nærværende unge Mand, ved Navn Hr. Bertel Thorvaldsen, er kommen her i mit Huus, efterat have opholdt sig paa Maltha. Han har seet Cathedralen, som jeg har malet, og da det hár fornøiet ham meget, har han, under et Par Dages Ophold i Palermo, glædet sig ved at giøre mit Bekiendtskab, og vi er blevne gode Venner.

Han er fra Alemarca*) og giør i sin Konges Ærinde en Reise paa egen Bekostning, for at studere Malerkunsten.

Fra Palermo gaaer han nu til sin Hovedstad (Rom), hvorfor jeg beder Dig, at lade ham føre omkring og at sørge for, at han faaer det Mærkeligste at see. Indfør ham og skaf ham Leilighed til at studere, og hiælp ham med hvad Du kan.

Tale kan Du ikke med ham, da han ikke forstaaer Italiensk, men kun sit Alemarkesiske Sprog.

Jeg hilser Dig kiærligt tilligemed dit hele Huus og forbliver 2c.

*) Formodentlig en Sammensætning af Allemagna og Danimarca.

Om Aftenen, d. 27de Januar 1797, skulde Paquetten afgaa til Neapel. Mathés Contorist fulgte Thorvaldsen ombord, men ved deres Ankomst var Skibet saa overfyldt med Passagerer, der allerede havde indtaget deres Pladser, at Thorvaldsen, kun ved sin Ledsagers Bistand, fik lidt Plads i Opvarterens Køie.

Hans Fortrædelighed herover synes at være tiltagen ved den Støien og Uro, som fandt Sted mellem de sammenstuvede Passagerer, saameget mere, da Paquetten ikke afgik før næste Morgen, Kl. 7, convoieret af et neapolitansk Krigsskib imod Sørøverne.

I den Tummel, hvori han med sin Hund befandt sig mellem disse høittalende, gestikulerende Sydboere, fandt han sig aldeles ikke vel; det synes at have ærgret ham, at see deres levende Fagter og at høre deres mange Ord, uden at kunne forstaa, hvad Alt dette skulde betyde.

Imellem de mange gamle, rynkede Qvinder opdagede han dog til sin Trøst nogle skiønne Damer, og at den smukkeste iblandt dem kunde tale Tydsk, synes at have trøstet ham. Men, paa sin Hectors Vegne, havde han den Ærgrelse, at det stakkels Dyr neppe kunde finde en Plads at ligge paa — og dog vilde man, at han ogsaa skulde betale for Hunden.

XIV.

Ankomst til Neapel. Maadeligt Logis. Vover sig lidt ud i Gaderne. Henter sine Sager fra Paquetten. Falder i Visiteurernes Hænder. Søger Bistand hos den danske Minister. Opdager en tydsk Glashandler. Kammerherre Bourke. Thorvaldsens Bøger. Villa Reale. Nærmere Bekiendtskab med Glashandleren. Theatret. Finder lykkeligt hiem. Besøger Kirkerne. Spiser hos Ministeren. Prof. Tischbein. Besøg i "Studierne." Glashandlerens Indbydelse. Møder en tydsk Officeer. Spadseretour med Glashandleren. Portici. Faaer sine Bøger igien. Capo di Monte. Custoden Sigr. Andrea.

Næste Aften, Kl. 10, laa Paquetten for Neapel — men det var forsilde, til at Passagererne kunde blive udskibede; Thorvaldsen maatte altsaa døie endnu en Nat ombord. Dette var imidlertid ganske heldigt, da han vilde have være lidet tient med, paa saadan Tid at være kommen iland i Neapel og at skulle søge sig et Logis i denne By.

Den 1ste Febr. om Morgenen klædte han sig paa, saa godt det i Tummelen paa Skibet lod sig giøre, og berørte første Gang Italien med sin Fod. Sit Tøi lod han blive ombord, for saaledes at slippe lettere igiennem Leietienernes og Lazzaronernes graadige Hænder; dog blev han opfanget af En, som spurgte, om han ikke vilde have en Leietiener. Vor Reisende svarede: Nei, men bad ham dog alligevel, om at følge sig til la piazza francese, hvor man formodentlig havde anbefalet ham et Locanda. Men underveis benyttede Veiviseren sig af Leiligheden, til at anbefale den Reisende et langt bedre Trattoria, og da Thorvaldsen troede hans mange

Forsikkringer, fandt han sig i, at blive ført derhen og var meget tilfreds med, at denne skikkelige Mand var saa god at slutte Akkord med Verten om alle hans Fornødenheder.

Da han nu havde taget sit Værelse i Besiddelse, var det ham meget velkomment, at blive kaldet tilbords, thi baade han selv og Hektor vare begge meget sultne. Men da han med sin tro Ledsager indfandt sig i Spisestuen, var det ham mindre behageligt, der at træffe et meget blandet Selskab, at finde Alting svinsk og uhyggeligt, og især at opdage, at Maden var saa slet, at kun Hektor kunde tage tiltakke dermed.

Han vilde nu efter dette Maaltid gierne gaa lidt ud i Byen, men dette Vovestykke turde han længe ikke prøve paa, af Frygt for, ikke at kunne finde hiem igien. Omsider dristede han sig dog til en lille Udflugt, og efterat have taget Mærke paa Husene og paa Gaderne, kom han til en Kirke med en smuk Plafond, og tilsidst blev han saa dristig, at han vovede sig endog ned til Havnen, for at hente sit Tøi fra Paquetten.

Men her havde han den Ærgrelse, at blive prellet for Overfarten, og da den Sag var klaret, og han havde faaet sit Tøi, faldt han i Visiteurernes Hænder. De uskyldige Bøger, han medbragte, bleve tagne fra ham, for først at undersøges, hvorvidt de maatte befindes at være farlige. Det var ham imidlertid en Trøst, at der dog i Neapel var en dansk Minister, som nok skulde skaffe ham til hans Ret. Tilbageveien til sit Locanda havde han let ved at finde, da han formodentlig har haft en Mand til at bære Kofferten og har altsaa haft en Veiviser i ham.

Næste Dag indfandt han sig igien paa Doganen, eller Toldstedet, for at faae sine Bøger, men, da man erklærede, at han ikke kunde faae dem udleverede, førend næste Mandag,

tog han sig en Veiviser, der skulde føre ham lige til den danske Minister. Denne Veiviser var en gammel Kiærling, som ligesaa lidt vidste, hvor Ministeren boede, som Thorvaldsen. Hun maatte derfor ogsaa søge Veiviisning. Men paa Veien kom de forbi en Glashandlers Boutik, og da Thorvaldsen troede at have giort den Erfaring, at alle Glashandlere kunne tale Tydsk, besluttede han, at søge hans Bistand. Her havde han den Glæde, at træffe et Menneske, som han kunde tale med. Vel vidste Glashandleren ikke heller, hvor den danske Minister boede, men Thorvaldsen giorde Tydskerens Bekiendtskab og lagde nøie Mærke til Huset, for at kunne finde det igien. Han fortsatte nu sin Opdagelsesreise med den gamle Kone, og allevegne bleve de Forbigaaende adspurgte, saa at Thorvaldsen inden kort Tid havde et heelt blandet Selskab med sig af Personer, som alle vilde hiælpe ham at udfinde, hvor Ministeren boede.

Omsider lykkedes det! En tydsk Tiener aabnede Døren, men paa Thorvaldsens Begiering, at faae Ministeren i Tale, fik han til Svar, at hans Excellence var ved Bordet, og at man maatte søge ham paa en anden Tid.

Efter de mange Gienvordigheder for at finde Minister-Hôtellet, var dette Thorvaldsen formeget forlangt; han begierede, at det maatte blive Hs. Excellence meldt, at en dansk Kunstner, som havde et Brev at overrække, ønskede, at faae ham i Tale. Dette hialp! Da Kammerherre Bourke lod sig see, tiltalede han vor Kunstner paa Fransk, men Thorvaldsen svarede paa Dansk, og da han havde overrakt Brevet, beklagede han sig over, at man paa Doganen havde frataget ham alle hans Bøger. Ministeren søgte at berolige ham og lovede sin Bistand, dersom Thorvaldsen vilde bringe ham en

Fortegnelse paa disse Bøger, og indbød ham til at spise hos sig en af de følgende Dage, da han saa vilde have bedre Leilighed til at tale med ham.

Denne Liste paa de mistænkelige Bøger kunne vi ikke undlade at meddele vore Læsere, da vi have den, fra Thorvaldsens egen Haand, paa Bagsiden af hans Dagbog; den lyder saaledes:

"En Stambog. Et Italiensk og Tydsk Lexikon. Et Do. Tydsk og Italiensk. En Italiensk Grammatica. En fransk Do. 2 Tomer af Krebels Reisebeskrivelse, Baggesens Labyrinth. Stærkodder. Ildegerda. 2 Bøger. 1 Manuscript (Secr. Smidts Dagbog?) Nogle Breve."

Paa Hiemveien fra Ministerens Hôtel kom Thorvaldsen igiennem Villa Reale, hvor den antike Gruppe, Den Farnesiske Tyr, tildrog sig hans Opmærksomhed. Med et lettet Sind fik han sig en Pibe Tobak, da han var kommen hiem, og efter denne besværlige Dag besluttede han, at giøre sig den Fornøielse, at gaa i Operaen den Aften.

Men — hvorledes skulde han finde Operaen? — Nu erindrede han sig den tydske Glashandler og søgte først Veien hen til hans Boutik, for at faae at vide, hvor Operaen var. Glashandlerens Boutik fandt han, og stiftede nu Bekiendtskab med ham; men angaaende Operaen erfarede han, at den fortiden var lukket paa Grund af en Festlighed, som forberededes. Derimod gav Glashandleren ham Anviisning paa et af de mindre Theatre, og dette Raad fulgte han.

Men inden Skuespillet var tilende, var Klokken bleven mange. Hans Frygt for ikke at finde Veien hiem og for

at finde Huset lukket, giorde ham urolig, indtil han slap hiem og fandt Folkene oppe.

Efterat have tilbragt et Par Dage paa Neapels Gader og i de aabenstaaende Kirker, hvor der var saameget for ham at see, skulde han den 3die Febr. spise hos Ministeren, og der fandt han en venlig Modtagelse. I Selskabet traf han en tydsk Kunstner, som var bosiddende i Neapel, Prof. Tischbein, og giorde hans Bekiendtskab.

Efter Indbydelse indfandt Thorvaldsen sig næste Morgen hos Tischbein, for at see hans Arbeider og, ifølge hans Tilbud, at føres hen i Museerne. Tischbein var ikke hiemme, men en af hans Skolarer, en Tydsker, viste vor Kunstner sin Mesters Arbeide, hvilket Thorvaldsen fandt "ret godt." Da Professoren selv kom hiem, lod han sin Skolar føre Thorvaldsen hen i "Studierne", det senere Museo Borbonico, og dette første Møde med den antike Kunst synes at have grebet Thorvaldsen saa stærkt, at han vilde tegne Adskilligt, af hvad han der saae. Dog hindrede Kulden ham, saa at han maatte udsætte dette til et følgende Besøg.

Om Eftermiddagen gik han ud for at spadsere, og naturligviis kom han paa Veien forbi Glashandlerens Boutik, hvor han blev anmodet om at komme indenfor. Thorvaldsen opfordrede nu sin ny Ven til at giøre Selskab paa en lille Promenade, men Glashandleren, som ikke kunde forlade Boutikken, foreslog vor Kunstner at spise med ham næste Middag, saa vilde han komme at afhente ham om Morgenen i hans Logis, forat de før Bordet kunde spadsere sammen. Dette blev saaledes aftalt, og Thorvaldsen fortsatte nu sin Van-

dring i Gaderne, ene, indtil han traf paa en tydsk Officeer, som han indlod sig med, og som nu giorde ham Selskab.

Fredagen d. 5te Februar har formodentlig været en Festdag, siden Glashandleren kunde lukke Boutikken og skienke den fremmede Ven en heel Dag. Om Morgenen indfandt han sig, for at afhente Thorvaldsen, og førte ham nu om i endeel Kirker og derfra hiem til sig, hvor Maaltidet ventede dem. Om Eftermiddagen skulde den egentlige Spadseretour gaa for sig.

Hidindtil synes Thorvaldsen kun at have vovet sig om i selve Byen; nu førte Glashandleren ham langsmed den skiønne Havbugt udenfor Byen til Portici, hvor de saae Lystslottet og hvad de kunde faae at see af de der opbevarede Malerier og andre Kunstsager fra Pompeii.

Dagen efter havde Thorvaldsen endelig den Glæde, at faae sine Bøger udleverede paa Doganen.

Ministeren og Prof. Tischbein havde lovet ham, paa denne Dag at føre ham til et Billedgalleri, formodentlig paa Capo di Monte, men han traf ingen af dem hiemme, da de begge vare gaaede derhen, før han indfandt sig. Han fik sig da en Veiviser, men kom saa sildigt, at han traf dem ved Udgangen. Denne Skuffelse blev ham imidlertid godtgiort, idet disse Herrer benyttede Leiligheden, til at forestille den unge Kunstner for Custoden, en Hr. Andrea, som lovede dem, at ville tage sig af ham, naar han en af de næste Dage vilde indfinde sig. Da Thorvaldsen nu ikke den Dag kunde faae Malerierne at see, gik han hen i "Studierne", for igien at see nogle af de antike Sculpturer, og efter Maaltidet hvilede han sig i Theatret.

Om Søndagen den 7de Febr. besluttede Thorvaldsen at benytte Hr. Andrea's gode Tilbud og begav sig til Capo di Monte. Her var det ham en ualmindelig Glæde, førstegang at see Malerier af Raphael og af andre store Mestere, at see etruscifke Vaser, Mosaikker og antike Mynter. Men for ham at see saadanne Sager, foreviste af en nokfaa velvillig Omviser, var kun lidet tilfredsstillende, og han havde kun det Haab at glæde sig til, snart at maatte komme igien, for, mere overladt til sig selv, at see det bedre.

Et Par Dage efter indfandt han sig; og havde nu allerede sluttet et saa nøie Venskab med den gode Sig. Andrea, at han, efter om Formiddagen at have seet Samlingerne, fulgte hiem med ham, og spiste hos ham, for at kunne benytte Eftermiddagen til igien at fortsætte i Samlingerne og at see Haven og Menageriet paa Capo di Monte.

Saaledes var den hele Uge hengaaet fortræffeligt, under daglige Nydelser af Kunsten og den skiønne Natur. Flere Gange havde han været indbuden til Ministeren; hans Ven, Glashandleren og Custoden Hr. Andrea havde stadigt viist ham saamegen Deeltagelse og Godhed, og hver Dag, næsten hver Time, var bleven godt benyttet.

De to følgende Uger synes at være tilbragte paa samme Maade og i de samme Omgivelser, dog ere Udflugterne sandsynligviis efterhaanden blevne noget dristigere og mere udstrakte. Men herom vide vi ikke saa nøie Besked, som om det Foregaaende, thi det synes, at hans Lyst til at føre Dagbog er aftaget i samme Grad, som hans Nydelser bleve friere og friskere.

XV.

Thorvaldsens egenhændige Dagbog, fra 16de Januar til 17de Februar 1797.

Af den — maaskee altfor detaillerede — Omstændelighed, hvormed vi i det Nærmestforegaaende have meddeelt en Beskrivelse af Kunstnerens Reise fra Maltha, og af hans Ophold i Palermo og Neapel, vil man formodentlig have indseet, at Thorvaldsen maa have holdt en Dagbog, og at denne Dagbog er faldet os i Hænderne.

Saaledes forholder det sig ogsaa.

Imellem den store Masse af hans efterladte Papirer, fandtes, nu og da, enkelte, udrevne Blade af en bestemt Format, men tæt beskrevne, deels med Blyant, deels med Pen, næsten ulæseligt, baade i kalligraphisk og orthographisk Henseende. Disse Blade samledes og passede til hinanden, og det viste sig ved Undersøgelsen, at det var en egenhændig Dagbog, som Thorvaldsen har begyndt paa Maltha og ikke fortsat længer end til under Opholdet i Neapel.

Ihvorvel vi allerede have givet et saa fuldstændigt Uddrag af denne Dagbog, kunne vi dog endnu ikke slippe den, da Læseren i det Meddeelte ikke endnu har faaet sin Deel af det hele Udbytte.

Dagbogens Indhold er kun interessant, forbi det er Thorvaldsen, der er Gjenstanden; men Billedet af ham og hans Stemninger paa denne Reise, ligger klarere i hans egne

Ord og Udtryksmaade, end i de nedskrevne Begivenheder, og man vil maaskee endogsaa finde det psychologisk interessant, at iagttage den eensomme, stumme Reisendes Talen med sig selv paa Papiret.

Vi meddele derfor denne Dagbog saaledes, som vi have fundet den, og saa godt, vi have formaaet, efter meget Studium, at dechiffrere den utydelige, tildeels forvistede, Skrift, og tillade os kun de Forandringer i Retskrivningen, uden hvilke man vilde have Vanskelighed ved at forstaa, hvad han har villet nedskrive:

"Malta

d. 16de Januar. Om Eftermiddagen Kl. 5 tog jeg fra Fregatten, som gik fra Maltha til Tripolis. Det smertede mig at sidde i Baaden og see den (Fregatten) gaa fra mig. Jeg havde ondt ved at skiule min Graad for Viceconsulen, som sad i Baaden tilligemed Piloten og en Anden, som jeg ikke kiendte. Jeg kom iland, og Piloten viste mig til min Capitain for Speronaren, som jeg skal gaa med. Han kom strax hiem; han vilde trøste mig, da han saae, jeg var bedrøvet og sagde: non fors! (sic). Jeg spiste hos (ham) til Aften, og siden viste han mig, hvor jeg skulde ligge, som var ret godt.

d. 17. Jeg lagde mig og faldt endeligen i Søvn. Min Vært kom og vaagnede mig, og Hektor (Hunden) han favnede mig og kyssede mig. Jeg gik ud og kom til Speronaren, for at tage noget Reent paa, og gik derfra til den danske Brig, for at tale med Capitainen; men han var ikke ombord. Jeg gik hiem, og paa Veien var Hektor lystig og giorde Jagt paa nogle Geder, som sprang omkring og rev en Pige om, som havde et Barn paa Armen, men det fik ikke nogen Skade. Siden rev den en Dreng overende, som man lo af.

d. 18. Idag sov jeg saalænge som muligt, for at giøre Dagen kort. Jeg gik ud til Speronaren og derfra til Briggen og traf Capitainen iland. Han sagde, der var kommen en dansk Brig igaar. Han bad mig, om jeg vilde følge med, han vilde tale med Capitainen. Jeg lod mig sætte over, men han var tagen iland, hvor vi traf ham paa Toldboden. Det lod til at være en skikkelig Mand. Den forløbne Tydsker var allerede hos ham. Vi gik sammen til et Kaffehuus og drak en Kop Chokolade. De gik derpaa til et Billard, hvor jeg gik fra dem og gik til François og røg en Pibe Tobak og gik hiem og spiste til Middag. I Eftermiddag bliver jeg hiemme, for det seer ud til godt Veir (og jeg maaskee kunde komme væk*).

Der blev ikke noget af i Aften, men i Morgen, sagde han, det skulde blive, for det klarede op i den Ende, hvor han vilde have det.

(Under Reisen paa Speronaren har Thorvaldsen ikke skrevet i sin Dagbog.)

Mandagen den 23de om Eftermiddagen Kl. 18½ slet kom Speronaren til Palermo. Jeg gik iland og viste mit Pas og gik derfra lidt om i Byen til det blev mørkt, og til Fartøiet og sov.

d. 24de. Om Morgenen gik Capitainen og jeg til Mathé, en Banqueur, som jeg havde et Brev til fra Consulen i Maltha. Jeg blev vel modtaget; han bad en af sine Fuldmægtige at gaa med mig, som viste mig til en Kommissair med en stor Næse, vel beprydet, paa et Kaffehuus. Jeg gik derfra med ham til Viceconsulen, som jeg havde Brev til, han gav mig Attest til at faae Pas og Lak paa, som kostede 2 Tari. Han viste mig sin Søn; han lovede

*) Disse Ord, som ere ulæselige i Dagbogen, ere fundne i en Concept.

mig, at vise mig omkring. Om Morgenen skal vi træffe hverandre hos Mathé's.

d. 25de. Om Morgenen kom jeg efter Aftale, og han kom siden efter. Han og Fuldmægtigen gik med mig til et Palads, som der var endeel Malerier af Rubens, gik derfra i den Kirke, jeg nylig var i, malet af en Sicilianer, som hed Vincenzo Manno; han havde malet Plafonden, som var ret smuk. Der var ogsaa andre gode Malerier og et Monument, som var godt. Vi gik derfra til Manno, det var en artig Mand, og saae hans Maleri: en bedende Magdalene, som var ret god. Det kom paa Tale om Academiet, som han lovede mig, jeg skulde faae see iaften. Jeg kom da, som han klædte sig paa; han havde heel Krigers Uniform paa, som ham var bleven givet af Stormesteren, for det han havde malet en Kirke. Han gik med os til Academiet, som bestod i 3 Classer; jeg saae Modellen, som ikke var god; jeg gik derfra til Baaden.

d. 26de. Om Morgenen gik jeg ud og traf min Tolk hos Mathé; vi gik med den Chevallier, som er kommen fra Maltha tilligemed mig, og spadsere. Vi kom til Cathedralkirken, som er under Arbeide, saae tillige et Billedhugger Værksted; der stod nogle Figurer, som vare færdige, hvoraf jeg saae kun een, som var meget slet. Jeg kom omkring i andre Kirker; om Aftenen paa Opera, som var godt; der var 2 à 3, som sang fortræffeligt.

d. 27de. Idag kom jeg i den store Gade og traf den, som gaaer om med mig. Han fortalte mig, at jeg kom til at reise idag, som glædede mig meget. Vi gik derfra op til Manno; jeg bad ham, om der var noget, han vilde recommandere mig at see, som han lovede mig. Jeg kom til ham om Eftermiddagen, og istedetfor at vise mig om, gav han mig en Recommandation til hans Broder, som var nok saa godt. Iaften skal jeg ligge paa Paquetten, som skal gaa. Om Aftenen kom jeg med stor Besvær ombord. Der var en Vrimmel af Passagerer, saa, dersom

jeg (ikke) havde den gode Mand, saa havde jeg ikke kommet ombord. Der var saadan Støi, saa jeg kunne ikke forstaa et Ord deraf; jeg kom og fik mit Tøi lagt ned i Lasten til en Oppasser og (laa) i hans Køie. Vi kom ikke til at seile endnu i Nat; jeg var saa kied af den Sværm.

Løverdag, d. 28de gik Paquetten om Morgenen Kl. 7 tilligemed den Neapolitanske Fregat, som skulde convoiere den for Tyrkerne. Det var godt Veir; da vi kom udenfor, nogle Miil fra Palermo, blev Vinden contrarig, og Fregatten og et stort Skib gav Signal til at vende om, men Capitainen Signal derpaa; men som de stod og talede, blev Vinden bedre. Jeg har her den bedste Leilighed til at tænke paa Fregatten Thetis. Her gaaer den Neapolitanske Fregat ved Siden af Paquetten; der staaer jeg og erindrer mig min forrige Reise.

Den anden Dag (Søndagen den 29de Januar) vilde de see Napoli, da de vare kun en 80 Mile derfra. Om Morgenen kunde vi see Land, og det godt, og inden Aften, tænker jeg, vi komme til Napoli. Jeg begynder at finde mig bedre. Dette Kommers er som før; der er nogle smukke Fruentimmer, og den smukkeste taler Tydsk. Der er ellers nogle Gavtyve, som har et fælt Fysionomi. Der er brune, gamle Kjærlinger og andet saadant Gods. Man siger, jeg skal betale for min Hund, som knap kan faae saamegen Plads, han kan ligge paa, for bare Passagerer; de ere stuvede i Lasten som salte Sild. Kl. 10 kastede de Anker paa Neapels Rhed.

Om Mandagen d. 1ste Februarius stod jeg og klædte mig paa Kl. 7. Der var ligesaadan Maes med at komme iland, som der var, at komme ombord. Jeg gik iland, og der kom En og spurgte mig, om jeg vilde have nogen Tiener, men hvortil jeg svarede Nei, men bad, han vilde vise mig til alla Piazza francese, som han og giorde; men han sagde, han vilde vise mig til et bedre, dette var fattigt; det saae det og ud til. Vi gik i mange Gader

og kom til et Tracteurhuus, hvor han akorderede for 4 Carliner om Dagen, 2 for at sove, og 2 for at spise. Jeg var tilfreds, at jeg havde noget at spise, da jeg er saa sulten, som Nogen kan være. — Nu kom der Bud op til mig, om jeg vilde spise. — Jeg gik da ned, og der sad en Hoben Folk, Officerer og Præster. Det var meget slet og svinsk, — nok! min Hund spiste det meste, hvor sulten jeg (end) var. Skal dette være det bedste (Tracteurhuus) saa Gud hielpe de daarlige.

Jeg tør snart ikke gaa ud, for jeg er bange for, at jeg ikke skal finde hiem igien. — Endelig vovede jeg at gaa ud og tog mit Mærke paa Huset og paa Gaderne, som jeg gik igiennem, og saae paa Veien en Kirke og Æreport med en smuk Plafond. Jeg gik til Paquetten, for at faae mit Tøi. Da jeg kom ombord og vilde (—), blev der fordret paa en ubeskeden Maade 12 Carliner, som jeg betalte. Der stod en Baad ved Skibet, som skulde visitere, og saae, der var Bøger; det skulde visiteres iland, hvor de bleve tagne fra mig og skulde formodentlig læses igiennem, for at see, om der ikke var nogle aristokratiske Bøger iblandt. Jeg blev meget fortrydelig derover, da det var slet ikke; imorgen skulde jeg faae dem igien.

den (2den) Febr. klædte jeg mig paa, for at gaa til Ministeren. Jeg gik først til Visiteuren, for at faae mine Bøger. Men han sagde, jeg fik dem ikke førend paa Mandag. Jeg gik derfra til mit Logis, for at faae En til at vise mig (Vei), hvor jeg fik en gammel Kiærling, som heller ikke vidste, hvor det var, men spurgte sig for hos en Glashandler. Han kunde tale Tydsk, som jeg troer at alle Glashandlere kan. Han vidste ikke heller ret, hvor det var. Den gamle Kiærling maatte da spørge sig for. Inden jeg kom til Ministeren, havde jeg Tre og en Liden, som skulde vise mig til Huset.

Jeg kom til ham og tydskede med en Tiener, som sagde, han spiste. Jeg vilde nødig gaa med uforrettet (Sag) tilbage, men bad, han vilde melde mig, som han og giorde. Ministeren kom ud, og talede mig til paa Fransk, som jeg (be)svarede paa Dansk, som han snart havde glemt. Jeg gav ham Brevet og fortalte ham, hvorledes det var gaaet mig ved Toldboden med mine Bøger. Han sagde, det var gaaet ham ligesaadan (med en) Calender, som havde ligget i 6 Maaneder. Jeg sagde, vilde de beholde mine saalænge, saa kom de til at beholde dem. Han bad mig, jeg vilde give ham en Fortegnelse paa dem, saa kunde han skaffe dem. Han undskyldte, han ikke kunde tale med mig længer, da han havde den Fornøielse at tale med mig i Overmorgen, om jeg vilde spise hos ham til Middag; gik derfra tilbage igiennem den store Allee*); hvor der stod en Gruppe af Marmor**). Jeg gik hiem og røgede mig en Pibe Tobak og vilde gaa paa Opera. Jeg gik til Glashandleren og bad, han vilde vise mig, hvor Comediehuset var. Han sagde, der ikke blev spillet paa det store (Theater), førend at Prinsessen kom til Neapolis, og da skulde der være stor Stats. Jeg kom saa til Comediehuset og fik en Billet for 4 Carliner. Det var ret smukt at høre den Sang, som jeg hører her er fortræffelig, men jeg længtes dog for at komme hiem, da Klokken den var mange. Da det var forbi, løb jeg hiem og traf dem oppe. Det glædede mig meget, da det havde været en stor Uleilighed for mig, at faae et andet Logis saa silde. Da jeg kom ind, fik jeg lidt at spise.

2. Febr. Da jeg gik omkring og saae endeel Kirker og Huse og fandt Heliodorus, som røvede Skatkammeret i Jerusalem.

3. Spiste jeg hos Ministeren og giorde Bekiendtskab med

---

*) Villa Reale.

**) Den Farnesiske Tyr.

Professor Tischbein og Grev (—) som bad mig komme til sig i Morgen, saa vilde han vise mig om.

4. Jeg kom om Morgenen og traf ham ikke hiemme, men en af hans Skolarer, som ogsaa talede Tydsk. Jeg saae hans Malerier og endeel Haandtegninger, som var ret godt. Han kom hiem og han bad En vise mig om i "alle Studii."

Jeg kom først ind i (et) Billedhugger Værksted; som der var mange smukke (—) tog jeg en Copi der; og andre store Figurer af Marmor. Jeg gik derfra hen paa et andet Sted, hvor der var mange Antiker, den store Herkules med mange flere. Det var saa koldt, at jeg ikke kunde opholde mig længe, men imorgen tager jeg min Kavai med. Naar det bliver opsat, saa vil det ikke have sin Mage i hele Verden.

I Eftermiddag gik jeg ud og spadsere, og traf den (Bodmand?) som bad mig ind i sin Boutik; han bad mig spise hos sig imorgen Middag. Han vilde komme til mig imorgen tidlig og spadsere med mig og vise mig omkring; jeg gik derfra og lidt om i Gaderne; der kom en tydsk Officeer og talede med mig og sagde mig adskilligt om Huse og Paladser. Ved et kom en Dreng og spurgte mig, om jeg vilde have nogle Smaapiger. Jeg spurgte Tydskeren, hvad han sagde, og han gav ham en paa Øret.

(den 5te Febr.) Idag kom den tydske Glashandler til mig, og vi gik sammen og saae endeel Kirker og den Kirke med de mange Marmorfigurer og kalder det — — — og derfra hiem og spiste; vi gik sammen ud paa Landet og saae endeel af de Figurer, som ere opgravede paa Lystslottet*) og saae de to — — Figurer, som ere fortræffelige. Vi gik sammen ind, og der var ikke mere at see, før den Keiserlige Prindsesses Ankomst.

Idag (d. 6te) gik jeg til Ministeren, for at see Billedgaleriet, men traf ham ikke hiemme. Jeg gik derfra op til Told-

*) Portici.

boden, for at faae mine Bøger, som jeg og fik, og derfra til Tischbein, og han var gaaet ud med Ministeren til Galeriet; jeg bad, at En vilde følge med mig. Jeg kom til, just som de gik, og fik ikke meget at see. Der blev talt med ham, som viser Folk om, at han vilde vise mig en anden Dag, som han lovede. Jeg gik derfra til "alle Studii" og saae Antikerne igiennem og derfra hiem. Jeg gik paa Opera; de havde den samme, som de spillede sidst.

d. 7. Idag saae jeg Capo di Monte, og Hr. Andrea var saa god at vise mig omkring. Det var fortræffeligt, de mange, skiønne Sager. Der var Malerier af Raphael og af andre, store Mestere, og af etrusciske Vaser, Mynter og Mosaik. Det var Skade, at jeg maatte løbe det saasnart igiennem; jeg vil gaa en anden Dag.

d. 8. Idag gik jeg omkring og saae endeel Kirker og spiste hos Ministeren — — — ikke tale Italiensk.

d. 9de. Idag var jeg hos Tischbein og gik derfra til Capo di Monte og saae Galeriet bedre igiennem, og spiste hos Andrea, som er en fortræffelig Mand, og om Eftermiddagen op paa Galeriet og derfra (at) spadsere i Haven og saae Menageriet.

Søndagen d. 12te spiste jeg til Middag hos Glashandleren.

d. 13de var jeg paa Fabrikken, som var (smuk?); der stod mange Antiker og en stor Gruppe, som forestillede Jupiter, som dræber Kæmperne, af Porcellin, som var ret smuk.

d. 17de. I Formiddag var jeg hos Consulen som er en Tydsker og en Liebhaver af Kunsten, og traf der en Kobberstikker, som var temmelig god.

Idag spist hos Ministeren."

XVI.

De første Breve til Hiemmet tabte. Han skriver til Akademiet fra Neapel. Bereder sig til Afreisen. Anbefalingsbrev fra E. Morace. Ankomst til Rom.

Saavidt have vi kunnet følge vor Kunstner, næsten Dag for Dag, fra Kjøbenhavns Toldbod, og indtil han blev kied af at skrive i sin Dagbog i Neapel. Af Alt dette vil man see, i hvilken Grad Beretningen,*) at hans Ophold i Neapel var glædeløst under Lidelser af Hiemvee o. s. v., har været ugrundet. Disse Dage har han netop nydt med ungdommelig Friskhed, og hans elskværdige Naturlighed synes her at have aabnet ham alle Hierter. At han stundom under Søreisen, og især i Quarantainetiden, har været nedstemt og har kiedet sig brav, dette deelte han formodentlig med sine Medreisende; men af Hiemvee har han neppe lidt; ellers vilde han have yttret det i sin Dagbog.

Allerede underveis paa Reisen til Maltha havde han skrevet tre Breve til sine Forældre og et Circulaire-Brev til sine Venner i Kiøbenhavn, men i Svarene paa disse findes der ikke Spor af, at han har klaget over Hiemvee, eller yttret noget Sligt i sine Breve.

Desværre synes baade dette Circulaire-Brev og Brevene til Hiemmet at være gaaet tabte. Derimod kunne vi med-

---

*) Fru Frederikke Brun i Morgenblatt. 1812. No. 192. og Athene. 1815. IV. p. 6.

dele et Brev, som han under al sin Travlhed i Neapel dog fik Tid til at skrive til Akademiet:

"Underdanigst Pro Memoria.

"Jeg giver mig herved den Frihed, at tilkiendegive Det Kongl. Academie mit Opholdssted og Aarsagerne til den Forsinkelse, hvormed jeg har maattet gjøre min Reise til Datum med Fregatten Thetis, hvormed jeg gik til Middelhavet i den Tanke, hastigere at kunne komme til Italien. Fregattens Bestemmelse var at gaae til Algier med Presenterne, men at herpaa skulde følge 40 Dages Quarantaine, tænkte jeg ikke i Kiöbenhavn. Vi kom fra Algier til Malta, og denne Quarantaine blev os foreskreven. General Adjutant Fisker, som formedelst tilstundende Expedition at negotiere om Fred med Tripoli ikke først kunde udholde denne Quarantaine, besluttede at gaae derhen uden at oppebie denne Tid. Jeg skulde altsaa begive mig til Lazarethet og derefter søge Leilighed til Sicilien eller Neapel, som var vanskelig at faae et Skib, som ikke risquerte at blive optaget. I denne Urolighed besluttede jeg, at gaae med Fregatten til Tripoli, saameget mere, som G. A. Fisker gav mig den sikkreste Formodning, at ville gaae derfra til Italien. Skiebnen vilde anderledes. Vi kom tilbage til Malta, hvor jeg maatte blive i 4 Uger efterat de 18 Dages Quarantaine var forbi, inden jeg fik Leilighed til Palermo, hvor jeg var i 4 Dage. Fra Palermo kom jeg den 1 Februar til Neapel, hvorfra jeg herved har den Ære at tilskrive Academiet.

Jeg har følt i denne Tid med Smerte, hvor ilde de Dage henrandt, som kunde være saa kostbare i Rom. Jeg vil stræbe at oprette det Tabte og at gjøre den nyttigste Anvendelse af mit gunstigste Reisestipendium.

Underdanigst

B. Thorvaldsen."

Neapel, d. 13 Febr. 1797.

Den 28de Februar giorde han sig færdig til at reise til Rom og tog sit Pas, der bærer denne Datum; men flere Dage hengik dog, inden han afreiste. Endnu den 6te Marts 1797 synes hån at have været i Neapel, og sandsynligviis er han afreist paa denne Dag; thi mellem de Anbefalingsbreve, som han bragte til Rom, uden at aflevere dem, findes der et fra en Sigr. E. Morace til Padre Giuseppe Carnesecca i Rom, og dette Brev er dateret: "Napoli 6 Marzo 1797."

Af dette Anbefalingsbrev ville vi udskrive det, som angaaer Thorvaldsen:

"Con questa occasione vengo ad incomodarla con questa presente, ricomandandogli questo forastiere, il Sig^r Thorwaldsen, scultore danese, il quale Lei consegnera questa mia Lettera.

La prego di fargli godere le sue attenzione che ricevono già tutti forastieri da Lei, e dalle quale sua gran bontà io principalmente resterò il suo riconoscente debitore in tutta mia vita.

Lei averà la compiacenza di farlo condurre il piu presto alla casa dove abitavo io prima di partire da Roma, dalla Sigr. Laura al Cavaletto, averò tutte l'obligazioni per le finezze che Lei mostrera a questo forastiere, che mi pare un buonissimo giovine; per la lingua Italiana non la capisce affatto, ma spero che l'imparerà presto. —"

Paa Dansk vilde disse Linier lyde omtrent saaledes:

"Jeg maa dennegang uleilige Dem med et Brev, for at anbefale Dem Overbringeren, en Fremmed, Hr. Thorvaldsen, en dansk Billedhugger.

Jeg beder Dem, at ogsaa han maa nyde den velvillige Opmærksomhed, som alle Fremmede nyde hos Dem,

og for denne Godhed mod ham, vil jeg hele mit Liv være Dem erkiendtlig.

Hav den Godhed, at lade ham snarest muligt føre til det Huus, hvor jeg boede, før jeg forlod Rom, hos Signora Laura i Il Cavaletto.

For hver Artighed, De viser denne Fremmede, der forekommer mig at være en overmaade brav, ung Mand, er jeg i deres Gield.

Hvad det italienske Sprog angaaer, saa forstaaer han det aldeles ikke, men jeg haaber, at han snart vil lære det." —

Da dette Brev, som sagt, er dateret d. 6te Marts, og da det af Viseringen paa Thorvaldsens Pas til Rom sees, at han er passeret Capua d. 7de "per la Via di Portella," maa han formodentlig være reist, Dag og Nat, med Coureren, for at kunne have naaet Rom d. 8de Marts, og det er jo bekiendt, at Thorvaldsen kaldte d. 8de Marts sin anden Fødselsdag, fordi han paa den Dag saae Lyset i Rom.

XVII.

Prof. Münter har anbefalet Thorvaldsen til Zoëga. Thorvaldsen giør Bekiendtskab med Rom. Zoëga's Yttringer om Thorvaldsen i et Brev til Münter. Kunstsagerne bortføres fra Rom. Thorvaldsen begynder at arbeide i Marmor. Bernstorffs og Rothes Buster. Efterretningerne fra Hiemmet udeblive. Concept til et Brev fra Thorvaldsen. Hilsen fra Vennerne paa Thetis. Brev fra Faderen.

Foruden de Anbefalingsskrivelser, han medbragte, uden at benytte dem, havde han endnu et Brev fra Kiøbenhavn, som han giorde Brug af, og som giorde ham de andre overflødige.

Den Opmærksomhed, han havde tilbraget sig i det kiøbenhavnske Kunstakademie, havde der skaffet ham Velyndere mellem Æresmedlemmerne, og i disses Tal var Professor, senere Bisp, Friedrich Münter. I stadig Brevvexling med Archæologen, Georg Zoëga, der levede i Rom, havde han ikke kunnet lade Thorvaldsen reise til Italien, uden at anbefale ham til sin lærde Ven, hvis Fortrolighed med den antike Kunst maatte kunne have megen Indflydelse paa den unge, talentfulde Billedhugger.

Thorvaldsen blev derfor optaget med megen Venlighed i Zoëgas Huus, og fandt snart i den, af mangehaande Lidelser nedbøiede, Lærde en ærlig, om endog en noget stræng, Ven.

Efter denne Vens Raad anvendte han nu den første Tid til at gaa omkring og at giøre sig lidt bekiendt med de

offentlige og private Samlinger, uden at tænke paa, for det første selv at begynde at arbeide.

Hvad Indtryk, Thorvaldsen, blottet for al videnskabelig Dannelse, iøvrigt maatte giøre paa en Mand, som Zoëga, lader sig let begribe, og ved Slutningen af dette Aar havde Zoëga endnu ikke fundet Anledning til at formilde sin strenge Dom, ihvorvel det tillige sees, at han i andre Henseender havde personlig Yndest og Godhed for ham.

Prof. Münter havde nemlig, som det synes, senere forespurgt hos Zoëga, om hvad han meente om den unge Billedhugger, som Akademiet havde sendt til Rom, og hans Svar har maaskee i samme Grad overrasket Münter og Akademiet, som Thorvaldsens paafølgende Udvikling senere overraskede Zoëga.

Den strenge Kunstcritikers Brev til Münter er dateret d. 2den Dec. 1797 og findes aftrykt saaledes*):

"Sie wollen meine Meynung von dem Künstler — — wissen. Wohlan, er kam hier an höchst unwissend in allem, was außerhalb der Kunst liegt. Es ist sehr wenig überlegt, jemanden so roh nach Italien zu senden, wo er sehr viele Zeit verlieren muß, um Dinge zu lernen, ohne welche er seinen hiesigen Aufenthalt nicht gehörig nutzen kann, und welche er leichter und geschwinder vor der Reise hätte lernen können. Ohne ein Italiänisches oder Französisches Wort zu wissen, ohne die geringste Kenntniß von Geschichte und Mythologie, wie ist es möglich, daß ein Künstler hier so studiere, wie er es sollte? Hätte er Kenntnisse, so könnte er vielleicht die Sprache entbehren, oder wenn er Sprache besäße, so könnte er hier Bücher zu seiner Instruction finden; aber ohne beydes ist er verloren

*) Welcker, Zoëga's Leben. II. p. 186.

und weiß nicht wo anzufangen. Besonders ist ein Bildhauer, der sich doch an nichts, als an die Antiken halten kann, sehr verlegen. Ich verlange nicht, daß ein Künstler ein Gelehrter seyn soll, ich wünsche es nicht einmal; aber eine Art dunkelen Begriffs muß er doch wenigstens von den Namen und der Bedeutung der Dinge, die er sieht, haben. Das Uebrige kann durch den Umgang mit Gelehrten ersetzt werden; aber wenn man an jedem Discurs vom a. b. c anfangen muß, so ennyirt man sich auf beyden Seiten."

Aldrig kunde en ung Billedhugger komme til Rom paa en uheldigere Tid, end da Thorvaldsen kom der. De Kunstværker, for hvis Skyld han havde tilbagelagt en saa besværlig Reise, vare tildeels bortførte, tildeels indpakkede, for at føres til Frankrig, og paa Capitol saae han kun, at man var ifærd med at indmure Apollo, Laokoon og den berømte Torso i de Kasser, der som Liigkister skulde giemme dem til Opstandelse i Frankrigs Hovedstad. Derover har han, som det sees af hans Venners Breve, klaget mere, end over Hiemvee og hvad man ellers har ladet ham klage over.

Imidlertid var det foreskrevet ham i hans Instrux fra Akademiet, at han i det første Aar havde at øve sig i at arbeide i Marmor og at hiemsende Prøver paa denne Færdighed, som han i Kiøbenhavn aldrig havde forsøgt. Hans Ønske havde været, at øve dette ved at copiere antike Buster, men under disse Forhold finde vi, at han besluttede, først at udføre de to Buster, Bernstorffs og Tyge Rothes, som han havde modeleret i Kiøbenhavn, og som han synes at have forefundet ved sin Ankomst i Rom.

Men saavel herover, som ogsaa af andre Grunde, var han under sit første Ophold der meget forstemt. Uagtet han

flere Gange havde skrevet baade til sin Fader og til Vennerne i Kiøbenhavn, fandt han dog i Rom ikke den ringeste Efterretning, om hvorledes det stod til hiemme, og denne Uvished synes at have bekymret og ærgret ham. Vi have fundet en maculeret Blyantsconcept mellem hans Papirer, skreven med hans egen Haand, og dette Fragment forraader en saadan Stemning:

"Da jeg nu er kommet paa mit (Bestemmelsessted) og ikke har nødig at reise mere — — — — derhen, om du vil skrive mig til.

Jeg længes saa forskrækkelig efter Brev (for at faae) at vide, hvorledes det gaaer der, som du veed. (Spørg) mine Forældre fra mig, om de have faaet det (Brev), som vár inden i Academiets, og om de vil skrive mig til, eller ikke. Det giør mig rigtignok ondt, da jeg ikke veed, hvorledes det gaaer til i Kiøbenhavn — —"

Men i Slutningen af Juni d. A. havde han dog den Glæde, fra Skibspræsten Pavels paa Thetis, at modtage et Brev med mange Hilsener fra Vennerne der ombord, og indeni dette Brev, som var sendt under Capitain Fiskers Adresse til Maltha, laa der et Brev fra — hans Fader. Det var rigtignok otte Maaneder gammelt, men desuagtet en Overraskelse.

Gotskalk Thorvaldsen havde skrevet til sin Søn Bertel saaledes:

"Kjære Søn."

Dine tre Breve haver jeg bekommet, og det fornøier mig usigeligt, at Du lever vel. Jeg og din Moder leve, Gud skee Lov! efter Omstændighederne vel; jeg maa alene (høre) idelige Bebreidelser af hende, at jeg haver forført dig til at reise tilsøes. Hvad det anbelanger, Du skrev mig

til i Anledning af din Moder, vil jeg af min yderste Formue for din Skyld efterleve. Gud veed jeg døier meget af hende og lider meget for den Søreises Skyld, som hun siger at jeg er Skyld til.

Gud ledsage dig, hvor Du reiser, og min Velsignelse skal følge dig, hvor du gaaer. —

Jeg vil skrive dig til mere omstændeligt, naar jeg veed, hvor Du er. Nyt kan jeg ei skrive Dig til, undtagen at Dronningen*) er død.

Jeg boer i Amaliegaden No. 96 Littr. D. E. Jeg kan staae i mine Vinduer og tale med den gode Kone, Fru Fisker, naar hun gaaer i sin Have. Den gode Frue er meget omhyggelig, for at lade os vide Alt, hvad hun hører fra dig.

Jeg vil en anden Gang skrive dig omstændeligere til. Gud veed, om dette Brev træffer dig eller ei. Din Moders idelige Bøn er, at Du vil komme snart hiem igien, og jeg kan ei negte, at jeg vil ønske det samme.

Gud bevare dig! og jeg vil ønske dig al Lykke og Held og Guds Beskiærmelse.

Din Moder beder dig hilse med vaade Øine.

Jeg er Din hengivne Fader til Døden.

G. Thorvaldsen.

Kiøbenh., d. 1 Nov. 1796.

Ifald Papiret er lidt krøllet, maa du ei fortryde derpaa, for Mr. Primong**) har baaret det hiem. Gud velsigne dig!"

---

*) Enkedronning Juliane Maria.

**) Primon var den Hund, som Thorvaldsen havde efterladt i Kiøbenhavn og som Faderen arvede efter ham. See Pag. 33.

XVIII.

Studio i Babuina. Begynder at arbeide i Marmor. Afbrydes af Feberen. Hans nærmeste Omgang i Rom. A. J. Carstens. Carlo Bassi. Fernow. Baron Brown. I Genzano hos Zoëga's Familie. Brev fra Zoëga.

Thorvaldsen havde nu faaet sig et eget Studio i Rom, for at begynde at arbeide i Marmor. Dette Værksted, som han fik i Leie, laa i Strada Babuina, ikke langt fra Teatro d'Aliberti, og var tidligere indrettet og benyttet af den berømte, engelske Billedhugger, Flaxman.

Det var, som allerede nævnt, Tyge Rothes og Bernstorffs Buster, som Thorvaldsen her vilde udføre, men først var han i Forlegenhed for at faae et Par Marmorblokke, og da han havde faaet dem og netop havde begyndt at arbeide, blev han i det kiølige Studio overrasket af Feberen, der senere besøgte ham som en kun altfor stadig Giest.

Han havde dog paa den Tid giort adskillige Bekiendtskaber og fundet Venner, i hvis Selskab han kunde adsprede sig, og disse Forbindelser vare knyttede i Zoëga's Huus hvor han stadigt traf sammen med dem.

Blandt disse har Bekiendtskabet med den allerede længe beundrede Maler, Asmus Jacob Carstens, sikkert været ham det kiæreste. Men denne Kunstner var desværre allerede svag og sygelig, og Thorvaldsens Omgang med ham kun af kort Varighed.

En svensk Architect, Carlo Bassi, en Fællesven af Medailleuren Gianelli, der nylig havde været i Rom, synes derimod at have været vor Kunstners livligere og stadigere Omgang. Fremdeles nævnes Fernow imellem hans første romerske Venner, og endelig en Nordmand, ved Navn Brown, som fordi Romerne ikke kunde udtale hans Navn, blev kaldt Sig[r] Barone, hvilket i Tidens Løb havde tilfølge, at han blev kaldet Baron Brown. Han var allerede dengang en ældre Mand, der privatiserede som Kunstnerven, og charakteriserede sig ved den Sædvane, aldrig at vove sig i Luften, førend han havde kastet nogle Papirstumper ud af Vinduet, for derved at faae Kundskab om Vind og Veir.

Da Thorvaldsen nogenlunde havde overstaaet sin første, romerske Feber, raadede disse Venner ham at drage ud i Biergene for at undgaa aria cattiva.

Zoëga, som i disse Aar deelte sin Villeggiatura, eller Landliggen, mellem Yndlingsstederne Ariccia og Genzano, laa i Aar med sin Familie i Genzano. Han indbød Thorvaldsen til at tilbringe en Deel af Sommeren der, og vor Kunstner, som villig fulgte denne Opfordring, befandt sig særdeles vel i dette Familieliv, hvor Aftenerne tilbragtes i skiønne Qvinders Selskab, med Musik, Dands og anden Lystighed.

Vi have et Brev fra Zoëga til Thorvaldsen, dateret Genzano, d. 24de Octob. 1797, altsaa et Par Maaneder, før han skrev hint Brev til Münter, og dette Brev giver os ikke alene et Indblik i dette Sommerlivs Adspredelser, men viser ogsaa, at Zoëga, uagtet han dømte den unge Kunstner saa strengt, dog yndede ham og var velvilligt sindet imod ham.

Udskriften paa Brevet: "All Illmo Sigr. il Sig. Alberto Thorvaldsen, scultore Danese. Roma" er Borgen for, at det ikke er skrevet til nogen Anden. Det lyder saaledes:

Genzano, 24 Oct. 97.

"Kiære Ven!

"Endelig har jeg fundet Leilighed til at sende Dem af deres efterladte Tøi, hvad De sagde mig at være Dem mest magtpaaliggende. Mantelsækken faaer De nok neppe, førend jeg selv bringer den med; thi disse Folk her er saa lidet oplagt til at bevise Fremmede nogen Tieneste, og tillige saa uefterrettelige, at lidet kan ventes af dem.

Deres lykkelige Tilbagekomst har jeg erfaret af et Brev fra Sig. Francesca til min Kone. Hils Bassi og tak ham for sit Brev. Brown ligeledes. Jeg har ei svaret nogen, som jeg mangler al Humeur til Brevverel. Veiret, siden De tog bort herfra, er værre, end forhen: vi har ikkun haft to gode Dage, som jeg anvendte til at giøre en Tour til Velletri, uagtet det bestandigt truede med Regn og jeg fik nogle Stænk paa Hiemveien. Aarstiden ligner mere December end October, det regner næsten fra Morgen til Aften; Viinhøsten, istedet for den Glæde, som man venter, at skulle ledsage den, giver ikkun Anledning til Klage og Misfornøielse.

Imidlertid trøster min padron di casa sig med sin professore, fra hvilken han er inseparable, saa vi andre sielden faae ham at see. Men Professoren har indpakket sine Instrumenter, og Musik og Dands er kommen ud af Brug i vores Huus. Min Tid gaaer meest bort med at slæbe paa min Dreng, der paany er saa slet, at jeg tvivler paa at bringe ham levende tilbage til Rom. Jeg ønsker, at jeg ikke havde taget herud, og dersom Omstændighederne tillod det, kom jeg tilbage, saasnart Veiret blev saa taaleligt, at jeg kunde begive mig paa Reisen med min Familie. Nu maa jeg oppebie, at Drengen enten døer, eller

kommer sig, thi i den Tilstand, hvori han nu er, kan jeg ikke transportere ham. Tillige er jeg nødsaget til at giøre en anden Tour til Velletri i Begyndelsen af November, saa jeg i al Fald ei kan komme til Rom, førend i anden Uge af samme Maaned.

Jeg tvivler ikke paa, at De og vore Venner i Rom divertere sig ulige bedre, end vi her, og længes meget efter at see Dem igien. Lad mig vide, om Carstens er bedre. Hils Fernow! Lev vel!

Deres hengivne Ven

G. Zoëga."

XIX.

Anna Maria Magnani. Brev fra Gotskalk Thorvaldsen. "Margrethe's" Brev til Thorvaldsen. Hunden Primon. Billedskærer Willerup. Brev fra Jørgen West. Bernstorffs Medaillon. Et Avertissement i Addresseavisen. Skrivelse fra Thorvaldsen til Akademiet. Tyge Rothes og Bernstorffs Buster. Copier efter Antiken.

Det fornøielige Sommerliv i Genzano, som Zoëga omtaler i sit Brev, formodentlig uden selv at have taget Deel deri, greb ved sine alvorlige Følger dybt ind i vor unge Kunstners hele Fremtid.

Medens hin Professore di Musica med sin Violins Toner kaldte den livlige Kreds til Dands i de glade Sommeraftener, smeltede vor unge Nordboers Hierte for Straalerne fra et af de første Par sorte Øine, hvormed en Romerinde angreb ham.

Sig^ra^ Zoëga havde en Cameriera, ved Navn Anna Maria Magnani, der her tændte vor unge Kunstners ubefæstede Hierte med et Par saadanne Øine, saa sorte og ildfulde, at vi kun behøve at sige, at de, end ikke da hun stod paa Gravens Rand, havde ophørt at brænde med en sydlig Flamme.

Det er ikke uden Grund, at vi henføre denne velbekiendte Forbindelses første Ophav til hine muntre Aftener i Genzano, thi vi have for os et af de tidligste Spor af denne lidet glædelige Kiærlighedshistorie i et egenhændigt conciperet Forsøg paa en italiensk biglietto d'Amore, og at denne er fra denne

Tid, synes temmelig sikkert at fremgaa deraf, at det samme Blad Papir har tient til Concept for et Brev, hvori Thorvaldsen underretter en Ven i Kiøbenhavn om, at han nu er ankommen til Rom.

Men om dette Kiærlighedsforhold have vi her kun at anføre, at det er at regne fra disse Dage.

At Thorvaldsen, ved sin Afreise fra Kiøbenhavn, der har efterladt en ventende Brud, have vi vel hørt omtale, og der findes endog i et af Vennernes Breve til ham et Udtryk, som hentyder til et saadant Forhold. Denne Følelse var ialfald nu forvisket. At hans Fader, den gamle Gotskalk Thorvaldsen, ogsaa havde udseet sig en tilkommende Svigerdatter, dette fremlyser temmelig tydeligt af det Brev, som Bertel paa denne Tid nyligt havde modtaget fra ham; men det var nu forsildigt! Dette Brev lyder saaledes:

"Kiære Søn!

Dit meget kiærlige Brev, dateret Neapel 21de Feb. har jeg rigtigt bekommet, hvilket overmaade glæder mig og din Moder, at Du er frisk og er kommen paa Landjorden og er sluppen fra den besværlige Søreise.

Jeg ønskede, med det første Du skriver, at vide Fiskers Opførsel mod Dig, og hvad den Søreise har kostet Dig, for Fru Fisker har bestilt en Solskive til sin Have af Marmor hos mig; dersom Fisker har viist sig honet imod Dig, vil jeg ingen Betaling tage for Skiven.

Jeg har selv talt med Friis*) og bedet ham slette Dig ud af Selskabet og (at) bede Henriksen at slette Dig ud af Harm(onien), men imidlertid gik jeg selv over Amagertorv og saae Henriksen i sin Bod og spurgte ham, om Friis havde været der, hvortil han svarede Nei;

*) Senere Inspecteur.

saa bad jeg ham selv at udslette Dig, som han lovede skulde skee samme Aften og bad Dig flittig hilse.

West*) haver jeg ikke talt med; der er ingen af dine gode Venner, som har seet, eller hørt til os, siden Du reiste. Dit Bord og Poussérestole har West aldrig talt et Ord om, men Din Violinkasse rev han saa hidsig bort og vilde taget dit Portrait med, men det lykkedes ham ikke.

Jeg talte igaar med Gianelli**). De bade Dig alle hilset. Der er i Rom en svensk Architect, som hedder Carlo Bassi, som er en god Ven af Gianelli; efter ham spørger Du paa det græske Kaffehuus i Strada condotti. Jeg ønskede, at Du kunde komme til at logere der, som Gianelli har logeret; den Kone, som han har været hos, skal være en overmaade rar Kone og ei interesseret.

Margrethe har leveret mig en Seddel, at jeg skulde lægge heri, men, da den er skrevet paa tykt Papir, saa kan jeg ikke vel rumme den, men den lyder, Ord for Ord, som jeg her skriver:

""Gode Thorvaldsen! bliv ikke vred; jeg tager mig den Frihed, selv at skrive Dig, med hvilken Glæde jeg har modtaget Hilsen fra Dig. Det fornøier mig meget, at Du saa lykkelig er bleven sat paa Land. Gid Du der maa nyde Jorderiges største Glæde, det ønskes Dig af din Veninde.

Din Brystnaal brillerer her; den er mig evig kiær. Jeg er frisk og rask; gid jeg maa spørge det samme fra Dig. Glæd mig selv med en Skrivelse, saa snart muligt. Intet videre dennegang. Lev bestandig lykkelig og fornøiet.

Din Tienerinde

Margrethe.""

*) Senere Tømmermester og Brandmajor.

**) Medailleuren, nylig hiemkommen fra Rom.

Disse Ord vare af hende selv skrevne paa et halvt Ark tykt Papir; for hun skriver temmelig store Bogstaver. Fritsch har og skrevet heri, som Du vil faae Ulykke nok med at læse*).

Jeg skal hilse Dig fra Primong; han er saa tyk som en Amager; han dandsede for mig paa Gaden, ligesom Dandseren**) i Indtoget; han bringer mig min Støvleknegt om Aftenen, og naar din Moder bliver lidt høitalende, springer han op ad hende og siger: Buff! Han er det eneste Morskab, jeg har; han lugtede en halv Time til det Brev, jeg fik fra dig.

Jeg har ikke solgt mere end 3 af Bernstorffs Buster***). Jeg troer, at Regoli†) har oversvømmet Kiøbenhavn med dem, thi hvor de komme med Planen††), svares der, at de har faaet.

Din Moder har været temmelig bister i Vinter; jeg har givet hende 2 Rdr, hver Uge, siden Du reiste, hun har og faaet lidt Klæder og Linned og (er) dog aldrig fornøiet.

Jeg har talt med Snabel; han seer saa nedslagen ud; han blev saa glad, da han fik Hilsen fra Dig; han sagde, dersom han vidste, at Du var i Neapolis, vilde han give Dig en Commission; men da jeg sagde, at Du vilde om 8 Dage reise til Rom, saa bad han Dig flittig at hilse.

Jeg boer i Amaliegaden Littr. D. E.; mine Vinduer

---

*) I den indlagte Billet er Fritsch henrykt over, at han snart skal samles med Thorvaldsen i Rom.

**) En bekiendt Paradehest, som fra "Indtoget" var i friskt Minde.

***) Thorvaldsen havde efterladt en Form, for at Faderen kunde sælge Afstøbninger. Derom mere i det Følgende.

†) En bekiendt Gipser i Kiøbenhavn; cfr. Pag. 25.

††) En paa Thorvaldsens Vegne udgiven Subscriptions-Indbydelse.

vende ud til Fru Fiskers Have. Jeg har ligesaa høie Vinduer som i Aabenraa, men det er saa langt fra Byen.

Jeg har mange Modstandere; i disse Dage har Willerup*) taget en ny Gallion fra mig ved sin sædvanlige Pral. Han troer, forbi Du er borte, at han alene er den eneste, som er berettiget til at giøre Skibsarbeide. Saalænge jeg havde din Hiælp ved Gallionerne, taug den — stille, men nu haver han faaet sin storpralende Kiæft i Gang; han begynder nu, at foreskrive dem Love paa Pladserne og siger, at han er en Kunstner, og de ere nødte til at komme til ham. Men Skibsbygger Larsen har ved den Leilighed faaet Horn i Siden paa ham; han har kaldet mig til at giøre den Gallion, som han (Willerup) tog fra mig ved at sno sig som en Slange om Capitainen og bilde ham en Satans Løgn ind.

Domenicus Gianelli begynder nu at fabrikere Buster; han har giort Lovise Augusta med et hæsligt Kokkepige Ansigt og stor Sløife i Panden og tager 20 Rdr. for Stk.

Heri ligger og Skrivelse fra Henriksen. Du maa hiælpe mig at begræbe den store Probsthains Skiebne; han er bleven saa stolt, at han kan knap tale med Folk. Jeg skal snart skrive til Dig igien. Jeg vilde ønske, at Du, hvergang Du skriver mig til, kunde lægge en fiin Tegning af en Gallion i Dit Brev af forskiellige staaende Figurer.

Jeg vilde ønske, den Tid var forbi, da al Verden længes efter Dig, og din Moder ikke mindre. Vær for Guds Skyld forsigtig ved Venusses Tempel, at Du ei kommer, hvor Du kan frygte for Rivaler; Gianelli har sagt mig, at de ere farlige. Lev for det Øvrige efter dit eget Godtbefindende, for jeg vil ei foreskrive Dig Leveregler, da jeg kiender din Forstand.

---

*) See Pag. 9.

Jeg og din Moder ønske Dig af et varmt Hierte den almægtige Guds Beskiærmelse og et bestandig glad og fornøiet Liv.

Dette ønskes Dig af din Fader.

G. Thorvaldsen.

Kiøbenh. d. 8de Mai 1797.

Jeg har skrevet Dig til med Fregatten, som gik til Fisker*). En af dine gode Venner, Professor Treskow er død."

Dette ligesom de øvrige af Gotskalk Thorvaldsens Breve, giver ikke blot et temmeligt godt Portrait af den Gamle, men tillige et interessant Indblik i det Familieliv, hvorfra vor Kunstner nylig var udgaaet. Man vil ogsaa oftere træffe paa talende Beviser for, hvor betydelig Sønnens Hiælp havde været Faderen, og i hvilken Grad han nu maatte savnes af ham.

For dog noget nærmere at belyse disse Forhold, meddele vi ogsaa det væsenligste Indhold af et Brev, Thorvaldsen omtrent paa samme Tid modtog fra sin Ven, Jørgen West, som var den, der mest var inde deri.

"Din Tilbagekomst," skriver West under 14de August, "seer jeg imøde med ligesaa megen Længsel, som din stakkels Moder, der nu ingen Fryd kiender, uden at tænke sig Dig. Hun har besøgt mig og har mit Løfte, at jeg skal hilse Dig paa det kiærligste.

Af Adresseavisen seer jeg, vor afdøde Grev Bernstorff averteret**), forfærdiget af en ung Kunstner i Italien;

*) Fregatten Najaden, Capitain Steen Bille, som afløste Thetis og tvang Paschaen til Fred, efter det bekiendte Søslag ved Tripolis, d. 15de Mai 1797.

**) Hvad Busten angaaer, finde vi i Kiøbenhavns Adresseavis for Mandagen d. 17de Julii 1797 følgende Avertissement fra Faderen:

om samme er skeet med dit Vidende, veed Du selv. Efter din Moders Sigende, skal han (Faderen) have solgt adskillige af hans Medaillons, men hun klager, at det næsten ikke er hende muligt, at faae af ham det Nødvendigste. Efter dit Forlangende, har jeg afhentet dine Violiner og din Fløite, som hos mig skal være i sikker Forvaring. — — — — At Du er i fuld Arbeide, glæder mig, da man vel snart kan vente, at see noget af dit italienske Arbeide. — Lad mig og høre lidt om dine smaa Kiærligheds Historier og andre smaa Løier, som Du nok veed, jeg er ingen Hader af. Saatidt jeg og min Pige, fortærer vor Aftensmad paa Frederiksberg, tænke vi paa vor gode Thorvaldsen, og jeg stikker Glasset ud til Bunden; det er af vore uskyldige Glæder. Kom snart og deel dem! Nu intet videre dennegang, end de kiærligste Hilsener fra min Lille og mig, som begge ønske Dig god Helbred, mange os ubekiendte Venner og altid glad som hos os."

Af Wests ovenstaaende Yttring om en Medaillon af Bernstorff, synes det utvivlsomt, at Thorvaldsen har modeleret en saadan, foruden den oftere omtalte Buste.

"Kort før sin Reise til Italien haver min Søn, B. Thorvaldsen, forfærdiget den uforglemmelige Statsminister Grev Bernstorffs Brystbillede af Gips, naturlig Størrelse, og overdraget til mig alene, saalænge han er borte, at besørge samme Buste udgivet; skulde nogle af det høistærede Publicum ville tegne sig for samme Buste, vilde de behage at melde dem paa Speilfabriken paa Østergade No. 49, hvor Bustet kan tages i Øiesyn, og hos mig Undertegnede. Prisen er 10 Rdlr. pr. Exemplar, og udenbyes 8 Mk mere for Kost og Indpakning.

G. Thorvaldsen,
Billedhugger,
boende i Amaliegade Litr. D. E i
Sidehuset paa venstre Haand."

Af den Indberetning, Thorvaldsen paa denne Tid pligtskyldigst indsendte til Akademiet, erfares Intet, som jo allerede er meddeelt; dog optage vi denne Skrivelse som et Actstykke fra hans egen Haand:

"Underdanigst Pro Memoria!

"Jeg giver mig herved den Ære at melde Det Kongelige Academie for Kunsterne, at jeg kom fra Neapel til Rom d. 8 Martius, hvor de alt havde begyndt at indpakke Statuerne, saa jeg ikke fik dem alle at see, førend de kom bort.

Jeg er nu kiendt med de ypperlige Kunstværker, som er tilbage, og arbeider for saaledes, at giøre mit Ophold her saa nyttigt som mulig.

Underdanigst

B. Thorvaldsen."

Rom, d. 19 Aug. 1797.

I Studiet i Strada Babuina gik nu imidlertid de første Forsøg i Marmorarbeidet let fra Haanden. Vor unge Billedhugger havde der med Forundring giort den Erfaring, at Vanskelighederne ved at arbeide i Marmor dog ikke vare saa store, som han havde forestillet sig; Tyge Rothes Buste var henimod Efteraaret næsten fuldført, da han begyndte at udføre Bernstorffs Buste i Marmor. Ved Siden af disse Arbeider copierede han nogle Buster efter Antiken, og Lysten til at foretage en Statue, som han vilde udføre i Marmor, indfandt sig, førend han endnu var bleven enig med sig selv om, hvad denne Statue skulde fremstille.

XI.

Uroligheder i Rom. Joseph Bonaparte. General Duphots Mord. Et Brev fra Thorvaldsens Moder. Skrivelse til Akademiet. Thorvaldsen skriver til Abildgaard.

Af hvad vi hidtil have fremført om Thorvaldsens tidligste Ophold i Rom, spores det ikke, med Undtagelse af Kunstværkernes Bortførelse til Paris, hvad Giæring, Uro og Fare der netop i dette hans første Aar i Rom giorde denne Stad til noget ganske Andet, end det, den stille, fredelskende Kunstner der havde ventet at finde.

Pave Pius den 6te havde forgieves søgt at stille sin ringe, verdslige Magt mod General Bonapartes seierrige Vaaben, og Freden til Tolentino, som var sluttet den 19de Februar 1797, havde, foruden Tabet af flere romerske Provindser, krænkende Ydmygelser tilfølge, hvortil Thorvaldsen strax ved sin Ankomst blev Vidne, da han i Vaticanet og paa Capitol søgte at faae sin Kunsts mest lovpriste Mesterværker at see, og fandt dem indstøbte i Gips, eller nedlagte i Kasser, for at føres til Paris.

Det stolte Romerfolk formaaede ikke at afværge disse Ydmygelser, men kunde ikke heller bære dem roligt. Det afmægtige Had mod Undertrykkerne søgte derfor at skaffe sig Luft i en knurrende Misfornøielse mod Regieringen, hvis Svaghed blev Gienstand for Spot og Bebreidelser.

Under en saadan Folkestemning og under Forhold og Optrin, som vare Følger deraf, nød Thorvaldsen de første Indtryk af den lovpriste Kunstnerstad.

I December steg Misfornøielsen til et ulmende Oprør, og Joseph Bonaparte, som var fransk Gesandt i Rom, giorde sit til at tirre Folket indtil Raseri. I et Opløb d. 28de Dec. blev det franske Gesandtskabs Hôtel angrebet af vilde Folkeskarer; General Duphot viste sig i Hôtellets Port og faldt for et Skud. Joseph Bonaparte forlod Rom, for snart derefter at sende en hevnende Armee tilbage mod den ulykkelige Pavestad.

Midt under disse Uroligheder modtog Thorvaldsen et Brev, — ikke blot et Brev fra sit Hiem, — men et Brev fra sin elskede Moder.

Dette eenfoldige, rørende Brev lyder saaledes:

"Min allerkiæreste og gode Søn!

"Jeg længes meget efter Dig! Gud give dette mit Brev maa træffe Dig ved god Helsen og et fornøiet Sind, da skal det inderligt glæde mig. Hvad mig angaaer, da haver jeg (det) ikke som jeg ønsker. Din Fader har jeg ofte bedet om at skrive Dig til, men forgieves*). Hvad Akademiet angaaer, da kan jeg lade Dig vide, at Du er vis paa, at beholde dine Penge, men Du maa hvert Aar skrive dem til og lade dem vide, hvor Du er, for det er efter Loven. Jeg takker Dig mangfoldig for de Stykker af Bernstorff**). 60tyve er der solgt af dem, og din Fader har faaet 2 Rigsdaler for Stykket, og 12 Buster. Men jeg har kuns bekommet lidet deraf. 16 Rigsdaler

*) Formodentlig har han dulgt for hende, at han har skrevet.

**) Bernstorffs Medaillon.

har han faaet af Rentekammeret og 10 Rigsdaler af Kronprindsen; men hvor han har giort af dem, veed jeg ikke, for naar han har noget, saa er han sielden hiemme hos mig, som Du vel selv veed; dog er han værre og ikke bedre.

Det giør mig meget ondt, at han har sat i Planen*), at Du skulde have (Pengene) over til Dig; det er for at bilde Folk noget ind.

Min kiære Søn! dersom De**) skulde forlange af Dig, at blive der længer, end dine 3 Aar***), da maa Du negte det for min Skyld, for skal det vare længer, saa maa jeg dø af Sorrig. Vil Gud, at jeg maa leve og see Dig igien, saa er al min Sorrig endt! Du er aldrig af mine Tanker, hverken Nat eller Dag, da Du er mig en kiær og god Søn!

Gud velsigne og bevare Dig fra alt Ondt, og Gud give Dig et glædeligt Nytaar, det ønsker jeg, din Moder!

Du maa ei glemme at skrive mig til med det første, for nu venter jeg paa Brevet fra Dig.

Jeg er og forbliver din oprigtige Moder til min Død."

Kiøbenhavn d. 9de Dec. 1797.

Vi tvivle ikke om, at jo Thorvaldsen snart har opfyldt sin Moders Bøn og trøstet hende med et kiærligt Brev. Imidlertid beklage vi, at der ikke er fundet noget Spor deraf. Men strax efterat have modtaget hendes Brev, fulgte han hendes Formaning og overtog atter det besværlige Arbeide, at skrive til Akademiet, uagtet det kun var et Par Maaneder, siden han sidst havde skrevet.

Dette Brev til Akademiet lyder saaledes:

---

*) Subscriptions Indbydelsen. See Pag. 115.

**) Akademiet.

***) Hun har hørt tale om, at Stipendiet kunde forlænges.

"Underdanigst Pro Memoria!

"Efter min Instrures Bydende, hver fjette Maaned at melde Det Kongelige Academie mit Opholdssted m. m. er det jeg herved ærbødigst giver mig den Frihed at indberette, at jeg lever vel og arbeider med al mulig Flid. De mange Mærkværdigheder, som her er, har giort, at jeg ikke strax kunde lægge Haand paa Arbeidet, førend jeg havde giort mig bekiendt med de vigtigste Ting i Rom og de omliggende Byer.

Jeg har anvendt endeel af min Tid med at copiere efter adskillige af de fornemste Antiker, har tillige forfærdiget en Buste i Marmor og begyndt paa en anden.

I disse Dage agter jeg at begynde at udføre en Gruppe, Bacco og Ariadne, som jeg har componeret: saa jeg haaber at kunne snart have den Fornøielse at skikke Academiet noget Lidet af mit Arbeide.

Mit Logis er for nærværende Tid paa Hiørnet af Strada Babuina og den lille Gade, som gaaer til Theatret Aliberti, hvor jeg har mit Værksted i Nærheden. Forresten søger jeg, og skal fremdeles stræbe, at giøre den Anvendelse af mit Ophold her, som er overeensstemmende med min Bestemmelse og den mig af Academiet givne Instrux.

Underdanigst

Bertel Thorvaldsen."

Rom, d. 5 Januarii 1798.

Thorvaldsen synes at have ledsaget dette Brev til Akademiet med et andet, mindre officielt, til Abildgaard, og maaskee kan da det til Abildgaard have indeholdt et Brev til Moderen.

Af Brevet til Abildgaard have vi imidlertid kun Thorvaldsens egenhændige Concept, saa at der ikke engang er Sikkerhed for, at det er blevet reenskrevet og afsendt.

Concepten lyder saaledes:

"Efter lang Taushed giver jeg mig den Ære at tilskrive Justitsraaden. Det havde vel været min Skyldighed, tidligere at tilkiendegive Dem min vedblivende Hengivenhed og Taknemmelighed for den megen Godhed, som De bestandigen har beviist mig, men overbeviist om, at De ikke tvivler paa mit Sindelag, har jeg ikke villet incommodere Dem med en Skrivelse, forend at jeg tillige kunde melde Dem Noget, som fra Kunstens Side kunde interessere Dem og give Efterretning om min Fremgang i den Deel af Kunsten, til hvilken jeg har bestemt mig.

Den langvarige Søreise gav mig ikke nogen Materie til at skrive om; ved mit korte Ophold i Neapel saae jeg de Ting, som Fremmede pleie at see, og ved min Ankomst i Rom, forvildede de mange Mærkværdigheder, som denne By frembyder, mig saaledes, at jeg ikke vidste, (hvor) jeg skulde begynde. Jeg kunde her ikke haabe at giøre nogen Bemærkning, der fortiente at meddeles, forend at jeg (havde) giort mig bekiendt med det Hele og de fornemste Dele; ikke heller kunde jeg lægge Haand paa Arbeidet, forend jeg havde indrettet mig, og fundet et beqvemt Værksted. Jeg har nu seet og tildeels allerede studeret de fornemste Ting her; jeg har giort mig bekiendt med adskillige Kunstnere og andre Personer, som interessere sig for Kunsten, af hvis Omgang jeg kan regne paa at profitere ved mit Ophold her, og arbeider nu med al mulig Flid. Mangel paa Marmorblokke, medens Søkrigen forhindrede Fartøierne fra Carrara at indløbe i Tiberen, holdt mig nogen Tid tilbage, og neppe havde jeg i Juli Maaned erholdt et Stykke, før jeg overfaldes af en Feber, som røvede mig nogle Uger. Imidlertid giør jeg nu Rothes Buste, saagodt som færdig og alene Vanskeligheder med Transporten hindrer mig at sende det bort, forend Enden af Aaret; skulde hans

(Rothes) Venner ønske at bekomme det uafhindret, saa beder jeg, at det maatte meldes mig, om jeg skulde skikke det over Land; dersom de derimod lader det beroe til Foraaret, saa haaber jeg, at kunne tillige sende Bernstorffs Buste, som jeg har ude af Punkterne.

Ved det giorte Forsøg har jeg fundet at Vanskeligheden i at arbeide i Marmor ikke er saa stor, som jeg forestillede mig, og saasnart de omtalte Buster ere færdige, agter jeg at giøre en Figur i Marmor, men er endnu ikke ret enig med mig selv angaaende Sujettet.

Justitsraaden veed af de offentlige Tidender, at endeel af Kunstsagerne allerede i forrige Sommer bleve indpakkede for at sendes til Franzoserne, og at andre i Vinter havde samme Skiebne. Da jeg kom til Rom, vare de, som de havde valgt ud af det Capitolinske Museum, indpakkede, og det Vaticanske Museum maatte aflevere den berømte Antinous, Herkules med sit Barn paa Armen, de to græske Philosopher, med andre mindre betydende Stykker. Apollo havde man indmuret Benene paa, for at sætte ham i en Kasse, Laokoon, Torsoen og Muserne vare endnu ikke rørte. Det store Tab, som Kunstnerne har lidt, agter man nogenledes at reparere med Gibsafstøbninger, som man agter at sætte i Stedet der, hvor Originalerne have staaet.

Besynderlige Kunstværker ere ikke fremkommet; af de betydeligste blandt de ny Kobberværker finder jeg at være Broncedørene af (Ghiberti) aftegnede og stukne af — —*)

(En) Samling af Instrumenter og Redskaber, tegnede fra antike Monumenter paa 100 Tavler; samme Autor har begyndt at udgive Suite af antike Basrelieffer, hvoraf maanedlig leveres 3 Stykker og hvoraf hidindtil er kommet 10.

*) Fedor Iwanowitsch.

Jeg haaber, med Tiden at finde Leilighed til at melde om andre Kunstværker, saasom jeg ikke skal forsømme at meddele Alt, hvad jeg troer at kunne fortiene Justitsraadens Opmærksomhed.

Jeg forlader mig paa, at De vil vedbeholde den samme Godhed for mig, som jeg forhen har haft Prøver paa, og at mine Breve, i hvor magre de endog maatte udfalde, ikke vil være Dem uvelkomne, som jeg i det forbigaaende har haft saamange Prøver paa."

XXI.

Rom trues af en fransk Armee. Thorvaldsen under den svenske Ministers Beskyttelse. General Berthiers Indtog i Rom. Republiken proclameres. Cardinalerne flygte. Pius VI bortføres. Bernstorffs Buste i Marmor. Brev fra Gotskalk Thorvaldsen.

Ved Rygtet om en fransk Armees Nærmelse, har Thorvaldsen dog fundet det nødvendigt at søge nogen Beskyttelse for sin Person. Danmark var paa den Tid ikke repræsenteret i Rom; han maatte derfor tage sin Tilflugt til den svenske Minister Caval. Francesco Piranesi, af hvem han skaffede sig et Certificat dat. 1ste Januar 1798. Men da Faren rykkede nærmere, var dette ham ikke nok, og under 11te Febr. s. A. forsynede han sig derfor fra samme Minister med et Pas, for, naar det behøvedes, hurtigt at kunne begive sig til Florents, og derfra til Paris.

Men to Dage, efterat han havde truffet disse Forberedelser til en hurtig Afreise, leirede General Berthier sig allerede med sine Tropper tæt udenfor Rom, paa Monte Mario, og Thorvaldsen blev nu nødt til at see den franske Armee holde sit Indtog i Rom, og at høre General Berthier, d. 18de Febr., proclamere den romerske Republik paa Capitol.

Alt var i den yderste Spænding, og hver Dag medførte overraskende Begivenheder. Cardinalerne flygtede; men det lykkedes dem ikke alle; flere af dem førtes bort som Fanger. Den øvende Pave Pius d. VI blev, d. 20de Febr., slæbt fra St. Peders Stol, for snart efter at udaande i Valence.

Under denne Forvirring var Zoëga's Huus Thorvaldsen et Tilflugtsted, eftersom den lærde Diplomat stod sig godt med de ny Magthavere.

Det varede dog ikke længe, førend Sagernes Ordning giorde Ende paa Spændingen, og førend vor Kunstner igien kunde fortsætte sit Arbeide i det lille, temmelig godt betryggede Studio.

Her finde vi ham i Begyndelsen af 1798 ifærd med at indpakke og afsende sit første Arbeide, T. Rothes Buste, til Danmark, medens Bernstorffs nærmede sig Fuldførelsen i Marmor.

Samtidigt havde han til Adspredelse begyndt at modelere en lille Gruppe, to Fod høi, Bacchus og Ariadne, som han vilde sende Akademiet.

Til sin Fader havde han skrevet d. 20de Januar. Dette Brev vilde muligen have kunnet give os et klarere Billed om hans Tilstand under de nyligt overstandne Farer, dersom det ikke var gaaet tabt. Men, da vi have Faderens Svar paa dette Brev, og da dette ikke forraader nogen saadan Meddelelse, turde det dog være antageligt, at Thorvaldsen ikke har vovet, at lade noget indflyde i sine Breve om de politiske Forhold.

Dette Svar fra Gotskalk Thorvaldsen, er dateret d. 23de Marts 1798 og lyder saaledes:

"Kiære Søn!

"Med stor Glæde har jeg bekommet dit Brev af 20de Januar, hvoraf jeg hører, at Du lever vel. Den Irettesættelse, Du giver mig i Anledning af mine faa Skrivelser, finder jeg at være velgrundet, da jeg aldrig skal negte, at have fortient den.

Hvad dit Brev angik i Anledning af dine Penge ved Academiet*) var det et ugrundet Rygte. Jeg talte med Sonin**); formodentlig er det bleven sammensmedet af den Almægtige — Abildgaard og Gianelli, som nu er Abild. andægtige Haandlanger. Men Sonin bad mig, at jeg skulde bede Dig vise et Stykke jo før, jo heller i Acad. og Aarsagen, at jeg ei har skrevet Dig til, har været det Rygte, at Du var reist fra Rom til Florents.

Sidste Concours plagedes de***) af Godhed. Dam den store Guldmedaille, den lille Flint den store strax, Mahler den lille, Gianelli den lille, Morhauer den lille.

Den gamle Gianelli har viist sig saa høflig imod mig, saasnart Bernstorff var død, vilde han ei støbe nogen Buste ringere end 5 Rdr., og — — Regoli gav dem ud for det samme; altsaa kan Du selv slutte, at det var mig umuligt at udgive†) nogen. Medaillonen, som Du gav ham 1 Mk 8 ß for at støbe, tager han af mig 2 Mk 8 ß pr. Stykke (for).

Her er man og lidt frygtsom for Mr. Franskmand; han begynder at spille Giæk med os; han har optaget 5 Ostindiefarere, Ladning og alt, og giort dem til bon prise.

Den Forandring er foregaaet ved Theatret: Din gode Ven Ebbesen er død, den store Mad. Preisler er død, Mad. Bournonville død, Acteur Beck død.

Steenhugger Fisker har talt til mig, om Du kunde ved en Kiøbmand i Rom forskaffe ham en god Blok hvid Marmor.

---

*) Stipendiet.

**) Akademiets Forvalter.

***) Akademiets Professorer.

†) ɔ: at sælge.

Dine to Tegninger*) har jeg og bekommet; de vare overmaade gode; men jeg har ondt ved at faae Gallioner at giøre, da Willerup giør sig til et Orakel og dog maa giøre sine Gallioner 2 à 3 Gange om, og naar de sige til ham, at det er ikke ret, siger han, det skal saa være.

Jeg talte igaar paa Gaden med Capt. Fisker: han bad Dig hilse meget flittig.

Jeg og din Moder ere, Gud skee Lov! friske, men Fortienesten falder lidt i det Fine. Primong lever bedre end vi, thi hvor det gaaer, faaer han sin Salarium og er ei bekymret for Noget, uden for at komme i Byen. Det er det klogeste Kreatur, jeg har kiendt; hvor jeg sidder, ligger han under Stolen ved mine Fødder.

Jeg har en flittig Hilsen til Dig fra alle gode Venner, besynderlig fra Margrethe; det er en god Pige!

Det fornøier mig, af dit Brev, at Du er i gode Folks Hænder. Jeg troer, at Du bruger al den Forsigtighed, som udfordres.

Nu begynder Ilden at rase her igien: i Søndags brændte Garder Casernerne og i Mandags Kongens Hø-Magazin.

Nu bliver der atter Ophold med dette Brev. Jeg troer at Byen er fuld af Fredsforstyrrere; Præsten Pavels har forsikkret din Moder paa Gaden, at Du var paa Veien til Paris, hvorover jeg maatte atter gaa, for at faae at vide, om det er sandt.

Herefter skal Du faae oftere Breve. Jeg ønskede, at Du var fra Rom, for der maa være critisk i denne Tid.

Jeg skal skrive Dig lidt mere Nyt en anden Gang, dersom Gud lader mig leve. Jeg skal hilse Dig flittig fra

---

*) Til Faderens Gallioner. See Pag. 116.

din Moder. Vi ønskede begge, at Du var her igien. Det hedder her, at den nye Kirke*) skal opbygges, hvorved der kunde blive noget at bestille for Dig.

Lev lykkelig og vel! Gud bevare Dig.

Jeg forbliver din forbundne Fader,

G. Thorvaldsen.

Kiøbenh. d. 23de Marts 1798.

Min Addresse er nu sammested, Amaliegade Ltr. D. E."

*) Frederikskirken, den saakaldte Marmorkirkes, Fuldførelse efter en Plan af Harsdorff.

XXII.

Gruppen Bacchus og Ariadne. Feberanfald. Copi af et Bacchushoved. Første Sendelse til Danmark. Skrivelse til Abildgaard. De hiemsendte Arbeiders Skiebne. Atter Uroligheder i Rom. Carstens's Død. Stipendiet udløber. Skrivelse til Akademiet.

I Foraaret 1798 havde Thorvaldsen, som allerede nævnt, modeleret den lille Gruppe, Bacchus og Ariadne, men, ligesom i forrige Sommer, blev han nu overfaldet af Feberen og maatte forlade det ufuldendte Arbeide. Den fine Leermodel var saaledes udsat for at tørre ind og at falde sammen, og det blev derfor nødvendigt, at lade den afstøbe i Gibs, som den var; han vilde da senere kunne efterarbeide Gibsafstøbningen lidt nærmere.

Saaledes havde han nu adskillige Arbeider færdige til at sendes hiem, Førstegrøden af hans romerske Kunstnerliv. Ved Indpakningen fandtes Kassen stor nok til endnu at kunne modtage en Copi, han havde giort efter Antiken, et Bacchushoved, uden at han dog fandt den værdig til videre at omtales i Brevet til Akademiet.

Angaaende Tyge Rothes Buste havde han giort den Aftale med sin Ven, Jørgen West, at den skulde sendes til ham, for at han, naar den blev solgt, kunde sørge for at Moderen fik Pengene. Men den Omstændighed, at den lille Gruppe skulde til Akademiet, lod ham formodentlig glemme denne Aftale, thi han pakkede Alt i een Kasse og til ufor-

udseeligt Uheld for sig, sendte han denne Kasse, under Abildgaards Adresse, og skrev et Brev til Akademiet saaledes:

"Underdanigst Promemoria!

Rom, d. 30te Junii 1798.

"Jeg giver mig den Ære, at melde Det Kongelige Academie, at jeg har modeleret en lille Gruppe, forestillende Bacchus og Ariadne, og udført en Buste i Marmor, som er Portraitet af Salig Etatsraad Rothe. Jeg har affendt begge Stykker under Adressen til Hr. Justitsraad Abildgaard.

Hvad Gruppen angaaer, forlader jeg mig paa Academiets Godhed, som vil undskylde Arbeidets Mangler, og jeg troer, at være sikker paa, at den skulde have bleven bedre og mere udført, dersom jeg ikke var bleven syg af Koldfeber, og Modellen ved den Leilighed havde begyndt at falde ned for mig, saa jeg saae mig nødt til at lade den forme, som den var.

Jeg skal nu stræbe med al mulig Flid, snart igien at tilsende Det Kongelige Academie en Prøve af mit Arbeide, haabende, den vil udfalde paa en Maade, saa den nogenledes kunde fortiene sammes Bifald.

Underdanigst

B. Thorvaldsen."

Dette Brev blev modtaget af Akademiet d. 30te Juli s. A., men Kassen fulgte ikke med og den usikkre Søfart giorde dens Udeblivelse ganske rimelig. Men nu skulde det træffe saa uheldigt, at da Kassen, henimod Aarets Udgang, ankom under Abildgaards Adresse, var denne Kunstner fraværende paa en Reise i Jylland, og fra denne Reise vendte han ikke tilbage, førend næste Sommer. Thorvaldsens hiemsendte Arbeider bleve derfor oplagte i et Pakhuus paa Toldboden, og

da Akademiet ikke savnede dem og ialfald ikke befattede sig med Abildgaards private Anliggender, var der Ingen, der kunde, eller vilde røre ved den Sag.

For Thorvaldsen har denne Sommer og Efteraaret formodentlig ikke været skikket til rolige Sysler. Dønningen efter de politiske Storme medførte endnu dagligt Vold og Fare. Seqvestrationen af de Fornemmes Eiendomme, de private Kunstsamlingers Bortauctionering til Spotpriis og især de Mishandlinger, som Zoëgas Ven, den ædle Cardinal Borgia, maatte undergaa, har vistnok giort dybe Indtryk paa ham. Nu fulgte Roms Indtagelse i November 1798 af Neapolitanerne, deres Uddrivelse af Franskmændene en Maaned senere, Alt dette kunde medføre Grunde nok for Thorvaldsen til at see sig om, hvorledes han bedst kunde slippe bort fra dette Maal for Kunstnernes brændende Ønsker. Men ogsaa i en anden, maaskee smerteligere, Retning leed Thorvaldsen paa denne Tid et stort Tab i Rom. Den af alle samtidige Kunstnere, til hvis Aand han synes at have sluttet sig inderligst, og hvis Compositioner havde været Gienstand for hans Studium, Maleren Asmus Jacob Carstens, endte, kun 44 Aar gammel, sin Løbebane. Siden Thorvaldsens Ankomst havde denne Kunstner, som det synes, kun fristet en sygelig Tilværelse; men han efterlod sig et Antal af beundringsværdige Compositioner*), som Thorvaldsen deels fuldførte, deels copierede. Adskillige af disse bleve ham en uvurdeerlig Eiendom, som han senere efterlod sit Fædreneland.

---

*) Zoëga indberettede Carsten's Død til Akademiet og meddeelte en Fortegnelse paa hans Arbeider. Denne Indberetning findes aftrykt i Rahbeks Minerva. 1799. II. Pag. 283.

De tre Aar, som Akademiets Reisestipendium havde aabnet ham til sine Studiers Fremme i Rom, vare nu snart udløbne. Fra Danmark erfarede han Intet om de hiemsendte Arbeider; de laa begravede paa Toldboden. Hans Fader og hans Venner ventede endnu bestandigt paa, at han dog skulde hiemsende noget af sit "romerske Arbeide", og især, at han selv skulde komme; men hvorledes skulde han kunne reise, uden først fra Danmark at faae den fornødne Understøttelse til Hiemreisen? Hans eneste Haab var, at naar Akademiet blot fik hans Arbeide at see, vilde han, ligesom saa mange Andre, findes værdig til en Forlængelse af Stipendiet; men da Aaret 1798 nu var udløbet, uden at han erfarede noget derom, skrev han til Akademiet, som følger:

"Underdanigst Pro Memoria!

Rom, d. 3die Januar 1799.

I Overeensstemmelse med den mig af det Kongelige Academie givne Instrux, opholder jeg mig endnu i Rom, hvor jeg har søgt og søger at høste alle de Fordele i min Kunst, hvortil det mig bevilligede Stipendium istandsætter mig, og ikke har manglet at tilsende Academiet af mit Arbeide og agter snart igien at sende Prøve paa min Flid og Bestræbelse, at giøre al mulig Fremgang i Kunsten.

De tre Aar, paa hvilke Stipendiummet for det første blev mig tilkiendt, er nu snart omme, og hvor stor end min Flid i den Tid haver været, har dog Reisen, Sygdom og Tidernes Uroligheder været betydelige Hindringer for min Bestemmelse, saa jeg, for at opnaa min Reises Øiemed, trænger til den Udsættelse, som de pleie at nyde, der reise paa Academiets Bekostning, og derfor tager (jeg) mig den Frihed at anholde om samme. At en Udsættelse vil bringe mig dobbelt Nytte, indseer Academiet selv, og

da dets Elevers Fremgang er Hensigten af Reise-Stipendiummet, saa smigrer jeg mig med det Haab om denne min underdanigste Begierings Opfyldelse.

Underdanigst

B. Thorvaldsen."

Dette Brev ankom og blev forelagt Forsamlingen, d. 25de Febr. Det var Akademiet paafaldende, at den reisende Artist paaberaabte sig hiemsendte Arbeider, da man ikke havde erfaret noget derom. Imidlertid troede man, at maatte tillægge Tidsomstændighederne Skylden og besluttede, at bevilge Thorvaldsen en Forlængelse af Stipendiet i eet Aar; men ved denne Beslutning synes det længe at være blevet.

XXIII.

Bernstorffs Buste færdig. Homers Buste i Marmor. Hovedet af Pollux. Arbeider paa Montecavallo. Copi af Pollux-Statuen. Brev fra Faderen. De hiemsendte Arbeiders videre Skiebne. Thorvaldsen skriver til Akademiet og til Abildgaard. Stipendiet forlænges. Brev fra Akademiet. Brev fra Abildgaard.

Imidlertid havde Thorvaldsen troligt arbeidet paa Fuldførelsen af Bernstorffs Buste, og for end mere at bestyrke sit Anliggende hos Akademiet, havde han tillige copieret Homers Buste i Marmor efter Antiken, og var nu ifærd med et andet Arbeide, som blot blev foretaget som Studie.

De berømte Dioscurer paa Montecavallo havde vakt hans Interesse, og efter en Gibsafstøbning af Polluxhovedet havde han modeleret en Copi i den halve Størrelse. Dette vakte hans Lyst til at gaa nærmere ind paa Studiet af denne colossale Statue, og ved Zoëgas Indflydelse fik han nu Tilladelse til at staa i Palazzo Consulta, en offentlig Bygning paa Montecavallo, formodentlig i den pavelige Gardes Vagtstue, som nu var ledig, og der copierede han den hele Pollux-Statue i halv naturlig Størrelse.

Hvad Forlængelsen af Stipendiet angik, stolede han blot paa Abildgaards Indflydelse, men han vidste ikke, at han netop paa denne Tid savnede denne Talsmand i Akademiet. Han skrev altsaa den 29de Marts 1799 til sin Fader, som det synes, for at han skulde henvende sig til Abildgaard og hos ham bevirke, at der blev anvist et Par Hundrede Rigs-

daler til Hiemreisen, men dette Brev kiende vi kun af det Svar, som fulgte derpaa i Midten af Mai:

"Kiære Søn!

"Dit kiærlige Brev, dateret 29de Marts, haver jeg med stor Fornøielse bekommet, hvoraf jeg hører, at Du er frisk og vel. Jeg kan lade Dig vide det Samme fra mig og din Moder, Gud være lovet! omendskiøndt vi har i Vinter haft saa haard Vinter, at gamle Folk kan ikke mindes den saa haard. Idag jeg skriver Dig til, som er Pintsedag, ligger Isen som en Leir for Byen, og koster et Pund Smør 40 ß, saa have vi, Gud være Lov! ingen Mangel haft.

Jeg har haft godt Skibsarbeide, 2 nye Gallioner, foruden Andet til Skibe, saa jeg har i Vinter fortient over 100 Rdlr., hvoraf jeg har kostet mig en ny Klædning og en ny Frakke.

Din Moder er bleven frugtsommelig med 50 Rdlr., men bliver neppe forløst, førend Du kommer. Hun har vundet dem i Lotteriet og ruger paa dem som en Høne paa Æg.

Jeg har talt med Justitsraad Wiedewelt, og han har sagt mig, at dit Brev var kommet til Akademiet, og at Du havde faaet 1 Aars Forlængelse.

Det giør mig ondt, at Du lever i saa slette Tider i Rom, og jeg ønskede derfor, at Du vilde forlade den, jo før jo bedre.

Jeg har været hos West; han vil skrive Dig til; Hendriksen ligesaa, jeg har givet ham din Adresse. Fritzsch gaaer endnu og giør Blæst af sin Reise, og ligevidt kommer han; nu hedder det, at der skal blive noget af i Sommer, men det bliver vist det samme. Vores gode Ven Snabel, er død i Vinter; Mahler er bleven Underofficer ved Livvagten.

At jeg har biet saalænge med at skrive Dig til, det maa Du pardonere. Aarsagen har været den, for det første har jeg ei troet, at mine Breve i denne urolige Tid kunde træffe Dig i Rom, for det andet har jeg ventet, at dit Arbeide skulde komme til Academiet, at jeg kunde lade Dig det vide; men jeg skal skrive Dig det til, saasnart jeg faaer det at vide.

For alle Ting! glem ei at give Dig paa Hiemreisen jo før jo heller, og lad mig vide, hvor Du reiser hen. Din Moder er færdig at blive catholsk, siden hun har hørt, at Russerne ere komne til Italien; hun vil ei give sig tilfreds, før hun faaer at vide, at Du er reist fra Rom.

Jeg har talt med Abildgaard — (NB. jeg har ei kunnet tale med ham før, thi han har hele Vinteren til nu været i Jylland) — og fortalt ham, at der var saa slette Tider i Rom, og han sagde mig, at jeg skulde søge Academiet om, at Du maatte faae 200 Rdlr. strax udbetalt, for at reise fra Rom med, men det blev af Forsamlingen ikke bevilget, fordi Du ei selv havde skrevet derom, og da Abildgaard hørte det Svar, blev han fnysende gal og bad mig skrive Dig til, at ifald Du ei kunde blive i Rom, skulde Du cito skrive og forlange 200 Rdl. udbetalt, for at reise fra Rom med. Han sagde tillige, at vores Billedhuggere giorde ei meget for Dig, men jeg, sagde han, har giort for ham, hvad jeg har kunnet, og skal for Eftertiden giøre det! Men han klagede over, at Du aldrig skrev ham til. Han vil lægge her i mit Brev en Seddel til Dig*).

Den gamle Harsdorff er død i disse Dage. Reiser Du fra Rom, saa lad mig vide, hvor Du reiser hen, at jeg kan skrive til Dig. Naar Du kommer paa Hiemreisen, kan Du dog leve i mere Sikkerhed. Jeg vil befale Dig i Guds Beskiærmelse, og for alle Ting! vær forsigtig i disse urolige Tider.

Vil Du giøre din Moder glad, saa giv Dig paa Hiemreisen, og jeg vil ei heller blive vred derover.

Lev bestandig vel og fornøiet, det ønskes Dig oprigtig af din Fader.

G. Thorvaldsen.

Kiøbenhavn, 20 Mai 1799.

*) Da jeg vilde hente den hos ham, havde han ei Tid at skrive, men bad mig skrive for sig, at ifald Du ei saae, at Du kunde blive i Rom, skulde Du strax skrive til Acad. om 200 Rdl., og ifald de da vilde nægte det, saa vilde han tale med dem. Forresten bad han Dig flittig hilse; tillige en flittig Hilsen fra mig og din Moder og Margrethe. Vi ønske Dig alle Guds Naade og Venskab."

Abildgaard var altsaa kommen tilbage fra sin Reise omtrent i Maimaaned, men da han sjeldent kom i Akademiet, fordi han levede i et spændt Forhold til de fleste af sine Colleger, forblev han endnu i fire Maaneder uvidende om den til ham adresserede Kasse, som var oplagt paa Toldboden. Og da den endelig, efterat have henligget der en saa lang Tid, omsider kom for en Dag, skulde endnu denne Professors Misforhold til Akademiet, trods al hans Interesse for Thorvaldsen, have en hemmende Indflydelse paa den unge, fraværende Kunstners første Fremtræden i Fædrenelandet.

Det hvorved Thorvaldsen især vilde anbefale sig hos Akademiet, var hans første Arbeide i Marmor. Men af de Arbeider, Abildgaard nu omsider havde modtaget fra Thorvaldsen, indsendte han kun den lille Gruppe, Bacchus og Ariadne og lod Akademiet vide, at han overlod det til dem, der vilde see Rothes Buste, at komme til ham.

Denne Buste, hed det tidligere, var bestilt af en Forening af den Afdødes Venner; nu syntes det uvist, hvo der skulde modtage og betale den, og under denne Uvisheb lod Abildgaard den opstille paa en Piedestal i sin Stue, og der blev den staaende i mange Aar for at vente paa en Kiøber. Først hed det nu, at den var tilbudet den Afdødes Familie, senere, at man tænkte paa, at faae den anbragt i en eller anden Stiftelse, men endnu i Aaret 1806, da Thorvaldsens Moder, som skulde have Indtægten, var lagt i Graven, og Faderen stod i Armod paa dens Rand, var det ikke kommet videre med denne Handel, end at Abildgaard forlangte, at Thorvaldsen skulde opgive ham Prisen*), for at han kunde faae denne Sag i Rigtighed.

Den lille Gipsgruppe, Bacchus og Ariadne, blev seet med ualmindeligt Bifald i Akademiets Forsamling d. 30te Sept. 1799. Af Thorvaldsens Brev havde man erfaret, hvad man ikke heller kunde være uvidende om, at vor Kunstner tillige havde hiemsendt en Buste i Marmor, men man lod sig, under de nævnte Forhold, nøie med at bemærke i Protokollen, at intet Marmorarbeide var foreviist, og da man tilstrækkeligt kiendte Sagens Sammenhæng, havde dette ikke nogen Misstemning tilfølge mod den fraværende Kunstner.

Imidlertid er det dog mærkeligt nok, at uagtet den nævnte lille Gruppe vandt Akademiets Bifald, blev der, til Faderens og Vennernes Forundring, ikke taget noget Hensyn til denne Thorvaldsens første Composition fra Udlandet, ved den paafølgende Kunstudstilling, og at, medens andre Sculpturværker,

*) Thorv. opgav Prisen til 30 à 40 Piastre!

som vistnok langtfra ikke have havt saamegen Værd som disse, fandtes udstillede i Aaret 1800, ikke et eneste af Thorvaldsens først hjemsendte Arbeider nød denne Ære.

Ikke heller fik Thorvaldsen noget Svar, eller nogen Tilkiendegivelse fra Akademiet i denne Anledning, forend han igien, under 12te Octob. 1799, havde ladet høre fra sig i følgende Skrivelse:

"Underdanigst Pro Memoria!

Rom, d. 12 October 1799.

"Formedelst den lange Beleiring, som vi har været i, har jeg ikke kunnet opfylde min Pligt og underdanigste Skyldighed, at tilskrive Det Kongl. Academie og skikke Samme noget af mit Arbeide. Da Tiderne nu har forandret sig, saa giver jeg mig den Ære at melde Academiet, at jeg har copieret Hovedet af Pollux paa Monte Cavallo, som jeg har modeleret i halv Størrelse efter Gibs-Originalen*). Siden har jeg bekommet Tilladelse at staae i Palais Consulta, hvor jeg har copieret hele Figuren af samme i halv naturlig Størrelse, som jeg har ladet forme og indpakke tilligemed Homers og salig Bernstorffs Buster i Marmor, for at sende dem med første Leilighed til Det Kongelige Academie, ønskende, at Samme maatte imodtage mine her udførte Arbeider med lige Godhed, som de forhen har anseet mine ufuldkomne Forsøg.

Min Skiebne har villet, at jeg skulde komme til Rom og der opholde mig i Tider, som for Kunsten har været saare ugunstige, og endnu veed jeg ikke, hvad man for Fremtiden kan love; dog synes det, at man kan haabe, at Freden vil vende tilbage, og Kunstneren her nyde samme

---

*) Hermed menes formodentlig en Afstøbning af en Form, der var taget over Antiken.

Rolighed og Sikkerhed som tilforn. Skulde dette Haab blive opfyldt, da vilde jeg ivrigst ønske, at kunne her fortsætte min Studie; men dersom nye Uroligheder skulde betrue denne By, da maatte jeg søge at komme bort herfra, saasnart det Arbeide, som jeg har nu under Hænder, tillader det. I den ene, saavel som i den anden Fald forlader jeg mig paa, at Academiet gunstigst vil understøtte mig, enten til at blive her, eller til at foretage Hiemreisen, saaledes at jeg underveis opholder mig paa de Steder, som ihenseende til Kunsten fortiene en Reisendes Opmærksomhed.

Underdanigst

B. Thorvaldsen."

Efter hvad der af disse Breve kan skjønnes, havde Thorvaldsen hidtil forgieves ventet paa det Tillæg til Reisestipendiet, hvorom han i Begyndelsen af Aaret havde skrevet til Akademiet, og som ogsaa, ifølge Protokollen, var blevet ham tiltænkt i Forsamlingen d. 25de Febr. 1799. Nu havde han af sin Faders Brev erfaret, at Abildgaard havde været fraværende, men var kommen tilbage, og han ledsagede derfor ovenstaaende Brev til Akademiet med følgende Skrivelse til sin Ven og Beskytter:

"Høistærede Hr. Justitsraad!

Rom, d. 12 Oct. 1799.

"Den 5te October bekom jeg Brev fra min Fader af 20de Mai, hvoraf jeg med stor Glæde seer at De befinder Dem frisk og vel. Deres sædvanlige Godhed for mig og mit Vel har paa ny rørt mig, og De som min Velgiører bliver altid en hellig Erindring for mig, saa længe jeg lever.

Jeg har ikke noget behageligt at ommelde, thi i al den Tid jeg har tilbragt her, har jeg oplevet en Nyhed

efter den anden, men Ingen af dem til Kunstens Fordeel. Roms Tab har været uhyre fra alle Sider. I Museerne og Kirkerne er de bedste Kunstværker borte, og Privatgallerierne, som Corsini, Colonna, Borghese og andre har solgt de bedste af deres Malerier. Hvem som har haft Penge nok i denne Tid, har kunnet kiøbe mange smukke Ting for godt Kiøb; men som de franske Commissærer var de eneste, der havde Penge, saa har de og været de eneste, der har kiøbt.

Vi har nu igien de neapolitanske Tropper, som har taget Rom i Besiddelse og har igaar faaet Forstærkning af Russer. Vor Lykke har været, at den franske General overgav sig paa Capitulation, saa det hidindtil er gaaet rolig og stille af. De Franske har efterladt Alt, hvad de havde indpakket af Villa Albani, hvis Bestemmelse man endnu ikke veed.

Jeg har saa ofte bedraget mig i mit Haab om bedre Tider, at jeg ogsaa nu, da Tingene synes at tage en fordeelagtigere Vending, frygter for nye Forandringer og ikke vover at giøre Regning paa fortvarende Rolighed. Derfor, saameget jeg end ønskede, at kunne blive her og nyde i Fred, hvad endnu er bleven tilbage, saa agter jeg dog at indrette mig saaledes, at jeg, ifald Omstændighederne skulde medføre det, i Foraaret at kunne tiltræde Hiemreisen, hvis angaaende jeg ogsaa har meldt i mit Brev, som jeg idag sender til Academiet. Jeg tør vente af Justitsraadens Venskab, at De vil meddele Deres Mening og Raad herover og i alle Tilfælde befordre mit Bedste ved Academiet.

Jeg har indpakket det af mit Arbeide, som jeg agter at skikke til Academiet med første Leilighed. Jeg troer, at det nu skulde være lettere at skikke noget herfra, end som før, da vi nu er i Fred med Engelænderne. Den Kasse, som jeg sendte forrige Sommer, har jeg ingen Efterretning haft om, siden den gik fra Livorno. Dersom at Justitsraaden har noget, som De vil

have besørget her, saa beder jeg, at De vil være saa god, at lade mig vide det, saa skal jeg med stor Fornøielse besørge det.

Deres underdanigste Tiener.

B. Thorvaldsen."

Da Akademiet modtog Brevet fra Thorvaldsen i Forsamlingen d. 25de Nov. s. A. var Abildgaard, som ogsaa havde modtaget sit Brev, tilstede, for at tale hans Sag. Efter en senere Yttring af Abildgaard, "gik det ikke af uden Bryderi," men han fik det sat igiennem, at Akademiet bevilgede vor Kunstner to Aars Forlængelse af Stipendiet, dog saaledes, at det sidste Aar skulde anvendes til Hiemreisen.

Det Brev, hvori Akademiet, under 3die Dec. 1799 tilmeldte Thorvaldsen dette Resultat, er hverken underskrevet af Directeuren, eller af nogen af Professorerne, kun af Secretairen, hvilket synes at forraade, at Sagen er drevet igiennem ved et Magtsprog.

Denne Akademiets Skrivelse til Thorvaldsen, lyder saaledes:

"Af den Academiet foreviste og af Dem forfærdigede Gruppe, forestillende Bacchus og Ariadne, har samme med Fornøielse erfaret Deres Fremgang i Modeleringen. Af Marmor Arbeide er endnu intet foreviist.

Academiets Tanker om det Arbeide, der er underveis, skal nærmere vorde Dem bekiendtgiort, naar det hertil ankommer. De øvrige 2 Aars Reise-Stipendium er Dem bevilget, og da De behøver en Deel til Deres Hiemreise, er det tillige afgiort, at det ene Aars Stipendium kan vorde Dem avanceret i hvad Terminer, De ønsker, naar De derom nærmere giør Ansøgning hos Academiet.

Dersom Omstændighederne tillade det, og De finder det gavnligt for Dem, vil Academiet intet have imod, at De indretter Dem saaledes, at De paa Hiemreisen kunde opholde Dem noget i Paris.

Det Kongelige Maler- Billedhugger- og Bygnings Academie, d. 3 Dec. 1799.

Hoyer.

Samme Dag skrev Abildgaard til Thorvaldsen:

Kiøbenhavn, 3 Dec. 1799.

"Deres Brev af 12te October har jeg med Fornøielse imodtaget, da jeg deraf seer, at De endnu er heel og holden.

Kassen er endelig ankommen, men dyr var den, og til Livorno har den kostet 62 Rdlr.*), som er aabenbar Bedragerie. Alt hvad der var i den, befandtes i god Tilstand. Deres Gruppe, som jeg tilegner mig, er skiøn og giør Dem Ære. Det store Bacchus-Hoved pynter min Stue. Ikke alene jeg, men enhver, som seer Rothes Buste, er meget fornøiet med den, som ikke lidet glæder mig. Jeg har af gode Grunde ikke forevist den i Academiet, men hvem der har villet seet den, har maattet komme til mig.

De seer nu af Acad.s Brev, at Deres Stipendium er atter forlænget paa 2 Aar, og at, naar De vil, bliver Dem et Aars Pension forud udbetalt. De er herved Deres egen Herre, og De kan reise, eller blive, som De finder for godt. Dette er heller ikke afgaaet uden Bryderie.

Kiære Ven! De tilbyder mig Deres Tieneste, inden De forlader Rom. Vil De forskaffe mig den 3die, 5te og 6te Deel af Museo Pio Clementino, men see vel til, at

---

*) Altsaa hele den forventede Indtægt for T. Rothes Buste, som Thorvaldsen angav til 30 à 40 Scudi.

de ere complette. Kunde De overkomme nogle, helst græske Medailler, eller noget andet, som De troer kunde være mig kiært, saa kan De disponere over 50 Rbr, som jeg kan lade Dem udbetale, naar De er paa Hiemreisen.

Reiser De til Neapel, inden De forlader Italien, da lad mig det vide, forinden De reiser.

Bliver De endnu noget i Rom, saa ønskede jeg en Copie i Marmor af Raphaels Buste, som staaer i Rotonden, og en i Marmor af Homerus. Jeg mener, at for 30 til 40 Rdlr. kan man der have dem, efter hvad man tilforn betalte for Sligt, men jeg vilde helst have dem som Termer, liig Rothes Buste.

Dersom Landeveiene skulde blive nogenlunde sikkre, kunde Bøgerne sendes i en Kasse overland til Arnold Horneman i Lübeck. Naar Kassen bliver sendt til Giuseppe Gummer i Bolzano, saa besørger han den til Lübeck.

Skriv mig nu snart til og lad mig vide, hvordan De lever, hvorlænge De endnu bliver i Rom, og om De faaer de 3 Dele, jeg mangler af Museo Pio Clementino, og hvad De forresten veed og kan.

Vil de hilse Zoëga fra mig og sige ham, om faa Dage skal jeg sende ham Penge.

Vær nu min Ven, som jeg altid skal være Deres, da Ingen skal glæde sig mere over den Fremgang, De har og vil giøre i Kunsten, end

Deres ærlige Ven

Abildgaard."

XXIV.

Rygter om Thorvaldsens Død. Hans anden Sendelse af Arbeider til Danmark. Skriver til Akademiet. Brev til Abildgaard. Et Brev fra Faderen. Thorvaldsen vil forlade Rom. Anna Maria i Florents. Abildgaard skriver til Thorvaldsen.

Rom var i de to sidste Maaneder af Aaret 1799 to Gange bleven indtaget, og Overdrivelsen af de Farer og Forfølgelser, som ogsaa de Fremmede der havde været underkastede, havde i Kiøbenhavn fremavlet det Rygte, at Thorvaldsen var død. Da dette Rygte naaede de alt i Forveien ængstede Forældre, som siden October ikke havde hørt et Ord fra ham, kan man slutte sig til den Sorg og Uro, som greb deres Hierter.

Men desto større var ogsaa Glæden, da de i Begyndelsen af Aaret 1800 modtoge en beroligende Skrivelse fra ham. Dette Brev kiende vi imidlertid ikke uden af Faderens Svar derpaa, som senere vil blive meddeelt.

Efterretningen om, at de hiemsendte Arbeider vare lykkeligt ankomne til Kiøbenhavn, havde nu tilfølge, at Thorvaldsen beredede sig til at hiemsende det Øvrige, han senere havde fuldført.

I Marts 1800 finde vi ham beskæftiget med Indpakningen og Afsendelsen af Bernstorffs Buste i Marmor, Polluxstatuen og sammes colossale Buste i Gips.

Kasserne bleve, under Abildgaards Adresse sendte til Consul Ulrich i Livorno, for der at afvente en Skibsleilighed, og vi skulle i det Følgende see, at det i ingen Henseende gik heldigere med denne Affendelse, end med den tidligere.

Thorvaldsen skyldte endnu Akademiet en Taksigelse for det ham bevilgede Tillæg, og ved samme Leilighed vilde han tilskrive Abildgaard.

Disse to Breve fik han fra Haanden d. 4de April 1800, og vi meddele dem som følger:

Rom, d. 4 April 1800.

"Underdanigst Pro Memoria.

"Af den fra Det Kongelige Academie erholdte Skrivelse har jeg med stor Glæde seet den Godhed, hvormed Academiet har anseet mit Arbeide, som har opmuntret mig til endnu større Flid og Bestræbelse efter at opnaae den Fuldkommenhed, som mine Evner tillade, saa jeg snart igien haaber at vise Academiet nyere Prøver paa min Fremgang.

Jeg skylder Academiet den ærbødigste Taksigelse for mit Reise-Stipendiums Udsættelse og for den gunstige Resolution, at det ene Aars Stipendium kan vorde avanceret i hvad Terminer, jeg kunde behøve det; men maa nu tillige anholde om, at dette sidste maatte, saasnart som muligt, blive min Banquier her anbefalet, saa jeg i enhver Tid kunde være beredt paa at forlade Rom, naar Omstændighederne skulde udfordre det.

Jeg ønsker, at blive her saalænge som muligt, men de Fremmede har allerede ofte været Forfølgelse underkastet, og kan letteligen paa ny være det i Fremtiden, og saa kunde jeg ved Tabet af et Brev komme i Forlegenhed, dersom denne Sag ikke iforveien var fuldkommen afgiort.

Dersom Omstændighederne tillade det, saa er Haab og Ønske eenstemmende med Academiets, at jeg paa min Hiemreise kunde opholde mig noget i Paris.

Og saaledes henlever Academiets

underdanigste

B. Thorvaldsen."

Til Abildgaard skrev han mere omstændeligt, saaledes:

Rom, den 4de April 1800.

"Gode Hr. Justitsraad!

"Med stor Fornøielse har jeg imodtaget Deres sidste Brev, hvoraf jeg seer, at De befinder Dem frisk og vel, som altid skal glæde mig at høre.

At De har været tilfreds med mit Arbeide, fornøier mig usigelig, og skylder jeg Dem min varmeste Taknemmelighed for De mange Godheder, som De beviser mig til mit Vel og Fremgang, som jeg aldrig skal glemme at skiønne paa.

At min Kasse, som jeg skikkede til Dem, har været saa dyr, giør mig ondt. Den Fortegnelse, Speditionæren gav mig paa Omkostningerne til Livorno, beløb sig ialt til 30 Scudi, som jeg allerede fandt meget dyrt; 62 Rdlr. er uforskammet. Jeg har bebreidet ham derfor, men han giver Skylden paa den i Livorno og siger, at have skrevet ham til derom. Men hvad hiælper det! Den ene Bedrager er vel ligesaa god, som den anden, og da man ikke kan føre Proces med ham, for man faaer ikke Ret paa nogen Maade her, saa er (det) det bedste, ikke mere at tænke derpaa.

De to sidste Kasser, som gaaer under Adressen til Dem, Hr. Justitsraad, haaber jeg ikke skal blive saa dyre, endskiøndt jeg har seet mig nødt til at sende dem over Land til Livorno.

Den første Kasse bestaaer af en Gips af Hovedet af Pollux og hele Figuren af samme, tilligemed en liden Pakke fra Hr. Zoëga til Dem og to til Hr. Doctor Münter. I den anden findes Marmor Busterne af Bernstorff og Homerus og en liden Pakke til Münter og en anden til Madame Brun. Jeg har i begge Kasserne opfyldt de overflødige Huller med Bøger, Ruller og Pakker, som Hr. Friis eller hans Svoger, Tømmermester West imodtager.

Saasnart Academiet har seet mit Arbeide, saa kan Justitsraaden disponere over det efter Godtbefindende. Ikkun ønskede jeg, at Justitsraaden finder en Liebhaber, der kiøbte et af Busterne og saaledes forskaffe mig en liden Summa tilsendt, som jeg her med Fordeel kunde anvende.

De 3 Dele, som De mangler af Museum Pio Clementino, har jeg søgt, i det Haab, at faae dem at kiøbe under Haanden, men har hidindtil ikke fundet dem. I Calcografien begiærer man 6 Zechiner for hver Tome, som nok blev noget ringere, naar jeg kunde kiøbe dem, men (da) det udgiør en større Summa, end som jeg eier, saa seer jeg mig tvungen til at bede, at De vil være saa god at skikke mig noget, og da skal jeg strax besørge det og sende Dem paa den Maade, som De har forlangt af mig. Alt andet, som jeg kan finde, og som kan interessere Dem, skal jeg ikke mangle at kiøbe, naar det kun ikke er for dyrt, da mig af min Pension ikke bliver meget tilovers, for Alting, hvad Levnetsmidler angaaer, er fire Gange saa dyrt, som de nogen Tid har været.

Det lidet, jeg har kunnet forskaffe mig af Kobberstik, har været i Begyndelsen, jeg kom hertil, medens Sedlerne endnu roulerede, hvorved de Fremmede for nogen Tid havde stor Fordeel. Men siden disse faldt, har Kiøbmandskabet været forbi.

Raphaels Buste har jeg under Arbeide i Marmor som Terme, i Overeensstemmelse med Deres Forlangende, og saasnart denne er færdig, agter jeg at lægge Haand

paa en Marmorstatue i levende Størrelse, dersom ikke Bekostningerne i disse Tider, da ogsaa Marmoren er overmaade dyr, skulde hindre mig deri.

I Overbeviisning om Deres vedvarende Godhed for mig og i Tillid, at De ikke vil forsømme nogen Leilighed til at befordre mit Bedste, henlever jeg

B. Thorvaldsen."

Paa samme Dag, vor Kunstner overkom det besværlige Arbeide at skrive disse to anførte Breve, sad ogsaa den gamle Gotskalk Thorvaldsen i Amaliegaden "No. Litr. D. E." med den mageløse "Mr. Primong" under Stolen og skrev et Brev til sin Bertel:

"Kiære Søn!

Dit sidste kiærlige Brev haver jeg bekommet og var mig og din Moder et af de glædeligste, som vi har faaet fra Dig.

Da det Rygte gik her i Byen, at Du var død, saa kan Du let forestille Dig, hvor vi var tilmode. Men da vi hørte, at Du levede vel, var Glæden ligesaa stor, som Sorgen før.

Det, Du skriver mig til, at jeg skal være forsigtig med at gaa til Abildgaard, derpaa behøver Du ei at tvivle. Det omtalte Rygte og din Moder tvang mig til at gaa til ham, og ved den Leilighed paalagde han mig, at jeg skulde lade ham vide, saasnart jeg fik Brev fra Dig, og lovede tillige, at lade mig vide, saasnart han fik Efterretning fra Dig, og ligesaa befalede mig, at jeg skulde skrive til Academiet om de 400 Rdlr. at reise fra Rom med, som jeg skrev i det forrige Brev.

Med temmelig Misfornøielse hørte jeg igaar af Forvalter Sonin, at Du har faaet 2 Aars Tillæg og altsaa ei holder Dit Løvte, som Du giorde i Dit sidste Brev,

at vi snart skulde see hverandre. Det tvang Din Moder til at græde en Portion.

Du beder mig, at skrive Dig til, hvorledes Pudelen lever; han lever overmaade godt, men sætter mig ofte i Forlegenhed. Hans Navne, Primon, er bleven Translatör, og vi komme sammen om Aftenen, og saa kalder de Andre min Hund for Hr. Translatör, og ved den Leilighed kommer de frem paa engang. Du kan vel forestille Dig, hvorledes han bliver tilmode. Heiberg er bleven forviist Land og Rige for sit Skriveri, og ved den Leilighed har jeg tilbudet Transl. Primon, at min Hund kunde gaa ham tilhaande i hans Forretninger. Han har ganske afslaaet mit gode Tilbud, men lovet, at han vil opkalde en Hund efter mig, som jeg har givet ham Lov til paa det Vilkaar, at han skal og giøre ham til Translatör, for at Heibergs Tab kan blive opreist. Min Primong seer ud nu som de gamle Erkebiskopper, har et graat Fipskiæg, men nu gaaer det Rygte, at man skal give 4 Rblr. i Skat af Hunde, men jeg haaber, at det bliver ved Snak.

Du maa ikke fortryde, at jeg har biet saalænge med at skrive Dig til. Jeg var betænkt paa at flytte, og derfor vilde (jeg) skrive Dig min nye Adresse. Men min Vert har tigget mig om at blive.

Vi har haft en haard Vinter her i Aar, og alle Ting har været overmaade dyrt.

Nyheder kan jeg ei skrive Dig mange af, for er der nogle, duge de sielden. Den gamle Torstensen er død.

Jeg tænkte sidst, da Prindsen var paa Academiet, at det Stykke, som Du har sendt hertil, skulde være til at see, men det var ei til Skue.

Jeg og Din Moder leve, Gud skee Lov! vel og er ved Helsen og ønsker bestandig at høre det samme fra Dig. Gianelli, Karlebye har begge faaet den store Guldmedaille, og en, som jeg ikke husker, og 3 den lille, hvoraf Ratke, som arbeider hos Wiedewelt er den ene.

En overmaade flittig Hilsen til Dig fra Forvalter Sonin og Repholtz. Han har kiøbt Sonins Gaard.

Din Moder beder Dig hilse, og jeg ønsker Dig at leve bestandig under Guds Forsyn og bliver

Din hengivne Fader

G. Thorvaldsen.

Kiøbenh. d. 4 April 1800.

Du maa endelig see at faae Bonapartes Portrait hiem med Dig. Hër er forskrækkelige Sygdomme iblandt Folk; de styrte om, som de staa. Doctorerne kalde det den Russiske Syge."

Uagtet det nu stod Thorvaldsen frit, at fortsætte sine Studier i Rom, hvor en fredeligere Tingenes Orden syntes at ville vende tilbage, omtaltes det dog paa denne Tid som afgiort, at han vilde forlade Rom.

Dog har det maaskee kun været en Udflugt til Florents, han havde isinde at foretage, og en Yttring i et Brev fra Dr. Scheel, en bortreisende Landsmand, som i disse Dage opholdt sig i Florents, synes at afsløre, hvad det var, der traf Thorvaldsen derhen.

Naar vi med ovennævnte Meddelelse — en Hilsen fra "Frau Maria" sætte andre ligesaa utilstrækkelige Data i Forbindelse, finde vi her et hidtil savnet Mellemled i Thorvaldsens Kiærligheds Forhold til Anna Maria Magnani.

Vi have ikke erfaret Noget om, hvorledes vor unge Kunstner har fundet sig deri, men det er tilstrækkeligt bekiendt, at "Anna Maria" omtrent paa denne Tid gav sin Haand til en Hr. v. Uhden, og at han derefter reiste med sin unge Kone til Florents. Hvorledes det senere gik med dette Ægteskab, og hvorledes Thorvaldsen omsider kom til at hente sin

forladte Elskede tilbage til Rom, maa vi endnu forbeholde vore Meddelelser i det Følgende.

Vi have nu nærmest her at meddele et Svar, som Thorvaldsen i denne Sommer modtog fra Abildgaard paa det sidstafsendte Brev.

Abildgaard skrev til Thorvaldsen:

Kiøbenhavn, d. 21 Julii 1800.

"Kiære Ven!

"Jeg burde for længesiden have besvaret Deres Skrivelse af 4de April dette Aar, og jeg begyndte derpaa den 4de Mai, og det blev henlagt til nu.

Overmaade kiært er det mig at erfare, De arbeider og er flittig; her er De bleven beskyldt for det modsatte, hvortil en Stambog, som jeg ikke erindrer hvem tilhørte, har givet nogen Anledning. Vær De ganske rolig; jeg har engang været saa heldig, at kunne bidrage noget til Deres Vel, og jeg slipper sieldent halvgiort Arbeide. Hvad jeg kan giøre for Dem, kan De lide paa, skal ikke blive forsømt.

Jeg seer af Deres Brev, at De har sendt 2de Kasser under min Adresse. Havde jeg dem kun! Men, for Alting, om det endnu er Tid, da see, om de (Kasserne) kunde komme hertil med et af vore Krigsskibe, da de ellers ville koste mere, end De forestiller Dem. Capitain Berger, som commanderer Fregatten Triton, har lovet mig at modtage Alt, hvad der maatte blive ham tilskillet med min Adresse. Han bør nu efter al Formodning være i Middelhavet, da han er gaaet herfra sidst i Mai-Maaned.

Hvad de 2de Marmor Buster*) angaaer, da skal jeg giøre alt muligt, for at afsætte et af dem; men Dajon har

---

*) T. Rothes og Bernstorffs.

giort Bernstorffs Buste i Marmor for Landhuusholdnings Selskabet. Rothes Buste staaer endnu hos mig; jeg har ladet giøre et Postament dertil. Hans Søn gav den gierne bort, naar her var et offentligt, anstændigt Sted, hvor den kunde placeres.

At De ikke har Penge til at giøre Udlæg af for mig, indseer jeg altfor vel, og det har heller ikke været min Mening. Lad mig vide, 3 à 4 Maaneder, forinden De forlader Rom, saa skal jeg vel besørge Dem det fornødne tilsendt, eller maaskee før. Jeg har nu ladet komme nogle Ting fra Paris, saa jeg fortiden maa puste lidt; men de 3 Tomer af Museo Pio Clementino, som jeg mangler, skal jeg have, saa ønsker jeg og at beholde den Samling af Raphaels Tapeter, der fandtes i Deres Kasse. Kiøb Dem et andet Exemplar for min Regning, hvortil De skal faae Penge. — — Gianelli er ansat ved Mynten med 600 Rdlr aarlig Gage, som fornøier mig; iøvrigt er Alt ved det Gamle. Wiedewelt synes snart at ville begive sig paa Reisen til hine Boliger. — — Juel, som er Directeur, maler uophørlig Portraiter; han er den eneste, der har noget at giøre. Jeg har ikke malet, siden De saae mig sidst. Nu concourere 5 Architecter, som have vundet den store Præmie, om hvem af dem der skal reise, og det skal afgiøres sidst i October Maaned, da de til den Tid skal være færdige.

Lev nu vel, min gode Ven! og lad mig snart vide, at De er glad og lykkelig.

Ganske Deres

Nic. Abildgaard."

XXV.

Øvelserne i Marmor fortsættes. Raphaels Buste. Cicero og Agrippa. Gruppe Fredens Gudinde. Mindre bekiendte Arbeider: en Pallas, en Melpomene. Billedhugger Cardelli. Jason, i naturlig Størrelse. Indberetning til Akademiet. Skrivelse til Abildgaard.

De fuldførte og affendte Arbeider havde nu giort Plads i Studiet for andre Foretagender.

Som det af Thorvaldsens sidste Brev til Abildgaard sees, havde han allerede i Foraaret 1800 en Copi af Raphaels Buste under Arbeide i Marmor. Men foruden denne Copi havde han samtidigt været beskæftiget med at copiere to antike Buster, nemlig Cicero og Agrippa — Arbeider, som han foretog sig, ene for at øve sig i Behandlingen af Marmor.

Ved Siden af saadan Øvelse maatte han imidlertid ogsaa have et mere selvstændigt Arbeide af egen Composition, og da han nu havde seet det gamle Aarhundrede dukke under i Ufred og Trængsler, fremkaldte hans Haab om bedre Tider, end dem han hidtil havde oplevet i Rom, en Composition, hvormed han hilsede det fremtrædende Aarhundrede.

Det var en Gruppe, forestillende Fredens Gudinde, der, siddende paa Jordkloden, holder en Merkurstav i sin høire Haand, medens hun med den venstre Arm omslynger Rigdommens Genius.

Denne Composition, som han selv nærmere beskriver i sit næstfølgende Brev til Akademiet, havde allerede i nogen Tid beskæftiget hans Tanke; thi førend det Billede, han vilde fremstille, var fuldbaaret, havde han underkastet dets plastiske Fremstilling forskiellige Behandlinger, og iblandt hans efterladte, i Museet opbevarede, Haandtegninger findes ikke mindre end fem forskiellige Udkast til denne Gruppe.

Af andre Arbeider, som han paa denne Tid componerede, og som han i sin Indberetning ikke vilde nævne, "for ikke at misbruge Akademiets Taalmodighed" have vi tildeels kun Spor tilbage. Saaledes omtales*) en Pallas, der skal være bleven strengt dadlet af Zoëga; af en Melpomene bevarede Fru Frederikke Brun en Skizze, omtrent fra denne Tid, og foruden de to af ham selv nævnte Marmorbuster, Cicero og Agrippa, findes endnu en tredie, som han senere hiemsendte.

Men imellem flere saaledes udkastede Arbeider, hvis Skizzer paa denne Tid smykkede hans Studio, havde han i October 1800 paabegyndt en Statue, der, efter en alvorlig Kunstnerkamp, omsider fik den afgiørende Indflydelse paa hans hele Fremtid.

I det første Aar, Thorvaldsen tilbragte i Rom, tabte Kunsten der en af de mest geniale Billedhuggere i den unge Domenico Cardelli, der, ligesom vor unge Billedhugger, var en Søn af en Ornamentskærer og Steenhugger.

Denne Dom. Cardelli efterlod et ufuldendt Arbeide, Jason med det gyldne Skind. Zoëga**) synes at

*) Welcker, Zoëgas Leben. II. 405.

**) Han indberettede til Akademiet dette sørgelige Dødsfald d. 8de Sept. 1797. See Rahbeks Minerva. 1799. p. 145.

have paaskiønnet dette usuldførte Kunstværk i en ualmindelig høi Grad, og det er antageligt, at han har ført den nyligt ankomne, danske Billedhugger hen for at see det. Dette Arbeide turde saaledes muligen have efterladt et Indtryk, som senere giorde sig gieldende hos Thorvaldsen, da han optog den samme Gienstand. Forøvrigt maa det ogsaa bemærkes, at den nylig afdøde Carstens havde blandt sine Tegninger efterladt en Composition, som vel kan have ledet Thorvaldsen til at forsøge paa at fremstille en Jason.

I October 1800 begyndte Thorvaldsen at modelere en Statue, Jason, i naturlig Størrelse, og dette Arbeide beskæftigede ham indtil i April 1801, da den stod færdig til at afformes.

Ved at begynde et saadant Foretagende og ved at see hen til, hvad han nyligt havde afsendt og hvad han endnu havde staaende rundt omkring sig, følte han sig opfordret til at tilbagevise de uforbeelagtige Meninger, han havde erfaret, at der var udbredt om ham i hans Hiem, og han besluttede derfor at sende Akademiet efterstaaende Indberetning:

"Underdanigst Pro Memoria!

"Jeg skulde allerede for nogen Tid siden have opfyldt min Pligt, at tilskrive Det Kongelige Academie, dersom jeg ikke havde haabet, tillige at kunne melde, at mine, for Samme bestemte, Arbeider, som jeg i Foraaret sendte til Livorno, derfra vare afgaaede til Kiøbenhavn, og for denne Omstændigheds Skyld havde opsat at skrive indtil nu, jeg seer, at Sagen altfor længe opholdes, skiøndt Commissionæren i Livorno, til hvilken Kasserne vare adresserede og hos ham ankom i April Maaned, adskillige Gange ved Breve har lovet mig, at besørge dem med første sikkre Leilighed og at melde det hertil, saasnart de vare indskibede.

Denne Opholdelse, som formodentligen er for Seiladsens Vanskelighed i disse urolige Tider, giør ogsaa, at jeg opsætter at bortskikke, hvad jeg siden den Tid har forfærdiget for Academiet, nemlig en Gruppe, forestillende Fredens Gudinde, der med Vinger, siddende paa Jordkuglen, holder i sin høire Haand en Caduceus og med den venstre Arm omfavner Overflødighedens Genius, som staaer ved hendes Side paa Kuglen; under hendes Fødder ligger Krigsredskaber, som hun sætter den venstre Fod paa; og to Marmor-Buster, copierede efter Antiken af Cicero og Agrippa. Det er naturligt, at jeg ønsker, saasnart som muligt at skikke Academiet disse Prøver af min Fremgang, haabende, at Samme vil bedømme med sin sædvanlige Lemfældighed imod unge Artister, der med Iver stræbe at giøre i Kunsten den Fremgang, deres Evner og Situation tillader Dem, og naar jeg erfarer, at der igien gives sikker Leilighed fra Livorno til Kiøbenhavn, skal jeg ikke forsømme, ufortøvet at affende dem.

Jeg skulde misbruge Academiets Taalmodighed, dersom jeg vilde anføre forskiellige Arbeider, som jeg har giort, for at øve mig. Hvad for nærværende fornemmeligen beskæftiger mig, er en nøgen Figur i naturlig Størrelse, som forestiller Jason i Begreb at vende tilbage til Skibet, efter han har borttaget det gyldene Flies, som han bærer paa den venstre Arm, holdende i den høire Haand et Spyd, og en Copie i Marmor efter Raphaels Buste i Rotonden.

Saasom begge disse Ting inden kort Tid vil blive færdige og (jeg) troer, maaskee at skikke Academiet dette, istedenfor de forhen anførte, og jeg smigrer mig med det Haab, at de vil vidne om de Fortskridt, jeg, Tid efter anden, giør i Kunsten, der dagligen bliver mig kiærere, skiønbt jeg tillige dagligen mere indseer, hvor langt jeg endnu er borte fra den Fuldkommenhed, som findes i de Mesterstykker, jeg her har for Øinene.

Imidlertid anbefalende mig til Academiets vedvarende Velyndest.

Underdanigst

B. Thorvaldsen."

d. 24de October 1800.

Som sædvanligt ledsagede han dette Brev til Akademiet med et andet til Abildgaard:

Rom. den 24de October 1800.

"Gode Hr. Justitsraad!

"Efterat have haft den Fornøielse at imodtage Deres Brev af d. 21 Juli, skrev jeg strax til Commissionæren i Livorno og bad ham, ifald mine to Kasser, som jeg skikkede ham i Foraaret under Deres Adresse, endnu var der, at skikke dem til Kiøbenhavn med Fregatten Triton, om den skulde indløbe i Livorno, hvis ikke, at skikke dem med den første den bedste Leilighed og kun at lade mig vide, i hvad Havn Fregatten var indløben, for at kunne skikke det Arbeide, som jeg nu har færdig, til Academiet, og som jeg ligeledes vil adressere til Dem. Som jeg hidindtil ikke har bekommet Svar derpaa, har jeg indtil nu opsat at besvare Deres Brev, forventende tillige at kunne melde, at jeg havde giort Brug af den Leilighed med Fregatten, som Hr. Capitain Berger, der kommanderer samme, har været saa god at tilbyde Dem.

Allerede førend jeg bekom Deres Brev, havde jeg tænkt paa en Maade, for at kunne skikke noget af mine Arbeider med et af vore Krigsskibe, og Doctor Scheel*) fra Kiøbenhavn, som opholdt sig en kort Tid her, havde lovet mig, at han vilde paa sin Tilbagereise proponere det til Hr. Kammerherre Bille, som (han) kiendte. Men siden skrev

---

*) Senere Stadsphysicus i Kiøbenhavn.

han mig til, at Bille var taget med Fregatten fra Livorno, førend han kom dertil. Altsaa maa jeg oppebie, til jeg erfarer, hvor Capitain Berger er indløben, eller en anden sikker Leilighed, hvormed jeg kan skikke de Arbeider, som jeg har ommeldt i mit Brev til Academiet, hvoriblandt Raphaels Buste i Marmor, som Justitsraaden har bedet mig om.

De tre Tomer af Museo Pio Clementino, som Justitsraaden ønsker at have, var nu den bedste Tid at kiøbe, da jeg er sikker paa, at faae dem for bedre Kiøb, end som ellers, for Alle søger at sælge, og her er paa nærværende Tid ingen, som kiøber. Den Samling af Raphaels Tapeter fornøier mig at have tient Justitsraaden; jeg skal let kunne forskaffe mig et andet Exemplar. Jeg beklager ikkun, at jeg ikke er istand til at kiøbe 3die, 5te, og 6te Deel af Museo Pio Clementino, som De mangler.

Meget ondt har det giort mig, at see af Deres Brev, at jeg beskyldes for ikke at være flittig, og at en Stambog har givet Anledning dertil, da jeg ofte i Hast og uden Lyst har henkradset noget i forskiellige Stambøger. Det skal lære mig, herefter at vogte mig for at tegne i Stambøger, naar jeg ikke finder mig disponeret til at giøre det med Flid. Hvad der beroliger mig er, at jeg er flittig, og at Justitsraaden har den samme Godhed for mig, som før, og samme Iver til at beforbre mit Vel, hvilket er mig mere magtpaaliggende, end alt Andet, og saaledes henlever

Deres hengivne

B. Thorvaldsen."

XXVI.

Selskabelig Omgang. Reinhart. Jos. Koch. Gmelin. Ankarsvärd. Dr. Eckmann. Dr. Scheel. Thorvaldsen og Koch i Via Felice. Ursula. Dyrtid i Rom. Modellen til Jason færdig. Skizzer til Grupperne Achilles og Pentisilea, og til Mars og Venus. Giør Buster paa Speculation. Bourkes Buste. Sartorphs Buste. Opfordring til et Monument for de Faldne, den 2den April 1801.

Efter Dagsarbeidet i Studiet havde den unge Kunstner den fornødne Adspredelse i Familivet, hvor han fandt Leilighed til en høiere Uddannelse ved Omgang med Mænd, der fornemmelig havde helliget sig Kunsten og dens Studium.

Der stiftede han Venskab med flere jevnaldrende Kunstnere, som siden giennemvandrede hele Kunstens Bane ved hans Side, og en Kreds dannede sig efterhaanden, som de giennemreisende Landsmænd eller Fremmede satte en Ære i at kunne slutte sig til.

Det var ikke Zoëga's Huus alene, som stadigt samlede disse, mere eller mindre begavede, unge Mænd. Maleren Labruzzi's Huus nævnes ofte ved Siden af hint, og i Mailænderen Mezéris Familie var der en Datter, der som Malerinde synes at have nydt Anseelse og ved fine Talenter sluttede Kredsen om sig.

Foruden de tidligere nævnte Omgangsvenner traadte paa denne Tid Malerne Reinhart og Jos. Koch ind i dette Vennelag. Fremdeles nævnes Kobberstikkeren Gmelin, og af

Giennmreisende Svenskeren Ankarsvärd og Dr. Eckmann, af Landsmændene Dr. Scheel, en v. Obelitz og en Schumacher.

Blandt disse synes Thorvaldsen at have sluttet sig nærmest til Joseph Koch; de flyttede snart sammen og boede i et af de sidste Huse paa venstre Side i Via Felice tæt op mod Piazza Barberina, hvor en gammel, og særdeles yndet Padrona di casa, ved Navn Ursula, holdt Huus for dem.

Maaskee var det især den fælleds Interesse for den nylig afdøde Asmus Jacob Carstens's Arbeider, som forenede disse to geniale, unge Mænd; ibetmindste finde vi, at de i Fællesskab modtoge de efterladte, uskatteerlige Portefeuiller til Ordning og Opbevarelse, og som bekiendt have de Begge med Kiærlighed beskæftiget sig med at fuldføre og copiere flere af disse Compositioner.

Men Rom var paa denne Tid et saa kostbart Opholdssted, at de, der kunde det, helst flygtede for den herskende Dyrtid. Den selskabelige Kreds blev derfor inden Udgangen af Aaret betydeligt formindsket, og baade Thorvaldsen og Koch vare begge fristede til at følge efter de Andre, ja Koch, der mange Aar efter døde i Rom næsten som en indfødt Romer, var paa denne Tid saa misfornøiet med dette Opholdssted for Kunstnere, at han erklærede, at han kun blev, fordi han ikke kunde blive enig med sig selv om, hvor han skulde vælge et andet Sted at leve paa.

Havde Thorvaldsen endog holdt Stand i denne Fristelse, saa var det dog maaskee ikke langt fra, at han var bleven nødt til at forlade Rom paa Befaling.

Den herskende Nød havde nemlig tilfølge, at der af Regieringen blev foretaget en Revision af de i Rom sig op-

holdende Fremmede, og vor Kunstner saae sig saaledes strax i Begyndelsen af Aaret 1801 nødt til at forsyne sig, ikke blot med et Certificat fra den danske Consul, Zoëga, hvori det attesteres, at Sig. Bertel Thorvaldsen er dansk Pensionair "tenendo studio aperto," men ogsaa med et Beviis fra en Banquier, Dom. Lavaggi, at den unge, fremmede Kunstner havde sit Udkomme.

Arbeidet paa Statuen Jason var naturligviis Thorvaldsens Hovedbeskæftigelse paa denne Tid. Da han i April 1801 havde Modellen færdig, skrev han den 22de s. M. en Indberetning derom til Akademiet; men dette Brev findes kun i Udtog i Akademiets Protokol. Imidlertid seer man dog deraf, at Thorvaldsen har beklaget sig over, at han af Mangel paa Penge ikke kan lade sin Statue afstøbe, og at den derfor snart vil falde sammen. Desuagtet havde han dog paa samme Tid, begyndt at udføre en Gruppe, men Gienstanden for dette ny Arbeide er ikke nævnet. Der kan, saavidt vi have erfaret, kun to saadanne Compositioner være udgaaede fra hans Haand i denne Periode.

Den ene fremstiller Mars og Venus; men, har en Behandling af denne Composition allerede nu været foretaget, saa er der hengaaet adskillige Aar, inden han fik den fra Haanden. En anden Skizze fremstiller Achilles, som løfter den faldne Amazondronning, Pentisilea, i sine Arme. Men denne Composition, som han har behandlet i en Mængde Udkast og Tegninger, er aldrig bleven udført. Kun en Skizze i brændt Leer er tilbage, og denne, som ved Thorvaldsens Gave er i hans Biographs Besiddelse, er saaledes opbevaret for hans Museum.

Hvad Gruppen, som han i sit Brev anmeldte, end har forestillet, da synes det dog vist, at det kun blev ved Skizzen.

Han havde snart maattet giøre den Erfaring, at det ikke kunde hiælpe, at foretage disse større Arbeider, hvis Skiebne dog vilde blive at falde sammen som udtørrede Modeller, fordi han ikke engang kunde faae dem afstøbte i Gips, og efter deslige Betragtninger, begyndte han igien at giøre Copier i Marmor efter antike Buster. Dog — nu var det ikke længer for Studiets Skyld, eller for at vinde Øvelse i Marmorarbeidet, men, — som han selv bekiender i et Brev til Abildgaard, — "paa Speculation." Han havde endnu ikke erfaret, hvor lidet glædelige Resultater hans allerede hiemsendte Marmorbuster skulde friste!

Et Par Bestillinger indkom dog paa denne Tid. Den danske Minister i Neapel, Kammerherre v. Bourke havde overdraget ham at giøre hans Buste, — efter hvilken Model erfares ikke, — og denne Buste kom nu under Arbeide.

En anden Bestilling modtog han fra Kiøbenhavn. Den allerede nævnte Dr. Scheel, som var kommen tilbage til Fædrenelandet, skrev nu til sin Ven i Rom, at man, foranlediget af den afdøde Professor Sartorphs Fortienester, havde isinde at sætte ham et Mindesmærke i Fødselsstiftelsens Vestibule. En Subscription vilde blive aabnet, men for at paaskynde Sagen, havde Dr. Scheel og den Afdødes Søn udredet den først fornødne Sum, og Thorvaldsen anmodedes om at udføre denne Buste i Marmor. Men til Veiledning for Kunstneren havde man kun et maadeligt Kobberstik at tilbyde ham, eftersom det eneste Exemplar af den omtalte Medaillon var ved Indpakningen gaaet istykker.

Efter de Følelser at dømme, som Thorvaldsen tidligere havde røbet mod denne Familie, maatte man nu antage, at han med Glæde vilde opfylde dette Ønske; men, at gjøre en Buste efter et maadeligt Kobberstik, var ham en oprørende Tanke. Imidlertid kunde han ikke undslaa sig for Bestillingen, og da han senere stadigt paamindedes, kom han ogsaa saavidt, at han fik en Gibsmodel istand.

Da vi ikke senere komme tilbage til denne Gjenstand, maa vi allerede paa dette Sted meddele, hvad vi have erfaret om denne Bustes videre Skiebne.

Thorvaldsen lod Gibsmodellen henstaa saalænge, at man i Kiøbenhavn omsider tabte Taalmodigheden og afbestilte Arbeidet i Aaret 1806. Men til vor Kunstners Uheld, havde Fru Frederikke Brun engang seet Modellen i hans Studio, og da hun nu i et Selskab havde yttret dette, og man saaledes fik at vide, at Modellen stod færdig, blev Afbestillingen tilbagekaldt, og Thorvaldsen paany opfordret til dog saasnart som muligt at udføre den i Marmor.

Men dertil synes han ikke at have kunnet beqvemme sig. Han overdrog derfor dette Arbeide til en Anden. I et Brev til Abildgaard røbede han senere denne Hemmelighed. "Imellem os sagt" skriver han, "har jeg ikke selv giort den."

Den samme Ulyst, han, under de givne Betingelser, havde følt imod at paatage sig dette Arbeide, følte han nu mod at aflevere det, og Busten blev saaledes henstillet og skiult, indtil den i Kunstnerens sidste Levetid med hans øvrige Sager blev bragt til Kiøbenhavn. Imellem de paa Charlottenborg sammendyngede, fuldførte og ufuldførte, Værker tildrog den sig en Dag tilfældigviis Opmærksomhed, og da

det nu blev røbet, at det var Sartorphs Buste, blev han nolens volens nødt til øieblikkelig at udlevere den til den Sartorphske Familie, hvor den nu opbevares.

Foruden Bestillingen paa Sartorphs Buste modtog Thorvaldsen kort Tid efter en Opfordring fra Kiøbenhavn til at hiemsende en Composition til et Monument for de Faldne, d. 2den April 1801. Denne Composition skulde indsendes til Prof. Münter, men hvorvidt Thorvaldsen har fulgt denne Opfordring, eller ikke, derom have vi Intet kunnet erfare.

XXVII.

Gotskalk Thorvaldsen skriver om Slaget d. 2den April 1801. Flere Arbeider hiemsendes. En Hygæa og to Buster til Dr. Eckmann. Modellen til Jason slaaes ned. Thorvaldsen vil reise hiem. Hans Skrivelse til Akademiet. Brev til Abildgaard. Melder sine Forældre det glædelige Budskab om Hiemreisen.

Vor Kunstners Brevvexling med sin Fader var næsten gaaet istaa. Thorvaldsen havde, efter hvad Faderen har yttret, ikke ladet høre fra sig i henved to Aar, og den Gamle, som var misfornøiet med, at Bertel havde brudt sit Ord og ikke havde begivet sig paa Hiemreisen, havde ikke heller længe skrevet. Denne Taushed blev dog brudt ved et Brev, Thorvaldsen skrev i August d. A., og et Par Maaneder efter fulgte dette Svar:

"Kiære Søn!

Din kiære Skrivelse af 30te August haver jeg med megen Fornøielse bekommet, som var det første i 2 Aar. Du kan forestille Dig, hvorledes vi have været tilmode, da det Rygte gik her forrige Sommer, at Du var død, som blev forøget, da jeg skrev Dig til og intet Svar fik. Men til vor Glæde fik jeg at vide hos Justitsr. Abildgaard, at det var et falsk Rygte.

At Du er frisk og vel, fornøier os overmaade, og vi ere begge saa, Gud være lovet.

Det Nyt, som jeg kan skrive Dig, har Du vel hørt, nemlig, vi havde her Skiærtorsdag et Tordenveir, som

aldrig i Historien har haft Lige, nemlig en Sø-Bataillie, som varede i uafbrudt 5 Timer. Den stolte Admiral Nelson angreb vore gamle Blokskibe, som laa for Anker, med en Magt af 12 Linieskibe og 6 à 8 Fregatter. Vore Skibe vare kun 5 à 6 ubrugbare Skibe, men de danske Drenge hilsede ham, saa han ønsker aldrig at komme mere til Kiøbenhavn. Denne Frokost kostede Engelænderne 2600 Døde og 12 Linieskibe, som han efterhaanden maatte sænke og opbrænde. Vores Forliis af Døde var ei betydelig. Aldrig, troer jeg, nogen har hørt slig en Bataillie! Skiøndt Nelson havde 4 Gange overlegen Magt imod os, maatte han dog bede om Stilstand. At skrive Dig mere herom, vil blive for vidtløftigt. Alle ere nu Krigere i Kiøbenhavn; 1100 Studenter bleve bevæbnede og fik Navn af Kronprindsens Livcorps; Kongen skienkede dem 2 blaa Faner, som var meget smukke. Din gode Ven, Prof. Rahbek er Lieutenant ved dem. Alle Contorbetiente have bevæbnet sig som Jægere; der er indsamlet til de Qvæstede over 2 Tønder Guld.

Hr. Fritzsch er her, Stanley er i Norge, Jörgen West boer i Helsingörsgaden No. 317.

Jeg talte igaar med Just. Stanley; han sagde mig, at der var besluttet i Academiet at tilsende Dig Dine Reisepenge. Jeg vilde nu ønske, at Du vilde reise snart tilbage og besøge Dit Fødeland.

Jeg har idag indlemmet mig i en Kasse, hvor Din Moder kan, efter min Død, nyde 200 Rdlr. aarlig Pension, ifald Kassen bliver complet.

Jeg vilde ønske, at Du vilde skrive mig til snart, for til Paaske vil jeg flytte og saa kunde jeg fæste Værelser, saa at Du kunde faae Leilighed deri, for at være blandt Fremmede, vilde falde Dig vel kostbart, da jeg indseer det for at være Dig vel svært, for Din Reise kan sagtens medtage Dine Reisepenge.

Den gamle Gianelli er død, hans ældste Søn skal giftes — —

Din sorte Pudel lever godt; jeg har ofte været i Selskab med hans Navne, Translateur Primong, som har sagt, at det var en Fornærmelse imod ham, at jeg havde opkaldt Hunden efter ham, men jeg har svaret ham, at han ikke havde Aarsag at fortryde, at en Hund, som tænkte meget bedre end han, havde hans Navn.

Jeg skal hilse Dig fra Probsthain; han har været saa god at tegne noget for mig, naar jeg behøvede det. West har sagt mig, at han vil skrive Dig til, og at han har skrevet Dig 2 Breve til, som jeg troer at være Blæst.

Du maa være af den Godhed at skrive mig til, hvad Tid Du agter at reise fra Rom, at jeg ei skal skrive Breve til Unytte. For nærværende Tid husker jeg ei mere; jeg skal see at samle noget til næstegang.

En flittig Hilsen fra Din Moder og gode Venner. Al Lykke og Held ønskes Dig af Din oprigtige Fader,

G. Thorvaldsen."

Kiøbenh. d. 4 Oct. 1801.

Der var, som vi allerede have antydet, en uheldig Stierne over Alt, hvad vor unge Kunstner i disse Aar hiemsendte til Danmark. Af den første Sending havde han endnu kun havt Udgifter, som vilde opsluge al den Indtægt, han i det gunstigste Tilfælde kunde vente, naar han fik Rothes Buste solgt. Den anden Sending, som nu snart havde henligget i to Aar hos et Handelshuus i Livorno, for at vente paa en Skibsleilighed, havde en ligesaa uheldig Skiebne. Det Handelshuus, til hvilket disse Kasser vare adresserede, giorde Opbud, Thorvaldsens Arbeider kom med Husets øvrige Effecter under Beslag og reddedes kun med endeel Besværligheder ud af Boets Masse. Ved Begyndelsen af 1802 vare de dog op-

lagte i et Pakhuus, da den danske Fregat, Triton, omsider anløb Livorno, og Capitain Berger underrettede Thorvaldsen om, at han vilde medtage Kasserne, men ventede først at naa Kiøbenhavn — — til Efteraaret.

Thorvaldsen besluttede derfor at benytte denne samme Leilighed til at hiemsende, hvad han senere havde udført, navnlig Raphaels Buste, Bourkes Buste og en Copi af en antik Buste, alt i Marmor, og disse Sager bleve nu sendte til Livorno, for at dele de andres Skiebne.

Leermodellen til Statuen Jason blev endnu holdt fugtig, for ikke at falde sammen, og af et Brev fra Dr. Eckmann, som nylig havde forladt Rom, sees det, at Thorvaldsen paa denne Tid, foruden hvad vi have nævnt, endnu paa denne Vens Bestilling havde modeleret en Hygæa, formodentlig en Statuette, og to Buster. Hans Arbeidslyst blev mere og mere tvunget ned til Smaasager, som ikke krævede alt for store Udlæg.

Da nu ogsaa de sidste Arbeider i Marmor vare afsendte, og han af sin Faders sidste Brev havde erfaret, at Akademiet havde anviist ham hans Reisepenge, det sidste Aars Stipendium, slog han Modellen til Jason sammen, beredte sig, saavidt han kunde, til Reisen, og skrev til Akademiet under 20de Marts 1802:

"Jeg giver mig herved den Frihed, at tilkiendegive Det Kongelige Academie, at mit Opholdssted er endnu her, og, hvormeget jeg end ønskede, at kunne blive her noget længere, saa seer jeg mig dog ikke istand dertil, saasom (i) den for Rom saa ulykkelige Tid, i hvilken jeg her har opholdt mig, ikke har været noget for Kunstnerne at fortiene, og (det) seer endnu ud til at ville vare længe,

førend det kan bedres, og altsaa nu det mig gunstigst forundte Stipendium ophører, er jeg nødt til at forlade denne By, for at begive mig paa Hiemreisen i Sommer.

Jeg kan ikke sige, hvormeget jeg føler mig Academiet forpligtet for al den Godhed, jeg har nydt af samme, og hvormeget jeg ønsker, efter min Tilbagekomst til Kiøbenhavn, at kunne paa nogen Maade bevise den Taknemmelighed og Hengivenhed, med hvilken jeg har den Ære at forblive

Deres underdanigste Tiener

Thorvaldsen."

Samme Dag skrev han til Abildgaard:

Rom, d. 20de Marts 1802.

"Gode Hr. Justitsraad Abildgaard!

Ved en Hændelse har jeg med stor Glæde imodtaget Deres Brev af 4de Octob., efter det lang Tid havde lagt paa Posthuset her. At jeg ikke strax har opfyldt min Pligt at besvare Deres Skrivelse, har været for at tilveiebringe de 3 Tomer af Museo Pio Clementino og derom at kunne give Dem Efterretning.

Ifølge af Deres Brev af 21de Julii 1800, skrev jeg til Hr. Capitain Berger, som commanderede Fregatten Triton, i Livorno, og bad ham, om han vilde indskibe de derliggende, til Dem adresserede, Kasser, hvorpaa han svarede mig venskabelig, at han vilde tage dem og tillige, om jeg ellers havde noget, som jeg ønskede hiem, saa skulde jeg skikke ham det, som jeg strax benyttede mig af, og sendte den Kasse med de ovenomtalte 3 Tomer, som jeg har kiøbt til Dem, tilligemed en anden Kasse med mine Bøger, som begge lykkelig ere ankomne til Livorno, hvor Fregatten tager Dem alle fire med til Kiøbenhavn. Fra Rom til Livorno har disse fire Kasser kostet 44 Piastre 62½ bajocchi, som jeg beder Dem at have den Godhed

for mig at udbetale til Hr. Ulrick, den danske Consul i Livorno, tilligemed det, som han fordrer for sin Umage, som jeg igien skal give Dem med al Taknemmelighed.

Den mindste af disse fire Kasser er Deres, og de andre 3 Kasser tilligemed den liden, som De alt har, ønskede jeg, at det var Dem muligt at forvare for mig, til jeg kommer hiem, men for Alting, paa et tørt Sted; (da) det er ikke alt mit, som er i disse Kasser, maa jeg mene, at det bliver det bedste, at lade dem urørte, til jeg kommer hiem, for (at jeg) da bedre kan give enhver sit efter den Nota, som jeg har opskrevet paa, hvad der tilhører Enhver.

Jeg har bekommet Brev fra Frölich, hvori han giver mig Nota paa min Pension og aftrækker mig 87 Rdlr., som er et stort Tab for mig paa nærværende Tid, da jeg behøver Alt til min Hiemreise.

Lev nu vel, Hr. Justitsraad! Jeg anbefaler mig til Deres vedvarende Godhed, som jeg har haft saamange Prøver paa og henlever Deres oprigtige

B. Thorvaldsen.

i Hast.

Jeg har i dette Moment faaet Efterretning fra Livorno, at den sidste Kasse med 5 Marmorbuster, som jeg sendte til Livorno, er ankommen, og Fregatten har ogsaa taget den med og er afgaaet fra Livorno. Denne Kasse er Franco."

En Maaned senere skrev Thorvaldsen, for dog nu at meddele de længselsfulde Forældre den glædelige Tidende om hans forestaaende Hiemreise, til sin Fader. Af dette Brev have vi kun forefundet en fragmenteret Concept, skrevet med Thorvaldsens egen Haand, d. 22de April, uden Angivelse af Aaret. Men vi ere sikkrere paa, at denne Concept er skrevet i 1802, end paa, at Brevet er blevet skrevet og afsendt:

Rom, d. 22 April.

"Gode Fader!

Jeg har med megen Længsel ventet efter Brev fra Dem, men forgieves. Beviis mig dog den Godhed, at tilskrive mig strax, efter De har bekommet dette Brev, og lad mig vide, hvorledes det gaaer Dem og min Moder, tillige alle gode Venner.

De kan let forestille Dem, hvor kiært det maa være mig, at faae nogen Efterretning fra mine Forældre og mit Fødeland, hvor der er saameget, der kan fornøie mig at høre.

Lad mig see, at De skriver mig ofte til i den korte Tid, jeg er her, da det nu nærmer sig den glade Dag, at jeg skal omarme mine gode Forældre. Gud! hvilken Glæde det vil være for dem!

Jeg har hørt, at Hr. Stanley*) har vundet Reisestipendium, som glæder mig; jeg ønsker, at naar han kommer hertil Rom, (han) vilde tage mit Logis, som han vil være vel tient (med), da det er en overmaade brav

— — —

Her slutter Concepten, men vi kunne supplere Sætningen ved at henvise til den i det Foregaaende nævnte Padrona di casa, den gamle Ursula.

*) Charles Stanley, der som Architect i Aaret 1795 havde vundet Akademiets store Gudmedaille, concourerede i 1800 med fire andre Architecter om Reisestipendiet.

XXVIII.

De affendte Arbeider. Skrivelse fra Thorvaldsen til Capitain Berger. Afreisen fra Rom møder Vanskeligheder. Zoëga vil følge med, og Reisen udsættes. Schweickle's Amor. Jason i overnaturlig Størrelse. Det fjette Aars Stipendium. Brev fra Abildgaard. Jason vækker Opmærksomhed og bliver afformet. Fru Frederikke Brun. Thorvaldsen berammer sin Afreise. Billedhugger Hagemann. Hopes Besøg. Bestilling paa Jason. Contract.

Vi maa her atter vende tilbage til de sidst affendte Sager, thi uagtet Thorvaldsen for to Maaneder siden havde meldt Abildgaard, at Fregatten var afgaaet fra Livorno, blev han dog i Mai Maaned overrasket ved det Budskab, at Triton endnu laa der paa Rheden, og for ikke at forbigaa et egenhændigt Brev, som Thorvaldsen skrev paa denne Tid, maa vi ogsaa meddele, hvad han, i Anledning af sine Sager, tilskrev Capitain Berger:

Rom, d. 10 Mai 1802.

"Høistærede Herre!

De vil tilgodeholde mig, at jeg paa ny er saa fri at falde Dem besværlig.

Iblandt mine fem Kasser, adresserede til Hr. Justitsraad Abildgaard, som De har haft den Godhed at tage ombord, er en, marqueret N. A. No. 2, i hvilken befinde sig fem Marmorbuster af mit Arbeide, hvoraf en er Portrait af Hr Kammerherre v. Bourke, der den Tid, som bekiendt, var Hans Majestæts Gesandt i Stokholm og nu i samme Qualitet gaaer til Madrid.

Som jeg ikke forudsaae denne Forandring, troede jeg det velgiort, at sende dette Portrait tilligemed mine øvrige Arbeider til Kiøbenhavn, men nu, Hr. Bourke befinder sig i disse sydlige Lande og ønsker her at imodtage det, er jeg nødsaget at bede Dem, ifald De, førend Deres Tilbagekomst til Dannemark, skulde indløbe i nogen italiensk eller spansk Havn, hvor der findes en dansk Consul, De da vilde behage at lade bemeldte Kasse aabne og Busten udtage, der befinder sig øverst i Kassen, og saaledes placeret, at den kan udhæves, uden at de øvrige derved derangeres.

Ved en lykkelig Hændelse kunde det maaskee træffe sig, at De fandt sig sammen med Hr. v. Bourke i Neapel, eller i Livorno og saaledes selv kunde overgive ham den; men i al anden Fald vil De bevise mig den Godhed, at overlevere den til den danske Consul paa Stedet med Anmodning, derom at underrette Hr. v. Bourke, saa han i desfølge kan give den fornødne Ordre, at den maa blive ham tilsendt.

Portraitet destingverer sig fra de øvrige i Kassen befindlige Buster ogsaa derved, at det er den eneste, som har Drapperi paa Brystet, medens de andre ere aldeles nøgne.

Jeg beder paa ny at tilgive mig den tagne Frihed og at regne paa min Taknemmelighed, hvor jeg nogensinde kunde finde Leilighed at være Dem til Tieneste.

For at dette Brev paa en eller anden Maade maa komme Dem tilhænde, sender jeg et andet Afskrift."

Det havde været Thorvaldsens første Bestemmelse at afreise fra Rom i Løbet af Sommeren, saafremt han til den Tid modtog Penge til Hiemreisen. Men da han fik det femte Aars Stipendium, var Beløbet ikke saa stort, som han

havde giort Regning paa, og han havde vel ogsaa Adskilligt, som skulde klares, førend han kunde forlade Rom.

Til disse Hindringer kom der, som det synes, endnu en Fristelse, som han gierne gav efter for, da han neppe havde stor Lyst til at begive sig paa Hiemreisen.

Zoëga, som havde sin Slægt i Kiel og adskilligt at søge om hos den danske Regiering, havde allerede i flere Aar haft isinde at foretage en Reise til Danmark. Da han nu erfarede Thorvaldsens Beslutning, foreslog han ham, at udsætte Reisen, for at de kunde følges ad. Han omtaler dette, under 12te Junii 1802, i et Brev til Münter*): "Ich habe Hoffnung gegen das Ende des Winters mit Thorvaldsen zu reisen," og det er rimeligt, at Thorvaldsen med Glæde rettede sig efter sin lærde Ven, om ikke af anden Grund, saa for dog ikke at reise alene. Reisen blev altsaa udsat til næste Foraar.

Denne, tilsyneladende ubetydelige, Omstændighed har maaskee i sine Følger haft en ligesaa afgiørende Indflydelse paa vor Kunstners hele Fremtid, som det senere, saa ofte fremhævede, Besøg af Sir Thomas Hope. Thi ved at udsætte Reisen et halvt Aar, for at kunne giøre den i Fællesskab med Zoëga, indtraadte der nu en Periode, som var for lang til, at den kunde hengaa, uden at ogsaa Lysten til at arbeide igien indfandt sig.

Denne Lyst blev, da den indfandt sig, understøttet af en Tilskyndelse af et ganske nyt Slags.

I den Kunstnerkreds, hvori Thorvaldsen dagligt levede, var Talen stadigt om, hvad Nyt der produceredes i de for-

---

*) Welcker, Zoëga's Leben. II. 272.

stiellige Ateliers og Studier. Paa denne Tid havde en ung Billedhugger fra Stuttgart, Schweickle, vakt ualmindelig Opmærksomhed ved en Statue, Amor, og dette Arbeides Fortieneste kom saaledes ogsaa Thorvaldsen for Øre. Han gik hen for at see det, men fandt, at de Lovtaler, han havde hørt, vare overdrevne, og at, dersom Celebriteten laa saa nær for Haanden, kunde han ogsaa frembringe noget, der kunde fortiene at komme i Betragtning.

Den sønderslagne Jason reiste sig nu igien i hans Tanke, og inden man vidste noget deraf, havde han i sit Studio opbygget en Leermasse, hvoraf denne Heros skulde træde frem i overmenneskelig Størrelse.

Dette skete i Eftersommeren 1802 under Udsigter til, at det ikke vilde gaa denne Jason bedre, end den forrige. Men han vilde have den frem, saaledes som den stod for ham i Tanken, og hengav sig ganske i sit Værk, uden at lade sig forstyrre af dets rimelige Fremtid.

Da modtog han i November et Brev fra Abildgaard med Efterretning om, at man havde anviist ham det siette Aars Stipendium, og dette forandrede nu Forholdene betydeligt, thi nu saae han sig for nogen Tid betrygget og kunde med fuld Kraft og Ro giennemføre sit Arbeide.

Dette Brev fra Abildgaard lyder saaledes:

"Kiære Ven!

Kiøbenhavn, d. 4de Oct. 1802.

"Jeg kan ikke undlade at melde Dem, at Akademiet har ladet Dem udbetale deres 6te Aars Pension med 400 Rdlr., som efter al Formodning er afgaaet med forrige Post, og da disse 400 Rdlr. er alt, hvad De fortiden kan vente, da bliver det vel nødvendigt, at De med dem begiver Dem

paa Hiemreisen, ifald de ikke har noget Arbeide, hvorved De kan fortiene noget. Imidlertid skriver De strax til Akademiet, for at underrette samme, om De begiver Dem paa Hiemreisen, eller ei. De kan skrive udenpaa Brevet til mig, og da kan De lægge en aaben Seddel i samme til mig, hvori De skriver, hvad Alle ikke bør vide. — — —

— Saasnart jeg faaer at vide, naar De kan ventes hiem, vil jeg see, om jeg kunde opholde lidt Arbeide til Dem, og iøvrigt giøre, hvad jeg kan, som De vel veed.

— — —

Her er alting ved det Gamle; vore saakaldte Billedhuggere, endskiøndt de blot giøre Liigstene, vil gierne leve evindelig, om det kun lod sig giøre.

Hvad De endnu har liggende i Livorno, og hvad De endvidere maatte sende derhen, for at føres hertil, maa De give Vedkommende Ordre, ikke at sende med andre, end Danske Skibe, da det ellers vil koste Dem altformeget i Fragt.

Vores Minister, Bourke, som De har kiendt i Neapel, er reist herfra i forrige Uge, for at gaa til Madrid, men han reiser først til Paris, hvor han agter at opholde sig nogle Maaneder, og derfra reiser han til Florenz, hvor jeg formoder, han vil indtræffe først i tilkommende Aar. Dette har jeg ikke villet undlade at underrette Dem om, da jeg formoder, om han kan være Dem til nogen Tieneste, vil han giøre Noget for min Skyld.

Deres Fader var hos mig for kort siden, og jeg formoder, han lever vel. Den unge Stanley kommer til at reise til Foraaret; hvad der vil blive af ham, kommer an derpaa.

Lev nu vel, min gode Ven! og lad mig snart vide, naar jeg kan vente Dem, saa er jeg, nu som altid

Deres oprigtige Ven

Abildgaard."

At Thorvaldsen strax i Begyndelsen af Aaret 1803 paa ny har haft sin Statue Jason, dennegang i overnaturlig Størrelse, færdig i Model, eller dog saavidt, at den kunde blive Gienstand for almindelig Opmærksomhed, dette sees af de Efterretninger, som Fru Frederikke Brun, der paa den Tid levede i Rom, har meddeelt*).

Hun beretter nemlig, at hun i Januar 1803 var Vidne til den Virkning, dette Phænomen, der syntes nærmere at tilhøre de skiønneste Tider af den helleniske Kunst, end vor Tidsalder, giorde paa Beskueren; hvorledes den strænge Zoëga skienkede denne — den sidstfødte Antike — sit Bifald, og hvorledes Canova, da han førtes hen, for at see den unge, danske Billedhuggers Jason, overraskedes og yttrede: "Quest' opera di quel giovane danese è fatto in uno stilo nuovo e grandioso!"

Fru Bruns Nærværelse i Rom, og hendes Enthousiasme for en ung Kunstner, i hvem hun hilsede en berømt Landsmand, har upaatvivleligt ikke bidraget lidet til den rige Høst af Lovtale og Beundring, som nu fra alle Sider strømmede ned over Thorvaldsen.

At hun ogsaa har hiulpet Thorvaldsen til at faae Jason afstøbt i Gips, berettes af Fernow**), som var tilstede, og dette maa findes ganske rimeligt, skiøndt andre Beretninger giøre det tvivlsomt, at Modellen blev afformet, før dens endelige Skiebne var afgiort.

---

*) Morgenblatt f. geb. St. 1812. No. 192. Molbechs Athene. 1815. IV. Pag. 6,

**) Wielands N. T. Merkur. 1803. II. 314.

Ihenseende til dette Spørgsmaal har man fortalt en Anecdote, som vi ikke her kunne forbigaa, da den charakteriserer vor Kunstner.

Mange Aar efter, da Fru Brun atter var i Rom, og Thorvaldsen stod i sin fulde Kunstnerglands, besøgte en tydsk Fyrste Thorvaldsens Studier. Fru Brun var med i Selskabet, som af vor Kunstner blev ført om iblandt de opstillede Værker. Da man nærmede sig Jason, udbrød Digterinden selvbehageligt ved Tanken om dette Værks første Fremtræden: "Da steht mein Sohn! Nicht wahr, Thorvaldsen?"— Vor Kunstner, som fandt sig noget saaret ved disse Moderglæder, svarede tørt: "Er hat Ihnen nur wenig Geburtsschmerzen gekostet!"

I to Maaneder var Jason bleven beundret og havde modtaget mange Besøg, uden at det blev til videre. Kunstneren synes at have fældet den Dom over dette sit Værk, at det kunde henstaa, indtil der muligen aabnede sig en Leilighed til at faae det sendt efter ham til Danmark. Han selv maatte nu forlade Rom, og, da dette ikke kunde være anderledes, maatte det skee, førend de sidst modtagne Remisser vare altformeget angrebne.

I Midten af Marts d. A. — maaskee allerede til den 8de Marts — var Afreisen berammet. Zoëga havde maattet opgive sin Reiseplan; derimod havde Thorvaldsen giort Aftale med en preussisk Billedhugger, Hagemann, om at giøre Følgeskab med paa denne Reise.

Med en Vetturino havde de sluttet en Contract, og paa den bestemte Morgen holdt Vognen udenfor vor Kunstners Bolig i Via Felice. Kofferten var surret fast, og Alt var færdigt til Reisen, — kun lod Hagemann længe vente paa

sig. Omsider indfandt han sig, — men for at erklære, at han umuligt kunde afreise idag, da han ikke havde kunnet faae sit Pas i behørig Orden; Thorvaldsen vilde ikke reise alene; Reisen maatte derfor udsættes til næste Morgen, og Vetturinen bandede.

Men noget op paa Dagen indfandt en Leietiener sig i Studiet, for at skaffe en reisende, engelsk Herre Leilighed til at see den meget omtalte Statue af en dansk Billedhugger.

Thorvaldsen var selv tilstede, Sir Thomas Hope, en engelsk Banquier, blev modtagen, og Jason præsenteret.

Om Hope har kiendt Thorvaldsens critiske Stilling i Rom, vide vi ikke, og det behøver heller ikke at antages, da Kunstneren havde sin bedste Talsmand i sin Jason. Ved hans Spørgsmaal, hvormeget denne Statue vilde koste, udført i Marmor, har Thorvaldsen vistnok seet sin Fremtid dukke op som en skibbrudden Mand af den vaade Dødskamp. Han svarede med Bestemthed, at han vilde udføre den for 600 Zechiner. Hope maatte erklære, at dette var en ringe Priis for et saa betydeligt Arbeide, og Handelen var sluttet.

Vi have selv, efter tidligere, mindre paalidelige, Meddelelser berettet, at Hope strax tilbød, at ville betale denne Statue med 800 Zechiner, men dette maa vi nu, da Contracten og Hope's Breve ligge for os, berigtige derhen, at han lovede, naar Arbeidet leveredes færdigt, at ville lægge 200 Zechiner til den forlangte Betaling.

Saaledes fik vor Kunstner da endelig engang en ordentlig Bestilling, forsaavidt denne kunde kaldes en saadan; thi vi skulle strax i det Følgende see, at der ikke kunde være Tale om nogen synderlig Indtægt at vente for ham.

Men Hovedsagen var, at han ikke kom til at reise, og i denne Henseende havde altsaa Hagemanns Uefterrettelighed ligesaa stor Fortieneste som Hopes Bestilling.

Istedetfor næste Morgen at forlade Rom som en modfalden Pensionair uden synderligt Udbytte af Reisen, sluttede Thorvaldsen nu Contracten med Hope, hvilken vi her meddele aldeles saaledes, som den er fundet mellem hans Papirer:

"Moi soussigné je m'engage d'exécuter pour Mr. Thomas Hope de Londres en marbre statuaire de Carrara de la plus parfaite qualité, selon un modèle, actuellement existant dans mon étude, près de la Place Barberini, une Statue, haute de onze palmes romains, réprésentant Jason débout, portant d'une main sa lance, de l'autre la toison d'or, pour la somme de six cents Sequins Romains*), payables en quatre termes: le premier après l'achèvement du modèle, le second après l'arrivée à Rome du bloc destiné pour la Statue, le troisième après que celle-ci sera ébauchée, et le quatrième & dernier lorsqu'elle sera entiérement terminée.

Rome, le Mars 1803.

B. Thorvaldsen.

Reçu la Somme de Trois Cent Trente Ecus Romains en payement du premier terme de l'engagement énoncé ci-dessus.

Rome 23 Mars 1803.

B. Thorvaldsen.

---

*) 1320 Scudi.

E di piu ho ricevuto pr. ordine del. Sig. Patrizio Moir coprd Il Sig. Marino Torlonia Scudi Tre Cento Trenta moneta fina per la seconda rata.

Roma le 27 Agosto 1804.

B. Thorvaldsen.

E di più ho ricevuto pr. ordine del Sig. Patrizio Moir coprd Il Sig. Marino Torlonia Scudi Tre Cento Trenta moneta fina per la terza rata.

Roma le 27 Febr. 1805.

B. Thorvaldsen.

XXIX.

Thorvaldsens oekonomiske Forhold efter Bestillingen paa Jason. Udbyttet af de hiemsendte Arbeider. Consul Ulrichs Fordringer. Bernstorffs Buste. Jørgen West's Brev. Faderens Fortørnelse. Thorvaldsens Beklagelse. Et Skiendebrev fra den Gamle. De kiøbenhavnske Venner's Misfornøielse. Thorvaldsen henfalder til Melancholi. Anna Maria Uhdens Ægteskab. Forhold til hende. Jasons Rygte i Tydskland og i Kiøbenhavn.

Man er i Almindelighed tilbøielig til at tro, at Thorvaldsen, ved Hopes Bestilling paa Jason, strax kom paa den grønne Green; men det var ingenlunde Tilfældet. Som Contractens Paategninger vise, fik han strax den første Fierdedeel, 330 Scudi, udbetalt, men nu havde han af sine indskrænkede Midler at sørge for Indkiøb af en Marmorblok i Carrara, en Udgift, som, ifølge en senere afsluttet Contract med Brødrene Finelli og Enrico Keller i Carrara, (der overtoge at levere Marmorblokken og at uddrage Statuen af Punkterne) beløb sig til 650 Scudi, saa at Thorvaldsen for Halvdelen af den ham tilstaaede Sum havde overtaget en Forpligtelse, der i mange Aar efter hvilede trykkende paa ham.

De ham fra Akademiet senest tilsendte 400 Rdlr. bleve nu vel ikke brugte til Hiemreisen, men snarere til dermed at dække hans forlængede Ophold, saa at der neppe blev noget tilbage til at sætte i det ny Arbeide.

For intet af de hiemsendte Arbeider havde han modtaget den ringeste Indtægt; Rothes Buste stod endnu til Skue

hos Abildgaard, og af den seneste Sending af fem Marmorbuster, deriblandt Bernstorffs, fik han ligesaalidet, da de omsider, efter mange Besværligheder, vare landede i Kiøbenhavn.

Tvertimod, han fik kun Ubehageligheder og Udgifter deraf. Efterat nemlig ogsaa disse Kasser havde ligget en Tid paa Toldboden, uden at blive indclarerede, saa at flere af Marmorsagerne, der havde været udsatte for Fugtighed, havde faaet endeel Rustpletter, overraskedes vor Kunstner senere ved nærgaaende Fordringer paa ham, som han havde Nød med at fyldestgiøre.

Førend vi forlade denne Sag, maa vi endnu her i denne Forbindelse meddele det Arbeides Skiebne, af hvilket Thorvaldsen havde ventet sig den sikkreste Indtægt, nemlig Bernstorffs Buste.

Da denne i 1803 var udpakket og kommen i Abildgaards Værge, troede han bedst at finde en Kiøber, ved at fremstille den for den fornemme Verden. Efterat den var bleven præsenteret for Kronprindsen, blev den bragt til Grev Reventlow, hvor den opstilledes i hans Cabinet, og blev beundret som et mærkelig skiønt Arbeide af den unge, danske Kunstner. Der saaes den i Marts 1803, og der blev den staaende, indtil i Nov. 1808, da Reventlow tilfældigviis skrev et Brev til Thorvaldsen, hvori han blandt andet ytrer, at Bernstorffs Buste endnu staaer hos ham, uden at han veed dens Bestemmelse. Thorvaldsen modtog dette Brev, og svarede, at vel havde Bustens Bestemmelse været at sælges til Fordeel for hans gamle Fader, men da han nu var død*),

*) Gotskalk Thorvaldsen døde i Vartou d. 13de Junii 1805.

saa var det bedst, at Busten fik den Bestemmelse, "den allerede havde, nemlig at værdiges Hs. Excellences Gemak o. s. v."*).

I de samme Dage, da Lodbet var kastet, at Thorvaldsen blev i Rom, skrev hans Ven, Jørgen West, under 11te Marts 1803, et langt Brev til ham, hvoraf vi uddrage Følgende:

"Efter i fire Aar ikke at have hørt Noget fra Dig, uden paa anden og tredie Haand, uagtet jeg dog i 1799 eller 98 skrev Dig til, angaaende Tyge Rothes Buste, som Du skrev mig til skulde adresseres til mig, og jeg derfor skulde hæve Betaling, for dermed at assistere din Moder, har jeg siden ikke faaet Brev fra Dig. Jeg prøver derfor endnu engang, om disse faa Linier kan naa Dig.

Busten skal, efter Forvalter Sonios Sigende, være kommen til Prof. Abildgaard, men jeg veed Intet videre om det; jeg formoder derfor, at Abildgaard har hævet Betalingen derfor. Jeg har nogle Gange spurgt din Moder, om hun havde faaet noget deraf, men hun siger: Nei! Hun trænger til Hiælp i denne Tid, da din Fader har været syg en Tidlang og haver hele Vinteren Intet fortient. Jeg har sagt hende, at jeg med Fornøielse skulde understøtte hende, saameget jeg kunde, og derved er da den tungeste Steen lettet for hende; men, Stakkel! hun troer maaskee, jeg giør det med Uvillie, og det skulde giøre mig ondt, om hun ikke kiendte mig bedre.

Er der Haab om, at Du kan ventes hiem i Aar, saa skriv hende det til, da Intet græmmer hende mere, end hendes Bertels Udeblivelse. Jeg har hørt, at Du

*) Det i Museet værende Exemplar er formodentlig en Gientagelse, som senere blev bestilt af Baron v. Schubart, der af ganske private Grunde ikke kunde modtage den.

har at bestille i Rom, som er Aarsag i, at Du ikke kom forrige Aar, men i Aar er der vel sikker Formodning om, at Du kommer. — —

Skulde Du have faaet nogen Efterretning om ovennævnte Buste, kunde Du dog ved Leilighed meddele mig noget derom, da jeg ikke begriber Sammenhænget dermed, ligesaalidt som, hvorledes det er gaaet med nogle Smaating, som din Fader for en Tidlang talte om, at der ligeledes skulde komme, eller allerede vare komne, og, efter hans Sigende skulde afleveres til mig; men, som sagt, jeg har hverken bekommet det Ene eller det Andet. — —

Du skal faae noget at male*), naar Du kommer hiem. Min Svoger Hammer skrev til mig i Junii Maaned: ""Hvor er Thorvaldsen?"" og jeg ham tilbage: ""I Rom!"" Det var al den Underretning, jeg kunde give ham.

Jeg havde nær glemt Noget af det Nye, som kunde interessere Dig: Wiedewelts Plads er bleven besat med Dajon og Juels med Lorentzen; havde Du været hiemme, maaskee Du havde profiteret ved det.

Nu, Hilsen fra alle dine Bekiendtere, min Moder, Søskende, Friis, min Broder og Flere, som alle sige: ""Hvor S— bliver Thorvaldsen af!""

Min Kone beder Dig meget hilset og erindrer Dig om hendes og mit Portrait, og mine Børn spørge ofte, naar den Mand kommer, som hænger paa Væggen. Opfyld nu Alles Ønske og kom snart! —" —"

Dette Brev fra en af hans kiæreste Ungdomsvenner maa saameget mere have glædet Thorvaldsen, som han dog deraf paa anden Haand fik lidt at høre om sit Hiem i Kiøbenhavn. I halvandet Aar havde hans Fader, tildeels hindret ved Sygdom, ikke skrevet til ham, men deels ogsaa, fordi han var

*) Portraiter, at tegne.

vred over, at Bertel ikke holdt sit Løfte, men, trods de saa ofte gientagne Bønner, havde modtaget en Forlængelse af Stipendiet, uden at benytte det til Hiemreisen.

Dette Savn af Efterretninger fra de Gamle gik Thorvaldsen til Hierte, og en egenhændig Concept, som vi kun kunne meddele fragmentarisk, afgiver en Prøve af denne hans Stemning. Dette Brev synes at have være bestemt til hans Fader:

"Jeg har" skrev han, "med Længsel ventet efter Svar fra Dig paa mine to, sidste Breve, men forgieves. Sidstegang jeg tilskrev Hr. Justitsraad Abildgaard, lagde jeg deri et lidet Brev til Hr. Friis, hvori jeg ønskede at vide, om Du virkelig endnu var ved levende Live. Ikke heller paa den Maade har jeg kunnet erfare noget, da jeg dog er sikker paa, at det er ankommet, eftersom jeg har faaet Svar fra Abildgaard.

Jeg veed meget vel, at jeg fortiener Bebreidelse, for jeg ikke har skrevet oftere, men, ikke engang at blive svaret paa de faa Gange, jeg har skrevet, begriber jeg ikke — —"

Men omsider kom der dog et Brev fra den Gamle, og dette udtaler tydeligt Fortredelighed over hans skuffede Forventninger.

Gotskalk Thorvaldsen skrev nemlig saaledes, under d. 3die Mai 1803:

"Kiære Søn!

"Omsonst har jeg længe ventet at see Dig i dit Fædreneland, omsonst har jeg ventet Efterretning fra Dig. Din lange Fraværelse har paadraget mig mange Bekymringer og din Moder en bestandig Svaghed. Lykken venter Dig med aabne Arme, og Du forkaster koldsindig dens ædle

Tilbud. Du veed vel de Forandringer, som ere skete i Academiet. Naar der er blevet talt paa din Fordeel, har Svaret været: "Hvor er han?"

Der ere adskillige, som have fundet deres Fornøielse i at indbilde din Moder, at Du kom ei mere. Du kiender hendes Lettroenhed; jeg har forestillet hende, at det var langtfra Din Charakteer, at være af den vanartede Slægt, men ligefuldt har hendes Længsel voret i Dages Tal.

Jeg vilde ønske os den Glæde, at see Dig vel, saa vilde Sorgen svinde bort!

Din gode Ven*), som medbringer dette Brev, vil bedre kunne fortælle Dig alle Kiøbenhavns Nyheder.

Din tro Tiener, Pudelen, længes og efter dit Komme!

Jeg ønsker Dig, at leve vel, men helst i Kiøbenhavn.

Jeg forbliver din hengivne F

G. Thorvaldsen."

Kbhvn, d. 3 Mai 1803.

Lignende Bebreidelser, som dem, dette Brev indeholder, lod ogsaa til ham fra flere af hans kiøbenhavnske Venner, altsom det erfaredes, at han nu havde bestemt, at blive i Rom; i et af de Breve, han modtog, hed det ligefrem, "at alle hans Venner vare vrede paa ham, forbi han ikke kom hiem!"

Under disse mindre glædelige, private og oekonomiske, Forhold var hans Sundhed nu saa angreben, at han henfaldt i en Melancholi, som hans Omgangsvenner ikke kunde adsprede, og hvis egentlige Grund de forgieves søgte at udfinde. En af dem kom dog formodentlig Sandheden temmelig nær,

*) Formodentlig Theatermaler Wallich.

da han, i sin Bestræbelse for at udforske, "hvoraf det slette Humeur og denne Utilfredshed med sig selv reiste sig," giorde Thorvaldsen det Samvittigheds Spørgsmaal: "Er her ikke en Smule Fruentimmer med i Spillet?"

For os, som ønskede, nogenlunde at samle disse løsrevne Traade, finder denne Vennens Formodning en høi Grad af Sandsynlighed.

Den Elskede fra Sommeraftenerne i Genzano havde, som det synes, paa denne Tid, rakt en mere velhavende Mand sin Haand i formeligt Ægteskab. Men Thorvaldsens Forhold til Anna Maria Uhden var derfor dog ikke ganske hævet. Om det trykkede Thorvaldsen, endnu at staa i denne Forbindelse, uden at have Kraft til at rive sig løs, eller om han sørgede over, at Ægtemanden førte sin unge Kone fra Rom til Florents, derom vide vi Intet at anføre. Imidlertid, — saaledes har man i det mindste fortalt, — kom den ægteskabelige Lykke for dette Ægtepar ikke til Blomstring i Florents, og Forholdet imellem dem var og blev af saadan Natur, at denne Forbindelse ikke kunde have lang Varighed. Dette skal den listige Romerinde have forudseet; itide skal hun have taget det Løfte af sin ulovlige Elsker, at han forpligtede sig til at sørge for hendes Fremtid, hvis hendes Mand, som det kunde ventes, forlod hende. Uveiret brød løs i Florents, og Thorvaldsen var nu nærmere knyttet til hende ved sit Løfte.

Et Spor af denne Catastrophe, som nok maa have fundet Sted paa denne Tid, tro vi at have forefundet i en mysteriøs Skrivelse til Thorvaldsen, dat. 12te Junii 1803, fra en Geistlig, Fra Luigi Formenti i Klosteret Sta Maria della

Stella i Albano. Saavidt vi kunne skiønne, indeholder denne Skrivelse en formelig Stævning til Thorvaldsen, at indfinde sig i et Anliggende betræffende "S^{gra} Anna Maria Uhden."

Fra dette Tidspunkt ligger dette Forhold som en mørk Traad, indflettet i vor Kunstners øvrige Liv.

Saaledes stod det med Thorvaldsen paa den Tid, da Rygtet om hans Jason drog seierrigt fra Rom ud i Verden, og mange Kunstforstandige allerede i ham hilsede Gienføderen af den tabte, antike Kunst.

Vi finde ikke noget Spor af Overraskelse ved denne Kunstnyhed i Kiøbenhavn, men rigtignok heller ikke noget Spor af nogenslags Indberetning derom fra Kunstnerens Side.

I Tydskland forkyndte Fernow*) denne Kunstnyhed, og Fru Frederikke Brun ledsagede hans Beretning med Digtet: "Thorvaldsens Jason." I Danmark var det Thorvaldsens "gode Ven" Knud Lyne Rahbek forbeholdt, at giøre den første Anmeldelse herom til sine Landsmænd. Han optog nemlig**) af Kotzebues "Der Freymüthige" en Artikel, hvori Forfatteren vel indrømmer, at dette Arbeide af en Billedhugger fra Kiøbenhavn gierne kan have sin Fortieneste og røbe "Studium af Colosserne paa Montecavallo," uden at man derfor behøver at sammenligne denne "montecavalliske Jason" med Canovas Mesterværk, Theseus og Minotauros.

*) Wieland, Neuer Teutscher Mercur. 1803. II. Pag. 314 og 485.

**) Minerva. 1803. Junii. Pag. 337.

Men saameget erfarede man dog i Kiøbenhavn af Kotzebues Artikel, at den hidtil saalidet bemærkede Jason, der allerede en Gang var faldet tilbage til det Støv, hvoraf den var tagen, nu havde reist sig igien, og at den næsten ligesaalidet bemærkede Kunstner allerede havde vundet sig et Parti i Kunstliteraturen imod den længe berømte Canova's Tilhængere.

XXX.

Bekiendtskab med Baron Schubart. Architecten Charles Stanley. Indbydelse til Neapel. Thorvaldsens Brev til Ch. Stanley. Grevinde Woronzoff i Rom. Buster af Prindsesse Galizin og af Grev Woronzoff. Bestillinger paa en Bacchus, en Ganymed, en Gruppe: Amor og Psyche, en Venus og en Apollo. Wilh. Humboldt i Rom. Landsmænd i Rom. Grev Adam Moltke. Bestilling paa en Apollo og paa en Ariadne. Adam Moltkes Buste.

Det var dog i Sommerens Løb lykkedes Vennerne i Rom, at faae Thorvaldsen til at styrke sit svage Helbred, ved i nogen Tid at flytte til Albano. Da han henimod Efteraaret kom derfra tilbage til Rom, traf han en dansk Familie, som mødte ham med saamegen Velvillie og Omhu, at han for de nærmest foreliggende Aar næsten udelukkende knyttede sig til den.

Det var den daværende danske Minister ved det Neapolitanske Hof, Baron von Schubart, som med sin Gemalinde havde giort en Udflugt fra Neapel, for i nogen Tid at dvæle mellem Roms Kunstnere og Kunstvenner.

Baron Schubarts Personlighed er heel vel kiendt af hans Samtid og vel ogsaa tilstrækkeligt for den nærmeste Eftertid. Vi skulle derfor ikke forsøge paa, her at give Læseren en Characteristik af en af Naturen vistnok hiertensgod og velvillig Mand, som i en ualmindelig høi Grad bar sin Tids og sin Stands Svagheder til Skue.

De Egenskaber, som stærkest fremtraadte hos ham, ville vi imidlertid ikke kunne undgaa at lægge for Dagen, da han

dog her selv maa fremtræde med mange Skrøbeligheder i sine egne Breve, hvilke vi ikke kunne undgaa at meddele. Imidlertid vil det dog tillige deraf fremgaa, at, som han var, eller syntes at være, har han af Thorvaldsen i al Fald den Lov og den Fortieneste, at i hans Huus, ved hans og Familiens kiærlige Pleie, lykkedes det at styrke og bevare vor Kunstners Livstraad paa en Tid, da den var udspundet saa fiin, at den var ikke langtfra at briste.

Schubart kiendte allerede, førend han kom til Rom den Navnkundighed, som den unge, danske Billedhugger havde indlagt sig, og han har upaatvivlelig brændt af Begierlighed efter at hilse paa ham i de mest smigrende Udtryk. Men dog har det neppe været Jason, som først stiftede dette Bekiendtskab, men snarere en ulykkelig, værkbrudden, dansk Kunstner, Architecten Charles Stanley, der som Pensionair var ankommen syg til Neapel og hos Schubart havde fundet endeel af den Trøst og Bistand, han høiligen trængte til.

Stanley var nemlig fra Akademiet i Kiøbenhavn en Ven af Thorvaldsen. Allerede 1795 var den store Guldmedaille ham tilkiendt, men om Reisestipendiet havde han maattet søge forgieves indtil 1802, da han med Glæde ilede til Italien, hvor han haabede, i Kunsten og i Livet, at slutte sig nærmere til sin Ven Thorvaldsen.

Fra sit Sygeleie i Neapel havde han allerede skrevet mange Breve til Thorvaldsen og stadigt omtalt Baron Schubarts "Fortræffelighed," ligesom han ogsaa for Schubart jevnligt havde holdt Thorvaldsens Lovtale.

Det var derfor en naturlig Følge af disse Forhold, at da Schubart kom til Rom, opsøgte han strax Stanley's

Ven, "den danske Phidias," for at giøre hans Bekiendtskab og at tiene ham paa alle mulige Maader.

Bekiendtskabet var hurtigt giort. Vor svage og sygelige Thorvaldsen blev nu indført i alle de høiere Cirkler, som Schubart, ifølge sin Stand og sine selskabelige Sympathier, freqventerede. Saaledes giorde Thorvaldsen nu Bekiendtskab med Baron Wilh. Humboldt og hans Familie, og i dette Huus, der i Rom samlede det mest Udmærkede af den reisende Verden, stiftede han efterhaanden Bekiendtskaber, som fik betydelig Indflydelse paa hans følgende Kunstnervirksomhed.

Da Schubart ved Vinterens Nærmelse atter skulde drage tilbage til Neapel, var det ham meget om at giøre, at faae Thorvaldsen til at følge med, deels fordi det vilde være gavnligt for hans Helbred, deels fordi han vidste, at det vilde glæde den syge Stanley. Men Forholdene tillod neppe vor Kunstner paa den Tid at forlade Rom; han afslog dette Tilbud, men lovede dog, at han snart skulde indfinde sig i Neapel, for at benytte den venlige Indbydelse.

Ved dette Løfte holdt Schubart fast, og mindede Thorvaldsen derom i et Brev, han skrev til ham fra Neapel, d. 12te Nov. 1803, og hvoraf vi her uddrage Følgende:

— "Vi glæde os ved den Tanke, at vi og her kan dele vore Følelser med vore Venner, da Vort Huus er saa rummeligt, saa vel forsynet med alt det nødvendige, at Deres Kammer, min gode Landsmand! staaer alt ganske færdigt, og vi med Længsel vil oppebie det lykkelige Øieblik, da De vil tilbringe nogen Tid i vores venskabelige Kreds.

Men hvorledes Thorvaldsens oekonomiske Omstændigheder maa have været paa den Tid, kan man ogsaa slutte sig til deraf, at Schubart vel indsaa, at skulde Thorvaldsen kunne komme til Neapel, saa maatte der først sørges for, at han fik nogle Reisepenge. Han vedbliver nemlig:

Mr. de Torlonia, som vil lade Dem ihænde dette Brev, vil tillige imod Deres Quittering udbetale Dem 60 Scudi, hvoraf De vil tage det fornødne til Reisen hid og beholde det øvrige paa Afslag af den mig lovede Buste*).

Jeg giør til Vilkaar af vorés, sidst i Rom stiftede Venskab, at De ikke opsætter Deres Ankomst til Neapel, da det desuden var mig kiærere, at De kom nu, saasom jeg venter sildigere Mathæi, min Svoger og maaskee Humboldt. Lad Dem ikke forlede af denne sidste til at oppebie hans Ankomst; thi De veed jo, hvorledes det gaaer med Diplomaterne, som stedse finde Forhindringer og sieldent kunne udføre endog deres stiønneste Planer. Kom De paa Deres egen Haand! Tag en rask Beslutning, og vær forsikkret om, at De med sand og oprigtig Venskab skal blive imodtaget. Min Jacqueline**) glædes iligemaade over deres Ankomst og beder Dem, at tage et Par Tegninger af Figurer med. Jeg ønskede den af Gallieren med det dræbte Fruentimmer, som staaer i Villa — — — jeg har glemt, om den hedder Lodovisi, eller anderledens, men De veed det; thi vi talede om denne herlige Gruppe.

Kom snart og bered Dem paa at oprette Æskulap et Monument; thi vistnok vil De finde Sundhed i Parthenopiens yndige Hovedstad."

---

*) En Gientagelse af Bernstorffs Buste i Marmor.

**) Baronesse Schubart.

Men det Haab, som Schubart havde bragt Stanley paa hans Sygeleie, at Thorvaldsen snart vilde komme, gik endnu ikke i Opfyldelse. Derimod synes Thorvaldsen at have opfordret Stanley til, at han skulde see til, om han ikke kunde komme til Rom, og en Concept til et saadant Brev, der maa være fra denne Tid, kunne vi her ikke forbigaa at meddele.

Thorvaldsens egenhændige Blyantsconcept lyder saaledes:

"Det giør mig inderlig ondt at høre, at Du endnu ikke er helbredet; men hav Taalmodighed, gode Ven! en saadan langvarig Sygdom helbredes lidt efter lidt, og derfor troer jeg, at Du ikke skulde opholde Dig længere i Neapel, da Du formodentlig har seet alt det Betydeligste, hvad der er, og naar Du kom til Rom, saa haaber jeg, da jeg er bekiendt med alle de Mærkværdigheder, som her er at see (— —) befinder Du Dig vist bedre og saaledes med Din Ven kan arbeide og profitere af alt, hvad Du har seet.

Det er Længsel efter at have Dig i mine Arme, som faaer mig til at skrive saaledes; Du maa ellers bedst vide, hvad Du saa giør og derefter rette Dig.

Glem ikke, bedste Ven! saasnart Du kan, gaa til vor gode Baron Schubart, og tak ham for al den Godhed, han beviser mig. Det er mig ikke muligt at skrive det, jeg føler, til denne fortræffelige Mand, og derfor beder jeg Dig som min Ven, at udrette det for mig, som det var for Dig selv.

Dersom Din Sygdom skulde holde Dig, som Gud forbyde, noget længere i Neapel, saa skriv mig til imellem, og vær altid min Ven, som jeg bestandig skal være

Din

T."

I sin Forlegenhed ved at skulle paa en høflig Maade besvare Baron Schubarts artige Indbydelse benyttede Thorvaldsen desuden sin Ven Zoëga til at melde, at han ikke kunde komme og at anføre den Omstændighed, som nu hindrede ham deri.

En russisk Grevinde, Woronzoff, var nemlig paa denne Tid ankommen til Rom med nogle Slægtninge, en Prindsesse Galizin og en Grev Woronzoff. Vor Kunstners unge Rygte havde ført disse Personer til hans Studio, og der var allerede Tale om Bestillinger paa Arbeider, hun vilde lade Thorvaldsen udføre, naar hun først havde giennemseet hans Tegninger og deraf giort sit Udvalg.

Den første Bestilling, som hun giorde, var paa to Statuer og en Gruppe, alt i Marmor, nemlig en Bacchus, en Ganymed og en Gruppe Amor og Psyche. Contracten, som fastsatte en Priis paa hver af Statuerne til 400 Scudi, var endnu ikke afsluttet hos Torlonia, da Grevinden udvidede denne Bestilling til endnu to andre Statuer efter Tegninger, som vare hende forelagte, nemlig en Venus og en Apollo.

Saaledes havde Thorvaldsen paa engang Hænderne fulde af Bestillinger for de første Aar, men mismodig og svag, som han endnu var, hengik Tiden, uden at han foretog sig andet end et Par Buster, Prindsesse Galizins og Grev Woronzoffs, som han maatte modelere, førend denne Familie forlod Rom.

I Vintermaanederne, som han tilbragte, omgivet af sine Landsmænd, Historiemaleren Lund, Architecterne P. Malling og Hornbech og Theatermaler Wallich, havde han desuden den Glæde atter at stifte Bekiendtskab med en Familie fra

Norden, til hvilken han sluttede sig med megen Hengivenhed, og som han altid bevarede i den kiærligste Erindring. Hos Grev Adam Moltke og hans Gemalinde mødte hans Kunst den værdigste Opmuntring; og hans daglige Liv den ædleste Adspredelse. Ogsaa denne Reisende forøgede Antallet af de giorte Bestillinger. Grev Moltke overdrog ham at udføre i Marmor en Statue Apollo, formodentlig en Gientagelse af den allerede af Grevinde Woronzoff bestilte, og en anden Statue, Ariadne. Men inden vor Kunstner kom saavidt, at han kunde tænke paa Udførelsen af disse Arbeider, var Bestillingernes Antal saa rigeligt indstrømmede, at disse sidstnævnte under de vexlende Forhold gandske synes forglemte.

Derimod udsatte vor Kunstner ikke at modelere Grev Adam Moltkes Buste, medens han endnu var i Rom. Men først efter mange Aars Forløb, da Grev Moltke var afgaaet ved Døden, fandtes Busten udført i Marmor og blev modtaget af Sønnen, Grev Carl Moltke til Nütschau.

XXXI.

Baron Schubarts Bestræbelser for Thorvaldsen. Et Brev til Grevinde Charlotte Schimmelmann fra Thorvaldsen. Baronesse Schubart. Fragment af et Brev om Thorvaldsens Forfatning. Thorvaldsen er som Kunstner uvirksom, men studerer dansk Grammatik og Retskrivning.

Baron Schubart, som endnu ikke havde fundet Leilighed til at giøre noget for Thorvaldsens Opmuntring og Helbredelse, havde imidlertid forfulgt en, allerede i Rom udkastet, Plan til at skaffe ham en Beskyttelse i Fædrenelandet, som det syntes ham, at han hidtil havde savnet.

I sin enthousiastiske Beundring for en Landsmand, der vilde kunne kaste saa megen Glands tilbage paa enhver Beskytter, havde han allerede under det korte Samliv i Rom lovet Thorvaldsen, at ville anvende al sin Indflydelse til hans Bedste, og dette Løfte byggede han især paa sine meget formaaende Slægtninge, — navnlig paa sin Søster, Grevinde Charlotte af Schimmelmann.

Som bekiendt, var det Schimmelmannske Huus paa den Tid et Centralpunkt i Kiøbenhavn for den høieste, æsthetiske Dannelse, og Grevinden ikke alene i nær Berørelse med Hoffet, men tillige stillet i en Nimbus af denne nordiske Hovedstads eminenteste Digtere, Kunstnere og skiønne Aander.

Det gialdt altsaa om at skaffe Thorvaldsens hidtil lidet bekiendte Navn ind i denne Sphære, saa vilde alt det øvrige følge af sig selv. Der udfordredes først, at vor Kunstner

ydmygt fremstillede sig i et Brev til hendes Naade som aldeles uværdig den Beskiermelse, han attraaede; dette Brev maatte skrives paa Fransk, i de bedst valgte Udtryk, altsaa langt overstige vor Kunstners Evne.

Men ogsaa i denne Henseende lovede Baron Schubart ham sin Hiælp. Concepten skulde blive ham sendt; han behøvede da blot at afskrive den og at sende Schubart Brevet, saa skulde det af ham blive besørget efter Bestemmelsen.

Det maa ikke overraske, om det bemærkes, at dette Brev, som vi nu skulde meddele, indsmugler en lille Lovtale over den forfængelige Beskytter; han er ikke destomindre selv Concipisten, — derfor borger baade Aanden og Haanden — og til Saadant vil man efterhaanden blive vant i hans følgende Breve.

Thorvaldsen skrev altsaa paa denne Maade saaledes til Grevinde Schimmelmann.

à Rome le 7 Nov. 1803.

Madame la Comtesse!

Pardon si un inconnu ose s'adresser à Vous, mais on dit, que Vous êtes si bonne, si sensible aux malheurs d'autrui, et si j'en juge d'après l'excellent coeur de Votre frère, je dois Vous supposer la Dame la plus accomplie qui puisse exister. On m'a toujours dit, Madame la Comtesse! que Vous ne cessiez de faire le bien, que Vous Vous intéressiez aux arts, aux artistes et à ceux, qui ont des talents. Les miens ne sont en vérité pas fort grands, mais je sens, que si le destin se lasse de me persécuter, je ne serai pas in-

digne d'être Votre compatriote, Madame la Comtesse! Je sais que Monsieur Votre frère Vous a parlé de moi, de mes ouvrages et de mes malheurs. Il Vous aura dit ce que son coeur sensible lui aura inspiré, et je suis bien persuadé, qu'il Vous a trop dit, mais je ne Vous cache pas, que si par Vos bontés je pouvois trouver de quoi vivre encore deux ans, je deviendrais un artiste habile.

Vous voyez, Madame la Comtesse, que j'ose Vous parler avec franchise, même aux dépens de la modestie, et cela Vous prouve, combien ma confiance en Vous est grande. Si le Roi m'accorde quelques secours, je m'engagerai à travailler pour Sa Majesté. On n'a qu'à me donner le sujet que j'exécuterai avec enthousiasme, puisqu'il s'agira de me rendre digne de Votre bienveillance. Les frais du marbre devroient être pour le compte de la Cour, parceque je n'ai aucun moyen pour y suppléer moi même, mais l'ouvrage seroit exécuté à raison de ce qu'on me donneroit annuellement et pour m'acquitter envers un Gouvernement paternel, qui ne me doit rien, mais auquel je dois tout le bonheur qu'il répand sur ma chère patrie.

Ma hardiesse est grande, Madame la Comtesse! de m'adresser à Vous, mais Votre bonté est plus grande encore, et cela me rassure. D'ailleurs c'est Mr Votre frère qui m'a donné du courage, et c'est lui qui me permet de Vous écrire, tandis que je n'ose pas même m'adresser à Son

Excellence le Comte Reventlow, qui fut de tout temps mon protecteur, et moins encore à Son Excellence Monsieur le Comte, Votre Epoux, quoique je sache, qu'il a la plus belle âme et le caractère le plus noble.

J'ai l'honneur de signer avec le plus profond respect et la plus grande admiration, Madame la Comtesse,

Votre très humble, très obéissant
Serviteur

At denne sade, krybende, Thorvaldsen i enhver Henseende uværdige, Skrivelse virkelig er bleven underskrevet og afsendt, tør man desværre ikke drage i Tvivl, da det i det Følgende vil sees, at den er modtaget.

Paa en langt ædlere og værdigere Maade, end Gemalen, synes Baronesse Schubart, der indtil sin Død var Thorvaldsen en omhyggelig og kiærlig Veninde, at have arbeidet for hans Sag. . . . . . .

Thi hende tro vi at maatte tillægge Forfatterskabet af et Brev, dat. Naples, 10de Jan. 1804, hvoraf vi blandt Thorvaldsens Papirer have fundet følgende Fragment:

. . . .

"Si l'on encourage à présent Thorvaldsen et qu'il n'a pas besoin de penser au (—) nécessaire, il deviendra le Praxiteles de son siècle, très digne de remplacer un jour Canova, lorsque l'âge mettra des bornes à l'activité de celui-ci. Déjà le Jason de Thorvaldsen annonce plus de

génie que le Persée de Canova, on en convient à Rome — — —

Cependant notre Thorvaldsen risque de tomber en mélancolie et de devenir inutile, si on ne relève son courage; il aurait besoin pour sa santé d'une nourriture plus succulente que celle des jeunes artistes à Rome, qui souvent — — — sont exposés à des maladies, ce qui a été le cas de Thorvaldsen déjà. Il est rangé, econome et de bonnes moeurs; il ne demandera point du superflu — — — — — — — — — — — — — — — —

Næsten i et heelt Aar havde Thorvaldsen været syg, tungsindig og uvirksom. Men i vore Bestræbelser for at følge hans offentlige og private Liv i enhver af dets Folder, overraskes vi ved at finde Spor af et Studium og en Beskæftigelse, som han paa denne Tid dog synes at have dyrket og øvet, og det i en Sphære, som er den meest paafaldende. Eller er det maaskee ikke overraskende at opdage, at vor Kunstner, paa samme Tid, han er isærd med at vinde europæisk Berømthed som Billedhugger, anvender en Deel af sin Tid i Rom paa at studere — dansk Grammatik og Retskrivning?

Med nogen Anstrengelse havde han allerede kunnet skrive en antagelig god Haandskrift. Dette havde han, efter Begges Skrifttræk at dømme, lært af sin Fader. Men i Omgivelse af Mænd og Qvinder af den høiere Dannelse, var dette ham ikke længer nok, og altfor ofte maatte han føle, at der ved Siden af hans Kunstfærdighed, dog endnu var Et og

Andet, som han desværre ikke havde lært, men som det vilde være godt og behageligt, om han endnu kunde lære. Saaledes førtes han formodentlig under Zoëga's Anviisning og Opmuntring til, ved Hiælp af Oversættelser, at giøre Bekiendtskab med Homer og et Par andre Klassikkere, og dertil har han vel været saa meget villigere, som han snart maatte erfare, at hans Kunstnervirksomhed krævede disse Anstrengelser. Men i Italien, hvor han dog nu agtede at forblive for det Første, — i Italien at lægge sig efter at skrive Dansk, dette synes at ligge ham fiernere,, end det meste Andet! Dog, tiltrods for den Ulyst han altid tidligere havde yttret mod at lære noget Sligt, har han paa denne Tid, mindre oplagt til at bruge sin Tid i Værkstedet, benyttet den danske Grammatik, han havde med sig, til at indprente sig de vigtigste af Retskrivningens Regler, da han saa haabede, at kunne undvære Andres Hiælp, naar han engang imellem skulde have et Brev skrevet.

Vort Beviis for denne anførte Mening er hverken mere eller mindre end dette, at vi blandt hans Concepter og Breve fra denne Tid nu og da forefinde næsten hele Ark, egenhændigt beskrevne med grammatikalske Regler, for Ex. om Artiklens Brug, om Dannelsen af Genitiv, o. s. v., udspekkede med Exempler, og desuden Afskrifter, tagne ud af en eller anden, dansk Roman, — maaskee af "Ildegerte," som han jo ogsaa havde med sig, — hvis Hensigt kun kan have været Øvelse i Sproget.

Hvis vi ikke feile, har Danmark ikke andet Bevis nødigt mod alle dem, som have villet bestride hans Danskhed, end dette ene.

XXXII.

Anbefalingerne begynde at virke i Kiøbenhavn. Thorvaldsens Moders Død. Abildgaards Brev til Thorvaldsen. Thorvaldsens Svar. Forholdet mellem Thorvaldsen og Abildgaard synes at strammes. Fragment af et Brev til Faderen.

Da Grevinde Schimmelmann i Kiøbenhavn havde modtaget sin Broders enthousiastiske Brev, hvori Thorvaldsens Afskrift af den foranførte Concept var blevet hende præsenteret, lod hun Abildgaard kalde til sig og overlagde nu med ham, hvad man kunde giøre til den unge Kunstners Bedste.

Abildgaards Indflydelse var imidlertid fortrængt af en anden Magthaver i Kunstens Rige, og de nuværende Forhold giorde ham det saameget mere vanskeligt, nu at virke noget for Thorvaldsen, som han, for at kunne dette, maatte ind paa denne ny Magthavers Territorium og savnede netop der al Indflydelse. Christiansborgs Slots Gienopbyggelse var overdraget Architecten, Professor Christian Frederik Hansen, og af ham vilde det især være afhængigt, hvorvidt Thorvaldsen skulde kunne finde Beskæftigelse ved dette Slots Dekoration. Imidlertid lovede Grevinde Schimmelmann, at interessere sin Mand og sin Svoger, Grev Reventlow, for Sagen, og Abildgaard overtog at henvende sig til Kronprinds Frederik, og at præsentere ham nogle af Thorvaldsens hiemsendte Arbeider.

I de samme Dage, da disse Thorvaldsens Anliggender forhandledes i de fornemme Sale, standsedes Længselsklagen

efter den elskede Bertel i det fattige og uhyggelige Hiem, da Thorvaldsens Moder for evigt lukkede sine forgrædte Dine.

Det Budskab, Thorvaldsen modtog med denne Hiertesorg, blev bragt ham paa en meget uskaansom og ligegyldig Maade af hans Ven Abildgaard, og det synes, at Thorvaldsen, i hvor meget han end følte sig ham forpligtet, fra denne Tid af nærede en bitter Følelse, som han, under disse Omstændigheder, dog ikke turde lade komme til Udbrud.

Abildgaard skrev til Thorvaldsen, som følger:

"Kiært Ven!

17 Januar 1804.

"Uagtet jeg ikke hører noget fra Dem, uden paa anden Haand, saa kan jeg ikke undlade at tilkiendegive Dem den Glæde, jeg føler ved den Fremgang, De har giort, da jeg uforandret er deres oprigtige Ven.

De Buster, De har sendt mig, har jeg nu først faaet, men de ere blevne meget bedærvede af dybe Rustpletter, da Kasserne have staaet under aaben Himmel i 15 Maaneder, mig uafvidende. Tak for Rafael, som er mindre beskadiget, end alle de andre. Lad mig vide, hvad jeg maa sælge de tilsendte Buster for, eller om nogle af dem har Bestemmelse. Jeg har forevist dem ved Hoffet, og de staae alle hos Kronprindsen, og da man har besluttet, at give Dem Arbeide ved Slottet, som nu skal bygges, har jeg foreslaaet, at man skulde lade Dem giøre dette Arbeide i Rom, som har fundet Bifald. Lad mig nu vide, om De er dermed tilfreds, som jeg dog haaber, da her ikke er et Menneske, der kan arbeide i Marmor, saa at De kunde være tient dermed.

Om De ikke allerede veed det, vil jeg herved lade Dem vide, Deres Moder er død og begraven for en 14ten Dage siden; naar deres Fader trænger, kom-

mer han til mig, og jeg giver ham den Understøttelse, jeg formaaer, som jeg for Fremtiden skal vedblive for Deres Skyld.

Naar De skriver mig til, vil jeg bede Dem, lade mig vide, hvad en Buste, som en af dem, De har sendt, kunde koste med Marmor og Arbeidsløn for en god Arbeider, der giorde den under Deres Opsigt. NB. De maatte ikke fortiene noget derved, da det er for mig selv, og jeg har ikke Raad at betale Dem, som jeg gierne vilde.

Bliv saa lykkelig, som jeg ønsker Dem, der altid er

Deres uforanderlige Ven

Abildgaard."

Sin Uvillie mod Abildgaard over dette Brev dulgte Thorvaldsen fortiden, saa godt han kunde, ved ikke med et Ord at omtale Moderens Død i det Brev, han derpaa skrev til ham:

Rom, d. 25 Februar 1804.

"De maa tilgive, at jeg i saa lang Tid ikke har skrevet Dem til; jeg har været næsten et heelt Aar saa syg, at jeg ikke har kunnet arbeide og af den Aarsag saa melancholsk, at jeg endnu mindre har kunnet sætte mig til at skrive. Dog er jeg nu noget bedre og har igien begyndt at arbeide lidt.

Busterne vare alle giorte paa Speculation, de til Hr. Justitsraaden undtagne, og en anden af Ministeren Bourke i Madrid, for hvilken jeg alt har modtaget Betaling. Jeg veed ikke, om Hr. Capitain Berger, efter mit Brev til ham, har udtaget den af Kassen; hvis ikke, beder jeg, at De ville være saa god at besørge ham den tilsendt med en sikker Leilighed. Hvad de øvrige angaaer, overlader jeg ganske til Dem at giøre dermed, som De bedst synes. Jeg veed ikke, hvormeget af Omkostningerne for Fragt og deslige, der vil komme paa min Side,

da jeg formoder, at Akademiet betaler det, som jeg har bestemt til at forevises Samme. Skulde De kunne giøre noget mere ud af Busterne, saa ønsker jeg, at De ville anvende det paa min Fader, da jeg ikke endnu har været istand til at kunne bidrage noget til mine Forældres Bedste. Jeg takker Justitsraaden for den Godhed De har haft for Dem.

En Buste af den Størrelse, som de, jeg har sendt, vil omtrent koste 30—40 Piastre. Imidlertid er De saa god, at lade mig vide, hvilke De ønsker, da De vist skulle blive besørgede paa det oekonomiskeste.

Endnu maa jeg takke Dem for Deres Anbefaling til Slottets Arbeide, som jeg vist skal udføre med al mulig Flid.

Hr. Baron Schubart, (som har seet min bedrøvelige Forfatning), har lovet at giøre Alt muligt for mig; naar De nu med deres sædvanlige Godhed, som jeg ogsaa erkiender af Deres Anbefaling til Slottets Arbeide, vil bidrage til mit Bedste, saa troer jeg vist, jeg kunde udføre Arbeidet for billigere Priis her, end i Kiøbenhavn.

Jeg anbefaler mig fremdeles Deres Godhed og henlever

Deres forbundne

Thorvaldsen."

Til
Hr. Justitsraad N. Abildgaard.

Efter det første, smertelige Indtryk af Moderens Død, maatte vel Thorvaldsens Tanker vende sig til Faderen, hvis nærværende Stilling, efter Abildgaards Yttringer om ham, var meget mislig. At han selv ikke havde skrevet og meldt Sønnen dette Dødsfald, græmmede og ærgrede ham saameget mere, da det, naar han dog ikke var ude af Stand til at skrive, kun var at forklare af, at han endnu var vred, forbi

Bertel havde været "saa vanartet" at han ikke havde holdt sit Løfte og var kommen tilbage, for at indtage Wiedewelts Plads i Akademiet.

I denne Forfatning har Thorvaldsen i det mindste taget den Beslutning at skrive til sin Fader, for af ham at erholde nogen nærmere Beretning, men, da vi kun have forefundet en ufuldendt Concept til et saadant Brev, er det maaskee ogsaa kun blevet derved:

"Gode Fader!

"Efterat have været syg et heelt Aar og i al den Tid ikke har kunnet arbeide, som har sat mig i en Forfatning, som er ubeskrivelig, og da jeg nu var begyndt at komme mig lidet, faaer jeg den gruelige Efterretning fra Justitsraad Abildgaard, hvorledes det gaaer. Skriv mig dog til og lad mig vide Alt; nævn mig dem, der har giort noget for deres Bedste — — — —

XXXIII.

Gode Efterretninger fra Kiøbenhavn. Schubarts Brev desangaaende; hans Udskrifter af Grevinde Schimmelmanns Breve. Thorvaldsen skriver til Schubart. Kronprinds Frederik interesseres for Thorvaldsen. Brev fra Directionen for Fonden ad usus publicos med en Gratification. Thorvaldsens Glæde derover. Han beslutter nu at reise til Neapel med Grev Ad. Moltke. Skrivelse til Baron Schubart.

Da Baron W. v. Humboldt paa den Tid vendte tilbage fra Neapel til Rom, bragte han Thorvaldsen et mundtligt Budskab fra Schubart, om hvor godt Sagerne nu stode i Kiøbenhavn, efterat Grevinde Schimmelmann havde taget sig af dem.

At der i Kiøbenhavn havde yttret sig nye Kræfter for Thorvaldsens Interessser, og at Venner og Velyndere vare i Virksomhed, dette havde han allerede sporet af Abildgaards sidste Brev, men dette Brev havde tillige indeholdt et Budskab af den Natur, at alle andre Tanker for Øieblikket maatte vige.

Nedstemt, ene med sin Sorg, som han kun betroede sin syge Ven i Neapel, modtog Thorvaldsen et Brev fra Schubart med den udførligere Beretning om alt, hvad man nu kunde vente sig af en glædelig Fremtid, og har dette Brev endikke kunnet trøste ham i Sorgen, saa synes det dog idet mindste at have adspredet Tankerne.

Baron Schubart skrev til Thorvaldsen:

P. M.

Neapel, d. 21 Januari 1804.

"Jeg giør mig det til en meget angenem Pligt, at meddele Dem Indholdet af tvende, forskiellige Breve, jeg har faaet fra min Søster, Grevinde Schimmelmann, i deres Anledning, min kiære Hr. Landsmand!

Det første var af 10de Dec. og det sidste af 15de; og endskiøndt vor fælleds Ven, Baron v. Humboldt har ventelig kundgiordt Dem, hvad min Søster under 10de Dec. tilmelder mig, glædes jeg dog ret inderlig ved at igientage det. See her Oversættelsen.

under 10de Dec.

""Min Mand vil ufortøvet beskæftige sig med Kronprindsen om vor gode Thorváldsens Sag, og jeg vil ligemaade tale den med Grev Chr. Reventlow, som i Sandhed er hans oprigtige Velynder. Du kan derfor trøste ham og sige ham, at jeg har al mulig Grund til at formode, at han opnaaer det, han ønsker. Jeg haaber, at han vil blive fornøiet; imidlertid er jeg bleven ret inderlig rørt ved at igiennemlæse hans Brev, og min Mand har heller ikke været ligegyldig derved.

den 15de Dec.

Paa eengang fremviser sig 4 skiønne Buster af Thorvaldsen, som man siger have været fængslede paa Toldboden. Den af Sal. Bernstorff, som almindelig beundres, bliver taget, som man forsikkrer, af Grev Godske Moltke. En af Raphael fristede os meget, men den er Abildgaard bestemt. Nu bliver 3 Romerske Keisere tilbage. Ved Ord! jeg har uheldigviis intet seet af dette Skiønne, da Du veed, at jeg altid er indelukket i mit Huus. Men skulde Du vel troe, at Ingen her veed at vurdere slige Buster. For Guds Skyld! giv os en Idee om Priserne, og saaledes at

Thorvaldsen intet taber derved, og dog saaledes, at Kiøberne ikke afskrækkes. Min Mand har talt med Kronprindsen om vor Praxiteles, og vi haabe det Bedste. Du kan paa Afregning gierne lade ham udbetale et eller to Hundrede Rigsdaler, som min Mand skal sørge for at blive Dig igien erstattet; blot mag det saaledes, at han bliver trukket ud af hans trykkende Omstændigheder, som vilde have en skadelig Indflydelse paa hans Helbred.

Jeg vil tale med vor berømte Architect Hansen, som skal opbygge Christiansborg Slot. Der synes mig, at man i en af de store Sale kunde sætte Marmor Statuer, og, naar man gav Thorvaldsen dette Paadrag, vilde han kunne underholde sig i Rom og beqvemt underholde sig. Reventlow har sagt mig, at han har Slægtninge, som ikke ere bemidlede. Gid kuns, at han ikke, for at understøtte dem, selv blev et Offer!''''

Af Alt dette seer De, min kiære Hr. Landsmand! at man i Fædrelandet ikke glemmer Dem; og har jeg haft den Lykke, at kunne bidrage til en saadan Erindring, takker jeg Forsynet derfor, og med Rousseau udraaber jeg: L'occasion de faire des heureux est plus rare qu'on ne le pense. La punition de l'avoir manquée est, de ne plus la retrouver.

Nu, min værdige Landsmand! Opliv Deres faldne Mod, og tro, at De har i mig en oprigtig Ven, hvis Iver for Dem vil stedse være meget virksom. Skienk mig kuns Deres Tiltro; jeg fortiener den, thi jeg deeltager med sand Følelse i Deres Stilling. Jeg veed, den er noget indviklet! Men vær Mand og tænk, at De bør giøre Dem de Ædle værdig, som i Fødelandet tager Deel i Deres Skiebne. Riv ikke aldeles Skjønsomheds Baand løs! Denne Opoffring vilde være for stor, og jeg forlanger den

ikke. Men lad Dem ikke aldeles henrive*) og bliv Deres Genie tro. Arbeid flittig! Med eet Ord! Gjør Danmark Ære!

At De ikke besvarede mit første Brev, glemmer jeg gierne, og De vil forpligte mig med ikke at tale et Ord derom, naar De besvarer dette.

Siig mig, om De vil have 100 eller 200 Scudi. De skal strax faae dem, men sig mig, hvorvidt Deres Jason er kommet, hvad De imidlertid har foretaget, eller vil foretage. Skriv mig uden Complimenter, og tænk, at jeg er Deres Ven

Schubart."

Thorvaldsen, som hidtil ikke havde kunnet faae et Brev istand til Baron v. Schubart, maatte nu, efterat have modtaget det ovenanførte, give sig ud paa et saa besværligt Arbeide, hvor nødigt han end vilde. Efter en Concept anføre vi, hvad Thorvaldsen skrev til Baron v. Schubart:

"Høibaarne Hr. Baron!

Det er for mig umuligt at udtrykke til Deres Excellence den Hengivenhed og Taknemmelighed, jeg føler ved bestandig at see nye Frugter af Deres inderlige Godhed imod mig. Hvad min største Fornøielse skulde være, da jeg er saa lykkelig, at have Dem til min Velynder, er, at søge saavidt som muligt at giøre mig Deres ædle og fortræffelige Sindelag værdig. Den mig meddeelte Oversættelse af de tvende Breve fra Deres Fru Søster, Grevinde Schimmelmann, har inderlig rørt mig. Jeg beder Deres Excellence have den Godhed at takke Grevinden i i mit Navn.

---

*) Denne Formaning forstaae vi ikke, med mindre den skulde sigte til Thorvaldsens Kiærlighedsforbindelse.

Det giør mig ondt, at de to Buster, som var i den forglemte Kasse, ikke har kunnet komme hende til, men nu venter jeg af Deres Godhed et Raad, hvad Sujet, jeg helst kunde udarbeide, som maatte være til hendes Fornøielse. Med hiertelig Taknemmelighed imodtager jeg det tilbudne Forskud, og naar jeg igien begynder at arbeide noget for mig selv, saa skal jeg tage mig den Frihed at bede Deres Excellence om sammes Udbetaling. Jeg er endnu ikke ret igang, men haaber, at det snart skal gaae.

Siden Deres Afreise har jeg ei andet giort, end modeleret nogle Buster, nemlig Prindsesse de Galitzien, hendes Søstersøn Woronzoff, og Grev Moltke. Deres Bernstorff har jeg under Arbeide, og, naar den er færdig, agter jeg at modelere en Figur, som jeg endnu ikke ret er enig med mig selv, hvad den skal blive. Min Jason er saavidt, at den venter paa mig, men jeg tør endnu ikke vove at arbeide i mit Værksted, formedelst Fugtigheden.

Deres Excellence maa forlade mig dette Smøreri, da jeg af Uvane at skrive, bebyrder Dem med et Brev, som De neppe vil kunne læse. Jeg stoler paa deres Godhed, som jeg har saamange Beviser paa og saaledes henlever

Deres"

I Kiøbenhavn havde Grev Schimmelmann ikke forglemt det Løfte, han i Anledning af Thorvaldsen havde giort sin Gemalinde, og da Abildgaard havde præsenteret de hiemsendte Buster for Kronprinds Frederik, giorde Schimmelmann sin allerunderdanigste Forestilling om en Understøttelse af Fonden ad usus publicos for den unge, danske Kunstner. Som en Følge heraf udfærdigedes en Skrivelse fra

Directionen for Fonden ad usus publicos til Thorvaldsen:

"Promemoria.

"De mange Prøver, Hr. Thorvaldsen har givet paa deres Talenter, og den Iver, hvormed De stadigen vedbliver at tilbrøge Dem Konstneres og Konst-Elskeres Bifald og Agtelse, har ikke kunnet undgaae Directionens Opmærksomhed.

Da Hans Kongl. Høihed, Kronprindsen, ligeledes har glædet sig ved at see en dansk Mand, i de dannede Konsters Hiem, Rom, at vinde Kienderes Beundring, har man anseet sig beføiet til i den Anledning at giøre Hans Majestæt Kongen Forestilling, og det har allernaadigst behaget Allerhøiistsamme, at tilstaae Dem en Gratification af 300 Rdlr. D. Cour. som et Kiendetegn paa, hvor kiært det er Regieringen at see Dem fremvandre med Hæder paa en Bane, hvorpaa De saa vel havde begyndt, førend De reiste fra Fædrenelandet, inden hvis Grændser De, som man haaber, engang vil udbrede og befæste sand Smag i et Konstfag, De med saamegen Held har dyrket.

For at erholde bemeldte Summa, vilde De udstede en a vista Vexel, stor 240 Rdlr. Hamb. Banco, paa det Kongl. Bankcomptoir i Altona, hvor en saadan Credit er Dem aabnet.

Directionen for Fonden ad usus publicos,
d. 6 Marts 1804.

Schimmelmann. **Moltke.**

J. Collin."

Dette Budskab synes i flere Henseender at have forandret Forholdene og i høi Grad at have opmuntret vor Kunstner. Da han nu kunde imødesee en Indtægt, som han ikke havde giort Regning paa, og altsaa ikke behøvede at benytte Schubarts tilbudne Reisepenge, for at komme til Neapel, gav han

efter for Lægens og Vennernes stadige Opfordring og besluttede at foretage Reisen. Til denne Beslutning kom han nu saameget lettere, da Grev Adam Moltke med sin Familie netop stod i Begreb med at giøre denne samme Udflugt og opfordrede ham til at følge med, for dog at benytte Schubarts venlige Indbydelse. Da han desuden følte, at det var Schubarts Iver for hans Vel, han nærmest maatte takke for, hvad der allerede nu var skeet, overtog han, uden anden Opfordring, at meddele sin Velgiører denne glædelige Begivenhed.

Thorvaldsen skrev til Baron Schubart:

"Med denne Post*) har jeg modtaget et Brev, der har giort mig usigelig megen Glæde og giver mig den bedste Forventning for en lykkelig Fremtid. Man har ei blot værdiget det Lidet, jeg har kunnet frembringe i Kunsten, en Opmærksomhed, der langt overgaaer mine bristigste Forhaabninger, men endog forskaffet mig Hs. Kongl. Høihed, Kronprindsens Velvillie og giort Forestilling om mig til Hans Majestæt, som har ladet mig tilkiendegive sin Naade og Tilfredshed og tilføiet en Gave af 300 Rdlr. D. C.

Det kan kun være Dem, ædleste Hr. Baron! som jeg skylder denne Lykke, paa hvis milde Omdømme jeg har haft saamange Prøver. Vær forvisset om, at det altid skal blive min ivrigste Bestræbelse at fortiene saamegen Godhed. Med første Post, tænker jeg, at bevidne min underdanigste Taknemmelighed for Commissionen. Men allerførst maa Deres Excellence tillade mig, at takke Dem som den første Aarsag.

Med mit Helbred gaaer det maadeligt. Jeg har længe været henfaldet i en Følesløshed, saa jeg saagodtsom ikke kunde arbeide; nu har jeg begyndt igien at faae nogen

*) Concepten, som vi afskrive, er ikke dateret.

Lyst dertil og har faaet Grev Bernstorffs Buste og nogle andre Modeller færdige. Men Arbeidet griber mit Nervesystem altfor voldsomt an. Doctoren og alle mine Venner raade mig, at giøre en Reise.

Da Deres Excellence med saamegen Godhed indbød mig, afholdt Prindsesse Galitzin mig, som var den første, der bestilte noget Arbeide hos mig, efter Deres Excellence.

Nu er jeg igien saa lykkelig, at Grev Moltke, af hvem jeg har nydt særdeles Godhed i denne Vinter, og som har bestilt en Bacchus og en Ariadne hos mig, vil tage mig med til Neapel.

Det eneste, som holdt mig tilbage, var Tanken, at jeg maaskee, ved at blive her, kunde finde Leilighed til, ved en eller anden liden Tieneste, at vise min Erkiendtlighed mod Deres Excellence, en Leilighed, jeg paa ingen Maade vilde lade unyttet. Men da det endnu gaaer an, at jeg kommer til Neapel nogle Dage, førend De tager" — —

Her afbryder Concepten. Meningen synes imidlertid at have været den, at da Thorvaldsen havde erfaret, at Baron Schubart netop paa denne Tid agtede sig til Rom, burde han (Thorvaldsen) blive der, for muligen at være ham til nogen Tieneste.

XXXIV.

Sundheden vender tilbage; Thorvaldsen begynder at arbeide. Statuen Ganymed. Grevinde Woronzoff. Hr. Th. v. Kopp's Bestilling. Arbeidere antages i Studiet. Historiemaler J. L. Lund. Thorvaldsen reiser til Neapel. Kniep. Afsked i Neapel med Stanlei. Thorvaldsen forlader Rom og følger med Grev Moltke til Florents. Sammenstød med Consul Ulrich i Livorno. Brev til Lund. Misstemning mod Abildgaard. Et Brev til Abildgaard og et andet til Akademiet.

Af de sidste af Thorvaldsens Breve have vi erfaret, at han i den senere Tid havde saagodtsom ikke kunnet arbeide, fordi denne Anstrengelse voldsomt angreb hans Nervesystem. Dog tilføier han senest, at Lysten nu har begyndt at indfinde sig, og at han agter at begynde paa en Statue, naar han først bliver enig med sig selv, hvilken det skulde være. Denne Raadvildhed i Henseende til Valget maa vel nærmest henføres til de af Grevinde Woronzoff giorte Bestillinger, og af disse finde vi nu, at han har valgt, først at udføre Ganymed. Det findes nemlig, at denne Statue allerede var færdig fra hans Haand i Model, inden han tiltraadte den forestaaende Reise, eftersom den i Løbet af Sommeren, medens Thorvaldsen var fraværende, kunde forberedes til Udførelse i Marmor, og at dette har været Tilfældet, vil sees af de følgende Breve.

Grevinde Woronzoff opholdt sig i Marts d. A. i Venedig, og igiennem Huset Torlonia opfordrede hun stadigt Kunstneren til at tage fat paa de bestilte Arbeider. Denne Op-

muntring giorde hun nu mere indtrængende, ved, som allerede anført, at udvide Bestillingernes Antal med tvende ny, Venus og Apollo, hvilke optoges i Contracten, som paa den Tid afsluttedes.

Til disse mange Bestillinger kom der nu flere. En reisende Curlænder, en Hr Theodor v. Ropp, som opholdt sig i Rom, henvendte sig til Thorvaldsen og overdrog ham Udførelsen af et Antal Copier i Marmor efter antike Buster, nemlig Busterne af Jupiter i Vatikanet, Minerva fra Velletri, Homer, Melpomene, den mediceiske Venus, den belvederiske Apollo, Cicero, Antinous, Ariadne, samt, hvis han kunde overkomme en Afstøbning, ogsaa en Copi af Jupiters Busten i Villa Ludovisi.

Thorvaldsen overtog den hele Bestilling, dog neppe med anden Hensigt, end den, at lade disse Buster udføre i sit Studio. Saavidt vi have kunnet erfare, blev kun en ringere Deel deraf efterhaanden færdig.

I sit Værksted havde han paa denne Tid antaget to Marmorarbeidere til deslige Arbeider, nemlig en Italiener, Landini, og en Tydsker, Kauffmann.

For at han nu kunde følge Lægens Raad, at foretage en Reise, lovede hans Ven og Landsmand, Historiemaleren J. C. Lund, ham, under hans Fraværelse at ville have Tilsyn med Studiet og jevnligt at lade ham høre, hvorledes det gik der.

I April 1804 tiltraadte Grev Adam Moltke med sin Familie Reisen til Neapel, og Thorvaldsen havde, ikke uden Vanskeligheder fra Anna Maria's Side, giort sig saa fri, at han kunde modtage den venlige Indbydelse og følge med.

Om dette vor Kunstners Ophold i Neapel have vi ikke

saameget at meddele, som om det forrige i 1797, thi dennegang har han neppe holdt Dagbog. Forholdene vare nu af en ganske anden Natur, end sidst, og han var nu ikke fristet til at tale med sig selv paa Papiret. I Schubarts Huus fandt han et Hiem, fuldt af Adspredelse, i den Grad, at Giensynet af den syge Ven, Charles Stanley, neppe har bragt dem saamange fælleds Glæder, som idetmindste den Lidende havde giort sig Haab om.

Schubarts forestaaende Afreise fra Neapel var allerede bestemt, førend Thorvaldsen indfandt sig, og de faa Uger, vore Reisende havde besluttet at tilbringe i Neapel og i Omegnen, krævede saaledes al hans Tid til de daglige Udflugter og Besøg i Museerne.

Derom have vi Intet at meddele. Det Eneste, vi have bragt i Erfaring, er os i 1826 meddeelt af den bekiendte Landskabstegner Kniep, som endnu dengang erindrede, og med Begeistring fortalte, om det skiønne Samliv med Thorvaldsen i Neapel og især om hin skiønne Nat, de havde tilbragt mellem Ruinerne ved Pæstum i Maaneskin.

Et Par Uger efter Thorvaldsens Ankomst forlod Schubart med Gemalinde Neapel, og noget senere beredede ogsaa Moltkes Familie sig til Afreisen, og med dem fulgte Thorvaldsen tilbage.

Det har været Thorvaldsen smerteligt, efter et saa kort og forstyrret Møde med sin Ven Stanley, nu at skulle forlade ham i en Forfatning, som kun lod et ringe Haab tilbage om nogensinde at see ham igien.

Denne talentfulde Kunstners Helbredstilstand var siden Ankomsten til Neapel bleven mere og mere betænkelig, og efter Lægernes Raad skulde han nu snart føres til Ischia, for at

forsøge, hvorvidt de derværende varme Bade muligen kunde bringe ham Redning. Under disse Forhold skulde Thorvaldsen nu forlade ham; men for at skaane sig selv og den Lidende for en smertelig Afsked, gik Thorvaldsen til ham Aftenen, førend han næste Morgen skulde reise, og tilbragte nogle Timer hos ham, uden at lade sig mærke med, at Skilsmissen var saa nær forestaaende. Først da Thorvaldsen var afreist, overraskedes Stanley af dette Budskab. "Hav Tak, at Du vilde forskaane mig for Afskeden," skrev Stanley d. 22de Mai 1804 til Thorvaldsen, "af din Tale troede jeg dog ei, at Reisen alt var bestemt til anden Dagen. Hornbeck kom til mig i Søndags Formiddag og spurgte, om jeg havde talt med Dig i Løverdags. Jeg sagde ham, at Du havde været hos mig om Aftenen. — ""Ja nu er han reist imorgestidlig!""

Rom var imidlertid ikke dennegang Maalet for Thorvaldsens Reise. Han opholdt sig kun nogle Dage her. Den 20de Mai tog han sig et Reisepas til Livorno. Derfra agtede han at besøge en i Nærheden liggende Villa Montenero, hvor Baron Schubart allerede var indflyttet og med Længsel ventede paa Thorvaldsens Besøg.

Desuagtet finde vi, at han først er reist til Florents. Paa Grev Moltkes Indbydelse, sluttede han sig til denne reisende Familiekreds og har været saameget lettere at overtale til at lægge Veien over denne By, da han hidtil aldrig havde været der, og jo maatte ønske at gjøre Bekiendtskab med dens herlige Kunstværker.

Ved Udgangen af Mai 1804 tiltraadte han denne Reise, men opholdt sig dog neppe meget længer i Florents, end han

kunde være der i Selskab med sine kiære Landsmænd, dog længe nok til at Lysten, at gientage dette Besøg, kunde blive levende. Men han synes ikke at have kunnet finde sig i at leve her alene, og ved Skilsmissen fra Moltkes manglede der ikke meget i, at han havde modtaget Indbydelsen til at følge endnu længer mod Nord med denne Familie.

Da Moltkes vare afreiste, begav han sig til Livorno. Der havde han en Landsmand i den danske Consul Ulrick, med hvem han allerede ved Brevverling havde stiftet Bekiendtskab, da hans Arbeider jo vare besørgede hiemsendte til Danmark igiennem dette Handelshuus. Derfra vilde han lettelig finde Veien til Montenero.

Men man tænke sig hans Overraskelse og hans Forlegenhed, da han hos Consul Ulrick, istedetfor at finde en venskabelig Modtagelse, mødte ganske det modsatte.

Langtfra at være inde i sine egne Forretningssager, saa at han kunde give nogen tilfredsstillende Forklaring, blev han her paa en nærgaaende Maade krævet til Regnskab for, at de af ham udstedede Anvisninger paa Betaling ikke vare blevne honorerede i Kiøbenhavn, og saamange Penge havde han neppe for Øieblikket til sin Disposition, at han nu kunde klare for sig.

Sagen var nemlig den, at Thorvaldsen, ved at hiemsende de oftere omtalte Kister med Arbeider til Kiøbenhavn, havde, som allerede anført, sendt dem over Livorno under Adresse til Abildgaard, i Forventning, at han, paa Akademiets Vegne, vilde bringe denne Sag i Rigtighed med det Handelshuus, som havde overtaget Forsendelsen fra Livorno. Men, som vi have seet, bleve disse Sager længe ikke udpakkede og aldrig solgte; Akademiet lod det være Abildgaards Sag,

og Abildgaard betragtede det som Akademiets, og paa den Maade havde Consul Ulrick forgieves henvendt sig til sine Correspondenter i Kiøbenhavn og lod nu, som det synes, Galden løbe over, da han her fik den rette Vedkommende for sig i sit Contoir. Tillykke kunde Thorvaldsen i denne høist ubehagelige Situation beraabe sig paa den danske Minister, Baron Schubart, og ved hans Mellemkomst synes Sagen ogsaa for Øiebikket at være bleven nogenlunde ordnet.

Paa Montenero var Modtagelsen af en anden Beskaffenhed. Schubart havde sværmet for den Tanke, at "den danske Praxiteles" nu strax her skulde foretage udødelige Mesterværker, men dette maatte endnu udsættes, da der hverken var Leer tilstede, som Kunstneren kunde bruge, eller et passende Studio. Men Hovedsagen var jo ogsaa, at Thorvaldsen paa dette yndige Sted skulde gienvinde sin Sundhed i et behageligt Familieliv.

Imidlertid synes han ikke længe at have kunnet finde sig i saadan Uvirksomhed. Det havde været Aftale med v. Schubart, at de tilsammen skulde giøre en Udflugt til Carrara, for at udsøge gode Marmorblokke til de bestilte Arbeider, og for at Thorvaldsen personlig kunde sætte sig i Forbindelse med de carraresiske Marmorhandlere. Dette Ønske kunde Schubart imidlertid ikke strax opfylde; dog haabede han, senere at finde Leilighed til en saadan Udflugt.

Efterat være kommen til Montenero skrev Thorvaldsen et Par Ord til sin Ven Lund i Rom, og denne Skrivelse meddele vi, fordi vi deraf dog erfare Noget om den anførte Reise med Moltkes til Forents.

Thorvaldsen skrev til Historiemaler Lund:

Montenero, d. — —

"Gode Ven!

"Med stor Glæde har jeg erfaret her af Baron Schubart, at De har faaet deres Ønske opfyldt, at kunne blive en Tidlang i Rom, som fornøier mig ret inderlig. Jeg er ikke kommet længer end til Florents, som jeg fandt saa meget smuk, at jeg afslog Grev Moltkes gode Tilbud, at reise videre med ham; nu er jeg hos Baron Schubart og gaaer om nogen Tid herfra til Carrara og beder Dem, at see lidt efter mine Ting i min Fraværelse. Kunde De finde Tid til at skrive mig et Par Ord til, saa vilde De dermed ret glæde

Deres Ven

Thorvaldsen."

Men Sagen med Consul Ulrick kunde han nu ikke lade hengaa, uden at yttre sin Misstemning. Allerede den Maade, paa hvilken Abildgaard havde meldt ham Moderens Død, havde, som det tydeligt sees, krænket ham; men hidtil havde han dog ikke fundet det raadeligt, at støde sin Beskytter fra sig, for at give det saarede Hierte Luft. Nu, da Affairen med Consul Ulrick kom til, maatte han skrive.

Vi ledes til at antage dette af en Concept, som forraader en saadan Stemning, og som derfor, maaske paa Schubarts Raad, ogsaa er bleven lagt tilside og senere ikke benyttet, førend Blodet blev lidt roligere. Af os maa den imidlertid her tages til Indtægt, saaledes som vi have forefundet den.

Thorvaldsen skrev til Abildgaard:

"P. M.

"Jeg har i sin Tid modtaget det Brev, som D. V. har beæret mig med, og hvis Indhold var desto smerte-

fuldere, da jeg paa eengang og uden at være derom i nogen Maade forekommet, maatte erfare min elskede Moders Død. De meddeelte mig denne sørgelige Nyhed i faa Ord, og Gud veed, hvor smertefuldt det var for mig. Imidlertid er jeg fuldkommen overbeviist om, at D. Velb. ikke troede at nedslaa mig i den Grad ved de faa Linier, De tilskrev mig.

Siden har De haft den Godhed, at lade mig ved Hr. Wallich giøre et Budskab, hvis Indhold jeg troer med egen Pen at burde besvare.

Da jeg efter den mig fra Akademiet givne Instruktion sendte nogle Stykker af mit Arbeide hiem, maatte jeg være overbeviist om, at dets ædle Forstander ei kunde eller vilde lade Transporten med flere Omkostninger falde mig til Byrde, da jeg med største Sparsomhed maatte søge mit Udkomme i et fremmed Land, af det mig bevilgede Stipendium. Vor danske Consul i Livorno, som besørgede disse Forsendinger, giorde de dertil henhørende Udlæg, for hvilkes Afbetaling han paadrog en af hans Correspondenter i Kiøbenhavn at forlange Erstattelse hos deres Velbaarenhed, ifølge min derom giorte Anmodning. Men De troede ikke at kiende Sagens Sammenhæng og gav Hr. Wallich Paadrag at erkyndige sig derom. Imidlertid var et Aar henløbet, og Consulen, som stod i Forskud, mistænkte mig for at have givet ham Anviisning paa en Person, af hvilken jeg Intet havde at fordre.

Dette fik jeg nu at høre ved min Nærværelse i Livorno og det krænkede mig ikke lidet. Jeg undskyldte mig paa det bedste med Misforstaaelse og forpligtede mig til, paa ny at bringe Sagen i Erindring.

Jeg tør altsaa smigre mig af, at De, som saa lang Tid var min Velynder og Foresatte, vil foranstalte denne Sags Afgiørelse, og for at hæve al mulig Vidtløftighed paa Deres Side, tager jeg mig den ærbødige Frihed at foreslaa Deres Velbaarnhed, om De vil have den Yndest

for mig, at meddele mig tillige Beløbet af de for min Regning solgte Buster og lægge den Summa til den allerede indsendte Regning, over hvis Nøiagtighed ingen Tvivl kan være, og da at tillade mig, at jeg trækker i sædvanlig Stiil à to Maaneder fra Dato en Verel paa Deres Velbaarenhed for den hele Summa til Fordeel for Hr. Consul Ulrick i Livorno.

Frembeles maa jeg tage mig den Frihed, at bede Dem om, at ville tilstille min Velynderinde, Fru Grevinde Schimmelmann, den Kiste med Kobbere og andre Kunstsager, som tilhøre mig, og af hvilke jeg har tilbudt min ædle Ven, Hr. Kammerherre Schubart, Brugen til de to unge Damer, som Grevinden opdrager.

Jeg har nylig tilskrevet Akademiet, i hvis Yndest, saavel som i Deres Velbs, jeg med største Hengivenhed anbefaler mig."

Istedetfor dette Brev, skrev Thorvaldsen senere et andet i en mildere og mere tillempet Tone, som paa sit Sted vil blive meddeelt.

Det i ovenstaaende Concept omtalte Brev til Akademiet lyder saaledes:

Montenero. 6 August, 1804.

"Efter lang Taushed giver jeg mig den Ære at tilskrive det Kongl. Akademie, da det har været mig umuligt før at opfylde denne underdanige Pligt, formedelst en langvarig Sygdom, som har berøvet mig alle mine Kræfter og sat mig i den ynkværdigste Forfatning. Nu begynder min Helbred meget at bedres, hvilket jeg forskylder vor gode Minister, Kammerherre Schubart, som med det ædleste Hierte har sørget for mig, og, da jeg fornemmelig maa tilskrive den usunde Romerske Luft, medens Sommer-Maanederne, min Sundheds Tab, har jeg med Skiønsomhed taget imod hans velmeente Tilbud, at tilbringe dem

paa hans Lyststed i Toscana, hvor jeg allerede føler Virkningen af denne sundere og kiølere Luft. Jeg tænker om faa Dage at giøre en Reise til Carrara, for at indkiøbe Marmor, og haaber jeg at være i Rom sidst i Sept., for der med fornyede Kræfter at arbeide paa min Jason, om hvilken jeg havde den Ære at melde Akademiet i min seneste Skrivelse*)

Siden den Tid har jeg antaget et Arbeide for den Russiske Fyrstinde Woronzoff, som bestaaer i en Ganymed, en Bacchus og en Gruppe af Amor og Psyche, af 6 Romerske Palmers Høide.

Jeg smigrer mig med det Haab, at Akademiet, paa hvis Godhed jeg har haft saamange Prøver, ei vil tage det fortrydeligt op, at jeg søger, ved at tage mig fremmed Arbeid paa, at tilbagevinde den Tid og oprette det Tab, jeg har giort i Revolutionstiden, som standsede Kunsternes Fortskridt og som blev paafulgt af min græsselige Sygdom. Jeg vil nu med fordobbelt Iver begynde at arbeide og at vise mig værdig til det meget Gode, som Akademiet har beviist mig, imedens Høisamme opmuntrede mig ved en aarlig Underholdning. Mit Hierte føler dybt, at uden samme havde jeg ikke kunnet giort de Fortskridt, som nu bidrage til en ærefuld Bane og til saamange værdige Konstkienderes Yndest.

Det være mig tilladt, at anbefale mig i Det Kongelige Akademies Bevaagenhed og Vedligeholdelsen af dets Beskyttelse, som er mig saa vigtig, da jeg skal uafladeligt stræbe at giøre mig dets høie Gunst værdig.

underdanigst

B. Thorvaldsen."

---

*) Skriv. til Akademiet, d. 24 Octob. 1800. (?)

XXXV.

Udflugt fra Montenero til Florents. Bekiendtskab med Akademiets Professorer. Kaldes tilbage til Montenero. Brev fra Baron v. Schubart. Studio indrettet paa Montenero. Skrivelse til Thorv. fra Architecten, Prof. C. F. Hansen. Thorvaldsens Svar, conciperet for ham. Brevet til Abildgaard omskrives. Arbeider paa Montenero. Buster af Baron v. Schubart og Gemalinde. Reisen til Carrara forestaaer. Sigra Anna Maria og andre Anliggender i Rom. Thorvaldsen skriver til J. C. Lund i Rom. Lunds Svarskrivelse.

Da den Reise til Carrara, som var aftalt mellem v. Schubart og Thorvaldsen, ikke endnu kunde foretages, og da Montenero endnu ikke var saaledes indrettet til vor Kunstners Beqvemmelighed, at han kunde foretage sig noget Arbeide, synes han snart at være bleven mæt af det idylliske Sommer-Liv, som han her skulde nyde i Schubarts Selskab. Saavidt vi ikke have ladet os vildlede af Sporet, har Thorvaldsen under det sidste, korte Ophold i Florents seet baade saameget og saalidt, at han vel maatte ønske, — da han nu dog ikke var saa langt derfra, — at gientage dette Besøg i en Udflugt fra Montenero. I Junimaaned synes han at have fundet Leilighed og Reiseselskab derhen, og under dette Ophold i Florents stiftede han Bekiendtskab og Venskab med flere af denne Stads anseeteste Kunstnere, med hvem han siden stod i Forbindelse for hele Livet. Hvorledes han allerede nu er bleven optaget imellem dem, sees blandt Andet

ogsaa deraf, at han ganske kort efter dette Besøg, udnævntes til Professor ved Akademiet i Florents, den første af den Slags Æresbeviisninger, han mødte, siden Provst Høyer havde kaldt ham "Monsieur."

Opholdet i denne herlige Stad skulde dog ikke være af lang Varighed. Paa Montenero var der nu blevet indrettet ham et Arbeidsværelse, og hans Vert havde været saa heldig, at tilveiebringe noget Leer, hvori den "danske Phidias" nu skulde udføre udødelige Værker til Montenero's Ære.

Baron Schubart, som ønskede ham snart tilbage, var saa heldig, at kunne lokke ham med et Brev fra Kiøbenhavn, som var kommet over Rom, og nu ventede ham paa Montenero.

Schubart skrev til Thorvaldsen:

Montenero, d. 2 Julii 1804.

"Et Brev, som blev mig sendt fra Rom, foranlediger mig til at sige Dem nogle venskabelige Ord, min gode og kiære Landsmand!

Jeg behøver ogsaa at sige Dem, at min Kone og jeg vi ret inderlig længes efter vor Thorvaldsen, og at han jo ikke maa lade sig lokke af det skiønne Florents til at slæbe der sine Dage. Vort Montenero venter Dem. Det staaer pragtfuldt og især kiøligt og bier efter vor Phidias. En smuk og med herlig, lys Dag prydet Stue venter Dem. Der maa De arbeide og, en sand Prometheus, maa De komme og danne Mennesker, vel at forstaae af Leer.

Nu, min gode Thorvaldsen! kom snart! Jeg tilstaaer Dem neppe at blive til idag fiorten Dage, og vil De komme i Dag otte Dage, skal det være mig desto kiærere.

Wulffsen har prægtigt Leer, siger han, og han er en stor Kiender, hvad Billedhuggerkunsten angaaer, og har De seet hans Buste*), som staaer i det lange Galeri ovenpaa og som næsten seer ud som et Oxehoved, saa vil De nok bifalde min Mening om denne store Kunstkiender.

Vor gode og værdige Zoëga er saa glad, thi Kongen tilstaaer ham at blive i Rom. — —

Skriv mig nu smukt artigt til med første Post og sig mig, naar De kommer til vort landlige Montenero. —

Deres oprigtige Ven og Landsmand

Schubart."

Da Thorvaldsen i Midten af Julimaaned kom tilbage til Montenero, fandt han der, efter den glade Modtagelse, et Arbeidsværelse og det Fornødne, for strax at begynde et Arbeide.

Vi maa imidlertid udsætte Beretningen herom, indtil vi have meddeelt Noget om det Brev, som ventede paa hans Ankomst, og som skulde blive Gienstanden for hans Raadslagninger med Schubart.

Dette Brev var nemlig fra Slottets Architect, C. F. Hansen, og man saae vistnok med Rette heri en Virkning af Grevinde Schimmelmanns Bestræbelser. Med god Grund knyttede vor unge Kunstner store Forhaabninger til den Begivenhed, at han her modtog et Brev fra den Kunstner, som allerede var saa anseet, saa meget betroet og i hvis Hænder det syntes at ligge, om han skulde blive beskæftiget for sit Fødeland.

---

*) Heraf sees at Thorvaldsen har været paa Montenero, førend han giorde denne Udflugt til Florents.

Professor C. F. Hansen skrev til Thorvaldsen:

"P. M.

Kiøbenhavn den 18de Juni 1804

"Kiære Hr. Thorvaldsen!

"Endskiøndt vi ei personligt kiende hinanden, saa troer jeg dog, at fra Kunstens Side ere vi, hver i sit Fag, ei ganske ubekiendte for hverandre. De vil formodentlig af vores værdige Minister, Hr. Kammerherre Schubart have hørt, at det afbrændte Christiansborg Slots Opbyggelse er overdraget mig. Man er ved denne Leilighed her faldet paa den meget rigtige Idee, at opfylde Deres Ønske, at lade Dem endnu blive nogen Tid i Italien, for der at forfærdige nogle Kunst-Arbeider til Prydelse i Tiden af det nye Slot. Grev Reventlow og Grevinde Schimmelmann have i den Anledning talt med mig, om skriftlig at afgiøre med Dem, hvilke Kunst-Arbeider hertil kunde være passende. Saa angenem den Tanke er for mig, naar vi leve, i sin Tid at see de Sale, som af mig maatte blive projecterede i det nye Slot, prydede med saa værdig en Kunstners Arbeide, saa vil De selv dog letteligt indsee, at saalænge de bestemte Tegninger ei ere færdige, er det ei giørligt at bestemme, hvormange og hvilke Statuer eller Grupper, samt deres Størrelse, der kunde passe i en eller anden betydelig Sal. Saasnart det er mig muligt, skal jeg meddele Dem en Grund-Plan af de Værelser, hvori jeg troer sligt Kunst-Arbeide burde anbringes. Men da hertil endnu vil behøves nogen Tid, saa tvivler jeg ei paa, at en Mand med Deres Talent imidlertid vil finde Leilighed at udføre et eller andet smukt Stykke, være det en Statue, Gruppe, eller Basrelief, som af Mesterhaand forfærdiget, Architecten i saa betydelig en Bygning, aldrig kan være forlegen med at placere. Og vil De herover nærmere tilkiendegive mig Deres Tanker, skal det være mig en sand Fornøielse.

Saa gierne som jeg havde ønsket, at have Dem her, saa gratulerer jeg Dem dog til, endnu nogen Tid at blive i det ypperlige Rom. Gid jeg kunde være nogle Maaneder hos Dem der. Dēt vilde udgiøre en af mine største Glæder, igien i en modnere Alder at see de Ting, efter hvilke jeg for 19 Aar siden dannede mit Kunst-System. Men det bliver vel nu blot ved et Ønske.

Min gamle Ven, Zoëga beder jeg meget at hilse, ligeledes Architecten Stanley, som jeg formoder nu er i Rom. Bed ham fra mig, ifald der i vores Fag er noget Nyt udkommet, som kan interessere, at han sender mig det. Iøvrigt haver jeg den Ære, med sand Agtelse at forblive

Deres beredvillige Tiener

C. F. Hansen."

Ifølge en forefundet Concept, som er skrevet med en fremmed Haand og er uden Datum, blev dette Brev besvaret faa Dage efter, saaledes:

"P. M.

"Jeg finder mig beæret med det Brev, som De har haft den Godhed, under Dato d. 18de Junii at tilskrive mig, og som jeg for nogle Dage siden modtog.

Hvor særdeles lykkeligt jeg anseer det for mig, at være yndet og skattet af en Mand, som forener almindelig Agtelse med sieldne Fortienester, det formaaer min Pen ikke at udtrykke. Jeg maa blot nøie mig med at forsikkre Dem om, at Vedligeholdelsen af de maaskee altfor skaanselfulde Begreber, De har fattet om mig og mine Talenter, er bleven mig en Fornødenhed, og at jeg stedse skal beflitte mig paa, at giøre mig Deres venskabelige Omsorg værdig. De har givet mig paa samme et meget smigrende Beviis, ved at ville unde mig den Glæde fælleds at bi-

drage med Dem til at pryde vor Konges Baaning. Intet ærefuldere Paadrag kunde betroes mig, ja, selv den Tanke at arbeide i Forening med Dem, er tilstrækkelig til at giøre mig stolt af min Kunst og til at oplive min Enthousiasme for det Ædle og Skiønne.

Jeg skriver Dem disse Ord under min Velynderindes, Grevinde Schimmelmanns Couvert. Hendes Broder, vor agtværdige Minister, Khrr Schubart, hvis ædle Hierte og dybtfølende Siæl for Kunst og Kunstnere yttrer sig ved alle Leiligheder, har maaskee bedømt mig og mit Arbeide med for stor Partiskhed; thi han ynder mig, og denne Yndest kan have haft Indflydelse paa den meget for gode Mening, som han har bibragt Dem om mig. Imidlertid føler jeg mig derved dobbelt forbunden til at anstrænge mine Kræfter, for at kunne fortiene Deres og hans Venskab.

Jeg giør nu med ham en Reise til Carrara, for selv at udsøge det skiønneste Marmor, og da vil jeg strax begynde noget, som De kunde anvende i Deres skiønne Architectur Plan. Om De troede, for Ex. at en Hebe, eller anden mythologisk eller historisk Figur kunde være passende, saa behag at tilkiendegive mig det. Deres Mening skal tiene mig til Veiledning. De vil billige, haaber jeg, at jeg blot beregner Hoffet mine Omkostninger, og at jeg overlader vor faderlige Regiering, selv at bestemme Kunstnerens aarlige Underholdning, da hans Ønske blot indskrænker sig til det nødvendige Udkomme. Hans sødeste Belønning vil blive, at giøre sig værdig til Fædrenelandets Agtelse og hans Medborgeres Yndest.

Vor berømte danske Antiquar, Zoëga, er den samme værdige og interessante Mand, som De kiendte i Rom. Han lever op paa ny, siden han har opnaaet det Ønske at forblive i den gamle Verdens Hovedstad. Hans Legems Svaghed og huuslige Forhold giorde hans Reise til Kiel umulig, uden aldeles at ødelægge sig. Ogsaa denne Velgierning for Zoëga og for Danmark skylde vi vor Schu-

barts godgiørende Medvirkning! En saadan Menneskeven finder stedse Velbehag i at see andre lykkelige, og da vor fortræffelige Kronprinds er altid rede bon til at befordre, hvad der er godt og ædelt, saa finder en paa Sandhed grundet Forestilling hos Ham den kraftigste Understøttelse.

Turde jeg bede Dem om at anbefale mig i Hs. Kongl. Høiheds naadigste Erindring og takke Ham for alt Godt. Hans Bevaagenhed for mig opfordrer min grændseløse Skiønsomhed og opmuntrer mine Bestræbelser i allerhøieste Grad.

Den stakkels Stanley lever paa Øen Ischia, hvor hans Helbred nogenlunde bedres, men hans sygelige Tilstand og Lamhed er desto værre beklagelig, da han som en brav, flittig og duelig dansk Kunstner var en bedre Skiæbne værd. Jeg skal glæde hans ømme Hierte ved at meddele ham Deres venskabelige Erindring.

Hav den Godhed at adressere Deres Breve hos Hr. Ulrick, dansk Consul i Livorno.

Jeg befinder mig for nærværende Tid paa min Vens Kh[rre] Schubarts Landsted, i Nærheden af Livorno, hvor jeg agter at tilbringe de varme Sommermaaneder, som i Rom ere uudstaaelige og hvis skadelige Virkning har i en Rad af Aar overmaade svækket mit Helbred. Jeg anvender ogsaa her min Tid saa godt som muligt, da Hr. Kammerherren har omskabt hans lille Bierghytte til Musernes Tempel.

Om Vedligeholdelsen af Deres Bevaagenhed, Yndest og Venskab beder

Thorvaldsen.

P. S.

Jeg tør smigre af et hastigt Svar*), for at begynde et Arbeide, som under Deres Veiledning vil blive mig dobbelt dyrebart."

---

*) Vi have ikke fundet noget Svar fra Prof. Hansen til Thorvaldsen før under 31te Dec. 1806; men det turde være muligt, at ovenstaaende,

Efterat man saaledes "paa det yndige Montenero" havde lagt vor jevne og godmodige Kunstner disse mere ziirlige, end ærlige Phraser i Pennen, — et Arbeide, hvori Thorvaldsen selv neppe har haft nogen Deel, men som af visse Udtryk at dømme, næsten maa tillægges Baron Schubart selv, skulde nu ogsaa det Brev til Abildgaard, hvis første Concept vi alt have meddeelt, affiles de skarpe Kanter og formildes i Udtrykkene, at de ikke altfor bittert skulde røbe den sande Stemning.

Dette Brev, som er fundet iblandt Abildgaards efterladte Papirer, lyder saaledes:

Montenero. 6. Aug. 1804.

"Hr. Justitsraad!

"Endskiøndt jeg i lang Tid ikke har haft den Ære at bekomme Brev fra Justitsraaden, har jeg dog med Fornøielse erfaret af Hr. Wallich og Hornbeck, at De befinder Dem frisk og vel, som altid vil glæde mig at høre. Jeg kan ei beskrive alt det, jeg har lidt i en Sygdom, som næsten et heelt Aar har holdt mig, uden at see Ende paa at leve eller dø. De vil let kunne forestille Dem, Hr. Justitsraad, i en saadan Tilstand min Forfatning i et fremmed Land og uden anden Resource, end at tage Penge op paa de Arbeider, som jeg har forpligtet mig at udføre, som har nedtrykket mit Humeur endnu mere, indtil jeg har haft den Lykke at giøre Bekiendtskab med vor Minister, Hr. Kammerherre v. Schubart, som har giort alt for mig, hvad som en ædel og retskaffen Mand kan giøre for sit Medmenneske.

---

under Th's Navn skrevne, Concept ikke er bleven benyttet, deels fordi det vilde have været ham et svært Stykke Arbeide, at afskrive den, deels vel ogsaa, forbi Thorvaldsen var snild nok til at giennemskue, at hans Sag her blev misbrugt i Concipistens fade Phraser.

Jeg er nu paa hans Lystfted i Toscana og befinder mig meget bedre, da han har haft den Godhed at invitere mig, for ikke at opholde mig i Rom disse hede og usunde Sommermaaneder.

Ved min Nærværelse i Livorno har jeg erfaret hos den danske Consul Ulrick, at han endnu ikke er betalt for mine Kasser, som han har besørget til Kiøbenhavn; han var næsten opbragt imod mig, og havde været det meget mere, dersom Hr. Baron Schubart ikke alt forud havde forsikkret ham, at han ingen Frygt skulde have for hans Udlæg. Jeg tør altsaa smigre mig, at De vil have den Godhed for mig, at medvirke til denne Sags Afgiørelse, og for at hæve al Vidtløftighed paa Deres Side, tager jeg mig den Frihed at foreslaae Justitsraaden, at tillade mig, at jeg trækker i sædvanlig Stil à to Maaneder Dato en Verel paa Justitsraaden til Fordeel for Hr. Consul Ulrick i Livorno, tilligemed det, som Justitsraaden har indcasseret for de i sin Tid for mig solgte Buster; jeg er vis paa, at Academiet ikke forlanger, at jeg skal betale de Kasser med mine Arbeider, som jeg efter min Instrux har stikket Samme.

Vil Hr. Justitsraaden ogsaa bevise mig den Tieneste, at modtage en stor Portefeuille med Kobberstykker, som er kommen til Professor Münter. Adressen derpaa er til Hr. West, den samme Adresse, som er paa endeel af de Pakker, Justitsraaden er saa god at forvare for mig; jeg har heller ikke hørt noget om en Bog med raderede Landskaber, som Dhrr Obelitz og Schumacher tog med sig for mig til Kiøbenhavn. Kunde Justitsraaden ogsaa modtage den, saa var det mig usigelig kiært.

Hr. Doctor Scheel beder jeg flittig hilset, og hans hos mig bestilte Buste*) snart skal blive færdig.

*) Sartorphs Buste.

Hvis Hr. Justitsraaden ikke kiender de omtalte Hr. Obelitz og Schumacher saa kan Hr. Dr. Scheel give Dem Efterretning, da han har giort Reisen til Rom med dem.

Jeg anvender min Tid her paa dette yndige Sted saa godt som muligt. Den sunde Luft og Khrre Schubarts venskabelige Omsorg for mig har haft særdeles god Virkning paa min Sundhed, og om faa Dage agter Kammerherren at giøre en Tour med mig til Carrara, for der at see de berømte Marmor Gruber og at sætte mig derved i Forbindelse med de Mennesker, som sælge det bedste Marmor til Statuer og Grupper. Adskillige fremmede Herrer og Damer have bestilt nogle hos mig, hvilket Justitsraaden vil erfare af mit Brev til Akademiet, hvilket vist ikke vil fortryde paa, at jeg har taget mig Arbeide paa for Fremmede, da dets Hensigt er, at jeg skal danne mig og blive en Kunstner, hvorfor jeg har nyd: Akademiets Stipendium. Jeg føler dybt, at jeg er denne Bistand de Fortskridt, som jeg har giort i Kunsten, skyldig, og jeg føler endnu dybere, at jeg har Justitsraadens Godhed at takke derfor. Hvad ivrigere Ønske kunde jeg derfor have, end Vedligeholdelsen af samme? Og jeg kan ikke slutte mit Brev, uden at anbefale mig i Justitsraadens stedsevarende Venskab, som vil bidrage til at opmuntre mig, som er overbeviist om, at De vil stedse tage venskabelig Andeel i Skiæbnen af

Deres ærbødigste, forbundne

B. Thorvaldsen."

Det første Arbeide Thorvaldsen foretog i det for ham indrettede Studio paa Montenero var en colossal Buste af den giestmilde Vert og beredvillige Raadgiver, Baron v. Schubart, og da denne var færdig, en tilsvarende af Fru Baronesse Elisa v. Schubart.

Den oftere omtalte Reise til Carrara skulde nu gaa for sig, men vor Kunstner, som allerede havde været tre Maaneder borte fra sit Studio i Rom, var nu og da bleven plaget lidt af Breve fra den forladte Anna Maria, og havde altsaa adskillige Skriverier at besørge, baade i den ene og i den anden Retning, før han kunde reise videre.

Allerede Reisen til Neapel med Grev Moltkes Familie havde mødt den heftige Elskerindes Misfornøielse; at han uopholdeligt havde fortsat denne Reise i det samme Selskab til Florents, synes af et Brev, som han paa denne Tid modtog, at have vakt Skinsyge og bestyrket det Rygte, som tienstfærdige Aander havde indblæst Anna Maria, at der nemlig i Grevindens Følge var en Person, som kunde blive hende farlig.

Angaaende Studio'et i Rom havde han, som allerede nævnt, overdraget sin Landsmand Lund, at have Tilsynet og at underrette ham om, hvorledes det gik der.

Et Brev, som han i dette Anliggende havde skrevet til Lund, og dennes Svar, maa vi endnu meddele, førend vi følge ham, saa godt vi kunne, paa denne Reise.

Thorvaldsen skrev, ifølge en forefundet Concept, til Historiemaler J. L. Lund:

"Med megen Fornøielse har jeg modtaget Deres Brev, og at De tillige bliver endnu 2 Aar i Rom, som glæder mig ret inderlig. Tak skal De have for den udlagte Summa. De maa lade det blive derved for det første. Sig^r Landini, haaber jeg, vil svare mig paa mit medfølgende Brev; jeg ønskede, at De ville være af den Godhed, at see lidt efter, hvorvidt han er med Grev Moltkes

Buste, om Kaufmann har begyndt paa Homers Buste, og saa meget som muligt see efter, at der ikke kommer noget til Skade i mit Værksted.

Mit Ophold her er ret behageligt, jeg har modeleret i Buste vor gode Baron, og hans Kones Buste har jeg begyndt paa idag. Derefter giør jeg en liden Reise med Hr. Schubart til Carrara, saa jeg troer ikke at komme til Rom, førend først i den anden (Maaned). — — —

Lunds Svar paa dette Brev er skrevet samme Dag, eller maaskee Dagen, før Thorvaldsen afreiste fra Montenero, og heraf udskrive vi som følger:

"Kiære Ven!

Rom. d. 11. Aug. 1804.

Deres Brev og de gode Efterretninger fra Dem har jeg modtaget med inderlig Glæde, og jeg haaber, at see Dem frisk og vel ved Deres Tilbagekomst til Rom. Deres Commission har jeg udrettet med den største Nøiagtighed og vil strax give Dem Efterretning derom.

For det Første, Deres Værksted, er, saameget jeg kan see i en god Tilstand, som da De forlod det. Grev Moltkes Buste er ikke meget avanceret; jeg har været der to Gange idag, for at tale med Landini, men har ikke truffet ham; saasom han har sendt mig vedfølgende Brev, har han vist selv skrevet Dem Aarsagen, hvorfor han ikke har arbeidet derpaa, men jeg skal skynde paa ham. Kaufmann har af det Stykke Marmor, hvorudaf han har villet giøre Homers Buste, giort en anden, som De ogsaa har bestilt hos ham, fordi han har fundet nogle Feil i Marmoret. Han søger imidlertid at finde et andet Stykke til Homers Buste.

Jeg har ogsaa faaet en Commission til Dem fra Geheimeraad v. Bülow i Fyen, som ønsker, at De

vilde lade giøre en Copi efter en antik Buste. Vi skal tale derom, naar De kommer tilbage.

Hr. Clemens har overdraget mig, at hilse Dem meget. Fru Brun har tænkt paa sine gode Venner i Rom; hun har sendt en Kasse med Porcelain og Thee med et Skib til Italien, og iblandt andet har hun ogsaa giort Os den Ære at sende et Pund Thee, som skal deles imellem os To." — — —

XXXVI.

Afreiser med Schubart fra Montenero. Carrara. Indkiøb af Marmor; Contract angaaende Marmor til Jason. Reisen fortsættes til Genua. Tilbagereise. Baronesse Schubarts Fødselsdag. Basrel. Musernes Dands paa Helikon. Fragment af et Brev fra Schubart til Ch. Stanley. Professor-Diplom fra Akademiet i Florents. Stanley's Lykønskning. Fragment af Thorvaldsens Svar.

Den 11te Aug. 1804 lod Thorvaldsen sig udfærdige et Pas til Genua hos Consul Ulrick og tiltraadte nu omsider den saa længe omtalte Reise.

Henimod Slutningen af denne Maaned finde vi ham i Carrara, hvor han gjorde Bekiendtskab med de første Marmorhandlere, Marchetti, Finelli og Keller, og udsøgte sig Marmor til de forehavende Arbeider. Her kiøbte han nu en Blok til sin Jason, og da vi have forefundet den, i denne Anledning afsluttede, Contract, vil det ikke være uden Interesse, at vi her optage den:

"Sottoscritto Alberto Thorvaldsen, Scultore Danese, e Pietro Finelli, e Enrigo Keller, Scultori, ci obligamo vicendevolmente di procurare al detto A. Thorvaldsen un marmo statuario dell' ottima qualità senza macchie notabili per quanto si può vedere prima di lavorarlo, ci obligamo inoltre di tirare a nostre spese il detto Pezzo allo Studio suo, situato in Piazza

Barberini al vicolo della Catena, di metterlo in opera e di ridurre al punto della gradina la Statua del Giasone, fatta ed inventata dallo Scultore Thorvaldsen al punto che sia ben ritrovata in tutte le parti sue, per il Prezzo convenuto da ambe le parti di seicento cinquanta Piastre romane, tra marmo, tiro e sbozzatura coll' obligo di dare a Conto alli Scultori Finelli e Keller trecento Piatre per le spese occorenti ed il resto della somma per quanto si converra.

In fede di cio

B. Thorvaldsen. Pietro Finelli. Enrigo Keller.

Den af ovennævnte Sum, 650 Piastre, betingede a conto Betaling af 300 Piastre blev, som Paategningerne udvise, strax udredet af Thorvaldsen, og den 28de Aug., altsaa kun et Par Dage efter, endnu 150 Piastre. Det Resterende udbetalte han først i Løbet af de to paafølgende Aar.

Reisen gik nu langsmed Middelhavets skiønne Kyst til Genua, men herom have vi aldeles Intet at meddele, uden at den maa have været meget behagelig, eftersom den i de senere Breve oftere omtales som "vor uforglemmelige genuesiske Valfart."

I Begyndelsen af September, altsaa efter et meget fortvarigt Ophold, vendte de tilbage til Montenero. Den 10de September var Baronesse Schubarts Fødselsdag, en Fest, som aarligt blev høitideligholdt og altsaa nu krævede de Reisendes Tilbagetog.

Paa denne Dag, fortælles der, vilde Thorvaldsen overraske sin Vertinde med et nyt Arbeide, modeleret paa Monte-

nero i det ny Studio, man der havde indrettet til ham. Strax efter Tilbagekomsten begyndte han derpaa, og har det end ikke været fuldt færdigt fra hans Haand til den bestemte Dag, har han dog ialfald kunnet præsentere sin skiønne Composition paa Staffeliet. Det var Basrelieffet: Musernes Dands paa Helikon.

Vi maa beklage, at vi, trods al vor Søgen, kun have fundet den ene Halvdeel af et Brev, som Baron Schubart i disse Dage skrev til Stanley i Neapel, da vi ellers vilde have seet os istand til at meddele noget fuldstændigere om denne Overraskelse. Men vi meddele det Fragment, som vi have.

Baron Schubart til Charles Stanley:

— — "ikke forestille Dem. Dette prægtige Basrelief har han forfærdiget siden vor Tilbagekomst fra Genua, følgelig i mindre end fiorten Dage, og dog var der 13 Figurer. Det er et sandt Vidunder, og ikke mindre skiønne ere to Buster, som han i Collosalsk Størrelse har giort af mig og min Kone. Alle beundrer Ligheden og Arbeidet. Han vil nu udføre dem i Marmor, naar han kommer til Rom. Vor gode Thorvaldsen er blevet ganske oplivet paa Montenero, hvor vi have søgt at opmuntre hans Siæl og at overbevise hans Hierte om, at Venskab ikke bestaaer i blotte Ord. Han har dybt følt, at der endnu paa denne Jord gives sande Glæder og gode Mennesker; thi den Kreds, vi have trukket om os, bestaaer af fortræffelige Mennesker og yndige Muser. Min Kone, som elsker lidenskabelig Musik og Kunsten i Almindelighed, havde med sig hendes fortræffelige Capel-Mester fra Pisa, en Mand, hvis sieldne Egenskaber udmærker ham blandt alle Italienere og bevise, at endog iblandt disse sydlige Folk findes ret eiegode Mennesker. Vi levede i den lykkeligste

Forening her i Montenero, og at vi vil savne Thorvaldsen, vil De let begribe. Hans Hierte er saa godt, saa ædelt, at man maa ynde ham — —"

I de sidste Dage, Thorvaldsen endnu var paa Montenero, modtog han der, vistnok ikke uden Baron Schubarts Indvirken, et Diplom som "Professore" af Akademiet i Florents, dat. 23de Sep. 1804. To Dage efter tog han sig et Reisepas hos Consul Ulrick og afreiste i Selskab med Maleren Mathæi tilbage til Rom.

At han har modtaget dette Diplom paa Montenero, slutte vi deraf, at denne Begivenhed ikke er omtalt i Schubarts næste Brev, der ellers vilde have været udspekket med Lykønskninger og Lovtaler.

Derimod indløb der snart en Gratulationsskrivelse i denne Anledning fra den arme Stanley, som paa Ischia glædede sig ved den store Ære, der var overgaaet hans lykkeligere Broder i Kunsten.

Vi anføre dette, for at faae Leilighed til at meddele et Svar, som Thorvaldsen derefter skrev, — eller havde isinde at skrive — til Stanley; men som sædvanligst have vi kun hans egenhændige, med Blyant skrevne, Concept at holde os til.

Dette Fragment fra Thorvaldsens Haand lyder saaledes:

"Med Fornøielse har jeg modtaget dit moersomme (Brev). Jeg er vis paa, at mit vil glæde Dig, og mit professorskab mere end mig selv; den eneste Glæde, (jeg) har deraf, var at læse det, Du har skrevet mig til derom. Jeg kiender ikke anden Glæde, end at have Helbred — —

Du skal have Tak for (dit) lystige Brev; jeg er vis paa at glæde Dig (mere), end det kan glæde (mig).

— en god Ven og en liden Sum Penge aarligen, naar jeg havde det, saa — — jeg — — men naar man har Alt, saa behøver man ikke mere, denne Sag er soleklar, og saa bort med alt det øvrige — — ikke duer — og gaa ind paa, og kom engang her til Rom og deel Glæde og Sorg med din Ven, som venter Dig — — — jeg boer — og her kan Du bo hos mig. Kan vi ikke forliges sammen, eller Du ikke skulde have nok, saa er det let at finde et andet Logis. — —"

XXXVII.

Thorvaldsen er vendt frisk og munter tilbage fra Reisen. Forehavende Arbeider. Udkast til adskillige homeriske Basrelieffer. Statuen Diomedes. Den gule Feber i Livorno. Schubarts Forfatning paa Montenero foruroliger Thorvaldsen. Han skriver et Brev til Schubart. Schubart beroliger ham i sit Svar. Grevinde Schimmelmanns Yttringer om Thorvaldsen. Den første Oprindelse til Døbefonten paa Brahe Trolleborg. Schubart fortæller i sit Brev et Mirakel under Pesten.

Som Professor ved et af Italiens mest anseete Akademier vendte vor unge Kunstner tilbage til Rom. At Professor Titelen har været ham saa ligegyldig, som han omtaler den i Brevet til Stanley, kunne vi ikke antage, da den i hans daværende Forhold dog vilde have megen Indflydelse paa hans Stilling.

Men glædeligere var det vistnok, at han nu vendte, styrket paa Siæl og Legeme, tilbage til Arbeidet. I denne, ham uvante, Sundhed havde han paa Montenero udfoldet sine Kræfter i en ny Retning, og var Basrelieffet, han havde componeret, end ikke stort mere, end et skizzeret Forarbeide, saa aabnede det dog ligesom en ny Bane og blev det første i en Række af mesterlige Behandlinger af antike Emner.

Med Længsel har Thorvaldsen vistnok seet dette Arbeides Ankomst til Rom imøde, for at kunne give det den Fuldendelse, som Compositionen fortiente. Dette skete imidlertid ikke saasnart, da tilstødende Begivenheder lagde sig derimellem.

Imidlertid var, som allerede omtalt, Statuen Ganymedes, under hans Fraværelse, bragt saavidt, at han nu

selv kunde foretage dens videre Udførelse i Marmor, og Bacchus, som var den næstfølgende mellem Grevinde Woronzoffs Bestillinger, blev nu ogsaa sat i Arbeide og var fuldført i Model henimod Slutningen af November.

I den Kreds af dannede Kunstnere og Videnskabsmænd, i hvilken Thorvaldsen i de senere Aar havde levet og i den stadige Omgivelse af Oldtidens Kunstværker, som overalt fængslede hans Opmærksomhed, var det ikke muligt andet, end at han maatte træde ind i et nøiere og fortroligere Bekiendtskab med de homeriske Sange, og at deres ophøiede Emner nu og da maatte tiltale ham opfordrende.

Paa Couverterne af de Breve, han paa denne Tid har modtaget, finde vi hyppige Spor af et saadant Røre i hans Tanker. Med Blyanten har han der udkastet — og gientaget sine Udkast med Forandringer — Compositioner til Basreliefſer og Statuer, hvoraf vel ikke alle modnedes for Tilblivelsen, men hvori dog den Aand, der havde grebet ham, tydeligt fremtræder. Blandt saadanne ville vi især nævne Agamemnons Strid med Achilles, Achilles, som slæber Hectors Liig efter sin Vogn, Priamus, som beder Achilles om Hectors Liig, Centauren Chiron, som opdrager Achilles i forskiellige Færdigheder. Et Sidestykke til Jason havde han ogsaa dengang i Tanken, og maaskee fremtraadte den endogsaa i Leret. Det skulde være en Diomedes, som bortfører Palladiet, og af denne Composition have vi forefundet flere forandrede Tegninger.

Men herom ville de følgende Breve, som vi nu skulle meddele, afgive sikkrere Vidnesbyrd.

Paa Montenoro saae det nu, efter Thorvaldsens Afreise, ikke saa lysteligt ud, som medens han var der. En ondartet Sygdom, som antoges for at være den gule Feber, havde udbredet sin Skræk over Livorno og den hele Omegn, der nu afsperredes ved en streng Cordon fra den øvrige Verden og kun udsendte giennemstukne og røgede Breve.

Ved Efterretningen herom skrev Thorvaldsen under 27de Octob. til Baron Schubart, saavidt Blyantsconcepten meddeler, saaledes:

"Det giorde mig inderlig ondt, at Deres Excellence nu er paa Montenero, da man næsten ikke taler om andet her, end om Pest i Livorno. Naar jeg hører tale derom, smerter det mig at tænke, at D. E. er der mellem en farlig Sygdom. Noget har det trøstet mig den Efterretning, jeg har faaet hos Hr. Baron Humboldt fra Dem, at Sygdommen ikke er saa stor som man her udbreder, men dog er jeg bange, at D. E. ikke er frygtsom nok og vover formeget.

Vær saa god og glæd mig med et Par Ord fra Dem, og lad mig vide, hvorledes det gaaer Dem, og Deres gode Kone, om vi snart skal have den Glæde at see Dem i Rom. — —"

Baron Schubart lod Thorvaldsen ikke længe vente paa Svar, men skrev saaledes:

Montenero d. 2den Nov. 1804.

"Jeg modtog Deres kiære Brev i Gaar, men maatte imod min Villie lade Dagspostens gaae forbi, uden at besvare det. Tilgiv, min eiegode Ven! denne Opsættelse, som blot var foranlediget ved mine uhyre Forretninger. Imidlertid, for at forebygge slig Opsættelse paa Mandag,

tager jeg Pennen i Aften, for at bevidne Dem, hvor kiærkommen Deres Brev af 27 October var mig.

Mathæi har allerede skildret mig Deres Bedrifter paa den møisommelige, men interessante, Reise, som De har tilbagelagt, og jeg er vis paa, at Erindringen af Alt, hvad De har seet, følger Dem endog i det interessante Rom, hvor De er omringet af Kunstens Underværker.

Der tales meget om en Amor, som en tydsk Kunstner skal have forfærdiget*). Gid De vilde sige mig noget om denne!

Deres to Buster**) er allerede reisefærdige, men det skiønne Basrelief staaer endnu paa Montenero, da jeg vil oppebie en skiøn Dag til Musernes, Gratiernes og Apollos Reise. I Livorno skal de meget godt blive indkistede, saa de uden Fare kan seile over Middelhavets Bølger, og jeg forsikkrer dem om, at jeg skal ile med deres Affendelse. Et Skib, som var fragtet til Civita vecchia, skulde have medbragt det Hele; men igaar erfarer jeg, at Contracten var brudt, og at Skibet tager en anden Cours.

Imorges fik jeg Brev fra Kiøbenhavn, i hvilket min Søster taler om Dem, min gode Ven! og jeg vil her afskrive Dem den hele Artikel, da jeg veed, at De forstaaer meget vel det franske Sprog:

""Quel charmant voyage Vous avez fait, ce bon Thorvaldsen à Vos cotés! Vous pouvez bien de ma part lui inspirer courage. Il n'est pas oublié dans sa patrie. On est decidé à l'occuper. On l'apprécie chez nous plus que je ne puis Vous le dire, et quant à moi, comme Danoise, j'en suis toute fière. Vous faites bien, cher frère, de l'accueillir chez Vous, car il mérite qu'on l'estime.

*) Formodentlig den af Schweikle udførte Amor, som er omtalt Pag. 179.

**) Schubarts og hans Kones.

Je voudrois voir et posséder de ses basreliefs, ne fût-ce qu'en plâtre ou en composition. Cela ne seroit-il pas possible?"" — ("Ja, jeg vil skikke hende et Aftryk af Deres Basrelief, naar det er forfærdiget i Marmor).

""Je voudrois de la main de Thorvaldsen une Coupe, ou un vase pour le baptême pour l'église à Trolleburg de notre Soeur Reventlow. C'est un don, que je voudrois lui faire, une surprise qui auroit tant de charmes pour son coeur. Vous sçavez, si Trolleburg et notre Soeur Sibylle n'est pas digne de posséder quelque chose de l'ouvrage de Thorvaldsen. Je voudrois l'avoir sur un simple piédestal un vase rond tel qu'on s'en sert pour le baptême, entouré d'un côté d'un basrelief, car de l'autre il seroit contre le mur du temple. Je voudrois que ce basrelief fût analogue au sujet, mais priez Thorvaldsen de me dire à peu près ce que cela pourrait coûter et il n'y auroit rien qui presse. Le vase même devroit être de marbre blëue de Carrara. Quant au piédestal, il pourroit étre de granit ou autrement comme Thorvaldsen le trouveroit bon; mais que ce piédestal ne fut pas cher. Reponse là dessus, mon bon frêre!""

Dette Arbeide kunde blive ret skiønt, og om Muserne just ikke kunde anbringes, kunde dog smaa Genier, Religionen, Caritas, eller andet sligt være passende. De kunde sende mig en Tegning, noget nær som De troede det bedst.

At Marchetti har skikket Dem fem, smukke Stykker Marmor, er mig særdeles kiært. Det beviser dog, at man nogenlunde kan forlade sig paa Manden, og at De kan betro ham Deres Commissioner.

Hernæst vil De forefinde en Vexel, prima og secunda, som de begge kan undertegne der, hvor det lille Kors staaer,

og da skal jeg paa det fordeelagtigste, forhandle Dem Verelen og medbringe Pengene; men De maa med første Post sende mig disse Verler, at jeg kan udrette denne Commission, medens jeg endnu er her i Livorno.

Vi ere endnu her paa det yndige Montenero og saa at sige aldeles overladt til os selv. Den gode Marcori*) blev anfaldet af den urimelige Frygt, som giør det halve af Livorno's Indvaanere afsindige. Jeg forsikkrer Dem, kiære Ven, at denne Frygt for den formeente Gule Feber har dræbt adskillige Mennesker, og jeg har ved denne Leilighed lært at kiende Italienernes Feighed. Sagen bestaaer deri, at en hastig Forandring af Veirliget har foraarsaget Galdefebere og slige Sygdomme, som vel ere farlige for dem, der behandles af ukyndige Læger, men smitsom vare disse Febere ikke, naar man ei havde idelig Samqvem med de Syge. Den Italienske Ureenlighed har befordret Sygdommens Fremskridt, men den sande Epidemi har været den overdrevne Rædsel, som har bemestret sig alle Livornesiske Hoveder. De Handlende have forladt Deres Contoirer; Haandværkerne arbeide ikke, Boderne ere tildeels lukkede. Man flyer til alle Sider, skiøndt det er beviisliggiort, at Sygdommen mærkelig aftager. Siden forrige Tirsdag er Folket temmelig beroliget; thi Magistraten anordnede en Pilgrims Reise til Montenero, hvor den hellige Jomfru for første Gang, efter et Mellemrum af 40 Aar, blev taget ud af hendes Skab og forevist Mængden. Mere end 40,000 Mennesker vare vandrede tilfods, da al Kiørsel var forbuden, henad vore Bierge, som vare strøede med en Skare af Folk. Da det hellige Billede blev bragt ud af Kirken, knælede paa engang disse 40,000 Mennesker, og jeg kan forsikkre Dem paa, at dette Optrin var særdeles mærkværdigt og giorde et dybt Indtryk paa Tilskuerne.

---

*) Capelmesteren fra Pisa.

Efter dette Underværk ere kuns Faa syge og mindre døde. Aarsagen hertil: at denne Mængde efter lang Stillesidden i den taagede Luft, som hersker i Livorno, aandede nu en heel Dag frisk og sund Luft, at den gavnlige Bevægelse ogsaa havde sin gode Virkning, og at den Tiltro, som den hellige Jomfru indskyder, virkede paa den fyrige Indbildningskraft, som er det Italienske Folkeslag egen. Hvad Under da, at dette Mirakel faldt saa heldigt ud! Jeg haaber, at om føie Tid ikke mere vil tales om Sygdommen, men Handelen har imidlertid lidt en væsentlig Skade, da Livornesernes Adfærd har været Skyld i, at man har forordnet overalt lange Quarantainer. I Neapel maa Skibene, som komme fra Livorno ligge 28 Dage ved Øen Nisida. I Genua maa De ogsaa bie længe, inden De kan komme ind. Republiken Lucca og den Liguriske har trukket en Cordon o. s. v. og nu har Florents ogsaa giort det.

Mange af vore Venner have taget Flugten. — — Vi leve her roligt. Den elskværdige Sophie er vendt tilbage i Moderens Skiød, som har et Landhuus her i Nærheden — — Sophie drak hver Dag Deres Sundhed, og bad, at De vilde giøre hende et lidet Basrelief. Min Kone hilser Dem paa det venligste. Hun befinder sig ret vel. Jeg omfavner Dem hiertelig

Schubart."

XXXVIII.

Svaret paa Schubarts Brev angaaende Døbefonten udebliver. Schubart skriver atter og fortæller mere om Pesten og Tilstanden paa Montenero. Thorvaldsen beslutter at reise til Montenero, for at være hos dem. Han skriver en Concept derom og fortæller nogle Kunstnyheder fra Rom. Casserer sin Concept og skriver senere en anden om sine egne forehavende Arbeider og om sin Velstand.

Vi finde ham ogsaa i Rom saa beskæftiget paa denne Tid, baade med Udførelsen af de to nævnte Statuer til Grevinde Woronzoff og med en ny Composition til et homeriskt Basrelief: "Striden mellem Agamemnon og Achilles," át han vel kunde fristes til Dag for Dag at udsætte Brevskriveriet. Baron Schubart fik derfor i flere Uger ikke det Svar, som han havde kunnet vente, angaaende den ny Bestilling.

Men nu indløb der en Paamindelse fra Schubart, som under 26de November atter skrev til ham, saaledes:

Montenero, d. 26 Nov. 1804.

"Jeg venter længselfuld Svar fra Dem, min gode Thorvaldsen i Anledning af det Paadrag, min Søster Schimmelmann gav mig for Døbekarret, som hun ønskede at maatte forfærdiges af vor danske Phidias. Vel sandt, at De har Aarsag at tro, at vi snart mundtlig kan afgiøre denne Sag; men Gud veed, naar vi kan rive os ud af de Cordoner, som sammensnøre os i det snevre Toskana.

Vel har jeg ved ministerielle Noter søgt, saavel hos Regieringen i Florents som ved Cardinal Consalvi, at beviisliggiøre, hvorledes den gule Feber aldrig tør antaste en Diplomat, men da hverken Hugo Grotius, eller andre Publicister have tænkt paa Pest, eller deslige Sygdomme, veed jeg ikke, hvorvidt saadan Undtagelse kunde have Sted, og imidlertid søge vi at trøste os, saa godt vi kan, i Selskab af de livløse Muser, det eneste som i vore kummerlige Omstændigheder forundes os; thi vore levende Muser droge hen.

Vor Thorvaldsen sidder i Rom, hvor han skal have formet en allerkiereste Bacchus, og vor gode Marcori trak hiem med Kone og Børn, da han frygtede for at blive afskaaren; thi Rygtet gik, at ogsaa imellem Pisa og Livorno skulde trækkes en Snor. Lykkeligviis forsinkede de Franske Tropper denne for os saa frygtelige Beslutning, da man nær havde udhungret os. De Franske har nemlig deelt dem imellem de to Byer, og Generalen vil ikke vide noget af slige Snore, som vilde berøve ham for daglig Communication med hans Martis Sønner. Nu tør Marcori ikke vende tilbage, da han just ikke er en stor Helt, og denne gule Feber, som er os 9 Miglie nærmere end i Pisa, ligger ham saare haardt paa Hiertet. Vi leve altsaa ganske eensomt her i vort Montenero, og vilde finde os tilfreds med vor Eensomhed, var det ikke, at vor Bierg-Egn ikke er meget angenem om Vinteren. Vore, om Sommeren saa yndige, Dryader have tabt deres glindsende Klædning, og de taale ikke, som Grazierne, at sees nøgne. Vore smaa Bække ere forvandlede til henrivende Strømme; vore ypperlige Spadseregange ere nu Moradser, hvor man neppe kan sætte Foden, uden at synke ned. Vor lille ziirlige Hytte er nu meget ubeqvem, da Vinden trænger igiennem de utætte Vinduer. Vor to Quadratfod store Kamin, hvor vi brænde Myrtegrene og Laurbærquiste,

varmer kuns saare lidet, og hvad det værste er, min Kone lider af Kulde og Trækvind, saa hun i Forgaars maatte holde Sengen, og, blive vi her længe, maa jeg frygte for at hendes svagelige Helbred ikke vil holde det ud. Nu faaer vi see, om de høie Regieringer tillade mig at overskride de rædsomme Cordoner. Hvis ikke, maa vi bie til Sygdommen aldeles er forbi, og dermed kan to Maaneder gaae hen; thi, skiøndt den daglig aftager, døer der dog endnu nogle Mennesker, og nogle blive angrebne, saa det ikke synes, at Røbberne ere aldeles afhugne; men at det gaaer bedre, er en afgiort Sag. Dog, ifald Sygdommen aldeles ophører, maa der dog Tid til at træffe Anstalter med at ophæve disse skadelige Cordoner, som dog for det første vil bestaa, da man vist vil regne 21 Dage, om ikke mere, som en Art af Quarantaine. Thi de, der blive friske, maa holde den, og ligesaa vil det gaae med det Almindelige.

At jeg ikke kan skikke Dem Busterne og Deres Grazie-Dands, det begriber De let, da man ikke engang modtager i Civita vecchia noget Skib, som kommer fra Livorno. Vi maa da bie til Crisis er forbi.

Deres Vexel paa Bank-Comptoiret har jeg rigtig nok igiennem vor gode Zoëga faaet, og den Sag skal blive bragt i Rigtighed; imidlertid bier jeg noget med at negociere den, for at skaffe Dem en god Cours. Har De Penge nødig, saa sig mig det, da jeg strax skal lade Dem udbetale, hvad De vil have. — — — Skriv mig med Blyant *), og sig mig noget om Deres Bacchus og om alt, hvad De arbeider, hvorledes det gaaer Dem med Deres Helbred. Lev vel, min gode Ven! og ynd

Deres oprigtige

Schubart."

---

*) ɔ: Send mig en Tegning.

Vi have ikke skyet at optage denne lange Beretning om den sørgelige Tilstand paa Montenero, da den synes at have vakt den Beslutning hos Thorvaldsen, at ville dele sine Venners Nød. Dette sees af en Concept, som han nu, ved Modtagelsen af dette Brev, begyndte paa, men hvoraf kun følgende Fragment er forefundet:

Rom, d. 30 Nov. 1804.

"Deres kiære Brev af 2den Nov. imodtog jeg med stor Glæde, men tillige saa silddigt, at det ikke var mig muligt, at besvare det samme Dag og maatte opsætte det til næste Post, hvormed jeg skrev. Jeg seer af deres elskværdige *) Skrivelse af 26de November, at jeg ikke kan have den Glæde, at see Dem saasnart, som jeg ønskede.

Jeg kan ikke beskrive, hvor ondt det giør mig, at Deres Excell. maa opholde sig paa denne Aarstid med Deres sygelige Gemalinde paa Montenero og tillige saa eensomt; om faa Dage kan jeg faae min Bacchus, som jeg her arbeider, færdig, og saa vil jeg komme til Deres Excell. og arbeide hos Dem, dersom — — Jeg takker for det Tilbud, at — — — her er Alt, saa vidt jeg veed, ved det Gamle. Canova har giort Modellen til Bonapartes Moder, siddende som Agrippina paa Capitolio, og er meget skiønt arbeidet; hendes Datter, Prindsesse Borghese, forestillende en liggende Venus, er ikke saa god; men hans Monument over Alfieri er kiønt. Cammuccini har giort en deilig Carton, som forestiller Thomas, som stikker sin Finger i Christi Sidesaar; naar han har malet det, skal det eftergiøres i Mosaik til San Pietro her. Den tydske Billedhugger giør nu sin Amor i Marmor for sin Prinds —"

---

*) Man vil bemærke, hvorledes Thorvaldsen efterhaanden optog Baron v. Schubarts Manerer i Stilen og Skrivemaaden.

Uagtet han saa nyligt havde skrevet, maatte han dog atter gribe Pennen i Begyndelsen af December, formodentlig fordi han sidst havde glemt at berøre det, hans Svar egentlig skulde have udtalt, nemlig hvorvidt han vilde modtage Bestillingen paa Døbevasen for Grevinde Schimmelmann.

Han skrev derfor, som det vil erfares d. 7de December, saaledes til Baron Schubart:

"Af Deres kiære Brev d. 26 Nov. seer jeg, at Deres Excell. ikke har bekommet mit Svar, som jeg har skrevet Postdagen derefter.

Det var mig ikke muligt at opfylde min Skyldighed og Pligt, at besvare Dem samme Dag, da jeg bekom Brevene saa sildig, saa stor en Helt som jeg endog er i at skrive.

Med stor Glæde imodtog jeg det Arbeide, som Deres Søster, Grevinde Schimmelmann, har den Godhed for mig, at jeg maa forfærdige, men ønskede at have den Fornøielse at tale med Deres Excell., da jeg behøver Deres Raad, førend jeg kan giøre en udført Tegning, og skikker herved dette lidet Udkast imedens.*)

Jeg kan ikke beskrive, hvor ondt det giør mig, at Deres Excell. maa opholde Dem endnu paa denne Aarstid paa Montenero med deres sygelige Gemalinde og tillige saa eensomt. Naar jeg vidste Deres Excell. blev Vinteren over, saa vilde jeg med Fornøielse komme til Dem og arbeide hos Dem.

Jeg er nu snart færdig med at modelere en Bacchus af samme Størrelse som min Ganymed, der nu kryber ud af Marmoret.

---

*) Paa dette samme Brev har Thorvaldsen giort to Udkast med Blyant til Døbefonten.

Jeg har componeret endeel (Basreliefffer) som jeg agter at udføre, besynderlig et Basrelief, som forestiller Striden mellem Agamemnon og Achilles, der vilde dræbe ham, men bliver tilbageholdt af Minerva; jeg har her Leilighed til at vise alle Grækenlands første Eroer*), som vare i denne Forsamling. Tillige tænker jeg paa at modelere en Diomedes, som bortfører Palladium fra Troja, samme Størrelse som min Jason.

Dersom min Helsen tillader det (tænker) jeg at arbeide meget; mit Helbred er, Gud skee Lov, temmelig godt; jeg har igien følt nogen Livsmerte, og rider nu en halv Time hver Dag paa Ridestolen, som giør mig godt.

At Busterne ikke kan komme hertil for det første, begriber jeg meget vel og ønskede kun, at Deres Excell. samt Deres gode Gemalinde var her, saa kunde Busten snart giøres igien.**) Jeg beder saa omtrent Størrelsen, om hvormange romerske Palmer mit Basrelief (er) langt og bredt, da her er et smukt Stykke Marmor, som jeg synes kunde være passende.

Med min Verel har det ingen Hast; jeg var først, (da jeg) kom her, i Forlegenhed for Penge, da Torlonia ikke vilde udbetale mine for Grevinde Woronzoff; men nu har han faaet Brev fra hende, og jeg er betalt, og er nu en riig Mand af 400 og 25 Piastre."

---

*) Heroer, det italienske Erói.

**) ɔ: han vilde da let kunne giøre andre Modeller, for at begynde Udførelsen i Marmor.

XXXIX.

Reisen til Montenero er opgivet; Schubarts er flyttet til Pisa. De første Udkast til Døbefonten. Basreliefet: Jesu Daab. Schubart skriver til Thorvaldsen. Udskrift af et Brev fra Grevinde Schimmelmann. Forkyndelse om store Bestillinger fra Kiøbenhavn. Schubart jubler derover, og pønser paa Emner for Thorvaldsen til fire Statuer til Christiansborg; henviser ham til den Skandinaviske Mythologi.

Den opflyvende Tanke, at ville dele Ondt som Godt med dem paa Montenero, kom dog ikke videre, end til ovenanførte Yttringer af Venskab og Hengivenhed. I en Virksomhed som den, hvori Thorvaldsen i disse Dage levede, havde han neppe villet kunne løsrive sig, om han end ikke i sin nærmeste Kreds havde mødt den varmeste Protest mod et saadant Forehavende.

Der blev ikke heller skrevet mere derom. En Efterretning fra Montenero forkyndte snart, at Diplomatien havde giennembrudt alle Cordoner, at Schubarts vare flyttede til Pisa, og at Faren syntes at drive over.

Foruden de mange andre Tanker og Ideer, som paa denne Tid krævede Tilværelsen af Thorvaldsens Haand, kom nu ogsaa Grevinde Schimmelmanns Ønske, at faae et Udkast til Døbevasen paa en Piedestal, saaledes som hun havde yttret det i sit Brev til Broderen. Med det sidst anførte Brev til Schubart havde Thorvaldsen sendt et Par Tegninger, som udtalte, hvorledes han antog, at den ædle Beskytterindes Tanke bedst kunde udføres. Men Thorvaldsen

var endnu gaaet et Skridt videre; han havde endogsaa componeret det Basrelief, som skulde smykke Døbefonten, og dertil valgt: Jesu Daab. Deraf var ligeledes en Tegning afsendt over Montenero til Kiøbenhavn. Kun forsaavidt havde vor Kunstner fundet sig foranlediget til at giøre en Forandring i Opgaven, at han havde foretrukket, at anbringe dette Basrelief, ikke paa Vasen, men paa Fodstykket, som skulde bære det hellige Kar *). Hvorledes dette Udkast blev med Glæde modtaget vil erfares af et Brev, som vi nu have at meddele fra Schubart, og hvori vor Kunstner tillige fik Budskab om, hvilke betydelige Arbeider han nu kunde vente at faae at udføre for Slottet i Kiøbenhavn.

Schubart skrev nemlig ved Aarets Udgang et Brev, saa langt og vidtløftigt, at vi ikke vove at optage det i dets Heelhed, men forbeholde os at udskrive det, som nærmest vedkommer Thorvaldsen og hans Anliggender:

Pisa, d. 28 Decemb. 1804.

"Jeg blues ved at have ladet Deres saa interessante Brev af 7de d. M. ubesvaret. Men De er min Ven, og følgelig eftergivende for mine Forseelser. Imidlertid troer jeg i Sandhed, at min Taushed var et Forvarsel, thi havde jeg strax skrevet Dem til, min gode Thorvaldsen! havde jeg ikke kunnet sige Dem det Trøstende, som De nu strax skal faae at høre.

Efter denne Indledning burde jeg ikke ophølde Deres naturlige Nysgierrighed; dog vil jeg først besvare Deres Brev og siden tale om det, der angaaer Deres Verel og de Arbeider, man bestemmer Dem i Kiøbenhavn.

*) Af denne Forandring udvikledes saaledes den Tanke, som senere giorde sig gieldende, idet Vasen ganske bortfaldt, og fire Basrelieffer anbragtes paa Fodstykkets Sider.

Jeg er glad over Deres Bacchus, som almindeligt prises; jeg er glad over den Deel af Homer, som De agter med Tiden at udføre; Tanken om Diomedes, som bortfører Palladium fra Troja, er skiøn, og det Basrelief, som De tænker at giøre, forestillende Striden imellem Agamemnon og Achil, hvori en Deel af Grækenlands første Helte kunne fremvises, er vor danske Phidias værdig. Men endnu gladere er jeg ved at fornemme, hvorledes Deres Helbred understøtter Deres priisværdige Virksomhed. Give Gud, at De maatte vedblive at nyde denne Velgierning! — —

— — Her indsluttet vil De finde Bredden og Høiden af Deres skiønne Basrelief, som endnu staaer paa Montenero, men i god Bevaring og i et tørt Kammer. Saasnart Skibsfarten tillader det, vil jeg sende det med Busterne til Civita vecchia, hvor vi have en meget virksom og tilforladelig Viceconsul Sigr. Teofano Arata. Denne Mand ønsker at tiene mig, da jeg har giort ham Godt, og jeg er vis paa, at han omhyggelig vil besørge det Hele til Rom.

Jeg har sendt Deres Skizze til Kiøbenhavn, og jeg tvivler ikke paa, at den døbende Johannes jo vil finde største Bifald. Hvad mig angaaer, finder jeg den Tanke saa lykkelig, at jeg ikke noksom kan prise den. Jeg synes og vel om at anbringe Basrelieffen paa Piedestal og ikke paa Vasen, som bør være liden, da vor Daab blot skeer ved at bestænke Barnet med lidt Vand, og ei, som hos andre, at dyppe Barnet i Vasen; dog selv kunde dette ogsaa gierne skee, om det var Brug.

Nu kommer jeg til den Deel af mit Brev, som mest vil interessere Dem, nemlig:

Jeg erholdt med seneste Post Brev fra min Søster, Grevinde Schimmelmann, og her vil jeg, Ord for Ord, anføre, hvad hun i Modersmaalet om Dem tilskrev mig:

""Prof. Hansen vil give Thorvaldsen ufortøvet det interessanteste Arbeide for hans Genie, nemlig 4re colossale Statuer i de 4re store Nicher, udenfor Christiansborg. (Han selv, Thorvaldsen, kan vælge hvilke) og dette bliver da i en egentlig Forstand for det Danske Folk, da det er den store Portal, Indgangen til den aabne Plads. Jeg beundrer Hansen alt meer og meer, comme un homme qui excelle en son genre. L'ordre, l'économie regne en tous ses plans, autant que le goût, la grâce et l'utilité.""

Disse Yttringer har opvakt hos mig de gladeste Følelser. Ikke alene benytter man min Ven Thorvaldsens Talenter i Fædrenelandet, — men paa hvor skiøn, hvor stor en Maade!!!

Ved at oprette disse fire Statuer, opretter De Dem selv en hos Efterslægten, som vil være vedvarende. *)

Min snevre Forstand kan ikke naae Muligheden af en passende Idee, og gierne ønskede jeg, at De vilde bibringe mig noget i denne Anledning. Dette veed jeg, at det ikke maa giælde om nogen Smiger-Statue, hverken Konge, eller Kronprinds, eller andet Sligt.

*) Som bekiendt blev det ved disse vakte Forhaabninger. Prof. Hansen, som ikke svarede Thorvaldsen paa hans sidste Brev, har ladet det være sig nok, at kunne tilfredsstille Grevinde Schimmelmann med disse Udsigter. Thorvaldsen erfarede intet officielt om denne Bestilling, og saavidt det kan spores, var det nu ikke til hans Gavn at Abildgaard interesserede sig for ham. Først under 31 Dec. 1806 fik han Svar fra Prof. Hansen med Undskyldning for den lange Taushed. Med Brevet fulgte en Tegning af Slotsfaçaden med de fire Nicher, og Thorvaldsen underrettedes om, at de fire colossale Statuer: Retfærdighed, Sandhed, Klogskab og Styrke vare overdragne — Prof. Dajon at udføres i Sandsteen, hvorimod man ønskede fra Thorvaldsens Haand fire tilsvarende Basrelieffer i Marmor.

Maaskee ønsker De at kiende vor gamle, interessante Skandinaviske Mythologie. Hvis saa er, saa skriv vor Ven Stub *) til og bed ham at sende Dem med Coureren den Deel af Mallets Danske Historie, som indeholder Edda, et sandt Mesterstykke. Denne findes iblandt mine Bøger, og jeg skriver vor gode Stub til, at sende Dem af disse, hvad De forlanger. Dog, Tanken om vor Skandinaviske Mythologie er blot en uforbøiet Tanke, som De paa ingen Maade maa antage, hvis De mindes bedre. De maa blot raadføre Dem med Deres Genie, som kan giøre Deres Talent udødelig. Hverken Bonapartes Statue, eller de Monumenter, som oprettes Dante, Alfieri, eller Andre, kan lignes med et sligt Arbeide for det Danske Folk og for den Borg, som skal være vore Kongers Vaaning; — jeg er ganske enthousiastisk af denne herlige Tanke! —"

Ved disse jublende Lykønskninger fra en saa fornem og saameget formaaende Mand som Baron v. Schubart, maatte vor Kunstner vel antage, at den Sag nu maatte være saagodt som afgiort, og at han snart ganske officielt vilde modtage disse herlige Bestillinger fra sit Fødeland.

Hvorvidt disse ny Tanker og Schubarts Raad ihenseende til Valget af Gienstande i den Grad bortvendte hans Interesse fra de, af en renere og bedre Drift udgaaede Skizzer og Modeller, som han synes paa denne Tid at have omgivet sig med, skulle vi vel ikke med Sikkerhed kunne sige. Dog forekommer det os, som om alt dette ligesom blev feiet bort, for at giøre Plads for ny Arbeider og en tryggere Virksomhed, thi med Undtagelse af et enkelt Udkast, der senere udviklede sig til et af hans meest beundrede Basrelieffer,

*) Kiøbmand i Livorno.

synes alle de øvrige nu at være blevne forladte og ere næsten sporløst forsvundne.

Saameget mere beklageligt blev det derfor, at disse, med saameget Væsen anmeldte Forhaabninger om betydelige Bestillinger for Danmark endnu i lang Tid kun blev et Giøglebillede, som blot skulde fortrædige vor stille Kunstner med frugtesløse Skriverier.

XL.

Thorvaldsens Ungdomshistorie afsluttes.

Thorvaldsen var nu indtraadt i sit 35te Aar. Det er altsaa paa Tiden, at vi slutte hans Ungdoms Historie.

Men vi kunne ogsaa for dennesinde passende forlade ham her, hvor han paa sit Livs første Høislette staaer med en saa viid og herlig Mark foran sig, efter omsider at være kommen over Bierget.

Det skrøbelige Helbred, som, siden han kom til Rom, saa længe havde tæret paa hans Arbeidskraft og saa ofte giort ham mindre livlig til at følge de lykkeligere Dieblikkes Inspirationer — ja, endogsaa truet hans Liv, var nu, — takket være Montenero og de Reiser, man havde paanødet ham, — blevet styrket i den Grad, at han for sin Sundheds Skyld, — Noget han ellers aldrig, hverken tidligere eller senere, havde villet tage Hensyn til — endogsaa dagligt besøgte Rideskolen. Vel skulde han i sin nærmeste Fremtid ikke ganske undgaa Indflydelsen af Roms usunde Sommerluft i det kolde og fugtige Værksted; Feberen vedblev aarligt at gieste ham, men efterhaanden blev han saa fortrolig med de klimatiske Forhold, at de neppe anfægtede, endsige hindrede ham i Arbeidet.

Med en tiltagende kraftig Sundhed vendte ogsaa tilsyneladende en større Tilfredshed og Sindsro tilbage. Det skulde dog ikke heller i denne Henseende mangle paa Anfægtelser, men fra nu af synes han bedre at have kunnet beherske dem. I Omgang med en saa sleben Mand som Baron v. Schubart synes han efterhaanden, og kun altfor godt, at have indøvet en vis Politesse, hvormed han væbnede sig mod Verden, og hvorunder han skiulte sig, naar han ikke vilde vise sig saaledes som han var.

Kunsten, som allerede havde hævet hans Navn med Berømmelse, havde desuagtet endnu ikke indbragt ham saameget, som der krævedes til dens rolige og fri Udøvelse. Hidtil havde han maattet lade sig hiælpe med Naadegaver, og, istedetfor at modtage, hvad der med Billighed tilkom ham for hans færdige og hiemsendte Arbeider, havde han maattet prise sig lykkelig ved, paa Andres Forbøn, at blive understøttet og opmuntret med Gratificationer.

Nu syntes disse kummerlige, ydmygende Forhold dog nogenlunde at skulle forbedres, naar man i Danmark, som det tegnede til, vilde modtage hans Tilbud: imod en bestemt aarlig Indtægt ganske at hellige sig Forskiønnelsen af de i Kiøbenhavn paabegyndte Bygningsforetagender.

I Vennernes Kreds hørte Afgang og Tilgang, — i Rom mere end andetsteds, — til Dagenes Orden. Dog havde han der ogsaa nogle Blivende, med hvem han dannede en fastere Stok, hvorom de mere flygtige Bekiendtskaber afvexlende grupperede sig. Sin ærlige Ven Zoëga skulde han dog ikke længe beholde, og Charles Stanley udaandede ogsaa snart sine Lidelser, efterat det fælleds Ønske, Samlivet i Rom, havde haft en meget stakket Opfyldelse.

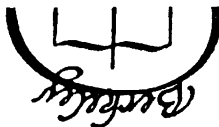
I Studiet derimod voxede snart Antallet af hans udøde-lige Venner.

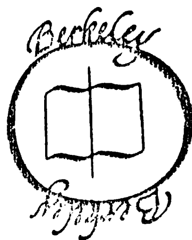
En hemmelig og bitter Sorg, som han synes kun at have betroet til sin Ven Stanley, fulgte ham endnu et Stykke paa Veien, den nemlig, at han, som dog allerede havde et Navn i Rom, og som stadigt havde brugt sin Tid, endnu ikke var kommen saavidt, at han havde kunnet giøre noget for sine fattige Forældre. Uagtet alt, hvad han havde hiemsendt, havde man endnu ikke kunnet sælge noget af hans Arbeide til Fordeel for dem, og tydeligt nok havde han maattet bemærke, at de vare hans Venner tilbyrde. Derfor var hans elskede Moders Død i deres Dine kun at betragte som en Byrde mindre, men denne Krænkelse rørte Thorvaldsens Hierte paa det ømmeste Sted. "Hvad skal man giøre ved Deres Fader?" var et Spørgsmaal, som nu oftere rettedes mod Thorvaldsen, indtil han omsider gav efter for det Forslag, man giorde ham, at skaffe den Gamle en Plads i Bartows Hospital. Men dette tog Gotskalk Thorvaldsen sin Søn Bertel meget ilde op, og det Brev, hvori Faderen beklagede sig herover, blev et af de sidste, Sønnen modtog fra ham.

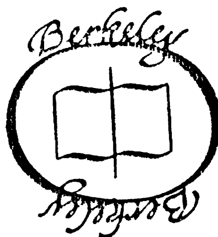
Dog — dette hører til et Tidsrum, som vi endnu maa lade henstaa.

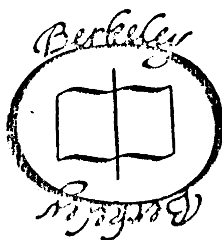
Hvad der paa den Tid, med hvilken vi her slutte Thorvaldsens Ungdoms Historie, meest maa fremhæves, var det glade Haab, som han, ved Baron Schubarts og Grevinde Schimmelmanns Bestræbelser nu troede at see saa godt som opfyldt, da man med afgiørende Sikkerhed forkyndte ham, at han med det Allerførste paa den værdigste Maade vilde blive beskæftiget for sit Fødeland.

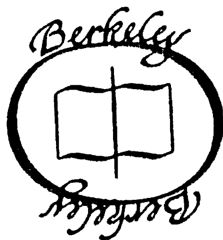
Desværre maa vi slutte med den forudgrebne Meddelelse, at disse Forhaabninger vare illusoriske, eftersom Danmark paa den Tid endnu ikke havde Brug for en Billedhugger som Thorvaldsen.

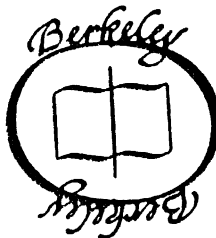

Berkeley

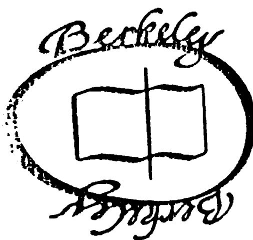

Berkeley

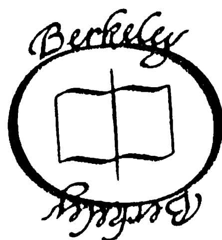

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley

Berkeley